

VE ÖLÜLER YİNE DE YAŞIYOR

Hans-Jörg Ronsdorf

Canın Ölümsüzlüğü

Hans-Jörg Ronsdorf
Ve Ölüler Yine de Yaşıyor

Canın Ölümsüzlüğü

Christliche Literatur-Verbreitung

Postfach 11 01 35 • 33661 Bielefeld

Kullanılan Kutsal Kitap evirisi: berarbeitete Elberfelder (Almanca Kutsal Kitap evirisi), 1999,
CSV, Hückeswagen

1. baskı 1992

2. baskı 1994

3. gözden geçirilmiş ve genişletilmiş baskı 2004

© 1992 by

CLV • Christliche Literatur-Verbreitung

Postfach 110135 • 33661 Bielefeld

CLV internette: www.clv.de

Dizgi: CLV

Kapak: Dieter Otten, Gummersbach

Baskı ve cilt: Ebner & Spiegel, Ulm

ISBN 3-89397-227-7

İçindekiler

Önsöz

1 Giriş	12
1.1 Konunun önemi ve kapsamı	13
1.2 Kitabın gerekçesi ve meydan okuma	14
1.3 Yapı ve bölümler	15
1.4 Gelecekteki olayların sırası – peygamberlik takvimi	15
1.5 Eski ve Yeni Antlaşma’da Kutsal Kitap’ın vahyi	17
1.5.1 Yeni Antlaşma’nın vahyi	18
1.5.2 Eski Antlaşma’nın vahyi	18
1.5.3 Eski Antlaşma’da da ışık var	19
1.6 Ölümün kökeni ve etkisi	21
1.7 Ölürlen ne olur?	23
1.7.1 İnsanın ruhu ve ölüm	24
1.7.2 Ölüm anında can	25
1.7.3 Ruh ve can	25
1.8 Ölümün farklı yönleri	26
1.9 Ölüm üzerindeki zafer	26
1.9.1 Ölüm ve günah	27
1.9.2 Ölüm ve İblis	29
2 Ölümünden sonra ne gelir?	31
2.1 Lazar ile zengin adam	31
2.1.1 Burada söz konusu olan ölümünden sonraki yaşam mı?	32
2.1.2 Öykünün anlamı	33
2.1.3 Bir benzetme mi?	33
2.1.4 Ölümünden önce	34
2.1.5 Yahudilerin öteki dünya anlayışı	35
2.1.6 İbrahim’in kucağı	36
2.1.7 Lazar İbrahim’in kucağına nasıl gitti?	36
2.1.8 Hades	37
2.1.9 Luka 16’da Hades	39

2.1.10 Şeol	41
2.1.11 Gözlerin açılması	42
2.1.12 Uzaktan	43
2.1.13 Büyük uçurum	44
2.2 Dirilerin Tanrısı	45
2.2.1 Sadukiler	
2.2.2 İsa'nın görünümünün değiştiği dağda Musa ile İlyas	47
2.2.3 Ölümden sonraki yaşam ile diriliş arasındaki bağlantı	48
2.2.4 Tohum tanesi benzetmesi	48
2.3 Çarmıhtaki suçlu	49
2.3.1 Cennet	50
2.3.2 Yahudi geleneğinde cennet	51
2.3.3 Yeni Antlaşma'da cennet	52
2.3.4 Luka 23:43 başka türlü yorumlanabilir mi?	54
2.4 Sonsuz yücelik – ölüm karşısında umut	56
2.4.1 Dış varlık	58
2.4.2 İç varlık	59
2.4.3 Dünyasal çadır	59
2.4.4 Giyinmek	61
2.4.5 Yolculuk ve yurt	63
2.4.6 Başka yorumlar	66
2.5 Ölmek kazançtır	67
2.5.1 Başka açıklamalar	69
2.5.1.1 Söz konusu olan Mesih'in yeniden gelişi mi?	69
2.5.1.2 Göçüp gitmek	70
2.5.1.3 Can uykusu mu?	70
2.5.1.4 Yalnızca Pavlus'a tanınmış bir hak mı?	71
2.5.2 O'nunla karşılaşmak!	71
2.6 Uyuyanlar	72
2.6.1 Uyuyanlar can uykusunda mı?	73
2.6.2 Uyku neyle ilgilidir?	73
2.6.3 İstefanos'un ölümü örneği	74
2.6.4 Göğe alınışta uyuyanlar	74

2.6.5 Göğe alınıştan önce uyuyanlar	75
2.6.6 Sonuç	76
2.7 Mesih – dirilerin ve ölülerin Egemeni	76
2.8 Sunağın altındaki canlar	80
2.8.1 Şehitlerin canları	81
2.8.2 Sunağın altında	82
2.8.3 Bu olay hangi zamana denk gelir?	84
2.8.4 Öç alınması isteği	84
2.9 Sonsuz yaşam	85
2.9.1 Sonsuz yaşam nedir?	86
2.9.2 Sonsuz yaşam ve ölümsüzlük	87
2.9.3 İnsan Tanrı'nın yaşamını nasıl alabilir?	87
2.9.4 İmanlılar sonsuz yaşama nasıl sahiptir?	88
2.9.5 Sonsuz yaşam ve ölüm	89
2.9.6 Ölmüş imanlılar	89
2.9.7 Yaşayan imanlılar	90
2.9.8 Sonsuz yaşamın gelecekteki biçimi	91
2.9.9 Kutsal Ruh	91
2.9.10 Sonuç	92
2.10 Cezaevindeki ruhlar	92
2.10.1 Petrus'un amacı	93
2.10.2 Metne ilişkin açıklamam	94
2.10.3 Beden bakımından öldürüldü – Ruh aracılığıyla diriltildi	95
2.10.4 Cezaevindeki ruhlara yapılan duyuru	96
2.10.5 Duyurunun içeriği	96
2.10.6 Canlar ve ruhlar	97
2.10.7 Bu ruhlar düşmüş melekler mi?	98
2.10.8 Ruhlar – ölmüş insanlar	99
2.10.9 Cezaevi	100
2.10.10 Eski Antlaşma imanlılarının Şeol'den kurtarılması mı?	101
2.10.11 İsa cehenneme mi indi?	102
2.10.12 Sonuç	103
2.11 Ölüm anı deneyimleri ve ölüme yakın deneyimler	103

2.11.1 Bu anlatımlarda ne kadar gerçek payı var?	105
2.11.2 Kutsal Kitap'ta ölüm anı deneyimleri var mı?	105
2.11.3 Elçi Pavlus ve Elçi Yuhanna	107
2.11.4 Ölüm anı deneyimleri – cennet ve cehennem	108
2.11.5 Karanlığın aldatması	109
2.11.6 Ölü çağırınlar RAB'bin gözünde iğrençtir	110
2.11.7 Saul ve Samuel	111
2.11.8 Son zamanlarda Mesih karşıtı aldatma	111
2.11.9 Sonuç	
3 Kutsal Kitap'ın insan anlayışı	114
3.1 İnsan nelerden oluşur?	115
3.2 İnsanın ruhu	117
3.2.1 Yaşam soluğu	117
3.2.2 Tanrı'dan gelen ruh ve insanın ruhu	118
3.2.3 Özet	120
3.3 İnsanın canı	120
3.3.1 Özet	122
3.4 İnsanın bedeni	122
3.5 Sonuç	124
4 Canın ölümsüzlüğü	125
4.1 Sonsuz yaşam ve canın ölümsüzlüğü	126
4.2 Yeni Antlaşma'da ölümsüzlük	127
4.3 Ölüm ile diriliş arasında	128
4.3.1 Bedenden ayrı canın bilinci	128
4.3.2 Canın yine de bir bedene ihtiyacı var mı?	129
4.4 Kutsal Kitap'ta ve Yunan felsefesinde ölümsüzlük	130
4.4.1 Düalizm	130
4.4.2 Diriliş	131
4.4.3 Canın ölümsüzlüğü son durum değildir	131
4.4.4 Kişilik	132
4.5 Sonuç	132
4.6 Bu gerçeğin önemi	133
5 Ölümlerin geleceği	134

5.1 Diriliş	134
5.1.1 Eski Antlaşma’da diriliş	135
5.1.2 Yaşama diriliş	136
5.1.3 Dirilişte beden	139
5.1.4 Dirilişin zamanı	141
5.1.5 Yargıya diriliş	143
6 Sonsuzlukta insan	146
6.1 Sonsuzlukta imanlılar	147
6.2 Sonsuzlukta imansızlar	147
6.2.1 Cehennem (Gehenna)	149
6.2.2 Ateş gölü	151
6.2.3 İkinci ölüm	151
6.3 Ceza ne kadar sürer?	152
6.3.1 Yeni Antlaşma’da “sonsuzluk” ve “sonsuz”	153
6.3.2 “Mahvoluş”	155
6.3.3 Özet	156
6.3.4 Tanrı’nın adaleti ve kutsallığı	156
6.3.5 Golgota’daki çarmıh	158
7 Ek	161
7.1 Kutsal Yazılar Şeol ve Hades hakkında ne öğretir?	161
7.2 Farklı kavramları gösteren tablo	166
8 Kaynakça	168
Dipnotlar	172

Birinci baskıya önsöz

Bu zor ve karmaşık konuyu işlemek kolay bir görev değildi. Bu nedenle okurun elindeki kitap, konunun eksiksiz bir incelemesi değildir; bu, konu hakkındaki kitapların çokluğunu gösteren kaynakçadan da kolayca anlaşılabilir.

Bu kitap, dostum Matthias Piel'in katkısı olmadan bu biçimde ortaya çıkamazdı; kendisine buradan özel teşekkürlerimi sunarım. Yardımları için Martin Heide'ye de teşekkür ederim. Son olarak, pek çok saat benden yoksun kalmak zorunda kalan ve buna rağmen bu çalışmayı tamamlamam için beni yüreklendirmekten vazgeçmeyen eşime teşekkür ederim.

Sadık Tanrı bu kitabı kendi yüceliği için kutsasın! Kutsal Kitap'a dayanarak eleştiride bulunan her okura minnettar olurum.

Hans-Jörg Ronsdorf

Üçüncü baskıya önsöz

Bu kitap ilahiyatçılar için yazılmadı. Onlar için bu sorunu daha ayrıntılı ve daha derinlemesine ele alan çalışmalar vardır. Benim kaygım – özellikle Kutsal Yazılar’ın anlaşılmasının Kutsal Kitap’a bağlı kiliselerde bile ne kadar iyileştirilmeye muhtaç olduğu görüldüğünde – imanlıların eline, onları bu gerçeklerle basit ve anlaşılır biçimde tanıştıran bir kitap vermektir.

Bazı yerlerde özgün dile başvuruluyor. Ama derin kanaatim şudur ki, iyi bir çeviriyle bu kitapta ele alınan soruları doğru biçimde anlamak mümkündür.

Kitabın başlığı “Canın Ölümsüzlüğü” (Die Unsterblichkeit der Seele) bazı Hristiyanlar için kışkırtıcıdır; bunun kısmen haklı nedenleri de vardır. Ancak ben bu başlığın içeriğini Kutsal Kitap’ın gerçeğinin ışığında incelemeye çalışmak istiyorum ve şu sonuca varıyorum: Onu yalnızca Kutsal Kitap’a uygun biçimde anlar ve kullanırsak, bu başlığın pekâlâ yeri vardır.

1. ve 2. baskı yayımlandıktan sonra çok sayıda mektup geldi. Pek çok olumlu tepki oldu, ama bir o kadar da reddediş. Pek çok noktayı bu baskıya işledim; bu arada bazı yerlerde yaptığım düzeltmeler de var. Bu uyarılar için minnettarım. Bilgimiz sınırlıdır.

Bu kitapta konuyla ilgili bütün (umarım) önemli ayetleri sistemli biçimde ele aldığım için kitap bir başvuru eseri olarak da görülebilir. Bölümler tek başlarına okunabildiğinden kaçınılmaz olarak sık sık tekrarlar da olmaktadır.

Pek çok eklemeyle tam bir gözden geçirmeye dönüşen bu baskıda da başta Gummersbach’tan Werner Mücher ile konuyu derinleştirmek için soruları ekleyen Obergünzburg / Allgäu’den Wolfgang Klöckner olmak üzere, katkı ve destek verenlere çok minnettarım. Düşüncelerin daha açık ve daha anlaşılır hâle gelmesine yardım ettiler.

Böyle bir çalışma sırasında, gençliğimde atılmış olan ruhsal temelin bugün bana ne kadar yararlı olduğunu da fark ediyorum. Bu nedenle bu temeli atmak için emek vermiş olanlara da minnettarım.

Duam, Tanrı’nın pek çok çocuğunun bu kitaptan yararlanması ve Rab İsa Mesih’in ölüm üzerindeki zaferindeki büyüklüğünü ve bundan bizim için doğan bereketi daha da açık görmeleridir.

Hans-Jörg Ronsdorf, Kempten im Allgäu, Aralık 2003

1 Giriş

Ölümünden sonra gerçekten bir varoluş, yaşamın bir devamı var mıdır? Varsa, bu varoluşu nasıl düşünmeliyiz? Sürekli sorulan sorular işte bunlar ya da bunlara benzer sorulardır. Tanrı insanın yüreğine sonsuzluğu koymuştur ve bu, insana ölümün son olmadığını sezdirir:

“O her şeyi zamanında güzel yaptı; sonsuzluğu da insanların yüreğine koydu; yine de insan, Tanrı’nın yaptığı işi baştan sona kavrayamaz” (Vaiz 3:11).

Bu söz, Kutsal Kitap’ta insanın en derin ve en özsel yanı olan yüreğin sonsuzluğa yönelik olarak yaratıldığını kendi başına anlatmıyor olsa bile, en azından şunu söyler: İnsan – eski ve yeni zamanların bütün dünya dinlerinin ve kabile dinlerinin de doğruladığı gibi – bilginin ufkunun ötesinde bir şeyin, yani bu yaşamdan sonra bir yaşamın var olduğunu hisseder. Yaratan’ın kendisi insana, kendisinin zamanın üstünde oluşunun bilincini vermiştir.¹

Ne var ki Vaiz’in bu sözü aynı solukta bilginin sınırını da belirtir. Ölüm ve gelecek hakkında *güneşin altında* hiçbir bilgi yoktur. Vaiz için “*güneşin altında*”, Tanrı’nın vahyini tanımayan insanın bakış açısından dünyaya bakıştır. Tanrı’ya şükür ki, Kutsal Kitap aracılığıyla Tanrı’nın vahyi elimizdedir. Vaiz’in dilini sürdürecek olursak, bu vahiy güneşin üstünde olan Tanrı’dan gelir.

İnsanlar bilimin ve sözde bilimin elindeki bütün dallarla bu son soruyu çözmeye çalışıyorlar. Bilginin sınırı kaldırılamasa da, ölümü ve ondan sonra geleni – Kutsal Kitap açısından – aldatıcı ve yıkıcı bir biçimde yorumlayan çözümler sunuyorlar! Kimileri ölümün bütün insanlar için cennete geçiş olduğunu söylüyor. Başkaları ölümünden sonra hiçbir şeyin gelmediğini ileri sürüyor. Ya da bazıları, zamanla sınırlı bir varoluştan sonra kimileri için kesin son, kimileri için de sonsuz yaşam geleceğini düşünüyor.

Bu açıklamalar yıkıcıdır, çünkü insanları yanlış yola saptırırlar ve ölümü gerçekte ne ise öyle anlamazlar: Günahın ücreti (Romalılar 6:23) ve Tanrı’dan ayrılık.

1. Bu bilincin çoğu zaman çok farklı ölçülerde gelişmiş olması ve pek çok kişinin ölümünden sonraki yaşamı inkâr etmesi de bu gerçeği değiştirmez.

Biz Hristiyanların bu konuda söyleyecekleri nedir? Bu sorudaki görüşümüzü Tanrı Sözü'ne dayandırıyor muyuz? Yüreğimizde taşıdığımız umudun hesabını vermeye (1 Petrus 3:15)² hazır ve muktedir miyiz?

Saklanmamıza gerek yok, saklanmamalıyız da; çünkü çevremizdeki bütün ölüm yorumlama girişimleri karşısında, Kutsal Kitap'ın ölüm ve sonrası, dolayısıyla insanın geleceği hakkındaki görüşünün eşsiz olduğu her seferinde yeniden ortaya çıkacaktır. Hiçbir yerde böylesine harika bir umut ve böylesine güzel bir gelecek yoktur. Ancak geniş ve dar bir yolun sonunda duran iki hedef vardır (Matta 7:13-14).

1.1 Konunun önemi ve kapsamı

Bu kitabın konusu, yaşam ve ölüm alanında insan bilgisinin sınırındaki soruları ele alır. Bu konuda yalnızca Tanrı'nın kendi Sözü'nde bize söylediklerine dayanmak zorundayız. Kutsal Kitap'ın bu konularda söyleyeceği önemli şeyler olsa da, bu konuyu aşırı vurgulamamalı ve ona Kutsal Yazılar'ın vermediği bir değer biçmemeliyiz. Yani bu konuda ne fazla ne de az söylemek istiyoruz. Kutsal Yazılar'ın sustuğu yerde biz de susmak istiyoruz! Kutsal Kitap gelecek hakkında çok şey söyler – ölüm ile diriliş arasındaki zaman hakkında ise görece az; çünkü burada söz konusu olan, bir gün sonsuza dek sona erecek olan bir ara dönemdir.

İlk bakışta ölüm ile diriliş arasındaki yaşamın imanının temeliyle (örneğin İsa Mesih'in kişiliği ve işi, Kutsal Kitap'ın Tanrı esini olması) doğrudan bir ilgisi yokmuş gibi görünür. Birinin, ölümden sonra dirilişe kadar bilinçsiz bir uykuya daldığına inanması belki sapkın bir öğreti³ olmayabilir. Ama bundan – ki buna sık rastlanır – sonsuzlukta da bu bilinçsiz durumun ya da varoluşun sona ermesinin, örneğin tanrısızların yok edilmesinin söz konusu olduğu sonucu çıkarılırsa, o zaman Hristiyan imanının temellerine saldırılmış olur.

O zaman, göreceğimiz gibi, Tanrı'nın özü, O'nun sevgisi, kutsallığı ve adaleti de söz konusu olur. Belki bazı okurlar bu bağlantıya şaşıracaktır. Ama gerçekten de söz konusu olan, Rab İsa Mesih'in kurtuluş işinin geçerliliği ve sonuçlarıdır.

Bu konuyu, yani insanın geleceğini kapsamlı biçimde incelediğimizde, halkanın nasıl tamamlandığını göreceğiz. Söz konusu olan, yalnızca ölüm ile

2. Umudumuz ölümden sonraki bir yaşama sınırlı değildir. Ölüm ile diriliş arasındaki zaman "yalnızca" geçici bir durumdur. Umudumuz ve geleceğimiz, dirilişteki sonsuz yaşamdır.

3. Bu görüşü yanlış bir öğreti olarak görüyorum; tek başına ele alındığında büyük bir etkisi olmayabilir, ama sapkın öğretiyi, yani insanları yanlış yola ve mahvoluşa götüren bir öğretiye (Yasa'nın Tekrarı 27:18; Hezekiel 13:10) adım çok yakındır ve bu adımı atmış olanlar az değildir.

diriliş arasındaki bir yaşamdan daha fazlasıdır.

1.2 Kitabın gerekçesi ve meydan okuma

Bir süre önce, canın ölümden sonra varlığını sürdürdüğünü inkâr eden bir görüşle karşılaştım. Bu kanaate çeşitli tarikatlarda ya da sapkın öğretilerde rastlanır (başkalarının yanı sıra Adventistlerde⁴ ve Yehova'nın Şahitleri'nde⁵); kabaca şunu söyler:

İnsanın doğuştan ölümsüz bir canı yoktur. Günah yüzünden ölümlülüğe tabidir. Ölümsüzlüğe ancak ve yalnızca Mesih aracılığıyla kavuşur. Bu, Mesih'e iman eden herkesin aldığı sonsuz yaşamdır. Dolayısıyla Mesih'te yaşamı olmayanların hepsi sonsuza dek yaşamayacak, bir gün var olmaktan çıkacaklardır; yani cehennemde yok edilecekler, varoluşları silinecektir.

İnsanın canı ölümsüz değil, ölümlü olduğu için ölümden sonra yaşam da yoktur. Ölümden can ölür, insanın tamamı yok olur, ruha ve cana ait olanlar da dahil olmak üzere her işlev söner. Bu görüşün bir çeşidinde bu "var olmama" durumuna, ölümden sonraki ve dirilişten önceki durumla ilgili olduğu sürece, can uykusu da denir. Bu can uykusu sırasında hiçbir bilinç yoktur.⁶

Bu anlayışta insan, ayrılmaz bir bütün olarak görülür. İnsan ya (bedende) yaşar ya da ölüdür. Bu iki varoluş biçimi arasında hiçbir ara durum yoktur. Bir bütün olarak yaratılmış olan insan, ancak dirilişte yeniden bilince kavuşacaktır. Bu görüşe göre bedensiz ya da beden dışında ne can ne de ruh vardır.

Benim amacım, ölüm ve canın ölümsüzlüğü hakkındaki ateist ve materyalist görüşle tartışmak değildir. Daha çok, Kutsal Kitap'a dayanarak savunulan bir anlayışa yanıt vermek istiyorum.

Ne var ki bu kitap yalnızca kondisyonalizmin ya da can uykusunun özel sorunuyla uğraşanlar için değil, bu konuyla temelden ilgilenmek isteyen herkes için düşünülmüştür.

4. Örneğin Tobler, G., *Wann beginnt das ewige Leben*, (Advent-Verlag, Zürich). Tomasi, M., *Tod und Auferstehung, Himmel und Hölle*, (Advent Verlag, Zürich). 77 *Fragen an die Gemeinschaft der Siebenten-Tags-Adventisten*, (Union Verlag Berlin), 1988.

5. Bu iki tarikata kuşkusuz ayrılmı bakmak gerekir; ancak bu noktada aralarında önemli bir fark yoktur, ikisi de yanlış bir öğreti savunur.

6. Bu anlayış "kondisyonalizm" (koşullu ölümsüzlük öğretisi) adıyla bilinir; ancak Almanca konuşulan bölgede daha az bilinir. Bu terim (Latince *conditio*, koşul sözcüğünden) insanın ölümsüzlüğünün, onun Mesih'te yaşama sahip olup olmaması koşuluna bağlı olduğu anlamına gelir.

1.3 Yapı ve bölümler

Önce konumuzla ilgili olarak Kutsal Kitap'ın söylediklerini dengeli biçimde değerlendirmek gerekir: Eski Antlaşma'daki peygamberler ve Yeni Antlaşma'daki elçiler öteki dünyaya ilişkin şeyler hakkında nasıl düşünüyorlardı?

Ardından ölümü, kökeni ve etkisi bakımından incelemek gerekir. Sonra Rabbimiz İsa Mesih'in ölüm üzerindeki zaferine özel bir dikkat gösterilecektir.

Bu hazırlık çalışmasından sonra, ölümden hemen sonra ne geldiği sorusunu ele alacağım. Bunu yaparken Yeni Antlaşma'nın bu konuda bir şey söyleyen bütün önemli ayetlerine başvuracağım. Bu ayetler asıl konu için en önemli kısımdır, çünkü burada ölüm ile diriliş arasındaki zamandan farklı yazarlar doğrudan söz eder. Yazarlardan biri konuya yalnızca değinir, öteki ise somut olarak üzerinde durur. Ayetlerin az olduğundan söz edilemez.

Bu da insanın ne olduğu sorusuna bağlanır. Burada özellikle canın yapısı ve ölümsüzlüğü söz konusudur. Kondisyonalizmin dayandığı görüşlerin kökü de buradadır. Ölümden sonraki ara durum yalnızca zamanla sınırlı olduğundan, sonra bu durumu sona erdiren büyük olaya geleceğiz: dirilişe. Başka bir bölümde sonsuz durumu ele alacağım; bunu yaparken özellikle tanrısızların akıbetini inceleyeceğim. Tanrı'nın sevgisi karşısında gerçekten sonsuz bir cehennemin olup olamayacağı sorusu tekrar tekrar gündeme gelir.

1.4 Gelecekteki olayların sırası – peygamberlik takvimi

Bu konuda hangi kitabı okursanız okuyun: Bütün kitapların temelinde eskatoloji, yani gelecek olaylarla ilgili öğretisi hakkında belirli bir görüş yatar. Bu kitapta da durum farklı değildir. Okurun bağlantıları daha iyi anlayabilmesi için, peygamberlik olaylarının sırası ve ağırlık noktaları hakkındaki kanaatimi baştan açıkça belirtmek istiyorum. Kanaatimi burada birkaç sözle ve daha fazla gerekçe göstermeden aktarıyorum.⁷

Bütün Hristiyanların, Tanrı'nın bütün çocuklarının çok yakında göğe, İsa Mesih'in yanına alınacağına inanıyorum. O zamana kadar ölmüş bütün imanlılar dirilecek ve yaşayanlarla birlikte göğe alınacaklardır. Sonra büyük yargıların zamanı gelecek; bu zamanda Mesih karşıtı ortaya çıkacak ve birçok insanı

7. Farklı görüşlerin ayrıntılı bir tartışması başka kaynakların yanı sıra Vahiy kitabı üzerine yazılmış yorumun girişinde bulunabilir: W.J. Ouwencel, *Das Buch der Offenbarung*, Bielefeld (CLV) 1995, ve: J.D. Pentecost, *Bibel und Zukunft*, Dillenburg (CVD) 1993.

aldatacaktır. O zaman Tanrı'nın kurtuluş tarihinin odak noktası özellikle İsrail ülkesi ve halkı olacaktır. Tanrı Yahve, eski halkı İsrail'e verdiği bütün vaatleri yerine getirecektir. Sonra Mesih (İbranice: *Messias*) yaşayanları yargılamak için görünecek ve krallığını kuracaktır. Bu güç ve yücelik krallığını Hristiyanlar kurmayacak; onu, egemenlik sürmek için geldiğinde Mesih kuracaktır. Bu krallıktan sonra Şeytan bir kez daha büyük bir aldatma gerçekleştirecektir. Ancak ondan sonra bütün insanların son yargısı gelecektir; buna genel olarak "kıyamet günü" denir. Sonra yer ve gök çözülecek ve yeniden yaratılacaktır.

Ne var ki peygamberlik kronolojisinin farklı anlaşılması, konumuzla ilgili bütün noktalarda mutlaka farklı sonuçlara varılacağı anlamına gelmez. Örneğin diriliş konusunda, onun niteliği bakımından büyük bir görüş birliği vardır; ama zamanı ve bir mi yoksa birden çok mu diriliş olacağı konusunda yoktur.

Yandaki grafik dirilişlerin ve yargıların sırasını göstermektedir. Okurdan, belirtilen ayetleri okumasını rica ediyorum.

- Cehennem¹¹ · Yeni gök ve yeni yer¹⁰ · Baba'nın evi¹²
- **Sonsuz durum**⁹
- □ Dünya çağının sonunda büyük beyaz tahtın önünde **ölülerin** yargılanması⁸
- ▲ Bin yıllık krallıktan sonra doğru olmayanların hepsinin büyük beyaz tahtın önünde yargılanmak üzere dirilişi⁷
- ▲ **1. diriliş** B bölümü⁵ Sıkıntı döneminin şehitleri
- □ Bin yıllık krallığın başında yeryüzünde **yaşayanları** yargılamak üzere Mesih'in görünmesi⁶
- □ Gökte yüceltilmiş imanlılar için Mesih'in yargı kürsüsü⁴
- ▲ **1. diriliş** A bölümü² Kilisenin göğe alınışı y³
- **İsa Mesih'in ölümü ve dirilişi**¹

□ = yargı · : = zaman · ▲ = diriliş

¹ 1 Korintliler 15:1-23; Elçilerin İşleri 17:31; ² + ³ 1 Selanıklılar 4:13-17; 1 Korintliler 15:51-54; ⁴ 2 Korintliler 5:10; 1 Korintliler 3:13-15; 4:4-5; ⁵ Vahiy 20:4-6; ⁶ Matta 25:31-46; ⁷ Vahiy 20:5; Yuhanna 5:29; Eyüp 14:10-12; ⁸ Vahiy 20:11-15; 1 Korintliler 15:24; ⁹ 2 Petrus 3:13; 1 Korintliler 15:24; ¹⁰ Vahiy 21:1-

8; ¹¹ Matta 18:8; Yahuda 7, 13; Vahiy 14:11; 20:10; ¹² Yuhanna 14:2-3; 17:24; 1 Selanikliler 4:17

1.5 Eski ve Yeni Antlaşma'da Kutsal Kitap'ın vahyi

Kutsal Yazılar'ın tamamını, insanın ölümden sonra ve sonsuzluktaki durumunun nasıl olduğu sorusu açısından incelediğimizde, Eski Antlaşma ile Yeni Antlaşma arasında büyük farklar göze çarpar. Temel fark vahyin derecesindedir, yani Tanrı'nın bu konular hakkında bir yanda Eski Antlaşma'da, öte yanda Yeni Antlaşma'da ne ölçüde konuşmuş olduğundadır. Öteki dünya ve insanın ölümsüzlüğü sorusunu kapsamlı ve kesin biçimde ancak Yeni Antlaşma yanıtlar.

Bu, Eski Antlaşma'da bu konu hakkında az şey bulunduğu anlamına gelmez. Hayır, Eski Antlaşma'da ölüm ve Şeol hakkında Yeni Antlaşma'dakinden daha da fazla ifade vardır. Ama Eski Antlaşma'daki insanların sözleri çoğu zaman ölüm konusundaki belirsizlik ve bilgisizlikle, kuşkuyla, hatta korkuyla belirlenmiştir. Bunun nedeni, bu insanlara ölümden sonraki yaşam hakkında çok az şeyin açıklanmış olması ve onların Tanrı'yla esenlik içinde olma ve sonsuz bir kurtuluş güvencesine sahip olmamalarıdır.

Buna karşılık Yeni Antlaşma imanlılarında bambaşka bir tutum buluruz. Ölüm onlar için artık Eski Antlaşma'nın pek çok imanlısı için olduğu şey değildir. Onlar için bu belirsizlik ve bilgisizlik artık yoktur; kuşku ya da korku da yoktur. Bu konuda Eyüp'ün sözlerini Elçi Pavlus'un sözleriyle bir karşılaştırm.

Eyüp şöyle dedi: "... karanlık ve ölüm gölgesi diyarına, karanlık kadar kasvetli diyara, ölüm gölgesinin ve düzensizliğin diyarına, aydınlığın bile karanlığa benzediği yere gitmeden (ve bir daha dönmeden) önce!" (Eyüp 10:21).⁸

Parlus ise şöyle diyebilirdi: "... ister dünya, ister yaşam, ister ölüm, ister şimdiki, ister gelecek şeyler olsun: hepsi sizindir" (1 Korintliler 3:22).⁹

İsa Mesih'in dirilişiyle imanlıların ölüme karşı tutumu kökten değişmiştir. Hristiyanlar ölüm üzerindeki zaferi ve ölümü yeneni tanırlar. Bu zafer yalnızca dirilişte değil, ölümden hemen sonraki durumda da geçerliliğini gösterir.

8. Bkz. ayrıca Eyüp 14:12; 30:23; 38:17.

9. Bkz. ayrıca Filipililer 1:23; 1 Korintliler 15:54-56; 2 Korintliler 4:7-5:10.

1.5.1 Yeni Antlaşma'nın vahyi

Yeni Antlaşma öteki dünya hakkında bize neden daha fazlasını açıklar? Çünkü İsa Mesih'in ölümü ve dirilişiyle ölüm yenilmiş ve etkisiz kılınmıştır; böylece boyutuyla her şeyi değiştiren köklü bir dönüşüm gerçekleşmiştir. Bu dönüşüm Müjde'nin bildirisiidir:

"... O biz'i kurtardı ve kutsal bir çağrıyla çağırdı; bunu yaptıklarımıza göre değil, kendi amacına ve lütufuna göre yaptı. Bu lütuf bize Mesih İsa'da sonsuz zamanlardan önce verilmiş, ama şimdi Kurtarıcımız İsa Mesih'in görünmesiyle açığa çıkarılmıştır. O ölümü etkisiz kılınmış, Müjde aracılığıyla yaşamı ve çürümezliği [ya da: geçici olmayışı] aydınlığa çıkarmıştır" (2 Timoteos 1:9-10).

Luka da Elçilerin İşleri'nde buna benzer bir şey söyledi:

"... yani Mesih'in acı çekeceğini, ölümlerin dirilişiyle ilk olarak hem balka hem de uluslara ışığı duyuracağım" (26:23).

Eski Antlaşma'nın yazarları, ancak İsa Mesih'in işinin sonucunda gelebilecek olan konularda açıklık arıyorlardı. Onlar için ölüm – en azından öznel olarak – Mesih'in işiyle henüz etkisiz kılınmış değildi.¹⁰ Onlar ölüme, yaşam ve çürümezlik aydınlığa çıkarılmadan önceki durumdan bakıyorlardı. Bu yalnızca bir vahiy sorunu değildi; çünkü perdeyi kaldırmak Tanrı için küçük bir şey olurdu. Söz konusu olan, bu şeylerin İsa'nın ölümü ve dirilişiyle bağlantılı olarak açıklanmasıydı.

Öteki dünyaya ilişkin şeylerin tam olarak açıklanması, Tanrı Oğlu'nun gelişini beklemek zorundaydı. Ondan önce, bugün Rab İsa'nın gelişinden sonra Yeni Antlaşma yazıları aracılığıyla bildiğimiz öteki dünyaya ilişkin şeylere dair yalnızca birkaç vaat ya da vahiy vardı (Yuhanna 3:11-13; Efesliler 1:3 vd.; Filipililer 3:20).

1.5.2 Eski Antlaşma'nın vahyi

Eski Antlaşma'da birbirinden çok farklı yazarlar ve dolayısıyla farklı metin türleri¹¹ buluruz. Tanrı'nın kendi halkıyla olan yollarını belgeleyen tarih kitapları vardır. Sonra Tanrı'nın peygamberleri aracılığıyla kendi halkının ve başka

10. Bununla birlikte, ileride göreceğimiz gibi, Eski Antlaşma'nın bütün imanlıları ölümlerinden sonra göksel cennete gittiler. Bu onlara ölümlerinden önce bilinmiyordu, yani açıklanmamıştı.

11. Tarih yazımı, şiir, özdeyişler vb.

halkların ahlaki durumu ve gelecekleri hakkında konuştuğu peygamberlik kitapları vardır.

Bunların yanı sıra, örneğin Eyüp, Mezmurlar ve Vaiz gibi, insanın düşüncelerini, duygularını ve heyecanlarını özel bir biçimde dile getiren şiirsel kitaplar da vardır.¹² Konumuz çerçevesinde bizi ilgilendiren ifadelerin çoğunu son sayılan bu üç kitapta buluruz.

Vaiz, yaşamın ve dünyanın anlamını zaman zaman salt yatay bir bakış açısıyla açıklamaya çalışır: Onun ufkı, “güneşin altında” gördüklerinin ötesine geçmez (1:3; 2:11, 18, 22). Anlam sorusuna verdiği yanıtlardan biri şudur:

“Çünkü insanoğullarının yazgısıyla hayvanların yazgısına gelince, hepsinin yazgısı birdir: Hayvanlar nasıl ölürse, insanlar da öyle ölür; hepsinin soluğu birdir; insanın hayvandan hiçbir üstünlüğü yoktur, çünkü her şey boştur. Hepsi aynı yere gider; hepsi topraktan oldu ve hepsi toprağa döner. İnsanoğullarının soluğunun yukarı mı çıktığını, hayvanların soluğunun aşağı, toprağa mı indiğini kim bilir?” (Vaiz 3:19-21).

Vaiz, yalnızca bu dünyaya ait bir bakış açısından doğru olan sonuçlara varır. Bu nedenle bu kitap öteki dünyaya, hele sonsuzluğa ilişkin şeyler hakkında başlıca tanık olmamalıdır. Mezmurlar’da Vaiz’in ifadelerine çok benzeyen bazı ifadeler buluruz (örneğin Mezmurlar 49:12; 103:15-16). Bu ifadeler de bize öteki dünya hakkında son aydınlanmayı vermez.¹³

Eski Antlaşma’ya Yeni Antlaşma’dan ayrı olarak bakıldığında, çelişkilerle karşı karşıya olunduğu izlenimi edinilebilir. Ama bu izlenim ancak, öteki dünyaya ilişkin şeylerin Eski Antlaşma zamanında yalnızca kısmen açıklanmış olduğu unutulduğunda doğabilir. En güçlü kanıtları Eski Antlaşma’nın ifadeleri olan bir kanıtlama, gerçeğin tamamını ortaya koyamaz.

1.5.3 Eski Antlaşma’da da ışık var

Ama bununla, konumuzla ilgili olarak hiç ışık olmadığı söylenmiş olmuyor. Eski Antlaşma bile, ölümle her şeyin bitmediğine dair bize yeterince ipucu verir.

12. Burada bu kitapların içeriğinin insan düşünceleri olduğunu söylediğimde, bu kitaplar yine de Kutsal Kitap’ın bütün öteki kitapları gibi Kutsal Ruh’un esiniyle yazılmış ve tanrısal bir amaçla bizim için kaydedilmiştir.

13. Mezmurlar’ın niteliği farklıdır. Büyük ölçüde peygamberlik niteliğindedirler. Bunun özelliği, bu peygamberliklerin çok sık insanların düşünce ve duygularında dile gelmesidir. Örneğin Davut’un sözünü ettiği acılar, Tanrı’nın Ruhu’nun yönlendirmesi altında, sonuçta ancak Mesih’in acılarında gerçekleşebilecek bir biçim alır.

- “Halkına toplandı”.¹⁴ Kural olarak “toplanmak” bizim dilimizde de, birkaç kişiye, orada bulunanların hepsini ilgilendiren bir iş için bir yerde bir araya getirmek anlamına gelir. Bu deyim ölmek için de kullanıldığında, en azından ölümlerin bir yerde, yani ölümler diyarında – Eski Antlaşma’da Şeol’de¹⁵ – bir araya getirildiğine dair bir ima vardır. Dikkat çekici olan, gömülmenin ya da definin “toplanmak”tan ayrı tutulmasıdır.¹⁶ Demek ki daha tarihin başında öteki dünya ile ilgili kavramlar vardır.
- Eyn-Dor’daki falcı kadın ve Samuel’in ruhu (1 Samuel 28). İsrail’de ölü çağırانların bir ölünün ruhunu ortaya çıkarabileceği kabul ediliyordu. Bu, ölünün ruhunun bir biçimde ve bir yerde var olması gerektiğini varsayar; en azından ölümlerin bu ruhlarının var olduğu kabul ediliyordu. Bundan ayrı olarak Tanrı, ölümlerin ruhlarına okült ölü çağırانlar aracılığıyla danışmayı en ağır cezayla yasaklamıştı.¹⁷
- Hanok’un (Yaratılış 5:24) ve İlyas’ın (2 Krallar 2) göğsü alınışı. Bu kişilerin başına gelen bir istisna olsa da, bu kişilerin göğsü alındıktan sonra nerede bulundukları sorusunu sorabiliriz.¹⁸ İlyas da Musa da – Musa doğal bir ölümle öldü – İsa’nın görünümünün değiştiği dağda göründüler ve İsa’yla konuştular.¹⁹
- Davut ve ölen çocuğu (2 Samuel 12:23). Davut şöyle dedi: “Ama şimdi o öldüğüne göre, neden oruç tutayım? Onu geri getirebilir miyim? Ben onun yanına gideceğim, ama o bana geri dönmeyecek.”

İmanlıların Tanrı’yla paydaşlığı ve Tanrı’ya güvenleri ölümlerinde de kesintiye uğramaz. Ölüm korkusunun dile geldiği ifadelerin yanı sıra, güven, esenlik ve beklenti bulduğumuz bazı ifadeler de vardır: Mezmurlar 16:9-11; 17:6; 31:5; 49:14-15; 73:24-26; 116:15.

Özetle şunu saptıyoruz: Eski Antlaşma bize öteki dünya hakkında ancak belli bir ölçüde bilgi verir. Bu nedenle ondan ölümden sonraki yaşam hakkında kesin ifadeler çıkarmaya kalkışırsak, Yeni Antlaşma’da bu konuda bulunan ışığı karartmış oluruz. Eski Antlaşma’nın ifadelerini ancak Yeni Antlaşma’ya

14. Yaratılış 25:8, 17; 35:28-29; bkz. ayrıca Yaratılış 37:35; Hakimler 2:10.

15. Yaratılış 37:35; 42:38; 44:31; Çölde Sayım 16:30; 1 Samuel 2:6.

16. Yaratılış 35:29; 2 Krallar 22:20; 2 Tarihler 34:28.

17. Levililer 19:31; 20:6, 27; Yasa’nın Tekrarı 18:11.

18. Krş. bölüm 2.2.

19. Matta 17:3; Markos 9:4; Luka 9:30.

dayanarak inceler ve onun ışığında yorumlarsak doğru anlarız. Yeni Antlaşma her zaman Eski Antlaşma'nın anahtarıdır, tersi değil.

Aşağıdaki ayette kurtuluş hakkında söylenenler, anlam bakımından insanın geleceği için de geçerli olabilir. Peygamberler çok şey gördüler ve yazdılar, ama bu bir arayış ve araştırmaydı; tam bilgi onlara bağışlanmamıştı:

“... size gösterilecek lütf hakkında peygamberlik etmiş olan peygamberler bu kurtuluşu dikkatle araştırıp soruşturdular. İçlerindeki Mesih'in Ruhu, Mesih'in çekeceği acılara ve onları izleyecek yüceliklere önceden tanıklık ettiğinde, hangi zamana ya da nasıl bir zamana işaret ettiğini araştırıyorlardı” (1 Petrus 1:10-11).

Bu konuda Eski Antlaşma ile Yeni Antlaşma arasındaki ilişki, Alman Anayasası'nın 31. maddesindeki bir ilkeyle açıklanabilir: “Federal hukuk eyalet hukukundan üstündür” (Almanca: *Bundesrecht bricht Landesrecht*); yani aynı konuyla ilgili maddelerin içeriği farklı olduğunda federal hukuk önceliklidir.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- Eski Antlaşma'da “ölümden sonraki yaşam” hakkında açıklananları özetleyin!
- Eski Antlaşma ile Yeni Antlaşma arasında vahiy bakımından fark nedir?
- Eski Antlaşma neden insanın geleceğiyle ilgili öğretinin temeli olarak kullanılamaz?

1.6 Ölümün kökeni ve etkisi

Sonsuz Tanrı'nın,²⁰ yani ölümsüzlüğe tek sahip olan O'nun²¹ elinden, hiçbir şeyi daha iyi ve daha güzel olamayacak bir yaratılış çıkmıştı (Yaratılış 1:31; Vaiz 3:11). Tanrı'nın suretinde ve benzerliğinde yaratılan (Yaratılış 1:26-27; Yakup 3:9) ve böylece görünen yaratılışın merkezi olan insan, Yaratıcısı'yla paydaşlık içinde yaşamak üzere belirlenmişti. Bu amaca ulaşmak için en elverişli ortam olan harika bir bahçede yaşıyordu. Bahçenin ortasında yaşam ağacı duruyordu (Yaratılış 2:9, 16; 3:22). Gücü ve çeşitliliğiyle yaşam yaratılışın belirgin özelliği. Yaşam, hem de hiçbir zaman sınırı olmaksızın, Tanrı'nın insana vermiş olduğu en yüce şeydi. İnsan yaşam ağacının meyvesinden her zaman yiyebilirdi. İnsan

20. “Dağlar doğmadan, sen yeryüzünü ve dünyayı yaratmadan önce – evet, öncesizlikten sonsuzluğa kadar sen Tanrı'sın” (Mezmurlar 90:2). “... sonsuz Tanrı'nın buyruğuna göre” (Romalılar 16:26).

21. “... bunu, mutlu ve tek Hükümdar, kralların Kralı [asıl anlamı: kral olanların] ve rablerin Rabbi [asıl anlamı: egemenlik sürenlerin], tek ölümsüz olan, yaklaşılmaz ışıktaki oturan, hiçbir insanın görmediği ve göremeyeceği Tanrı uygun zamanda gösterecektir. Onur ve sonsuz güç O'na olsun! Amin” (1 Timoteos 6:15-16).

baştan beri sonu olmayan bir yaşam için yaratılmıştı. Ancak bu, Tanrı'nın özüne ve isteğine uygundu.

Bu yüzden, insanın söz dinlemezlik ederek Yaratıcısı'na bağımlılıktan ve O'nunla paydaşlıktan çıkması durumunda ölümle tehdit edilmesi (Yaratılış 2:17) daha da etkileyicidir. Yaşamla dolup taşan bu ortamda ölüm tehdidi, olabilecek en korkunç uyardı. Ölüm, insan için kendisinin görebildiği yaratılışı – yani onun dünyasal alanını – ve böylece bu (görünen) yaratılış içinde tanımış olduğu Yaratıcı'yı da terk etmek zorunda kalması demekti. Toprakтан biçimlendirilmişti (Yaratılış 2:7) ve yeniden toprak olacaktı:

“Toprağa [asıl anlamı: toprak zemine] dönünceye dek alının teriyle ekmeğini yiyeceksin, çünkü ondan alındın. Çünkü topraksın ve toprağa döneceksin!” (Yaratılış 3:19).

Yaşam için yaratılmış olan insan yok olup gidecek, dünyasal yaşamını yitirecek, toz gibi anlamsızlaşacaktı. Bundan daha büyük bir karışıklık olabilir mi?

İnsan yılanın, yani İblis'in aldatmasıyla söz dinlemezliği ve böylece ölümü seçti (Yaratılış 3:1-7). Günah, ölümün bu yaratılıştaki korkunç işine başlaması için ona kapıyı açtı (Romalılar 5:12 vd.). Ölüm günahın ücretidir (Romalılar 6:23). Ölüm, Tanrı'dan uzaklaşmanın korkunç sonucudur. Kutsal Kitap'ın ölüm hakkındaki temel ifadesi budur. Günah nedendir, ölüm de kaçınılmaz sonuç. İnsan günah aracılığıyla Tanrı'ya bağımlılıktan çıkar ve böylece yaşamı olanı ve yaşam vereni terk eder.²²

Bu nedenle ölüm ne doğal ne de lütfkâr bir yaşam sonudur. Ölümde iyi hiçbir şey yoktur. Ölüm, insanın vermek istemediği yaşamı sona erdirir. Ölüm kesindir, geri alınamaz, tersine çevrilemez. İnsanın ölümden geri getirilemeyeşi (2 Samuel 12:23; 14:14), günahkâr olmuş insanın korkunç akıbetidir. Tarihin akışı bu karanlık beklentilerle başlar. Bütün yaratılış ölümün ve geçiciliğin yargısı altına girdi. Ama umut vardır; çünkü kadının soyu bir gün yılanın başını ezecek ve böylece bütün yaratılışın özgürlüğe kavuşmasının yolunu açacaktı (Yaratılış 3:15):

“Çünkü yaratılış, Tanrı oğullarının ortaya çıkmasını büyük bir özlemle bekliyor. Çünkü yaratılış boşluğa [ya da: geçiciliğe, beyhudeliğe] boyun eğdirildi (kendi isteğiyle değil, onu boyun eğdiren yüzünden); ama yaratılışın kendisinin de çürümenin

22. Yuhanna 1:4; bkz. ayrıca Süleyman'ın Özdeyişleri 14:27; 19:23.

köleliğinden kurtarılıp Tanrı çocuklarının yüceliğinin özgürlüğüne kavuşacağı umuduyla. Çünkü bütün yaratılışın şimdiye dek birlikte inleyip doğum sancısı çektiğini biliyoruz” (Romalılar 8:19-22).

Ölüm yaratılışa doğaya aykırı bir şey olarak, hem de insanların yenemeyeceği ve işini acımasızca, merhametsizce yapan bir düşman olarak girdi. İnsan da ölümü genellikle böyle algılar. Tanrısız yaşayan insan ölüm korkusu çeker; çünkü kendisini neyin beklediğini bilmez ve onu suçlayan, mahkûm eden ve ona yaşayan Tanrı’nın korkusunu salan vicdanı tarafından da suçlanır (İbraniler 2:15).

Adem ile Havva günah işledikten sonra Tanrı, çıplaklıklarını örtmek için onlara deriden giysiler giydirdi (Yaratılış 3:21). İlk kez ölümle karşılaştılar. Bu giysilerin yapılması için bir hayvanın ölmesi gerekti. Kardeşi tarafından öldürülmüş olan ölü oğullarına baktıkları an ise onlar için çok daha korkunçtu (Yaratılış 4:8). Ölüm kendini yıkıcı ve yenilmez bir düşman olarak gösterir. Durdurulamaz biçimde zafer yürüyüşüne başlar (Hoşea 13:14; 1 Korintliler 15:54). Adem çok uzun yaşamış olsa da (Yaratılış 5:5), ölmesi ve toz olması gerektiği yine de doğru çıktı.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- Ölüm nereden gelir?
- Ölüm neye yol açtı?

1.7 Ölürlen ne olur?

Burada söz konusu olan, günahın sonucu olarak insanın dünyasal yaşamına son veren bedensel ölümdür. Peki ölümden ne olur? Ölümün bir ayrılığa yol açtığını ve birbirine ait olanı parçaladığını daha önce belirtmiştik. Ölüm bir bütünlüğün, yani insanın bütünlüğünün sonudur.

İnsan, bir bütün olmakla birlikte, varoluşunu oluşturan birçok yöne sahiptir. Ölümle bağlantılı olarak ruhtan, candan ve bedenden söz edilir.²³ Ölüm, bedeninin ruhtan ve candan ayrılmasına, iç varlığın dış varlıktan ayrılmasına yol açar (2 Korintliler 4:16 vd.). Tanrı Sözü buna birçok kez tanıklık eder.²⁴

23. Bu konuda ayrıntılı olarak bkz. bölüm 3.

24. Burada amacın insanı iki ya da üç parçalı bir varlık olarak görmek değildir. *Ruh* ve *cân* kavramları çoğu zaman birbirinin yerine kullanılır. Önemli olan, bunların insanın ölümü aşan ve insanın kişiliğini ölümün ötesinde de koruyan kısmı olmasıdır. İnsanın özü söz konusu olduğunda, Kutsal Yazılar’da insanın yüreği de aynı derecede önemli bir yer tutar.

1.7.1 İnsanın ruhu ve ölüm

İnsan ölünce ruhu, onu vermiş olan Tanrı'ya geri döner. Bunu, birçok soruyu bu dünyaya ait bakış açısından yanıtlayan Vaiz bile söyler:

"... ve toz eskiden olduğu gibi toprağa döner, ruh da onu vermiş olan Tanrı'ya döner" (Vaiz 12:7).

Luka da Yair'in kızının diriltilmesine ilişkin anlatımında bundan söz eder:

"O [İsa] ise kızın elinden tutarak seslendi: 'Kızım, kalk!' Kızın ruhu geri döndü ve hemen ayağa kalktı. İsa ona yiyecek verilmesini buyurdu" (Luka 8:54-55).

Ölüm gerçekleşince kızıdan ayrılmış olan ruhu geri döndü. Bir insan ölünce ruh bedeni terk eder (Mezmurlar 146:4). Yakup da bunu söyler: "Ruhsuz beden nasıl ölüye, işsiz iman da öyle ölüdür" (Yakup 2:26).

Tanrı insanı yaratırken ona ruhu verdi (Yaratılış 2:7). Bir insan ölünce Tanrı ruhu geri alır:

"Gökleri geren, yeryüzünün temelini atan, insanın ruhunu onun içinde biçimlendiren RAB şöyle diyor" (Zekeriya 12:1).

"Yüzünü gizlersin: Dehşete düşerler. Soluklarını alırsın: Son nefeslerini verip toprağa dönerler. Soluğunu [asıl anlam: nefesini (ya da: ruhunu)] gönderirsin: Yaratılırlar ve yeryüzünü yenilersin" (Mezmurlar 104:29-30).

Ölmek, ruhun Tanrı'nın ellerine kabul edilmesidir (Mezmurlar 31:5). Rab İsa Mesih de çarmıhta ölürken bunu söyledi. Müjde yazarları bundan açıkça söz ederler:²⁵

Matta: "İsa yine yüksek sesle haykırdı ve ruhunu teslim etti" (Matta 27:50).

Luka: "İsa yüksek sesle haykırarak şöyle dedi: 'Baba, ruhumu senin ellerine bırakıyorum!' Bunu söyleyince son nefesini verdi" (Luka 23:46).

Yuhanna: "İsa ekşi şarabı aldıktan sonra, 'Tamamlandı!' dedi. Ve başını eğerek ruhunu teslim etti" (Yuhanna 19:30).

O, Yaratıcı olarak başlangıçta insana yaşam soluğunu üflemişti; ama çarmıhta, tümüyle insan olduğu için, ruhunu Babası'nın ellerine verdi (Mezmurlar 31:5). O,

25. İsa ruhunu teslim etti, yani bu teslimin zamanını kendisi belirledi. Bunda O eşsizdir. Canını vermeye yetkisi vardı (Yuhanna 10:18). Yaratık olarak insanın böyle bir yetkisi yoktur.

ruh (Markos 8:12), can (Markos 14:34) ve içinde acı çekip öldüğü beden bakımından insandı.

İstefanos ölürken şöyle dua etti: “Rab İsa, ruhumu kabul et!” (Elçilerin İşleri 7:59).

1.7.2 Ölüm anında can

Rahel Benyamin’i doğururken öldüğünde canı çıktı (Yaratılış 35:18). İlyas, Sarefat’taki dul kadının ölen oğlunun canının geri dönmesi için dua etti: “RAB İlyas’ın sesine kulak verdi; çocuğun canı içine geri döndü ve çocuk dirildi” (1 Krallar 17:22).

Eski Antlaşma’da bazen canın ölmesinden de söz edilir (örneğin Çölde Sayım 23:10; Hakimler 16:30). Ama bununla canın değil, bedenın ölümü kastedilir. Söz konusu olan, canın bedenden çıkmasıdır. Bu, ardıc çalışının altına oturan ve canının ölmesinden başka hiçbir şeyi bu kadar özlemle istemeyen “yaşamdan bezmiş” İlyas’ın sözlerinde açıkça görülür (1 Krallar 19:4). Rab’den canını almasını istedi.

Yunus, ölmek kendisi için yaşamaktan daha iyi olduğu için RAB’bin canını kendisinden almasını diledi (Yunus 4:3).

Hem Hananya ile Safira’da hem de Kral Hirodes’te, “canlarını verdiklerinde” ölüm gerçekleşti (Elçilerin İşleri 5:5, 10; 12:23).²⁶

Tanrı zengin çiftçiden yalnızca yaşamını değil, canını da istedi (Luka 12:20).

Demek ki ölmek, canın (yalnızca biyolojik yaşamın değil) Tanrı’ya doğru alınmasıdır; hiçbir zaman onun çözülmesi ya da yok edilmesi değildir. Kutsal Yazılar, insanın canının ölümde yok olmadığını, yaşamaya devam ettiğini hiçbir kuşkuyla yer bırakmadan açıkça gösterir.

1.7.3 Ruh ve can

Alıntılanan ayetlerde hem ruh hem de can, ölümde insanı terk ederek başka bir yere giden ya da “bedensiz” bir durumda var olan şeyi ifade eder. “Ruh” ve “can” kavramları pek çok kez eş anlamlı olarak kullanılır; çoğu zaman bir ve aynı şeyi ifade ederler. Bu nedenle bu kitabın devamında insanın ruhundan ve canından söz ettiğimde bu kavramları birleştireceğim. “Ruh-can” kavramını kullanacağım. Bu kavram Kutsal Yazılar’da geçmez, ama anlamayı kolaylaştırır.

26. “Son nefesini vermek, ölmek” diye çevrilen Grekçe *ek-psycho* sözcüğü, kelimenin tam anlamıyla “canı dışarı vermek” demektir.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- Ölümde ya da ölürlen ne olduğunu anlatın!
- İnsanlar neden ölümden korkar?
- Ölüm ile günah arasındaki bağlantıyı açıklayın!
- Bir yanda İblis'in, öte yanda Rab İsa'nın ölümle ilgili olarak oynadığı rolü ortaya koyun!

1.8 Ölümün farklı yönleri

Ölüm yalnızca insanın bedeniyle ilgili değildir. Yeni Antlaşma, her insanın günahı yüzünden içinde bulunduğı ruhsal bir ölümden de söz eder.²⁷ Ruhsal ölüm, insan ruhunun “var olmaması” ya da hele yok edilmesi değil, ruhunun Tanrı'dan ayrı olmasıdır.

Yeni Antlaşma bir “ikinci ölüm”den de söz eder.²⁸ “Birinci ölüm”, insanın görünen dünyayı terk ettiğindeki bedensel ölümünü ifade eder. İmansızlar için dirilişlerinden sonra ikinci ölüm gelir. Bu, dirildikten sonraki ve hiç bitmeyecek olan ikinci bir ölüş gibidir. İkinci ölüm insanın kesin olarak yok edilmesi değil, Tanrı'dan kesin olarak ayrılmasıdır; bu ayrılıkta Tanrı'yla paydaşığa geri dönüş yoktur.

1.9 Ölüm üzerindeki zafer

Ölüm, insanın günahı aracılığıyla dünyada zafer yürüyüşüne başladı. Tanrı'dan ayrı olarak yalnızca ölüm vardır. Ölüm, Tanrı'nın günah üzerindeki yargısıdır. Ama ölümün gücünü elinde tutması ve insanın ruhsal, bedensel ve sonunda sonsuz ölüme tabi kalması Tanrı'nın isteğı midir? Hayır, Kutsal Yazılar bu konuda şöyle der:

“Bu, Kurtarıcımız Tanrı'nın gözünde iyi ve beğenilir bir şeydir. O, bütün insanların kurtulmasını ve gerçeğin bilgisine erişmesini ister” (1 Timoteos 2:3-4); ve: “Kötü kişinin ölümünden boşnut olur muyum? diyor Egemen RAB. Asıl boşnut olduğum, onun yollarından dönüp yaşamasa değil mi?” (Hezekiel 18:23).

27. Luka 15:32; Yuhanna 5:25; Efesliler 2:1-10; Koloseliler 2:13; 1 Yuhanna 3:14; Yahuda 12; Vahiy 3:1.

28. Vahiy 2:11; 20:6, 14; 21:8.

1.9.1 Ölüm ve günah

Yaşam vermek için ölüm sorununun çözülmesi gerekiyordu. Ölüme ve günaha düşmüş insanın kurtuluşunu arayan Kurtarıcı Tanrı (Titus 2:11; 3:4) bir yol buldu. Kendisinde yaşam olan (Yuhanna 5:26), ışık (1 Yuhanna 1:5) ve sevgi (1 Yuhanna 4:8) olan sonsuz Tanrı (Romalıları 16:26), İsa Mesih'in kişiliğinde yaşamın ışığıyla (Yuhanna 1:4; 8:12) ölüm diyarını aydınlatır:

“Karanlıkta oturan halk büyük bir ışık gördü; ölüm diyarında ve ölümün gölgesinde oturanların üzerine ışık doğdu” (Matta 4:16; Yeşaya 9:2'den alıntı).

Bu ayette İsrail halkı anlatılsa da, ilke olarak bu bütün insanlar için geçerlidir. Tanrı, zaman dolunca (Galatyalılar 4:4; İbraniler 1:1) ölümü yenmek için Oğlu'nu gönderdi. Tanrı'nın Oğlu zaferi kazandı. Çarmıhtaki işi tamamladıktan ve dirildikten sonra şöyle dedi: “Ben ilk ve son olanım, yaşayan benim. Ölmüşüm, ama işte sonsuzlara dek yaşıyorum! Ölümün ve Hades'in anahtarları bendedir” (Vahiy 1:17-18). Bu sözlerden, konuşanın Tanrı'nın kendisi olduğu anlaşılır; çünkü bu sözler yalnızca Tanrı için geçerlidir (Vahiy 1:8; 2:8; 22:13). Bu, Eski Antlaşma'da kendini açıklamış olan Tanrı'nın ta kendisidir (Yeşaya 41:4; 44:6; 48:12).

Rab İsa yeryüzünde bir insan olarak ölüm üzerinde güce sahipti. Lazar'ı (Yuhanna 11), Nain'deki genci (Luka 7:11-14) ve Yair'in kızını (Luka 8:49-56) dirilterek bunu kanıtladı. Ölülerini diriltmesi, O'nun yaşamın Kaynağı (Elçilerin İşleri 3:15) ve dolayısıyla Tanrı'nın kendisi olduğunun kanıtıydı.

Mesih'in Tanrılığı kadar önemli olan bir başka gerçek de O'nun insan olmasıdır. Günahkârların yerine ölebilmek için insan oldu. Günah için kurban olarak öldü. Bir mezara konuldu. Üç gün sonra Tanrı tarafından diriltildi. Dirilişte O artık insan olarak yok edilemez bir yaşama sahiptir (İbraniler 7:16). Bu nedenle dirilmiş ve yüceltilmiş insan olarak ölümün ve Hades'in anahtarları O'ndadır. Anahtar yetkinin simgesidir.²⁹ İnsan İsa Mesih'in ölüm ve Hades, yani ölüler diyarı üzerinde yetkisi vardır. Ölüm artık O'na hiçbir şey yapamaz (Romalıları 6:9-10). Bu nedenle ölüm, O'nunla birleşmiş olanlara da artık hiçbir şey yapamaz. Bunlar, O'na dönmüş ve O'nun yaşamına, dirilmiş Olan'ın yaşamına sahip olanlardır.

29. Krş. Vahiy 3:7; 9:1; 20:1; Matta 16:19; 18:18; Yeşaya 22:22.

İnsanları ölümden sonsuza dek kurtarabilmek için Tanrı'nın kendisinin insan olması ve ölmesi gerekiyordu. Böylece hem günah sorunu çözüldü hem de ölüm dirilişle yenildi. Ne tanrısal bir zafer!

Tanrı'nın Oğlu İsa Mesih Kutsal Olan'dı, yani Kutsal Ruh Tanrı'nın kendisi tarafından oluşturulmuştu (Luka 1:35). Dolayısıyla O'nun yaşamında ne sözde ne düşüncede ne de eylemde hiçbir günah yoktu (1 Yuhanna 3:5; 2 Korintliler 5:21; 1 Petrus 2:22). Bu yüzden bütün öteki insanlar için geçerli olan O'nun için geçerli değildi: O'nun ölmesi gerekmiyordu. Öldüğünde kendi isteğiyle öldü. Canını vermeye yetkisi vardı, ama onu ölümden geri almaya da yetkisi vardı (Yuhanna 10:17-18).

Bu bizi yeniden ölüm ile günah arasındaki bağlantıya götürür. Ölüme günah yol açtı. Ölüm sorunu aynı zamanda günah sorunudur. Bu nedenle önce bu nedenin ele alınması gerekiyordu. Başta Tanrı'nın ışık olduğu, yani mutlak kutsal olduğu belirtilmişti. O günahı göremez (Habakkuk 1:13) ve cezasız bırakamaz. Tanrı günahkârı günahıyla birlikte kabul edemez ve günahları için kefareti sağlanmadan ona yaşam veremez. Bu nedenle Tanrı Kuzusu Mesih öldü (Yuhanna 1:29). Günahkârın yerine Tanrı'nın günaha karşı gazabını taşıdı (2 Korintliler 5:21). Tanrı'nın istekleri Mesih'in ölümüyle yerine getirilmiştir. O'nun kutsallığı tümüyle karşılanmıştır.

Kefareti gerçekleştiren Mesih'in ölümü sıradan bir insanın ölümü değildi. Mesih'in ölümü Tanrı'nın günah üzerindeki yargısıydı. O, Kutsal Olan olarak günah sayıldı. Tanrı'nın elinden günah için acı çekti. Esenliğimiz için gereken ceza O'nun üzerindeydi. Tanrı suçsuz Olan'ı bizim günahlarımız için cezalandırdı. Bu nedenle insanın günahın ücreti olarak aldığı ölüm yalnızca bedensel ölüm değil, sonuçta sonsuz ölümdür de. Sonsuz ölümden, Tanrı'dan sonsuza dek ayrılıktan oluşan cezayı, biz imanlıları ondan sonsuza dek kurtarmak için Mesih çarmıhta yaşadı.

Mesih üç gün sonra dirildiğinde ölümün zincirlerini kendi tanrısal gücüyle kırdı. Mesih dirildi, günahın kefareti ödendi ve ölüm yenildi. O, günahın ve ölümün gücünü kırdı (Romalılar 5:12-21). Diriliş bildirisinin merkezi budur. Ölümün egemenliğinin sonu budur!

Ne var ki bu zafer, ölümün şimdiden kaldırıldığı ve dünyadan atıldığı anlamına gelmez. Ölüm dünyada hâlâ egemenlik sürüyor. Mesih'in diriliş yaşamına sahip olan imanlılar da hâlâ ölüyor. Ama imanlılar için ölüm şimdiden gücünü yitirmiştir. “Etkisiz kılmak”, “etkisiz” ve “güçsüz” hâle getirmek

anlamına gelir. Dünyada ölüm günah aracılığıyla egemenlik sürmeye devam eder, ama imanlı ölümün gücünden kurtarılmıştır. Ölüm onun için artık yargı değil, yüceliğe giriştir. İbraniler 2:14-15 bu düşünceleri özetler:

“Çocuklar kan ve et taşıdıklarından, O da aynı biçimde bunlara katıldı. Öyle ki, ölüm aracılığıyla ölümün gücüne sahip olanı, yani İblis’i etkisiz kalsın ve ölüm korkusu yüzünden bütün yaşamları boyunca köleliğe tutsak olanların hepsini özgür kalsın.”

1.9.2 Ölüm ve İblis

İblis’in ölümün gücüne sahip olması ne demektir? İblis insanları kendi isteğine göre öldürebilir mi? Ölümü kendi buyruğu altında tutabilir mi? Bu olanaksızdır; çünkü Tanrı bütün insanların yaşamını elinde tutar ve istediği zaman geri alır. İblis bunu yapamaz, ama ölümün gücünü müttefiki olarak yanında bulundurur. İblis kurnaz ayartmasıyla insanı günaha sürükledi ve böylece onu ölümün gücü altına soktu. Amacı buydu.

Böylece İblis insan üzerinde etki kazandı. Bu dünyanın ilahı (2 Korintliler 4:4) ve bu çağın egemeni (Yuhanna 12:31; 14:30; 16:11) oldu. Bu dünyada ölümün ve karanlığın gücü egemenlik sürer ve İblis başlangıçtan beri katildir (Yuhanna 8:44; 1 Yuhanna 3:8). Bir kez daha söyleyelim: Onun öldürme gücü yoktur, ama insanı yaşamın kaynağı olan Tanrı’dan uzaklaştırarak sinsi bir aldatıcı olarak öldürür. Bu aldatma zehri insanı ruhsal ve bedensel olarak, hem de sonsuza dek öldürür. Tanrısız ölen her insan sonsuza dek onun avıdır. Bu anlamda ölüm İblis için çalışır ve onun bozuk amaçlarını destekler.

Ama Mesih, onun egemenlik alanı olan ölüme girerek ve dirilişiyle zafer kazanarak İblis’i etkisiz kıldı. O’nun çarmıhtaki ölümü İblis üzerindeki zaferdir (Koloseliler 2:15).

İblis yok edilmiş değildir, ama ezici bir yenilgiye uğramak zorunda kalmıştır. Hâlâ yaşıyor ve başlangıçta olduğu gibi etkinliğini sürdürüyor. Ancak İblis’in ve ölümün sonu kesin olarak belirlenmiştir.

İsa’nın zaferi şimdilik yalnızca Mesih’le birleşmiş olanlar için geçerlidir. Onlar ölüm korkusundan kurtarılmışlardır; çünkü ölüm onlar için yenilmiş bir düşmandır. Elçi Pavlus’un sözlerine göre (1 Korintliler 3:22) ölüm, onları Mesih’in yanına, cennete götürerek şimdi onlara bile aittir. İmanlılar için her şeyin onların iyiliği için birlikte etkin olduğu söyleniyorsa (Romalılar 8:28), ölüm bile bunun dışında değildir.

Ölümü Yenen'i tanımayan herkes için ölüm korkusu bütün yaşam boyunca kölelik anlamına gelebilir. Ölüm karşısında insanlardaki ölüm korkusu, vicdanları kefareti ödenmemiş suç konusunda uyanıp onları suçladığında en büyük olur. Böylece yazar, İbraniler 2:14-15'te özellikle Kutsal Yasa'nın köleliği altında bulunan ve günahlarının bağışlandığından emin olmayanları düşünmüş olmalıdır.

İsa Mesih'in zaferi, ölümün ve ölüm korkusunun köleliğini kırmıştır. Günah, ölüm ve İblis, Rab İsa Mesih'in kefareti ölümü ve dirilişiyle yenilmiştir. Bu, yakında günahın evrenden kaldırılmasının (Yuhanna 1:29; İbraniler 9:26) ve son düşman olarak ölümün ortadan kaldırılmasının (Vahiy 20:14) temelidir.

“Ortadan kaldırılacak son düşman ölümdür” (1 Korintliler 15:26).

“Bu çürüyen beden çürümezliği, bu ölümlü beden de ölümsüzlüğü giyindiği zaman, yazılmış olan şu söz yerine gelecektir: ‘Ölüm zaferle yutuldu.’ Ey ölüm, zaferin nerede? Ey ölüm, dikenin nerede?” (1 Korintliler 15:54-55; karşı. Yeşaya 25:8; Hoşea 13:14).

“Tanrı Oğlu, İblis'in işlerini yok etmek için açıkça göründü” (1 Yuhanna 3:8).

O bunu gerçekten yaptı ve tamamlayacaktır! Rab'be övgüler olsun!

2 Ölümden sonra ne gelir?

Kutsal Yazılar, insanın ölümden sonra dirilişe kadarki durumu hakkında pek fazla şey söylemez. Daha çok, beklentimizi tamamlanma gününe yöneltir. Hristiyanların umudu, Rab İsa Mesih'in kendi halkını göksel yurda götürmek için gelişine yöneliktir. Ölüm ile diriliş arasındaki yaşam, bu mutlu umut karşısında arka planda kalır.

Bu başka türlü de olamaz; çünkü umudumuz ölümle gerçekleşmez. Son hedefimize ölüm aracılığıyla değil, ancak diriliş zamanında ulaşırız. Bununla birlikte ara durum, son hedeften önceki son aşamadır ve bu, tamamlanmanın tadını şimdiden veren mutlu bir bilgidir.

Ölümden sonraki yaşam söz konusu olduğunda, zamanla sınırlı bir ara durumdan söz ediyoruz. Aşağıda araştırmak istediğim soru şudur: İnsanın ölümden sonraki bilinç durumu nasıldır? Bunu yaparken birkaç kez, ölümden sonraki her türlü bilinci ve genel olarak öteki dünyayı inkâr eden görüşle tartışacağım.

Bu soruları şimdi 11 başlık altında araştıracağım ve bunun için Yeni Antlaşma'daki önemli ayetleri ele alacağım. Her bölüm kendi içinde, tek başına kullanılabilecek kadar ayrıntılı tutulmuştur. Bu nedenle zaman zaman tekrarlar olabilir.

2.1 Lazar ile zengin adam

Ölümden sonraki yaşam söz konusu olduğunda birçok kişinin aklına kuşkusuz ilk önce bu bilinen öykü gelir. Bu öykü her zaman bu anlamda da anlaşılmıştır. Yine de bu öyküyü ölümden sonraki yaşamdan tümüyle ayıran, sanki bu konuda hiçbir şey söylemiyormuş gibi yorumlama girişimleri vardır. Bir yandan öykünün anlamını ortaya koyacak, öte yandan yanlış açıklamalar hakkında da görüş bildireceğim.

“Bir zengin adam vardı. Mor kumaştan ve ince ketenden giysiler giyer, her gün şatafat içinde eğlenirdi. Laazar adında yoksul bir adam da onun kapısının önünde yatar; her yanı yaralarla kaplıydı ve zenginın sofrasından düşenlerle karnını doyurmayı özlerdi; üstelik köpekler bile gelip yaralarını yalardı. Derken yoksul adam öldü ve melekler tarafından İbrahim'in kucağına taşındı. Zengin adam da öldü ve gömüldü.

Hades'te, acular içindeyken gözlerini açınca uzaktan İbrahim'i ve onun kucağında Lazâr'ı görüyor. Seslenip şöyle dedi: 'İbrahim babamız, bana acı, Lazâr'ı gönder de parmağının ucunu suya batırıp dilimi serinletsin; çünkü bu alevin içinde azap çekiyorum.' İbrahim ise şöyle dedi: 'Çocuğum, sen yaşamında iyiliklerini aldın, Lazâr da aynı biçimde kötülükleri; şimdi ise o burada teselli ediliyor, sen ise azap çekiyorsun. Bütün bunların yanı sıra, bizimle sizin aranızda büyük bir uçurum konmuştur; öyle ki, buradan size geçmek isteyenler geçemesin ve oradakiler de bize geçemesin.' Zengin adam şöyle dedi: 'Öyleyse, baba, sana yalvarırım, onu babamın evine gönder; çünkü beş kardeşim var; onları ciddi biçimde uyarısın da onlar da bu azap yerine gelsinler.' İbrahim ona şöyle diyor: 'Onların Musa'sı ve peygamberleri var; onları dinlesinler.' O ise, 'Hayır, İbrahim babamız' dedi, 'ama ölümlerden biri onlara giderse töbe ederler.' İbrahim ona şöyle dedi: 'Musa'yı ve peygamberleri dinlemiyorlarsa, ölümlerden biri dirilse bile iken olmayacaklar''' (Luka 16:19-31; Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir).

2.1.1 Burada söz konusu olan ölümden sonraki yaşam mı?

Aşağıdaki nedenler, burada ölümden sonraki bir yaşamın söz konusu olduğunu açıkça gösterir:

- Öykünün üçte ikisinden fazlasını oluşturan büyük bölümü, iki kişinin ölümünden “sonra” olan şeyleri anlatır. İki kişinin dirilişinden hiç söz edilmez.
- Hem zengin adamın ölümünden sonra gözlerini açtığı “Hades”, hem de yoksul adamın ölümünden sonra taşındığı “İbrahim’in kucacı”, ölümün ötesindeki yerleri ya da durumları ifade eder. Bu kavramlar başka türlü açıklanamaz.
- Yahudiler bu kavramlara aşinaydı. Geleneklerinde öteki dünyaya ilişkin bu ya da benzeri tasvirler onlar için bildik şeylerdi.
- Zengin adam, kardeşleri henüz yaşarken ölüm durumundaydı. Kardeşler aynı zamanda var oluyorlar; kimileri yeryüzünde, öteki Hades'te.³⁰

Tanrı'nın Oğlu burada perdeyi aralar ve o zamana kadar Eski Antlaşma yazılarında açıklanmamış olan bir şeyi açığa çıkarır.

30. Demek ki bu dünyanın gidişatında, örneğin Tanrı'nın krallığının başlaması ya da diriliş gibi bir değişiklik de olmamıştır.

2.1.2 Öykünün anlamı

Bu öyküde ölümden hemen sonraki durumun söz konusu olduğunu söyledüğümüzde, bununla ne bağlamı (başka benzetmeleri) ne de bu öykünün doğrudan seslendiği kişileri – Ferisileri – gözden kaçırmış olmuyoruz. Bu öyküde İsa, zengin adamın gösteriş düşkünlüğünü ve bencilliğini bütün korkunç boyutuyla ortaya koyar. Zengin adam, Kutsal Yasa'yı açıkça çiğneyen biri olarak gösterilmez; çünkü ne onun günahı ne de Ferisilerin günahı bundaydı. Onların günahı, yani para sevgisi, ikiye bölünmüş bir dindarlık örtüsünün altında gizliydi (Luka 16:14). Para sevgisinin (1 Tımoteos 6:10) sonsuzluk için sonuçları vardır ve bu sonuçlar ölümden hemen sonra başlar. Öykünün konusu budur.

Ferisiler, Rab'bin öğrencilerine yönelik olan (Luka 16:1) dürüst olmayan kâhya öyküsünü biraz

uzaktan dinlemişlerdi (Luka 16:14). Bunun üzerine Rab'le alay ettikleri için O doğrudan onlara döndü. Özellikle ciddi ve yanlış anlaşılmaya yer bırakmayan bir ders aldılar. İsa onlara zengin adamın davranışı aracılığıyla seslendi.

Bu öğreti, Ferisilerin para sevgisini kınamakla sınırlı değildir. Uyarı, zengin ya da yoksul, bütün insanların bir gün ölmek zorunda olmasıyla da bitmez; asıl olarak sonra gelene yöneliktir. Bu nedenle çok daha geniş olan kısım ölümün ötesindeki olaylarla, özellikle zengin adamın akıbetiyle ilgilenir. İkisinin ölümünden sonraki olaylar, içine para hakkında bir öğretinin yerleştirildiği anlamsız bir çerçeve değil, bu öykünün ana içeriğidir.

2.1.3 Bir benzetme mi?

Bu öykünün bir benzetme olup olmadığı sorusu hakkında çok şey söylenmiştir. Bazıları bunun, öğretiye ilişkin ifadeler ortaya koymaya ya da önceden bilinmeyen şeyleri açıklamaya yaramayan bir benzetme olduğunu vurgular. Bir benzetmenin her ayrıntısı da yorumlanamazmış, çünkü benzetme yalnızca bir ana düşünce içerirmiş. Buradaki ana düşünce de Ferisilerin para hırsını ve paranın kötü kullanılmasını kınamakmış. Asıl ifade ölümden sonraki yaşam değil, buymuş.

Luka bu öyküye benzetme demez. Bunu belki ondan beklerdik; çünkü Müjdesi'nde en az on bir kez benzetmelerden söz eder. Bunun bir benzetme olmadığına ilişkin en güçlü kanıt, benzetmelerde başka hiçbir zaman görülmeyen bir özel adın, yani Lazar adının kullanılmasıdır. Bu özel ad – Lazar bilinen bir

addı (bkz. Yuhanna 11) – gerçekten olmuş bir olayın söz konusu olduğunu gösterir.

İsa neden açıkça öteki dünya için kullanılan kavramları kullanır? Bununla Ferisileri tam da kendi düşüncelerinde, öteki dünyayla ilgili inandıkları şeyde yakaladı; ama onlar konunun ciddiyetini kendilerine uygulamadılar.

2.1.4 Ölümden önce

Yalnızca ilk üç ayet dünyasal yaşamı anlatır (Luka 16:19-21) ve iki kişinin ölümden sonraki yaşamı için belirleyici olanı tam olarak içerir. Adı verilmeyen zengin adam bencillik içinde yaşadı. Giysileri en iyisinden idi. Zenginliğini belki Tanrı'nın bir bereketi olarak görse de, bütün armağanların Vericisi olan Tanrı onun yaşamında yoktu. Yoksul adama karşı davranışından da anlaşıldığı gibi, komşu sevgisini tanımıyor gibiydi. Yoksul adam, zengin adamın evinin giriş kapısında köpeklerle aynı yazgıyı paylaşıyor, orada sefil bir dilenci yaşamı sürüyor ve zengin adamın artıklarıyla geçiniyordu. Zengin adamın günahı zenginlik değil, yoksul adamı belki her gün gördüğü hâlde ona aldırmadığı bencilliği idi. Görünüşe göre köpekler Lazar'a zengin adamdan daha çok acıma gösterdiler.

Zengin adamın adının tersine yoksul adamın adı verilir. *Lazar* “Tanrı yardımcıdır” demektir. Bu adda yoksul adamın yaşama bakışının anahtarı yatar. Yoksulluğu içinde kendisine dayanmak zorunda kaldığı Tanrı’da yardım buldu. Ama onu ölümden sonra İbrahim’in kucığına götüren yoksulluğu değil, Tanrı’ya güveniydi.

Her insan için olduğu gibi, bu ikisi için de yeryüzüne veda etmek zorunda oldukları gün geldi. İkisi de aynı ölümle öldü. Zengin adam için bir cenaze töreni yapıldı; yoksul adaminkinden söz edilmez. Ama ölümleriyle birlikte her şey birdenbire başka bir ışıktadır görünür.

Bir insan öldüğünde gerçeğin saati gelir; o saatte gerçekten neyin önemli olduğu ve neyin ölümün ötesinde de kalıcı olduğu onun için açığa çıkar. O zaman ne kendini aldatma ne de imansızlık vardır;

insan, ölümden sonraki yaşam kendisine sözü edildiğinde yaşamı boyunca hep istediği kanıtları artık sormaz.

İsa, ölümlerinden sonra ikisi arasındaki farkın dünyasal yaşamlarında olduğundan çok daha büyük olduğunu saptar. Durum tersine dönmüştür; çünkü yoksul adam bereket yerindedir ve dünyasal yaşamdan ayrılışının ardından yas

tutmasına gerek yoktur. Kurtuluşu miras alacak olanlara hizmet eden ruhlar olan melekler (İbraniler 1:14), Lazar'ı öldüğü anda İbrahim'in kucağına taşırlar.

2.1.5 Yahudilerin öteki dünya anlayışı

Rab İsa'nın burada, bir Yahudi olarak kendisinin de bildiği dinleyicilerinin anlayışından yola çıktığı genel olarak kabul edilir. Bu nedenle o zamanki öteki dünya anlayışını kısaca açıklamak yararlı olur.

Yahudiler ölümlerin canlarının ya da ruhlarının Şeol'e gittiğine inanıyorlardı. Şeol, dirilişin beklendiği, yalnızca geçici bir bulunma yeri olan ölümler diyarıdır. Ayrıca – ve bu Eski Antlaşma'nın Kutsal Kitap'taki tanıklığının ötesine geçiyordu – orada doğru kişilerle doğru olmayanlar arasında bir ayrım olduğuna inanıyorlardı. Kimileri mutluluk içindeydi, ötekiler ise ceza ve karşılık alıyordu. Bu nedenle ölümlerin tam bilinçlerini korudukları onlar için tartışma konusu bile değildi; çünkü aksi takdirde bereket ve ceza anlamsız olurdu.

Tarihçi Josephus, Ferisilerin inancını şöyle anlatır: “Canların ölümsüz olduğuna ve insanın erdemli ya da kötü yaşamış olmasına göre, bu canların yerin altında ödül ya da ceza alacağına da inanırlar; öyle ki kötüler sonsuz bir zindan tutsaklığında inlemek zorunda kalacaktır.”³¹ Bu arka plan karşısında Ferisilerin bu öyküyü anlaması hiç de zor değildi. İsa, ölümden sonraki yaşamdan ve insanın varoluşundan

ve bu varoluşun yeryüzündeki yaşam tarafından nasıl belirlendiğinden söz etti.

Ferisilerin Eski Antlaşma'nın ötesine geçen bu anlayışa nasıl vardıklarını incelemek amacım değildir. Önemli olan, bu inancın Eski Antlaşma'yla çelişmemesidir. Rab İsa da bu anlayışı mahkûm etmez ya da düzeltmez; tersine, bu anlayışın temel düşüncesinden³² yola çıkar ve aynı zamanda tanrısal her şeyi bilişle ölümden sonra ne geldiğini açıklar.

Tanrı'nın Oğlu burada, hem de Yahudi ve Yunan felsefesinden etkilenmeden, hem sevinç içinde hem de azap içinde ölümden sonra bir yaşam olduğunu açıkça gösterir. İsa Mesih'i kabul eden, O'nun kişiliğini sorgulamadan bu sözleri başka anlama çekemez.

31. Flavius Josephus, *Jüdische Altertümer*, 18. kitap, bölüm 1.3., Wiesbaden (Fourier Verlag), 1985, s. 506, 507.

32. Açıkça “temel düşünce”den söz ediyorum; çünkü o dönemin düşünce dünyasında, Luka 16'nın doğrulamadığı taşkın bir hayal gücü vardı.

2.1.6 İbrahim'in kucağı

İbrahim'in kucağı tipik bir Yahudi deyimidir. Dinleyiciler onu biliyordu. Kutsal Kitap'ta bu deyim yalnızca bir kez geçer. İbrahim'in kucağı, doğru kişinin ölümünden sonra kabul edildiği bereket yeri idi. “Doğruların kucağı” deyimini de Yahudiler için ölümün ötesinde bir yeri ifade ediyordu. Burada Tanrı'nın dostu İbrahim merkezdedir. İbrahim'in ölümünden sonra yaşamaya devam ettiği, Yahudiler için tartışma konusu değildi (Luka 20:27-40). İbrahim'in kucağı Yahudi için, ölümünden sonra mutlaka almak istediği bir onur yeri idi. Bu yer paydaşlığa, yakınlığa ve sevince işaret eder (Yuhanna 1:18; 13:23).

Rab İsa Mesih'in öğretisi, O Yahudilerin anlayışından yola çıkmış olsa da, yalnızca Yahudiler için geçerli değildir; Yeni Antlaşma'nın başka sözleriyle uyum içinde, ilke olarak bütün insanları kapsar. Bu nedenle “İbrahim'in kucağı” “cennet” diye de adlandırılabilir. Bu düşünce de Yahudilere yabancı değildi. Örneğin ölmüş doğruların canlarının melekler tarafından cennete taşındığının söylendiği “Ezgiler Ezgisi Targumu”nda³³ bu düşüncenin yankısı duyulur.

İbrahim'in kucağı, zaman zaman ileri sürüldüğü gibi, Tanrı'nın gelecekteki krallığı değildir. Gerçi başka bir yerde bu krallıkta atalarla birlikte yenecek bir yemekten söz edilir (Matta 8:11), ama bu yeryüzünde gerçekleşecektir. Burada ise söz konusu olan bu değildir. Bu öyküde Lazar ile zengin adamın yeryüzünde değil, görünen dünyanın dışında bulunduklarını görüyoruz. Aynı zamanda zengin adamın beş kardeşi o sırada henüz yeryüzünde yaşıyordu. Zengin adam, onları uyarmak için ölümlerden birinin gönderilmesini istiyordu; çünkü onlar belli ki bir zamanlar kendisinin yaşadığı gibi yaşıyorlardı.

2.1.7 Lazar İbrahim'in kucağına nasıl gitti?

Bir insan öldüğünde beden çürürken ruh-canı yaşamaya devam eder. Ama bu öyküde Lazar, İbrahim'in kucağına taşınan bütün bir insan olarak gösterilir. Yalnızca ruh-canının oraya taşındığı söylenmez. Bu bir çelişki değildir; çünkü bu dünyadan göçmüş canlardan her zaman bedensel yaşam durumundaymışlar gibi söz edilir. Göçmüş olanların duyguları ve yaşam belirtileri, dil ya da imge bakımından, Rab İsa'nın burada yaptığından ve bedensel yaşamın gerçekliğine uygun olandan başka türlü anlatılamaz.

33. İki Antlaşma arasındaki dönemden kalma apokrif bir kitap.

İkisinin ölümünü izleyen olayların anlatımı, onların ölümden önceki yaşamlarının anlatımından farklı değildir. Burada ölüm, ikisinin bilinci ve algısı bakımından belli ki hiçbir şeyi değiştirmemiştir. İnsanın kişiliği, çevresini bilinçli olarak algılaması ve belleği ölümden sonra hiçbir kısıtlama olmadan korunur.

2.1.8 Hades

Zengin adam gözlerini Hades'te açar ve kendini azap içinde bulur. Hades, Grek dünyasından bilinen bir kavramdı. Orada hem yeraltı dünyasının tanrısının adı hem de ölümlerin yeri idi.

Hades cehennemle karıştırılmamalıdır. Ne yazık ki bazı Kutsal Kitap çevirilerinde (örneğin Luther'de) burada kullanılan Grekçe “Hades” sözcüğü “cehennem” (Almanca: *Hölle*) olarak çevrilmiştir; öyle ki bu iki kavramın aynı şey olduğu sanılabilir. Oysa söz konusu olan iki farklı şeydir; buna ileride daha ayrıntılı değineceğim. Luka 16'daki Hades'i daha yakından incelemeden önce – “tek başına ele alınmış” ve dolayısıyla yanlış bir açıklamaya varmamak için – Yeni Antlaşma'da Hades'in geçtiği 10 ayetin hepsine bir bakalım.

1. ve 3. geçtiği yer: “Ve sen, Kefarnahum, göklere kadar yükseltilmiş olan sen, Hades'e kadar aşağı itileceksin” (Matta 11:23; Luka 10:15).

Burada “Hades”, “gök” ile karşılık içindedir. Kefarnahum göklere kadar yükseltilmişti, çünkü Mesih mucizelerinin çoğunu bu kentte yapmıştı (Matta 9:1). Burada Kefarnahum'un yargı günündeki derin düşüşü, “en yüksek” ve “en alçak” yer arasındaki büyük karşıtlıkla açıkça gösterilir. Bu anlamda sık sık “yukarı” ve “aşağı”dan söz edilir.³⁴ Hades burada, bereketin yeri olan gökten erişilmez bir uzaklıkta bulunan yargı yeridir.

2. geçtiği yer: “ve bu kaya üzerine topluluğumu [ya da: kilisemi] kuracağım; Hades'in kapıları onu yenemeyecek” (Matta 16:18).

Yaşayan Tanrı'nın Oğlu Rab İsa Mesih, kilisesini üzerine kuracağı ele geçirilmez ve sarsılmaz temeldir. Bu kaya üzerine kurulmuş olan kiliseyi Hades bile yenemez. Hades'in gücü vardır; bu, simgesel olarak kapılarda dile gelir. Hades'in ardında ölümün gücü gizlidir. Hades ve ölümün gücü kiliseyi yenemez ve “ele geçiremez”, çünkü kilise, yaşamın kendisi olan ve ölümü yenmiş olan Kişi'nin üzerine kurulmuştur. Hades burada kendini kilisenin düşmanı olarak gösteren kötü bir güçtür.

34. Krş. Yuhanna 8:23; 1 Timoteos 6:9; 2 Petrus 2:4; Yahuda 6; Vahiy 20:1; Süleyman'ın Özdeyişleri 9:18; 15:24.

4. geçtiği yer: “Ve Hades’te, azap içindeyken gözlerini kaldırıncı, uzaktan İbrahim’i ve onun kucığında Lazar’ı görür” (Luka 16:23).

5. ve 6. geçtiği yer: Petrus, Mezmur 16’dan alıntı yaparak Rab İsa hakkında şöyle dedi: “Çünkü canımı Hades’e bırakmayacak, sadık kulunun çürümeyi görmesine izin vermeyeceksin” (Elçilerin İşleri 2:27; bkz. ayrıca ayet 31).

Bu sözleri Davut yüzyıllar önce söylemişti (Mezmunlar 16:10). Petrus bunları Pentikost günündeki konuşmasında Mesih’in ölümü ve dirilişi hakkında bir peygamberlik olarak aktarır. Hades, Kurtarıcı’nın kutsal canını kapıp ele geçirmek için sanki ellerini ona uzattı. Ama Hades O’nun canını ele geçiremedi, çünkü O, Tanrı’nın Kutsalı’ydı.³⁵ O öldüğünde Hades’in eline düşmedi, cennete gitti. Bedeni mezara konuldu, ama çürümeyi görmedi, çünkü diriltildi.

Burada Hades’in, doğru olmayanların canlarının bulunduğu yer olduğu açıkça görülür. Beden, yani et, mezar ve çürümeyle bağlantılıdır. Can ise burada ve bütün öteki ayetlerde Hades ile bağlantılıdır. Burada mezar ile Hades birbirinden açıkça ayrılır. Bunlar bir ve aynı şey değildir.

7. geçtiği yer: “... Ölmüştüm, ama işte sonsuzluklar boyunca diriyim; ölümün ve Hades’in anahtarları bendedir” (Vahiy 1:18).

Bunlar dirilmiş olan Rab İsa’nın sözleridir. O öldüğü ve dirildiği için ölüm ve Hades üzerinde güç sahibidir. Hem ölüm (bedenle ilgili olarak) hem de Hades (canla ilgili olarak) Tanrı’nın Oğlu’nun önünde eğilmek zorunda kaldı. Her şey O’na bağımlıdır! Ölümler diyarı ve oradaki herkes O’nun yetkisi altındadır; çünkü “Mesih bunun için öldü ve yeniden yaşama kavuştu: hem ölümlere hem dirilere egemen olmak için” (Romalılar 14:9). İmanlıların artık korkmasına gerek yoktur!

O’nun gücü, anahtarla Hades’i açıp canları oradan çıkararak ve onları dirilişte bedenle birleştirerek ölümleri diriltmesinde de görülür.

35. Çevirilerin çoğunda burada şöyle yazar: “canımı Hades’te (geride) bırakmayacaksınız” ya da benzeri. Bu ifadeye göre Rab Hades’te bulunmuş olurdu. Bu görüşte Hades, Şeol ile aynı anlamda, genel olarak doğrular ve doğru olmayanlar arasında ayırım yapılmaksızın ölümlerin yeridir. Bu, Eski Antlaşma’nın söyledikleriyle uyudur. Bu konuda bkz. C. Briem, *Ein Volk für seinen Namen*, 2. kısım, Hückeswagen (CSV), 1983, s. 100-103. Bu görüşü paylaşmıyorum; çünkü Elçilerin İşleri’nin yazarı olan Luka, kendi Müjdesi’nde bir yandan Luka 16’da Hades’i ve İbrahim’in kucagını karşı karşıya koyan (yani İbrahim’in kucagı Hades’te ya da onun bir parçası değildir), öte yandan Rab’bin öldüğünde cennete gittiğini aktaran tek yazardır. Üstelik İsa’nın zamanında, mutlu olanların yerinin gökte, doğru olmayanların yerinin ise Şeol’de olduğu görüşü zaten vardı. Ben Yeni Antlaşma’daki Hades’i baştan sona, ölümün gücü altında bulunan doğru olmayanların yeri olarak görüyorum. Mesih orada değildi (bu konuda bkz. Ek).

8. geçtiği yer: “Ve [ben, Yuhanna] gördüm: İşte soluk renkli bir at; üzerine binenin adı Ölüm’dü; Hades de onu izliyordu” (Vahiy 6:8).

Ölüm ve Hades birbiriyle sıkı bir bağlantı içindedir, çünkü ortak bir iş görürler.³⁶ Bu işbirliği neye dayanır? Ölüm bedeni, Hades ise canı ele geçirir. Bu anlamda Hades, ölümün dokunamadığı canları almak için ölümün ardından gelir (Matta 10:28).

“Hades” sözcüğü, dil tarihi bakımından “her şeyi içine alan” anlamına gelebilir. Hades doymak bilmeyen bir açlıkla ölüleri yutar. Bunda, İbrani dil bilincinde “istemek” ile bağlantılı görülen Şeol’e (Eski Antlaşma’daki Hades) bir benzerlik vardır (krş. Elçilerin İşleri 2:27, 31).³⁷

9. ve 10. geçtiği yer: “Ölüm ve Hades de içlerindeki ölüleri verdi; her biri işlerine göre yargılandı. Ölüm ve Hades ateş gölüne atıldı” (Vahiy 20:13-14).

Ölüler Hades’te bulunur. Bu, Luka 16’daki öykünün yanı sıra Hades’in niteliğine ilişkin en açık işaretlerdir. Hades, Müjde’ye iman etmemiş olan ölülerin yeridir. Büyük beyaz tahtın önüne yalnızca bunlar çıkar.

Burada bedensel ölümün sonunu buluruz. Ölüm, ateş gölüne, yani cehenneme atılır. Bu zamanda bütün ölüler dirilmiş olduğundan, artık Hades’te kalabilecek ölülerin canları ya da ruhları yoktur. Bu, kaçınılmaz olarak Hades’in de sonudur. Kaybolmuş olanlar, dirilişte aldıkları bedenleriyle birlikte cehenneme atılır. Bu nedenle Hades’e artık gerek kalmaz ve o da, ölüm gibi, sonunu cehennemde bulur.

Özet: Hades, ölümle bedenden ayrılan ölmüş olanların canlarını içine alır. Hades ölümün gücüyle bağlantılıdır. Sonsuz mahvoluşa götüren bu ölüme yalnızca imansızlar tabidir. Bu yüzden Hades de yalnızca Mesih’siz ölmüş olan ölülerin bulunduğu yerdir. Hades, tanrısızların dirilişe kadar içinden geçtikleri ve kaldıkları yerdir.

2.1.9 Luka 16’da Hades

Luka 16’daki Hades’in anlamı, incelenen ayetlerden açıkça ortaya çıkan şeye tam olarak karşılık gelir. Buna ek olarak, yalnızca burada sözü edilen başka ayrıntılar da vardır.

36. Krş. 2 Samuel 22:6; Yeşaya 28:15, 18; Hoşea 13:14; Habakkuk 2:5.

37. Süleyman’ın Özdeyişleri 1:12; 27:20; 30:16; Yeşaya 5:14.

Zengin adam gömüldü. Oysa onun ruh-canı mezarda değil, Hades'teydi. Onun hakkında ilk söylenen şey, “azap içinde” olduğudur. Demek ki ölümlü duyarlılığını yitirmemişti. Yalnızca duyarlılığını değil, ölümün ötesinde tam bilincini de korumuştur: Konuşur, düşüncelerini dile getirir ve hatırlayabilir. Bunun ötesinde, azap ve acıyla belirlenmiş çevresini gözleriyle algılayabilir. Bu çevreyi zengin adamın kendisi azap “yeri” (ayet 28) olarak adlandırır. Demek ki Hades yalnızca bir durum değil, gerçek bir bulunma yeridir.

Zengin adamın hissettiği azap ve alevin sıcaklığı, etten ve kandan bir bedenselliği gerektiriyormuş gibi görünür. Ne var ki insan ölümden sonra dirilişine kadar artık buna sahip değildir. Bu yüzden acıların bu tasvirini, henüz bedende bulunan bizlere yabancı olan ve derinliğini ve boyutunu ancak ona kendisi katlanan kişinin anlayabildiği bir gerçekliğin mecazi bir betimlemesi olarak anlıyoruz. Cehennemde de benzer biçimde karşımıza çıkan bu imge, Hades'in acılarını bize anlayabileceğimiz biçimde göstermek için gereklidir.

Hermann Cremer bu acıları şöyle betimler: “[Can] ölümden, ölmek için fazlası, yaşamak için azı olan yoksula benzer – korkunç bir durum: yaşam ile ölüm arasında bu asıllı kalış ve bu kaygı, bu sonu gelmeyen ölüm! Ölüm insanın gözlerini bu konuda henüz açmadıkça, insan kendini aldatabilir ve canının hiçbir eksikliği yokmuş gibi bir yanılgıya kapılabilir. Bedenimize egemen olduğumuz ve çevremizdeki dünyayla çalışarak ya da eğlenerek ilişki kurabildiğimiz sürece, canımızın bütün duygularından ve ihtiyaçlarından kaçabiliriz. Ama ölümlü bu olanak sona erer ve canın güçsüzlüğü bitmeyen bir sürüncemede açığa çıkar. Tanrı'ya yabancılaşarak Tanrı'dan koparılmış olan can, Tanrı'dan gelen yaşama da yabancılaşmıştır. ... Sonsuza dek güçsüz, engellenmiş ve bağlanmış olan can için ölümsüzlüğü ölümden daha iyi bir şey değil, çok daha sefil ve çok daha kötü bir şeydir: varoluş için sonsuz bir savaş, her doyumdan sonsuza dek yoksun kalış, kutsal Tanrı'nın tanrısal olmayan ve Tanrı'ya yabancılaşmış her varlığa karşı duruşu altında sonu gelmeyen bir tükeniş. Ölümsüzlük, günahkâr, kurtarılmamış insan için sonsuz ölümden başka bir şey değildir; geceyi aydınlatan bir ışık huzmesi değil, yalnızca ışığın gölgesidir.”³⁸

Bu elbette can uykusundan, hatta ölümden sonra var olmamaktan başka her şeydir. Bu öykü tam tersini kanıtlar. Can uykusu yanlış öğretisini ayakta tutabilmek için bu öykünün bambaşka bir yorumu gerekir; bu yoruma göre Hades, zengin adamın cesedinin gömüldüğü mezardan başka bir şey değildir. Bu

38. Hermann Cremer, *Jenseits des Grabes*, Gießen (Brunnen-Verlag), tarihsiz, s. 31, 32.

yorumda, farklı bir noktalamayla³⁹ cümlelerin anlamını değiştiren okumalara dayanılır. Böylece Hades, zengin adamın içine konduğu mezar olur. Metin şöyle okunur: “Zengin adam öldü ve Hades’e gömüldü. Azap içinde gözlerini kaldırdığında ...” Metnin bu biçimde bölünmesi için iki üç Grekçe metin tanığı bile yoktur. Bu bölünme, bugün güvenilir olarak bilinen Kutsal Kitap çevirilerinin hiçbirinde de bulunmaz.

Bir cümlelerin noktalanmasında metnin bağlamı ve içeriğin bütün Yeni Antlaşma ile uyumu belirleyicidir. Daha önce gördüğümüz gibi, Yeni Antlaşma’daki hiçbir ayet Hades’in mezarla aynı olduğunu doğrulamaz.

Dil tarihi bakımından “Hades” sözcüğünün “görünmeyen” ve “algılanamayan” anlamı da vardır.⁴⁰ Bu açıdan da “Hades” sözcüğünün bir mezara işaret etmesi olanaksızdır.

Hades ile mezarın aynı şey olduğu görüşü, “Hades”in gerçekten de İbranice “Şeol” sözcüğünün Grekçe çevirisi olmasından doğmuş olabilir; ama bir sonraki bölümde göreceğimiz gibi, “Şeol” sözcüğünün Eski Antlaşma’da daha geniş bir anlamı vardır.

2.1.10 Şeol

Mezmurlar 16:10’un Elçilerin İşleri 2:27’de aktarılmasından, “Hades”in İbranice “Şeol” sözcüğünün çevirisi olduğu anlaşılır. Septuaginta’da “Şeol” sözcüğü “Hades”, bazen de “ölüm” olarak çevrilir. Eski Antlaşma’da “Şeol” 65 kez geçer. Bu geçişlerin yarısından fazlası Eyüp, Mezmurlar ve Süleyman’ın Özdeyişleri kitaplarındadır.

Şeol’ün Eski Antlaşma’da ne anlamı vardır? Bu sözcüğün Eski Antlaşma’da birkaç anlamını ayırt edebiliriz. Genel olarak Şeol, ölüm alanıyla ilgilidir; ölüm korkusu, mezar, derin uçurum ve ölümler diyarı da buna dahildir.

- Mezar ya da çukur olarak Şeol: Yaratılış 37:35; 42:38; 44:29; Çölde Sayım 16:30; Yasa’nın Tekrarı 32:22; 1 Samuel 2:6; Eyüp 7:9; Mezmurlar 139:8; Vaiz 9:10; Hezekiel 31:16.
- Mezar ya da çukur olarak, ama ölümden sonra bilinçli bir yaşamı çağrıştıran Şeol: 2 Samuel 22:6; 1 Krallar 2:6-9; Eyüp 17:13-16; Amos 9:2.
- Ölümler diyarı, canların bulunduğu yer olarak Şeol: Mezmurlar 16:10; Süleyman’ın Özdeyişleri 15:11; 27:20; Yeşaya 14:9-15.

39. Noktalama, özgün metinde bulunmayan ve ancak birkaç yüzyıl sonra eklenmiş olan işaretlere denir.

40. Dictionary of New Testament Theology, Vol. 2 (Paternoster Press) 1981, s. 206

- Ölümün, kötülüğün, korkunun, sıkıntının ve tutsaklığın gücü olarak simgesel anlamda Şeol: Mezmurlar 116:3; Yeşaya 28:15; 57:9; Yunus 2:2.

Bu ayetler “Şeol” sözcüğünün birden fazla anlamı olduğunu açıkça gösterir. Şeol’un her zaman mezar ya da çukur olduğunu söylemek yanlış olur. Bu nedenle bu anlamı Yeni Antlaşma’daki Hades’e aktarmak da aynı ölçüde yanlıştır.

İsa’nın bu öyküyü anlattığı dönemde Yahudilerin Şeol anlayışı, esas olarak Luka 16’daki Şeol’un ya da Hades’in betimlemesine karşılık geliyordu.

Strack & Billerbeck şöyle yazar: “Hanok 22 ile Luka 16:19 vd. arasındaki çeşitli temas noktaları, Hanok 22’nin savunduğu Şeol anlayışının Yahudi halkı arasında belli bir yaygınlık kazanmış olduğunu ve İsa’nın günlerinde halkın ortalama görüşünü yansıttığını olası kılar.”⁴¹

Yahudilerin çeşitli yazılarında (örneğin Hanok’ta) Hades, ölmüş olanların ruhlarının ya da canlarının bulunduğu yerd. Bunun yanında, Şeol’un doğrular ve doğru olmayanlar için ayrı bölümleri olduğu düşüncesi de yaygındı. Buna göre doğrular orada sevinç, doğru olmayanlar ise acı içindeydi.

Şeol çoğu zaman mezar olsa da, Şeol ve mezar her zaman eş anlamlı kullanılmayan iki farklı kavramdır. Şeol’un aksine çoğul olarak da geçen mezar kazılır (örneğin Yaratılış 50:5), belirli kişilere aittir (örneğin 1 Krallar 13:30; 2 Tarihler 34:28) ve ceset onun içine konur.⁴² Bu özellikler Şeol için geçerli değildir. Kral Hizkiya bir cümlede, birbirinden ayırdığı ve bu yüzden aynı anlama gelemeyen üç kavramdan söz eder: “Çünkü Şeol sana şükretmez, ölüm seni ezgilerle övmez; çukura inenler senin sadakatini beklemez” (Yeşaya 38:18).

Bu nedenle Yeni Antlaşma’daki “Hades” ile bağlantılı olarak “Şeol” hakkında şunu saptamak gerekir:

Eski Antlaşma’da mezarın ötesindeki şeyler ya hiç ya da yalnızca ima yoluyla açıklanmıştı. Bu yüzden Eski Antlaşma açısından Şeol hakkında pek bir şey söylenemez. Şeol’un yukarıda sayılan anlamlarından yalnızca *birini* (örneğin mezar anlamını) Yeni Antlaşma’daki Hades’e aktarmak kabul edilemez.

2.1.11 Gözlerin açılması

Zengin adamın Hades’te gözlerini açtığını okuyoruz (Luka 16:23). “Gözlerini açmak” ifadesi, uykudan uyanan bir insanı akla getirir. İsa bu ifadeyi, zengin

41. *Kommentar zu Talmud und Midrasch IV*’ten.

42. Örneğin 2 Krallar 13:21; Mezmurlar 88:5; Yereyia 26:23.

adamin şaşkınlığını, hayretini ve aynı zamanda dehşetini anlatmak için kullanır. Zengin adam birdenbire, o zamana dek alışık olduğundan bambaşka bir çevre ve durumla karşılaşır. İbrahim'in soyundan biri olarak bunu beklemiyordu.

Bu öyküde can uykusu öğretisini görmeye çalışanlar, “gözlerini açmak” ifadesini diriliş olarak açıklar. Hades'in mezar olduğu söylendiğinde başka bir açıklama da kalmaz. Mezarda gözler açılmaz. Bu açıklama ilk bakışta pek de yersiz görünmeyebilir, çünkü ölüm uykusu ile uyanış arasındaki bağlantının dirilişle ilişkilendirilmesi akla yakındır. Yine de bu açıklama tartışmalıdır, çünkü bu öyküde 30. ve 31. ayetlerde sözcüğün tam anlamıyla bir dirilişten söz edilir. Dirilişin bir yerde sözcüğün tam anlamıyla, başka bir yerde ise yalnızca mecazi olarak anılması olağandışıdır.

“Kaldırmak” (Grekçe: *epairo*) sözcüğü sık sık “gözler” ve “görmek” ile bağlantılı olarak geçer.⁴³ Yeni Antlaşma bu ifadeyle hiçbir zaman uykudan uyanmayı, hele dirilişi anlatmaz. Doğru olmayanlar dirildiklerinde, hemen ardından büyük beyaz tahtın önünde yargılanacak ve cehennem olan ateş gölüne atılacaklardır (Vahiy 20:11-15). Son yargı bu öyküde yer almaz. Zengin adam Hades'te henüz yargıcın önüne çıkarılmaz. Son durum Hades değil, ateş gölüdür. Orada da azap ve acı olsa bile Hades cehennemle karıştırılmamalıdır. Günahkârlar cehenneme atıldıklarında, doğru olmayanların bulunduğu yer olarak hizmet etmiş olan Hades'e artık gerek kalmaz (bkz. yukarıda).

2.1.12 Uzaktan

Zengin adam Lazar'ı uzaktan, İbrahim'in kucağında görür. “Uzaktan” ifadesi, bu yerin erişilmezliğini ve umutsuzca kaybedilmiş, değiştirilemez durumu açıkça gösterir. Bir bakıma bu uzaklık iki adamın yaşamında da zaten vardı. Şimdi bu uzaklık çok daha büyüktür ve artık ortadan kaldırılamaz. Bu, tanırsızların cehennemde sonsuz ceza olarak çekecekleri Tanrı'dan uzaklığın (2 Selanikliler 1:9) bir bakıma ölümden hemen sonra başladığına da bir işaret değil midir?

Zengin adam, azabının hafiflemesini sağlamak için İbrahim'e başvurur. Lazar'ın parmağının ucunu suya batırıp dilini serinletmesini ister. Zengin adam durumunu anlamıştır; çünkü bu istek çok küçüktür ve yaşamından bilinen alışılmış davranışına artık uymaz. Parmaktan damlayan su damlası, yoksulun boş yere özlediği kınıtlara karşılık gelmiyor mu? Bu istek bile yerine getirilmez. İbrahim de zengin adamın durumunu artık değiştiremez.

43. Örneğin Matta 17:8; Luka 6:20; 18:13; Yuhanna 4:35; 6:5; 17:1.

Buradan açıkça anlaşılır ki ölümler üzerinde – iyi ya da kötü olsun, insanlar ya da onların duaları aracılığıyla ya da melekler ve cinler aracılığıyla olsun – hiçbir etki mümkün değildir. İnsan ölümden sonra yalnızca ve yalnızca Tanrı'nın elindedir (İbraniler 10:31). Kutsal Yazılar ölmüş olanlar için ne aracılık ne de dua tanır.

2.1.13 Büyük uçurum

Hades ile İbrahim'in kucağı arasında, üzerinden geçilemeyen büyük bir uçurum konmuştur. İnsanın ölümden sonra bulunduğu yeri artık değiştiremeyeceğinin bundan daha etkileyici bir betimlemesi herhalde yoktur. Artık tövbe etme olanağı yoktur. Uçurum ne acımayla ne de keyfi bir kararla aşılabılır. Zengin adam, bu yerden kaçmasının artık hiçbir yolu olmadığını kendisi görür.

Ölümden sonra artık merhamet yoktur, çünkü insanın dünyasal yaşamı, Tanrı'nın İsa Mesih'teki lütfunu kabul etmek için yeterince olanak ve zaman sunar (Romalılar 2:4; 2 Korintliler 6:2). Rab İsa dinleyicilerine, sonsuzluğa dünyasal yaşamın karar verdiğini ciddiyetle belirtir.

Ölümden sonra – ikinci bir şans olarak – bir tövbe olanağı bulunduğu dayanan ve bunu duyuran kişi, karanlığa giden bir yolu gösteren başıboş bir yıldız gibidir (Yahuda 13). Ölümden sonra ikinci bir şans beklemek ölümcül bir yanılgıdır. İnsan ne kadar istese de böyle bir olanak yoktur.

Zengin adam için artık kurtuluş yoktur, ama o kardeşlerini düşünür. Onları uyarmak için daha ne yapabilir? Aklına, belki ölmüş olan ve ölümden sonra ne geldiğine tanıklık edebilecek birini dinleyecekleri düşüncesi gelir. Ama İbrahim, zengin adamın kardeşlerinin ölümler arasından dönen birini de dinlemeyeceklerini söyler. Bugün Tanrı Sözü'nü reddedenler için böylesine olağanüstü bir tanıklık bile yüreklerini tövbeye yöneltmeye yetmezdi.

Bir süre sonra Rab başka bir Lazar'ı ölümler arasından geri çağırır (Yuhanna 11). Bu Lazar, zengin adamın istediği gibi biriydi. Ama Lazar örneğinde İbrahim'in yanıtı doğrulanır. Yahudiler O'nun tanıklığını kabul edecekleri yerde, O'nun her şeye gücü yettiğinin bu tanıklığını susturmak için yaşamın ve ölümün Rabbi'ni öldürmeyi tasarlamaya kadar varırlar.

Rab İsa'nın kendisi ölümler arasından geri döndü. O'nun dirilişi görgü tanıklarıyla kanıtlanmış olduğu ve öğrencileri bu haberi yaydığı hâlde, insanlar bu tanıklığı kabul etmek istemedi. İnsanların bozulmuş yürekleri gerçeğin önünde eğilmek istemedi.

Günahkârın Tanrı'ya kanıtlarla değil, ancak tövbe eden bir yürek ve aydınlanmış bir vicdanla yöneltildiği doğrudur.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- Luka 16'daki anlatımın neden bir benzetme olmadığını gerekçelendirin!
- Yeni Antlaşma'daki "Hades" ve Eski Antlaşma'daki "Şeol" kavramlarının ne anlama geldiğini özetleyin!
- Luka 16'da ölümden sonra ikinci bir şansın olamayacağı neyle açıkça ortaya çıkar?

2.2 Dirilerin Tanrısı

Sadukiler'in Yerusâlim'deki tapınakta İsa'yla yaptığı bilinen tartışmada ölülerin dirilişi söz konusudur. Sadukiler bir dirilişe inanmamalarıyla bilinirdi. Bunu Müjde yazarları Matta, Markos ve Luka hep birlikte belirtir.

"Dirilişin olmadığını ileri süren Sadukiler'den bazıları yanına gelip O'na şunu sordular: Öğretmenimiz, Musa bize şunu yazdı: Bir adamın evli olan kardeşi ölür ve çocuksuz kalırsa, kardeşi onun karısını alsın ve kardeşi için soy yetiştirsin. Yedi kardeş vardı. Birincisi bir kadınla evlendi ve çocuksuz öldü; ikincisi ve üçüncüsü de onu aldı; yedisi de aynı biçimde: Çocuk bırakmadan öldüler. En sonunda kadın da öldü. Şimdi bu kadın dirilişte hangisinin karısı olacak? Çünkü yedisi de onunla evlenmişti. İsa onlara şöyle dedi: Bu dünyanın oğulları evlenir ve evlendirilir; ama o dünyaya ve ölüler arasından dirilişe katılmaya layık görülenler ne evlenir ne de evlendirilir; çünkü artık ölemezler de; çünkü meleklerle benzerler ve dirilişin oğulları oldukları için Tanrı'nın oğullarıdır. Ölülerin dirildiğini Musa da 'çalı anlatımında' belirtmiştir; çünkü orada Rab'bi 'İbrahim'in Tanrısı, İshak'ın Tanrısı ve Yakup'un Tanrısı' diye adlandırır. O ölülerin değil, dirilerin Tanrısı'dır; çünkü O'nun için herkes yaşar. Bunun üzerine din bilginlerinden bazıları karşılık verip şöyle dediler: Öğretmenimiz, doğru söyledin. Çünkü artık O'na hiçbir şey sormaya cesaret edemiyorlardı" (Luka 20:27-40, karşı. Markos 12:18-27; Matta 22:23-33; Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir).

Sadukiler topluluğuna ve onların görüşüne biraz daha yakından bakalım.

2.2.1 Sadukiler⁴⁴

Bu metnin bazı ayrıntılarını incelemeden önce, Müjde yazarı Luka'ya bir kez daha, bu kez Elçilerin İşleri'nden söz verelim: “Çünkü Sadukiler, ne dirilişin ne meleğin ne de ruhun var olduğunu söylerler” (23:8; krş. Elçilerin İşleri 4:2). Sadukiler'in öğretisi kendi içinde tutarlı ve sonuna kadar götürülmüştü. Diriliş yoksa, ruhlar da, yani bedenden ayrılmış olan ölmüş kişilerin ruhları⁴⁵ da var olamazdı (İbraniler 12:23; 1 Petrus 3:19).

Tarihçi Josephus'un Kutsal Kitap dışındaki tanıklığı da bunu doğrular; Josephus, Sadukiler'in canın ölümsüzlüğünü ve yeraltı dünyasındaki cezaları ve ödülleri inkâr ettiklerini yazar.⁴⁶

Burada, dirilişin ve ruh-canın ölümden sonra beden dışında var oluşunun doğrudan birbirine bağlı olduğu ve birbirine dayandığı ima edilir. Sadukiler, dirilişin ve bedenden ayrılmış ruh-canın birbiriyle çelişmediğini, tersine biri olmadan öteki olamayacak kadar sıkı biçimde birbirine bağlı olduğunu biliyorlardı. Bu yüzden ikisini de inkâr ettiler.⁴⁷

Rab İsa'nın bu kılı kırk yaran akıl yürütmeye yanıtı, Tanrı'nın ölümlerin değil dirilerin Tanrısı olduğudur, çünkü O'nun için herkes yaşar (ayet 38). Rab bu gerçeği, Yahve'nin yanan çalıdan Musa'ya söylediği şu sözlerden çıkarır: “Ben babanın Tanrısı, İbrahim'in Tanrısı, İshak'ın Tanrısı ve Yakup'un Tanrısı'yım” (Mısır'dan Çıkış 3:6; bkz. ayrıca ayet 14-15). Dinleyiciler, Yahve bu sözleri söylediğinde üç atadan hiçbirinin artık yaşamadığını biliyorlardı. Hepsî ölmüştü. Eğer ölüm tamamen ya da yalnızca belli bir süre için silinip yok olmak ve var olmamak anlamına geliyorsa, Yahve nasıl onların Tanrısı olduğunu söyleyebilir? O zaman Tanrı gerçekten de ölümlerin Tanrısı olurdu. Ama Tanrı var olmayan bir

44. Sadukiler (belki Süleyman'ın zamanındaki başkâhin Sadok'un adını taşıyorlardı) eski bir kâhin aristokrasinden çıkmışlardı ve yaklaşık İÖ 150 ile İS 70 arasındaki dönemde Yahudi kâhin soyunun tutucu ve Romalılara yakın bir kesimini oluşturuyorlardı. “Geleneksel” karşıtları oldukları Ferisiler'in aksine Sadukiler, canın ölümden sonra yaşamayı sürdürmesini ve meleklerin ve ruhların varlığını inkâr ediyorlardı. Tanrı'nın insan işlerine müdahale ettiğine de inanmıyorlardı. Ayrıca Ferisiler'in karşıtları olarak sözlü Tora'yı reddediyor ve Tanrı'nın takdirine insanın özgür iradesinden önce yer veriyorlardı. Yalnızca Musa'nın beş kitabını vahiy olarak kabul ediyor, ama diriliş umutlarını ve meleklerle imanı reddediyorlardı (Elçilerin İşleri 23:8). Sadukiler halk arasında geniş bir desteğe sahip olmadıkları için siyasal ve dinsel bakımdan etkili bir topluluk olarak tarihten silindiler.

45. Bu ayette melekler ve ruhlar birbirinden ayrılır; bu da buradaki ruhların ölmüş kişilerin ruhları olduğunu kanıtlar. Başka ayetlerde melekler de ruh olarak adlandırılır (örneğin İbraniler 1:14).

46. *Geschichte des Jüdischen Krieges*, 2. kitap, bölüm 8.14.

47. Buna karşılık bu öğretiler Ferisiler'in kanaatine aitti (krş. Elçilerin İşleri 23:6-7).

şeyin Tanrısı değildir. Dinleyiciler bunu anladılar; çünkü din bilginlerinden bazıları O'nun doğru söylediğini belirttiler. Sadukiler bu tanrısal bilgiğe hiçbir karşılık veremediler⁴⁸ – O, onları susturmuştu, çünkü büyük bir yanılgı içindeydiler (Matta 22:34).

Bazıları bunu, ataların bir gün diriltilecekleri için Tanrı'nın belleğinde ya da amacında yaşadıkları biçiminde açıklar. Ama bu ayet, Tanrı'nın çalidan konuştuğu sırada ataların bir biçimde yaşıyor olmaları gerektiğinden (yani yalnızca anılarda bir düşünce olarak değil) başka bir sonuca izin vermez. Ayette, Tanrı'nın ataların Tanrısı “idi” ya da diriliş açısından “olacak” denmiyor, O'nun ataların Tanrısı “dır” deniyor – hem de bugüne dek. Ayrıca onların O'nun için “yaşadılar” değil, “yaşarlar” deniyor.

Yalnızca Luka, Rab İsa'nın ölümlerin yaşadığı gerçeğini bütün insanlara genişlettiğini aktarır; çünkü O şöyle der: “çünkü O'nun için *herkes* yaşar” (yani yalnızca atalar değil). Bu, – atalar gibi – çoktan ölmüş olanları da açıkça kapsar.

2.2.2 İsa'nın görünümünün değiştiği dağda Musa ile İlyas

Müjde yazarlarının kendileri, Eski Antlaşma döneminden ölümlerinden sonra yaşayan iki imanlının örneğini verirler. İsa'nın görünümünün değiştiği dağda O'nun yüceltilmesi sırasında⁴⁹ Musa ile İlyas göründüler. İlyas ölmemiş, göğe alınmıştı (2 Krallar 2:11); Hanok da öyle (Yaratılış 5:24).

İlyas'ın ölmemiş olduğu için orada şahsen görüldüğünü anlamak yine de mümkündür. Peki Musa ne olacak? O öldü (Yasa'nın Tekrarı 34:6; krş. Yahuda 9). Eğer Musa ölümden sonra artık yaşamıyordusa, nereden geldi? Yoksa çoktan dirilmiş miydi? Kutsal Kitap bu konuda hiçbir şey söylemez; bu olamaz da, çünkü uyuyanların ilk ürünü Musa değil, Mesih'tir (1 Korintliler 15:20, 23) ve imanlıların dirilişi henüz gerçekleşmemiştir.

Sonsuz Tanrı (Romalılar 16:26) dirilerin Tanrısı'dır. Bu yüzden Musa da şimdi, ölümünden sonra ve dirilişinden önce yaşamaktadır. Tanrı, Musa ile İlyas'ı bu görünüm için diriltip sonra yeniden uyutmadı. Bilinçli ve mutlu bir durumda yalnızca onların – bütün imanlıların değil – bulunduğunu düşünmek de olanaksızdır. Bütün çağların imanlıları şimdi cennettedir.⁵⁰

48. İlginçtir ki İsa, Sadukiler yalnızca Musa'nın 5 kitabını Tanrı Sözü olarak kabul ettikleri için Mısır'dan Çıkış'tan alıntı yapmıştı. O, dirilişe, meleklerin varlığına ve ölümsüzlüğe (çünkü melekler ölmez) ilişkin sözleriyle Sadukiler'in birkaç görüşünü birden çürüttü.

49. Matta 17:1-8; Markos 9:2-8; Luka 9:28-36.

50. Krş. bölüm 2.3.

Böylece hem Musa ile İlyas'ın görünmesinden, hem Rab'bin Sadukiler'e verdiği yanıtaki sözlerinden, hem de bütün Kutsal Yazılar'ın bağlamından, ölmüş olan herkesin yaşadığı açıkça ortaya çıkar.

Pek çok Yahudi için (Sadukiler dışında) ölmüş olanların yaşadığı apaçık bir şeydi. Örneğin İbrahim, İshak ve Yakup'un şimdi, sadık Yahudi'nin de atalar tarafından karşılanmak üzere gittiği bir yerde olduklarına inanıyorlardı.⁵¹

Tanrı'nın kendisi yalnızca yeryüzünde yaşayan insanlar için değil, ölmüş olanlar için de yaşamı ayakta tutandır; çünkü onlar ve yaşayan her şey O'na bağımlıdır. Bu anlamda canın ölümsüzlüğü kendi içinde bir ölümsüzlük değil, yaşamın kaynağı olan Tanrı'ya bağımlı bir ölümsüzlüktür.

Rab İsa atalar hakkında konuştuğunda, söz konusu olan ölümden sonraki durum değil, diriliştir. Ama O, dirilişin bir kanıtının, ataların o sırada yaşıyor olmaları gerçeği olduğunu söyledi. Bu son derece önemlidir ve kısaca şunu söyler: Ölmüş olanların canları yaşadığı için bir diriliş olmalıdır. Peki bu neden böyledir?

2.2.3 Ölümden sonraki yaşam ile diriliş arasındaki bağlantı

Günah yoluyla dünyaya girmiş olan ölüm, Tanrı'nın insanla ilgili yaratılış planını bozmuştur. Ölüm, bedensel yaşama, insanın yeryüzündeki bedensel varoluşuna son verir; oysa insan ruh-can kişiliği olarak yaşamayı sürdürür. Ne var ki Tanrı insanı yarattığında amacı bedensiz bir ruh-can kişiliği değildi.⁵² O'nun amaçları ve planları geri alınamaz olduğundan (Romalılar 11:29), Tanrı'nın başlangıçtan beri sahip olduğu planlar yerine gelsin ve insan "bütünlüğü" içinde yeniden kurulsun diye beden diriltilmelidir. Son sözü ölüm söylemez. Bedensiz canlar, eğer bu onların sonsuz durumu olsaydı, ölümün zafer kazandığını kanıtlamış olurdu. Buna karşılık Grek inancı, ölümü bedenden kalıcı bir kurtuluş olarak görüyordu. Diriliş, insanı Tanrı'nın istediği birliği içinde yeniden kurar.

2.2.4 Tohum tanesi benzetmesi

Pavlus'un dirilişi açıklamak için kullandığı imge de *herkesin* yaşadığı gerçeğiyle uyum içindedir. O, ürün vermeden önce toprağa konan tohum tanesinden söz eder. Onu, bir gün dirilecek olan ölmüş imanlının ölü bedeniyle karşılaştırır (1 Korintliler 15:35-44; krş. Yuhanna 12:24).

51. Apokrif 4. Makabeler 13:16.

52. Krş. bölüm 3.4.

İlginç olan şudur: Toprağa düşen tohum tanesi, organik sürecin tamamen sona ermesi anlamında aslında gerçekten ölmez. Tohum tanesi tamamen yok olup çözülsüydi, hiçbir zaman ürün çıkmazdı. Ama canlı kalan tohum çekirdeğinden (embriyodan) yeni bir bitki çıkar. Bu çekirdek, büyüyecek bitkiyi belirleyen bütün kalıtsal bilgileri kendi içinde taşır. Çekirdeği saran tohum kabuğu ya da zarı düşer ve yok olur. Demek ki sözcüğün tam anlamıyla yalnızca bu kısım ölür.

Bu süreç, insanın (1 Korintliler 15'te bu bir imanlıdır) ölümünden sonra yaşamayı sürdürdüğü gerçeğine bir başka işarettir. Tanenin dış kabuğu, yok olan bedenle karşılaştırılır. Tohum çekirdeği ise iç varlıkla (2 Korintliler 4:16), yani ruh-canla karşılaştırılabilir. İnsanın bu kısmı ölümden sonra yaşamayı sürdürür. Aynı zamanda bedenin yeniden diriltilmesinin nedeni de budur; tıpkı tohum çekirdeğinin yeni bir ürün vermesi gibi.

Şuna dikkat çekelim: Tanenin toprağa ekilmesi açıkça “ölmek” olarak adlandırılır; oysa onun bir kısmının yaşamayı sürdürdüğü apaçıktır. Bu bir çelişki değildir, çünkü Kutsal Kitap'ta insanın ölümü hiçbir zaman onun tamamen sona ermesi değil, ruh-canın bedenden ayrılması anlamına gelir.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- Ölümden sonraki yaşam ile diriliş arasında nasıl bir bağlantı vardır?
- Neden bir diriliş olmalıdır?
- Tohum tanesi benzetmesi ne bakımdan yalnızca dirilişin değil, ölümden sonraki bir yaşamın da imgesidir?

2.3 Çarmıhtaki suçlu

Rab İsa Mesih'in suçlulardan birine söylediği sözler, ölümden sonra bir yaşam olduğunu açıkça gösterir. Orada şöyle der: “Sana doğrusunu söyleyeyim, bugün benimle birlikte cennette olacaksın” (Luka 23:43).

Golgota'daki sahne yürek burkucudur. İsa'nın sağında ve solundaki iki suçlu için son gelmişti. Yaptıklarının karşılığını alıyorlardı. Onlar için en küçük bir umut ışığı bile kalmamıştı. Suçlulardan biri çaresizlik içinde, suçundan pişmanlık duyarak ortadaki adama döner – yapabileceği tek şey buydu. Şöyle dedi: “Rab, krallığına geldiğinde beni anımsa!” (Luka 23:42). Suçlu, suçsuzluğuna inandığı yanındaki adamın, Tanrı'nın vaat ettiği Mesih ve Kral olması gerektiğini sezer. Demek ki onun için hâlâ bir umut varsa, bu umut bir gün her şeyin üzerinde Kral olarak son sözü söyleyecek olandadır.

Suçlu bu anlarda geleceği, Mesih'in egemenliğini başlatmak için geleceği zamanı düşünüyordu. Yahudi'nin umudu buna yönelikti. Eski Antlaşma'dan Mesih hakkında pek çok şey biliniyordu: O'nun egemenliği, krallığı, büyüklüğü ve gücü.⁵³ Suçlu, Mesih'in krallığının başlangıcında görünmesiyle birlikte gerçekleşecek olan dirilişi biliyordu (Daniel 12:2; Yeşaya 26:19). O'ndan, krallığını birlikte görebilmesi için kendisini anımsamasını istedi.

Rab İsa dikkate değer bir yanıt verir: “Bugün benimle birlikte cennette olacaksınız.” Bu yanıt şu nedenle bu kadar dikkate değer görünür: Kurtarıcı sözlerinde aslında suçlunun isteğine doğrudan karşılık vermez. Suçlu gelecekteki krallığı düşünür, Kurtarıcı ise cennetten söz eder. O gelecekte değil, bir “bugün”den söz eder.

Rab İsa'nın kimi zaman kendisine sorulan sorulara görünüşte doğrudan yanıt vermediği oluyordu. Ama daha yakından bakıldığında, O'nun yanıtlarının ne kadar harika olduğu görülür; çünkü bu yanıtlar, soruların amaçladığından çok daha fazlasını açığa vurur (krş. Yuhanna 2:19-22). Burada da durum böyledir; çünkü cennet ve krallığın aynı anlama gelmediği açıktır.

Bu nedenle Kutsal Yazılar'da *cennet* kavramıyla neyin anlatıldığını ve suçlunun, genel olarak da Yahudi'nin cennet hakkında nasıl bir anlayışa sahip olduğunu inceleyelim.

2.3.1 Cennet

Sözcük büyük olasılıkla Farsçadan gelir ve “yuvarlak çit ya da sur ile çevrili alan”, “park” gibi bir anlama gelir. Zamanında Pers krallarının görkemli bahçeleri için kullanılırdı. Eski Antlaşma'da da benzer biçimde kullanılmıştır.⁵⁴ Eski Antlaşma'nın Grekçe çevirisi olan Septuaginta'da Aden bahçesi, yani dünyasal cennet⁵⁵ için ya da yalnızca bir bahçe için kullanılır.⁵⁶ Kutsal Kitap'ın ilk bölümlerinden, dünyasal cennetin ne kadar güzel bir yer olduğunu anlıyoruz. Tanrı onu insana yaşayacağı yer olarak hazırlamıştı. Düşüşten sonra insan cennetten kovuldu ve oraya bir daha girmesine izin verilmedi. Sonra bu cennet hakkında artık bir şey duymayız. Aden'deki ilk, dünyasal cennet artık yoktur. Böylece Rab İsa'nın bu cenneti kastetmediği açıktır.

53. Örneğin Mezmurlar 2; 8; 24; Yeşaya 4; 9; 11; 53; Daniel 2; 7; Mika 5 ve başkaları.

54. Nehemya 2:8; Vaiz 2:5; Ezgiler Ezgisi 4:13.

55. Yaratılış 2:8; 13:10; Yeşaya 51:3; Hezekiel 31:8.

56. Çölde Sayım 24:6; Yeşaya 1:30; Hezekiel 31:8.

Eski Antlaşma'nın bildirdikleri Aden'deki cennetle sınırlı olduğundan ve Eski Antlaşma'nın hiçbir yerinde başka bir cennetten söz edilmediğinden, İsa'nın zamanında *cennet* ile neyin anlaşıldığını bulmak için Kutsal Kitap dışı bir bilgi kaynağı olarak Yahudi geleneğine başvuruyoruz.

2.3.2 Yahudi geleneğinde cennet

Yahudi geleneği ya da eski sinagog, İsa'nın zamanında cenneti üç farklı biçimde tanıyordu.⁵⁷

- Sonraki bütün cennet anlayışlarını belirleyen ilk, dünyasal cennet.
- Uyuyan doğru kişilerin canlarına ara durum süresince bulunma yeri olarak hizmet eden canların cenneti. Canların göksel bir cennetine inanılıyordu. Bu anlayışa göre Hanok ve İlyas, ama atalar da oraya alınmışlardı.
- Merkezi Mesih'in yönetimi altında İsrail ve Yeruşalim olacak ve diriliş ve son yargıdan sonra mutlu olanlara verilecek olan, yeryüzündeki son zamanlar cenneti.

Tanrı dünyasal cenneti kapatıp yeryüzünden kaldırmış olduğundan, insanlar bu cennetin artık gökte olduğu ve aynı zamanda cennet gibi bir esenlik krallığı olarak yeniden ortaya çıkacağı kanısına varmışlardı. Dünyasal cennet, öteki dünyadaki ve gelecekteki cennetin örneği olur.

Yahudilikte mutlu olanların göksel bulunma yeri için bilinen başka adlar şunlardır:

- “Dirilerin ülkesi” – Mezmurlar 116:9'a dayanarak: “Dirilerin ülkesinde RAB'bin önünde yürüyeceğim.”
- “Dirilerin bohçası” (1 Samuel 25:29) – Rab'bin yanında bağlanıp saklanan dirilerin bohçası, çoğu kez mutlu olanların yeri olarak anlaşılmıştır.
- “Hazine evi”⁵⁸ – “canın sonsuz yaşamın hazine evinde saklansın.”
- “Tanrı'nın tahtının altında” – doğru kişilerin canları yücelik tahtının altında saklanır.⁵⁹
- “Gök” – canlar, dirilişte yeniden bedenle birleşinceye kadar gökte kalırlar.

Bu kanıtlar, İsa'nın zamanında öteki dünyaya ilişkin, Eski Antlaşma'nın vahyini açıkça aşan bir anlayış ya da tasavvur bulunduğunu açıkça gösterir. Bu anlayışın

57. Strack & Billerbeck, *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, München (C.H. Beck).

58. Age.

59. krş. Vahiy 6:9.

nereden geldiğini saptamak zordur. Belirleyici olan, İsa'nın bu bağlamda, o zamanki Yahudilerin ve özellikle Ferisiler'in öteki dünya inancını anlatan "cennet" (Luka 23:43), "cehennem"⁶⁰ ve "Hades" (örneğin Luka 16:23) kavramlarını kullanmasıdır. Pavlus bir Ferisi'ydi ve o da canın ölümden sonra yaşamayı sürdürdüğüne ve dirilişe inanıyordu. Demek ki bu kavramlar Yahudiler için yeni değildi. Rab İsa Mesih böylece, belli ölçüde gerçek içeren bu inancın özünü onaylamış olur.⁶¹ Bu arka plan, anlamamıza yardımcı olur. Ama neyin tanrısal gerçek olduğunu değerlendirmede ölçü her zaman ve yalnızca Kutsal Kitap, Tanrı esinli Tanrı Sözü olarak kalır.

2.3.3 Yeni Antlaşma'da cennet

Rab İsa'nın, cennetin doğru kişilerin göçüp gitmiş canlarının bulunduğu yer olduğu o zamanki anlayışa bağlandığı açıktır. Bu, durumun kendisinden kaçınılmaz olarak çıkar. Çarmıhta öldükleri gün cennete gideceklerdi. Kurtarıcı özetle şunu söyler: "Benim krallık egemenliği içinde görünmemi beklemene gerek yok; hayır, bugün bile beni cennete izleyebilirsin." Kurtarıcı o gün öldü ve ruhunu Baba'nın ellerine teslim etti. Suçlu O'ndan kısa bir süre sonra öldü. Rab öldüğünde cennete gitti ve suçlu da lütufla bağışlanmış bir günahkâr olarak O'nu oraya izledi.

"Cennet" sözcüğü Yeni Antlaşma'da Luka 23:43'ün yanı sıra yalnızca iki kez daha geçer. Pavlus cennetten ve oraya alınışının olağanüstü deneyiminden söz eder:

"Mesih'te olan bir insan tanıyorum; on dört yıl önce (bedende mi, bilmiyorum, beden dışında mı, bilmiyorum; Tanrı bilir) üçüncü göğe kadar alınmış bir insan. Ve böyle bir insanı tanıyorum (bedende mi, beden dışında mı, bilmiyorum; Tanrı bilir), cennete alındı ve bir insanın söylemesine izin verilmeyen, sözle anlatılamaz sözler işitti" (2 Korintliler 12:2-4).

Pavlus cenneti üçüncü gök olarak adlandırır. Bu ad yalnızca bu bağlamda geçer ve bunun göksel bir cennet olduğunu açıkça gösterir. Cennetle eş anlamlı olarak kullanılan "üçüncü gök" kavramı şöyle açıklanabilir: Birinci gök içinde

60. Grekçe: *Gehenna* (örneğin Matta 5:22).

61. Bu konuda bkz. F.W. Grant, *Old Testament Shadows*, Charlotte, North Carolina (Books for Christians), 1972, içinde "Facts and Theories as to a future State", s. 246 vd.

yaşadığımız atmosfer, ikinci gök yıldızların bulunduğu uzay, üçüncü gök ise Tanrı'nın oturduğu cennettir.

Yararlı bir koşutluğu İbraniler 9:23'te buluruz (krş. 8:5). Orada, Eski Antlaşma'daki buluşma çadırının ve onunla bağlantılı tapınmanın göksel şeylerin bir örneği olduğu söylenir. “Üçüncü gök”, buluşma çadırında da görülebilen bir sıra ve kademe düzenini belirtir. Avludan (1) geçilerek Kutsal Yer'den (2) En Kutsal Yer'e (3) girilirdi. Orada antlaşma sandığı, Tanrı'nın tahtı vardı. Orada Tanrı otururdu. Buluşma çadırı Tanrı'nın evi, Tanrı'nın yeryüzündeki konutuydu.⁶²

Demek ki “*üçüncü gök*” kavramı, Tanrı'nın konutunu düşündürür. Bu, cennetin temel bir özelliğidir. Dolayısıyla orada, bir zamanlar buluşma çadırında olduğu gibi, Tanrı'nın yüceliği vardır. Bu yücelik şimdi Mesih'in yüzünde görülür (2 Korintliler 4:4-6), çünkü O orada Tanrı'nın sağında oturmaktadır (1 Petrus 3:22).

Pavlus için bu ezici yüceliği insan sözleriyle anlatmak olanaksızdı. Sözlerinden anlaşılacağı gibi, orada gördükleri ve içtikleri insanın hayal gücünü aşıyordu.

Rab İsa'nın suçluya dönerken, cennetin ölümden sonra canların bulunduğu yer olduğuna ilişkin Yahudi anlayışına bağlandığını daha önce saptamıştık. Ne var ki 2 Korintliler 12:2'de bu anlam bulunamaz. Bundan, üçüncü ayetin de göstereceği gibi, “cennet” kavramını yalnızca uyuyan imanlıların bulunduğu yerle sınırlamayacağımız sonucu çıkar. Cennet bu amaçla ve sınırlı bir süre için “kurulmuş” değildir. Tanrı'nın amacı kuşkusuz Pavlus'u cennetteki uyuyan imanlıların durumuyla tanıştırmak değildir. Hayır, O'nun amacı, Pavlus'a, merkezinde yüceltilmiş Mesih'in bulunduğu⁶³ göksel yücelikleri göstermek, hem de bunu onun sonraki hizmeti için bir yüreklendirme ve donatma olarak yapmaktır.

Bununla birlikte 2 Korintliler 12'den ara durum için belirleyici olan temel bir gerçek ortaya çıkar. Pavlus iki kez (ayet 2-3), cennete bedende mi yoksa beden dışında mı alındığını bilmediğini belirtir. Buna göre onun için beden dışında cennette bulunmak mümkündü. Bir imanlı öldüğünde de tam olarak bu olur. Bedeni yok olur ve çürüyüp dağılır, ruh-canı ise cennete gider. Bu, beden dışında ya da bedensiz bilinçli bir varoluşun bulunduğu açık bir kanıttır.

62. İmanlılar şimdi Mesih'in tamamlanmış işi sayesinde ruhsal olarak, iman yoluyla Tanrı'nın huzuruna, O'nun doğrudan yanına özgürce girebilirler (İbraniler 4:16; 10:19 vd.; Efesliler 2:18).

63. Efesliler 1:3; 2:6; Koloseliler 3:1-4; Filipililer 3:20.

Vahiy 2:7'de cennetten üçüncü kez söz edilir:

“Kulağı olan, Rub’un topluluklara ne dediğini dıysun! Galip gelene, Tanrı’nın cennetinde bulunan yaşam ağacından yemesini sağlayacağım.”

Burada da göksel cennetten söz edilir. Betimleme, Aden’deki bahçenin betimlemesine bağlanır. Çünkü burada da yaşam ağacından söz edilir. Bu ağaç o zaman bahçenin ortasındaydı (Yaratılış 2:9); tıpkı Mesih’in göğe yükselişinden bu yana yüceltilmiş insan olarak göksel cennetin merkezi olması gibi. Yaşam ağacında Mesih, gerçek yaşam kaynağı olarak görülür (Yuhanna 14:6; Elçilerin İşleri 3:15).

Galip gelenlere, Tanrı’nın cennetinde bulunan yaşam ağacından yiyecekleri vaat edilir. İlke olarak bütün imanlılar için geçerli olan bu vaat, ölümden sonra dirilişe kadar olan zamanla sınırlı değildir; tersine imanlıların sonsuzluklar boyunca bereketi olacaktır. Bu nedenle yaşam ağacını yeni yaratılıшта da buluruz (Vahiy 22:2, 14, 19).

“Cennet” kavramı burada da zamanla sınırlı bir ara durumla ve göçüp gitmiş canların bulunduğu yerle sınırlı değildir. Burada söz konusu olan, esenlik krallığının ve yeni yaratılışın cennetidir; o zaman uluslar ve dirilmiş kutsallar orada yaşam ağacından yararlanacaklardır.

Bu incelemeden şu sonuca varıyoruz: Göksel cennet, Baba Tanrı’nın oturduğu yerdir (ve her zaman öyle olmuştur). Rab, çarmıhta ruhunu O’nun ellerine teslim ettiğinde Baba’ya gitti. Tanrı’ya doğrudan yakınlığın bu yeri, şimdi Mesih’te görülen Tanrı’nın yüceliğiyle doludur. Bütün çağların kutsalları uyuduklarında oraya giderler. Yurtlarına giderler, çünkü gök onların yurdudur (2 Korintliler 5:8; Filipililer 3:20). Orada (yani ruh-canları) diriliş gününe kadar kalırlar. Orada, Kurtarıcıları’nın huzurunda (Filipililer 1:23) emeklerinden dinlenmenin tadını çıkarırlar (Vahiy 14:13).

2.3.4 Luka 23:43 başka türlü yorumlanabilir mi?

Ölümden sonra bir yaşam olmadığı varsayılırsa, cennet elbette göçüp gitmiş canların yeri olamaz. Bu yüzden burada cennetin gelecekteki krallık olduğu gerekçelendirilmeye çalışılır. Ama Yahudi geleneği (bkz. yukarıda) bu düşüncüyü çürütür. Bunu en başta Rab’bin çarmıhtaki sözleri açıkça gösterir: “Bugün [gelecekte değil] benimle birlikte cennette olacaksın.” Rab “bugün” dedi, çünkü öldüğü gün cennete gitti.

Krallık ile cennetin aynı olduğu görüşü için “bugün” bir sorun oluşturur, çünkü güç içindeki krallık şimdiye dek henüz yoktur. Bu sorun, virgülün ya da iki noktanın “bugün”den önce değil, “bugün”den sonra konmasıyla çözülmeye çalışılmıştır. O zaman “bugün” artık cennete giriş zamanına değil, İsa’nın sözü söylendiği zamana bağlanır.

İlke olarak şunu belirtmek gerekir: Yeni Antlaşma yazarları noktalama bilmiyorlardı. Noktalama işaretleri ve sözcük aralıkları ancak sonradan, yaklaşık İS 4. yüzyılda eklenmiştir. Ne var ki yalnızca tek bir(!) el yazması, “bugün”ü noktalama yoluyla sözün söylendiği zamanla⁶⁴ bağlar, cennete girişle değil.⁶⁵ Bu, Luka 2:11; 4:21; 19:5, 9; 22:34 ayetlerinin gösterdiği gibi Luka’nın dil kullanımına da tamamen aykırı olurdu.

Aynısı Yakup 4:13 ve İbraniler 3:7 için de geçerlidir. Bu ayetlerde karşılaştırılabilir bir cümle yapısı buluruz. Burada da “bugün” sözün söylendiği zamanı belirtmek için değil, olayın gerçekleştiği zamanı vurgulamak için kullanılır. “Bugün” sözcüğünün anlamı açıktır. Luka’da bundan başka gereksiz bir yineleme de olurdu, çünkü “sana söylüyorum” sözleri zaten şimdiki zamandadır. Suçlu, Rab’bin sözlerini ne zaman işittiğinden emin değil miydi? Hayır.

Rab İsa yanıtında suçlunun asıl ihtiyacına karşılık verir. Bu ihtiyaç, ölümü gününde, çarmıhın “bugün”ünde kendisine ne olacaktı. Ölümün öbür yakasında nereye gidecekti? Suçlu bunu kendisi sormamış olsa da, Rab İsa bu özsel ve o anlarda belirleyici soruya yanıt verir. Böylece ölüm saatlerinde suçlunun beklentisi ve umudu fazlasıyla yerine gelir. Hatta fersah fersah aşılır, çünkü o, ölümünden hemen sonra Mesih’i göksel cennete izleyebilecektir.

Böylece bize tanrısal bir teselli sözü verilmiştir: Suçlunun payına düşen bizim için de geçerlidir. Bizim durumumuz tam olarak suçlunun durumuydu. Umutsuzduk ve günahın suçu yüzünden ölüm yargısına teslim edilmiştik. Ama O’nun lütfu, O çarmıhta öldüğü için yargı kararını kaldırdı. Bu yüzden biz de O’nun gelişinden önce ölürsek cennete gidebiliriz. Suçlu ölümden esirgenmediği gibi, belki biz de ölümden esirgenmeyeceğiz. Ama ölüm bizi Rabbimiz’in yanına götürür.

64. Süryanice el yazması, Cureton Süryanicesi, 5. yüzyıl.

65. Bu ayet kopyalanırken değiştirildi ya da ona eklemeler yapıldı. Bazı el yazmalarından, “Öyleyse cesur ol”, “cennet” yerine “Aden bahçesi”, “Gerçekten inanıyor musun” gibi cümle parçalarının sonradan eklendiği anlaşılabilir. Bkz. Bruce Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, London (United Bible Societies), 1975, s. 181, 182.

İnsan itaatsizliğiyle cennete giriş hakkını kendisi yitirdikten sonra, cennete giden yolu lütfuyla bize açan Mesih'tir; hem de ancak yeni yaratılıшта değil, daha öldüğümüz anda.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- “Cennet” ne anlama gelir
- Eski Antlaşma’da?
- Luka 23'te İsa Mesih'in sözlerinde?
- 2 Korintliler 12'de Pavlus'ta?
- Orada kimler bulunur?
- Cennetin genel olarak insan için ne anlamı vardır?

2.4 Sonsuz yücelik – ölüm karşısında umut

Pavlus'un Korintliler'e yazdığı ikinci mektuptaki metin, belki de Yeni Antlaşma mektuplarında konumuzla ilgili bulduğumuz en ayrıntılı ve en aydınlatıcı bölümdür. Mesih uğruna çektiği acılar yüzünden ölümle sürekli yüz yüze gelmesi, elçi Pavlus'u ölüm, diriliş ve aradaki zaman hakkında yazmaya yöneltir. Bu ayetler, dünyanın tanımadığı (1 Selanikliler 4:13) büyük, tanrısal bir teselli (2 Korintliler 1:3; 2 Selanikliler 2:16) içerir.

Aslında Korintliler'in bu konuda 1 Korintliler 15'te ayrıntılı olarak bilgilendirilmiş oldukları düşünülebilir. Orada söz konusu olan, diriliş inkâr eden sapkın bir öğretiyeye karşı durmaktı (ayet 12). Bu, Pavlus'u diriliş hakkında temel şeyler yazmaya yöneltti. Burada ise söz konusu olan, bu umudun gündelik yaşamın sıkıntısında nasıl etkili olduğu, hangi yüreklendirmeyi, hangi teselliyi ve hangi güveni verebileceğidir. Bağlam nedeniyle metni 2 Korintliler 4:16'dan 5:10'a kadar aktarıyoruz:

“Bu nedenle cesaretimizi yitirmiyoruz; dış varlığımız çökse de, iç varlığımız günden güne yenileniyor. Çünkü çabucak geçip giden hafif sıkıntımız, bizim için her ölçüyü aşan, sonsuz bir yücelik ağırlığı sağlıyor; yeter ki görünenlere değil, görünmeyenlere bakalım; çünkü görünenler geçicidir, görünmeyenler ise sonsuzdur.

Çünkü biliyoruz ki, dünyasal evimiz olan çadır [ya da: çadır ev] yıkılırsa, Tanrı'dan bir yapımız, elle yapılmamış, göklerde sonsuz bir evimiz vardır. Çünkü bu çadırda gerçekten inliyor ve gökten olan konutumuzu üstümüze giyinmeyi özleyyoruz; yeter ki giyinmiş olarak çıplak bulunmayalım. Çünkü bu çadırda olan bizler, yük altında inliyoruz; soyunmak değil, üstümüze giyinmek istiyoruz ki, ölümlü olan yaşam

tarafından yutulsun. Bizî tam da bunun için hazırlayan Tanrı'dır; O bize Ruh'u güvence olarak verdi. Bu nedenle her zaman yüreğimiz rahattır ve biliyoruz ki, bedende yurdumuzdayken Rab'den uzakta, gurbetteyiz (çünkü görerek değil, imanla yaşıyoruz); yüreğimiz rahattır ve bedenden uzakta, gurbette olmayı ve Rab'bin yanında yurdumuzda olmayı yeğliyoruz. Bu yüzden, ister yurdumuzda ister gurbette olalım, O'nu hoşnut etmeye gayret ediyoruz. Çünkü her birimiz bedendeyken yaptıklarının karşılığını, iyi ya da kötü, yaptığına göre alsın diye, hepimiz Mesih'in yargı kürsüsü önünde açığa çıkmak zorundayız" (Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir).

Bu ayetlerde geçici, çürüyen şeyler ile sonsuz, göksel şeyler karşı karşıya konur. İman terazisinde sıkıntı, sonsuz yüceliğin ağırlığıyla karşılaştırıldığında hiçbir şey tartmaz. İmanla daha şimdiden, çağrıldığımız (1 Petrus 5:10; 1 Selanikliler 2:12), hatta şimdiden imanla sahip olduğumuz gelecekteki yüceliğe bakıyoruz. Kutsal Ruh'un sürekli çabası, yücelik umudunu yüreklerimizde canlı tutmaktır (Kolosaliler 1:27; Titus 2:13; 1 Petrus 4:14). Bu kesinlikle gereklidir, çünkü yaşamımızı görünen şeylere yöneltmeye ve onlar tarafından belirlenmeye eğilimliyiz (4:18).

Pavlus, Mesih için verdiği yorulmak bilmez hizmetin yol açtığı acıları düşünürken sonsuz yücelikten söz eder. Kaç kez ölümle yüz yüze geldi (2 Korintliler 4:7-15; 11:23-28)! Mesih uğruna ölüme uğrama olasılığı vardı. Pavlus, Mesih'in dönüşünden önce öleceğini artık olanaksız görmüyor gibidir.

Bu metinde söz konusu olan ölüm, ölümden sonra dirilişe kadarki durum, ölümlü bedeninin dirilişi ve değiştirilmesidir. Pavlus bunu somut biçimde açıklamak için gündelik yaşamdan üç imge kullanır. Bunlar gelecekteki şeyleri bize yaklaştıran imgelerdir. Yeni Antlaşma yazarlarından hiçbiri bu ara durumu ya da yücelik içindeki diriliş bedenini bizim anlayabileceğimiz biçimde betimleyemezdi.⁶⁶ Hayır, bunun bir gün ne kadar görkemli olacağı, bizim için büyük ve beklentiyle dolu bir merak olarak kalır.

Pavlus 5. bölümün ilk 10 ayetinde şu imgeleri kullanır:

- Dünyasal çadır ev
- Giyinmek
- Yolculuk ve yurt

66. Pavlus gerçi cennete alınmıştı, ama orada işittiklerini, gördüklerini ve yaşadıklarını o da anlatamadı.

İlk imgeye daha yakından bakmadan önce, bu imgeleri anlamak için bir anahtar bulduğumuz 2 Korintliler 4:16'yı inceleyelim.

“Bu nedenle cesaretimizi yitirmiyoruz; dış varlığımız çökse de, iç varlığımız günden güne yenileniyor.”

Burada insanın ölümden sonraki varoluşu bakımından önemli olan iki temel kavram adı geçer: dış varlık ve iç varlık.

2.4.1 Dış varlık

Dış varlık, çöküş süreci gözlerimizin önünde gerçekleşen geçici, ölümlü insandır. Dış varlık 4. ve 5. bölümlerde şu ifadelerle de betimlenir:

- toprak kap (4:7)
- beden (4:10)
- ölümlü beden (4:11)
- dünyasal çadır ev (5:1)
- ölümlü olan (5:4)

“Dış varlık”, bir insanın dışarıya, dünyaya görünen yanıdır. Dünyasal varoluşunda üzerine akın eden ve ona saldıran her şey tarafından tüketilir ve yıpratılır. Pavlus'ta bu, özellikle Mesih uğruna gördüğü zulümle ve Tanrı'nın Egemenliği ve Tanrı'nın kilisesi için verdiği yorulmak bilmez emekle oldu (2 Korintliler 4:7-12; 11:23-28).

Dış varlık, iç varlığı sanki sarar; bu yüzden ölümlü kabuktan da söz ederiz. Yine de burada can ile beden, maddi olan ile ruha ait olanın birbirinden ayrılması basit değildir. Dış varlıkta söz konusu olan, dünyasal varoluşumuzu ölümlü bir bedende oluşturan her şeydir. Cana ait ve zihinsel işlevler ile duygular dış varlıkla öyle bağlantılıdır ki, düş kırıklığı, bezginlik ve gevşeklik kaynağını orada bulur.

Dış varlık geçiciliğe ve zamana tabidir. Sonunda ölüm, kolayca kırılan kabı parçalayacaktır. Ama Rab İsa'yı ölümden diriltten Tanrı, sanki kırık parçalara ayrılmış olan beden, kırılmış kabını da dirilişte yeniden bir araya getirecek ve kusursuz biçimde ortaya koyacaktır (2 Korintliler 4:14).

2.4.2 İç varlık

Ama insan yalnızca dış varlıktan değil, iç varlıktan da oluşur. İç varlık, insanın içe dönük, maddi olmayan ve görünmeyen yanını anlatır. 2 Korintliler 4:16–5:10'da söz konusu olan imanlılardır,⁶⁷ çünkü günlük yenilenmeyi yalnızca onlar yaşar. İç varlık yaş sınırı tanımaz, Kutsal Ruh tarafından sürekli yenilenir. İç varlık sonsuz şeylere bakabilir ve onları imanla kavrayabilir. Tanrı iç varlığı tazeler; yani iç varlığın gizli bir güç kaynağı vardır.

Petrus “yüreğin gizli insanından” söz eder (1 Petrus 3:4). Yürekten çürümez (zamanın üstünde olan!, yani her zaman, ölümün ötesinde de kalıcı olan) yumuşak ve sakin ruh çıkar.

Rab İsa şöyle der: “Çünkü kötü düşünceler *içeriden*, insanların yüreğinden çıkar ... bütün bu kötülükler *içeriden* çıkar ve insanı kirletir” (Markos 7:21-23; krş. Matta 7:15; Luka 11:39-40).

İç varlık Tanrı'dan ve Tanrı için yaşar. Tanrı'nın Yasası'ndan zevk alır (Romalılar 7:22). İmanlı, Mesih iman yoluyla yüreğinde yaşasın diye Tanrı'nın Ruhı aracılığıyla iç varlığında güçlendirilir (Efesliler 3:16-17).

Bütün bunlardan, Pavlus'un 18. ayette söylediğinin iç varlık için de geçerli olduğu sonucu çıkar: “çünkü görünenler geçicidir, görünmeyenler ise sonsuzdur.” İç varlık sonsuza dek yaşayacaktır.⁶⁸ Bedensel ölüme tabi değildir.

“Dış varlık” ve “iç varlık” kavramlarını neden anahtar kavramlar olarak nitelendiriyorum?

Aşağıdaki imgelerde bir uyum buluruz: Çadır ev ve giysi dış varlığa karşılık gelir. İç varlık bu bedende yurdundadır ve onun içinde oturur. Bir çadır evde oturur, giydirilir ve bedenden uzakta, gurbette olabilir.

2.4.3 Dünyasal çadır

“Çünkü biliyoruz ki, dünyasal evimiz olan çadır yıkılırsa, Tanrı'dan bir yapımız, elle yapılmamış, göklerde sonsuz bir evimiz vardır” (2 Korintliler 5:1).

Burada ilk imge tanıtılır: İnsan bedenindeki dünyasal varoluşumuz, bedenin geçici-dünyasal biçimi, bedenin sonsuz-göksel biçimi olan Tanrı'dan gelen yapının karşısı olarak bir çadır evle karşılaştırılır. Çadırcı Pavlus (Elçilerin İşleri

67. İmansızın da bir iç varlığı vardır, ama başka bir anlamda, yani ruh-can olarak.

68. İç varlık, yeni yaratılışın ya da yeni insanın bir başka adıdır. İmanlının aldığı sonsuz yaşam da bununla sıkı bir bağlantı içindedir.

18:3) yaşamın içinden konuşur. Çadır ev dünyasaldır, çünkü insan topraktan biçimlendirilmiştir (Yaratılış 2:7) ve dünyasal alanda yaşar (1 Korintliler 15:48). Çadır ev, yaşamın kalıcı olmayışını, göçebeliği ve bir yerde kısa süre kalmayı da anımsatır. İnsan bir gün yeryüzünü bırakmak zorunda kalacaktır. Ayrıca çadır, barınaktan ve konuttan söz eder. Bedenimizde oturduğumuz gibi, insan onun içinde oturur.⁶⁹

Bu dünyasal çadır ev, yani bedendeki dünyasal varoluşumuz ölümle yıkılırsa, *bemen* ardından Tanrı'dan bir yapımız olur. Bu büyük bir tesellidir; çünkü o zaman ölüm, elle yapılmamış göksel bir varoluş biçimine doğrudan geçiştir. Demek ki bu varoluş biçimi, ölümlü bedenimizdeki dünyasal varoluşumuzla karşılaştırılmaz. Dolayısıyla Tanrı'dan gelen bu yapı önce ölümden sonraki durumumuzu anlatır; elçi bunu 8. ayette “Rab’bin yanında yurdumuzda [evimizde] olmak” ifadesiyle betimler.

İnsan ölümle bu çadır evden “soyunmuş” da olabilir (ayet 4). Pavlus’un kullandığı üç imge birbirine geçer; öyle ki 2. ayette konut aynı zamanda giysidir. Demek ki insan bu çadır evden “taşınmış” ve onu bırakmış da olabilir (ayet 8). Burada, insanın hem bedende (çadır evde) bulunabileceği (oturabileceği), hem de başka bir yerde kalmak için onu bırakabileceği (ondan taşınabileceği) ima edilir.

Aynı düşüncüyü elçi Petrus’ta, 2 Petrus 1:13-14’te buluruz. Petrus yakında şehit olarak ölecek ve Rabbi’nin yanında, evinde olmak için yeryüzünden ayrılacaktı (ayet 15). Ölümü için “ayrılış” (Grekçe: *exodus*) sözcüğünü kullanır. Bu, dünyasal çadır evden çıkıştır. Petrus’un varoluşunun sona ermediği açıktır. Ölümün ötesinde başka bir yere – Rabbi’nin yanına – gitti. Kırılğan çadır evi, Tanrı’nın yıkılmaz yapısıyla değiştirdi.

Bu varoluş biçimi hakkında yalnızca onun sonsuz ve göksel olduğunu biliyoruz. Ama bu iki özellikten, mutluluğumuzun ve sevincimizin daha dirilişimizden önce büyük olduğu sonucu çıkarılabilir. Yine de bu bir ara durumdur, son durum değildir. Beden çürüyüp dağılmıştır ve hâlâ ölümün gücü altındadır. Sanki son sözü ölüm söylüyormuş gibi görünür. Eğer öyle olsaydı, Tanrı kusursuz yüceltilmesine ulaşamazdı. Ama Tanrı son amacına ulaşacaktır, çünkü O ölümü yenendir. Bu, İsa Mesih’in dirilişiyle kanıtlanmıştır. Bu yüzden Tanrı, imanlıların dirilişinde ruh, can ve bedenden oluşan insanın birliğini

69. Yeşaya 38:12; Markos 14:58; Yuhanna 2:19-22.

yeniden kuracaktır. Böylece “Tanrı’dan gelen yapı”, sonsuz payımız olan diriliş bedenimizi de kapsar.

Yapının sonraki 2. ve 4. ayetlerdeki anlamı budur. Tanrı imanlıya, kırılğan bir çadırın karşısı olarak sonsuz bir ev verir (kurar). Bu, Mesih’in şimdi sahip olduğu yücelik bedenidir (Filipililer 3:21; 1 Yuhanna 3:2). Bu ev göğ’e aittir, çünkü amacını ve yurdunu orada bulan göksel bir bedendir (1 Korintliler 15:48-49). Ölüm ona artık dokunamaz, hele onu yıkamaz; çünkü o, (insan) eliyle değil, Tanrı tarafından yapılmış sonsuz bir evdir.

2.4.4 Giyinmek

“Çünkü bu çadırdan gerçekten inliyor ve gökten olan konutumuzu üstümüze giyinmeyi özliyoruz” (2 Korintliler 5:2).

Dünyasal bedenimiz günahın sonuçlarından acı çeker. Günah yoluyla dünyaya girmiş olan rahatsızlıklar, sıkıntılar ve engeller yüzünden her gün inliyoruz. Bu yüzden, günahla ve onun sonuçlarıyla artık hiçbir ilgisi olmayan yeni bir beden alacağımız anı özliyoruz. Bu konut bizim için hazır bekliyor. Bu gerçekleştiğinde “üstümüze giydirileceğiz”. (Burada konutla ilgili ilk imge, giysiyle ilgili ikinci imgeye geçer.) O anda bir giysi değişimi olur. Eski giysi, yani ölümlü olan (ayet 4), yaşamın yeni giysisine yer vermek zorunda olduğu için sonsuza dek çıkarılıp bırakılır. 1 Korintliler 15:51-54’te bu an “değıştirilme” olarak adlandırılır.

Biz yaşayanlar, Rab İsa Mesih Tanrı’nın çocuklarını göksel yurda, Baba’nın evine (Yuhanna 14:3) götürmek için yeniden geldiğinde değıştirileceğiz. Bu ayette söz konusu olan yalnızca o anda yaşayan imanlılardır; çünkü uyuyan imanlılar, diriliş bedenini aldıklarında “üstlerine giydirilmezler”, “giydirilirler”: “Çünkü bu çürüyen, çürümezliğı giyinmeli ve bu ölümlü, ölümsüzlüğü giyinmelidir” (1 Korintliler 15:53).

Mesih’te ölmüş olanlar dirilecek ve yaşayanlar değıştirilecektir. O zaman herkes Tanrı’nın Oğlu’na benzeyecek ve sonsuza dek Baba’nın göksel evinde oturmak için göksel diriliş bedenine sahip olacaktır.⁷⁰

Pavlus 2 Korintliler 5:3’te çıplaklığa karşı ciddi bir uyarıda bulunur:

“... yeter ki giyinmiş olarak çıplak bulunmayalım.”

70. Yuhanna 14:1-3; 17:24; 1 Korintliler 15:51-55; Filipililer 3:20-21; 1 Selanikliler 4:13-18; Yahuda 21.

Pavlus bu ara cümlede, giyinmiş olmaya karşın çıplak olma olasılığının bulunduğunu saptar. Bu görünüşte bir çelişkidir, çünkü giyinmiş olan aynı zamanda çıplak olamaz. Çıplak bulunmak ne anlama gelir? Bu ifadenin hukuksal bir anlamı vardır: bir mahkemenin önüne çıkmak ve durumunda – suçlu ya da suçsuz – tanınmak. Bu ayette “çıplak bulunmak” yargısı, yüreğin ruhsal durumuyla ilgilidir.

Buna uygun bir örneği Adem’de buluruz. O günah işledikten sonra Tanrı onu saklandığı yerden çağırdı. Adem saklanmıştı, çünkü çıplak olduğunu fark etmişti (Yaratılış 3:7, 10-11). Çıplaklığını örtmek için kendine incir yapraklarından bir önlük yapmıştı. Ama bu giysi Tanrı’nın önünde dayanamadı. Yapraklar çıplaklığını örtemedi. Giyinmiş olmasına karşın Tanrı’nın önünde çıplaktı.

Bunun üzerine Tanrı’nın kendisi insana hayvan derisinden giysiler hazırladı (Yaratılış 3:21). Bu hayvanların ölmesi gerekti. Bu, simgesel olarak Mesih’in ölümünden ve dökülen kanından söz eder; günahkâr bu sayede “kurtuluş giysileri” giydirilerek kurtarılır.⁷¹

İmanlı, Mesih’in doğruluğunu giyinmiş ve ona sarılmıştır. Buna karşılık imansızlar ruhsal olarak çıplaktır ve bir gün bu durumda Adem gibi Tanrı’nın önünde duracaklardır (Vahiy 20:11-15). Orada günahları içinde soyulmuş ve açığa çıkarılmış olacaklar, çünkü hiçbir “doğruluk kaftanları” yoktur. Bu yüzden kaybolmuşlardır ve sonsuz azaba giderler.

Bu kısa ara cümle, görünüşte Hristiyan olan ve Hristiyanlığın yalnızca dış biçimini benimsemiş olan herkes için ciddi bir uyarıdır. Rab geldiğinde, onların Tanrı’nın önünde dayanabilecek tek şey olan kurtuluş giysilerini giymedikleri açığa çıkacaktır. Onlar için, her şeyin açığa çıkacağı, Tanrı’nın tahtı önündeki gün gelir. O zaman artık hiçbir görünüş ve hiçbir örtü yoktur; her şey Tanrı’nın gözleri önünde çıplak ve açıktır (İbraniler 4:13).

Metin şu sözlerle sürer:

“Çünkü bu çadırda olan bizler, yük altında inliyoruz; soyunmak değil, üstümüze giyinmek istiyoruz ki, ölümlü olan yaşam tarafından yutulsun” (2 Korintliler 5:4).

“Soyunmak”, dünyasal çadır evin ölümle yıkılmasıdır (ayet 1). Ölüm, Mesih’in dirilişi sayesinde bizi cennette Mesih’in yanına götürmek üzere hizmetkârimiz olmuş olsa da (1 Korintliler 3:22-23), Pavlus soyunmak (ölmek) değil, ölümlü

71. Yeşaya 61:10; Luka 15:22; Galatyalılar 3:27; Vahiy 3:17-18.

bedeni sonsuz ve göksel bedenle değiştirmek için üstüne giydirilmek (değiştirilmek) istiyordu.

Tanrı'nın çocukları ölüm döşeginde bile, ölümlerinin saatinde Mesih'in gelişini beklemişlerdir. İmanlılar ölümü beklemezler.⁷² Onların umudu, İsa Mesih'i gökten beklemek (1 Selanikliler 1:10) ve sonra değiştirilme. Bu yüzden Pavlus, Mesih'in gelişini ölümünden önce yaşamayı yeğler.

"Bizî tam da bunun için hazırlayan Tanrı'dır; O bize Ruh'u güvence olarak verdi"
(2 Korintliler 5:5).

Geleceğe bakış ve onunla bağlantılı beklenti bizim için belirsiz bir şey değildir. Tanrı zayıflığımızda bize yardıma gelir ve kuşkuyla sarsılabilen bizlere bir güvence ve kefalet verir. Verdiği sözü yerine getirmeyi üstlenir. Bize Kutsal Ruh'u güvence (ya da kaparo) olarak bağışlamıştır (2 Korintliler 1:22; 1 Selanikliler 4:8).

Tanrı bizi değiştirmeseydi ya da diriltmeseydi, Kutsal Ruh olan güvenceyi yitirirdi! Bu söz tam da bunu söylemek ister! Ruh sonsuza dek bizimle olacaktır (Yuhanna 14:16), ölümden sonra da bizde yaşar (Romalılar 8:2, 11). Bu gerçek açıkça ölümden sonraki bir yaşamdan yanadır.

İmanlıların bedenleri Tanrı'nın Ruhu'nun tapınağıdır (1 Korintliler 6:19; 1 Yuhanna 4:13) ve sonsuza dek de öyle kalacaktır. Kutsal Ruh, içinde yaşadığı kutsalların bedenlerinden vazgeçmez (Romalılar 8:11). Ölümlü bedenlerin dirilişinde ve değiştirilmesinde Tanrı'nın işine kendisi de katılacaktır.

2.4.5 Yolculuk ve yurt

"Bu nedenle her zaman yüreğimizi rahatlatır ve biliyoruz ki, bedende yurdumuzdayken Rab'den uzakta, gurbetteyiz" (2 Korintliler 5:6).

Güvenceye sahip olmamız, yüreğimizin her zaman rahat olmasını sağlar; çünkü bu güvence, bizdeki ölümlü olan her şeyin yakında yaşam tarafından yutulacağının teminatıdır.

Burada üçüncü imge tanıtlır: gurbette kalmak ve yurttan oturmak. Bedende olduğumuz sürece, aslında ait olduğumuz yerde, Rab'in yanında olmadığımızı biliyoruz. Bu yüzden gurbette kalışımız ancak sınırlı bir süre için olabilir.

72. Öte yandan sonraki ayetler, Mesih'in gelişine ilişkin umudun yanı sıra, ölümden sonra Rab'in yanında olma güveninin de bulunduğunu gösterir. Bu, Mesih'in gelişine ilişkin umudun yanında aynı ölçüde büyük bir tesellidir.

“Yurdunda olmak” sözü burada, bedende oturmak ya da yurdumuzun beden olması anlamına gelir. Rab’den uzakta, gurbette olmak ise yabancı bir yerde, yani yabancılar ve konuklar olduğumuz dünyada bulunduğumuz anlamına gelir (1 Petrus 2:11).

Bu saptama ölümden sonraki durum için aydınlatıcıdır. Bu karışıklık, yalnızca bu iki durumun ya da bulunma yerinin var olduğu anlamına gelir. Burada bu iki durum arasında hiçbir ara dönemden söz edilmez. Bazıları bu dönemin bilinçli olarak yaşanmadığını ve bu yüzden öznel olarak (yani kişinin kendi yaşantısında) var olmadığını düşünür. Ne var ki bu ayetlerden, nasıl olursa olsun bilinçsiz bir ara durumun nesnel olarak var olmadığı açıkça anlaşılır. Zaten insan böyle bir durumu nasıl özleyebilirdi ki?

İmanlı ya bedende ya da Rab’bin yanında olabilir; *başka bir olanak yoktur*. Yüreğimizin rahat olabilmesinin nedeni tam olarak budur.

“(çünkü görerek değil, imanla yaşıyoruz)” (2 Korintliler 5:7)

Söz konusu olan görünmeyen ve bu yüzden sonsuz şeyler olduğu için bu gerçek (ayet 6) ancak imanla tanınabilir ve anlaşılabilir (İbraniler 11:1). Göksel yurt ancak imanla kavranabilir (İbraniler 11:13-15). Bu yüzden bu ayet, yurda giden yolda yabancılar olan biz Hristiyanların yaşamı için son derece önemli bir ilkeyi gösterir. Umudumuz bir iman işidir: “Çünkü umutla kurtarıldık. Ama görülen umut, umut değildir; insan gördüğü şeyi neden umut etsin?” (Romalılar 8:24).

İmanlının, ölüme yakın deneyimler ve hastaların ölümlerinde yaşadıkları hakkındaki anlatımlara ihtiyacı yoktur. İmanlılar yalnızca güvenilir Tanrı Sözü’ne dayanırlar. Bu anlatımların kafalarını karıştırmalarına izin vermelerine gerek yoktur.

“Yüreğimiz rahattır ve bedenden uzakta, gurbette olmayı ve Rab’bin yanında yurdumuzda olmayı yeğliyoruz” (2 Korintliler 5:8).

Bu ayette 6. ayetin söylediği tersine çevrilir. Pavlus bedenden uzakta, gurbette olmayı çok daha fazla istiyordu; çünkü o zaman hemen yurdumuzda, yani Rab’bin yanında evimizde olacağımızı biliyordu. Bu ayet, ölümden sonraki durumu anlamak için bir anahtar ayettir.

Demek ki insan ölmüş ve artık bedende değilse, Rab’bin yanında evindedir. Böylece beden ile ruh-can birbirinden ayrılmıştır. Yoksa insan aynı anda nasıl hem bedenin dışında hem de Rab’bin yanında evinde olabilirdi?

“Bedenden uzakta, gurbette olmak” aynı zamanda bir yabancılık durumudur, çünkü ruh-can ya da iç varlık bedenden ayrılmıştır. Bu, başlangıçta amaçlanmamış olan eksik bir durumdur. Tanrı insanı ruh-can-beden kişiliği olarak bir birlik içinde yarattı. Bu birlik ölümlerle artık var olmasa da, dirilişte yeniden kurulacaktır. Bu yüzden “bedenden uzakta, gurbette olmak” dirilmiş imanlılar için geçerli değildir; çünkü onların diriliş bedeni vardır ve dolayısıyla bedenden uzakta değildirler. Burada betimlenen durum yalnızca uyuyan imanlılar için geçerlidir.

Şu anda gurbet ile yurt arasında seçim yapmak, yani Mesih’e mümkün olan en hızlı yoldan ulaşmak söz konusu olduğunda, Pavlus Mesih’le birlikte olmak için ölmeyi yeğliyordu (Filipililer 1:23). Pavlus sonsuz evi hangi yolla giyineceğini seçebilseydi, elbette soyunmak (ölmek) değil, üstüne giydirilmek (değiştirilmek) isterdi (ayet 4).

“Bu yüzden, ister yurdumuzda ister gurbette olalım, O’nu hoşnut etmeye gayret ediyoruz. Çünkü her birimiz bedendeyken yaptıklarımızın karşılığını, iyi ya da kötü, yaptığımıza göre alsın diye, hepimiz Mesih’in yargı kürsüsü önünde açığa çıkmak zorundayız” (5:9-10).

Yurda duyulan bütün özleme ve yakında orada olma beklentisine karşın önemli bir gerçek unutulmamalıdır. Sonsuzlukta yalnızca bedendeyken Rab’bi hoşnut etmek için yaptıklarımız sayılacaktır. Bu, Mesih’in yargı kürsüsü önünde açığa çıkacaktır. O’nun için değeri olmayan geri kalan her şey orada ayakta kalmaz ve ödüllendirilmez (1 Korintliler 3:12-15). O anlarda bütün yaşamımızı Mesih’in gözleriyle göreceğiz ve yaptıklarımız hakkındaki O’nun yargısıyla tam bir uyuma getirileceğiz. Kurtuluş sorusunun orada artık ele alınmasına gerek yoktur, çünkü o çoktan çözülmüştür. Burada söz konusu olan yalnızca işlerimizin değerlendirilmesidir.

Pavlus, ister bedende yurdumuzda (ayet 6), ister Rab’den uzakta, gurbette (ayet 8) olalım, Tanrı’nın yüceliği için yaşamaya bütün gücümüzle çaba göstermemiz gerektiğini söyler. Her ikisi de yalnızca yeryüzündeki yaşamımız için geçerlidir. Orada Tanrı’yı hoşnut etmek için iyilik yapmaya çaba göstermeliyiz. Bunun, şimdi yeryüzünde olduğu gibi bedende, bu bir kerelik ve eşsiz biçimde artık mümkün olmayacağı ve sonradan telafı de edilemeyeceği zaman gelecektir.

2.4.6 Başka yorumlar

Bu metin bölümüne ilişkin, bu kitapta çürütülen görüşü gerekçelendirmek için de başvurulacak farklı yorumlar bulunduğu okurdan saklanmamalıdır.

Tanrı'dan gelen yapı – yalnızca diriliş bedeni

Yaygın bir yoruma göre yapı, ölümden sonraki ve dirilişten önceki bir durumu değil, yalnızca diriliş bedenini anlatır. Bu yorumda dünyasal çadır ev yalnızca beden olarak anlaşılır. Bu beden ölümle yıkılınca, Tanrı bize kendisinin biçimlendirdiği ve bir daha asla yıkılmayacak olan yeni bir beden verecektir. Ayrıca bu beden gökseldir, çünkü onunla gökte yaşayacağız.

Bu görüşe ilke olarak katılıyorum; yine de “Tanrı'dan bir yapımız vardır” sözlerinde, Tanrı'nın tam öldüğümüz an için yaptığı bir hazırlığı görüyorum. Çadır evin yıkılmasının hemen ardından yeni bir ev hazırdır. Bu henüz diriliş bedeni değildir, çünkü diriliş o zaman henüz gerçekleşmez. Tanrı'dan gelen yapının bir parçası olan, ölümden sonra dirilişe kadarki durumdur. Bu ara durumu burada hesaba katmak bu yüzden de akla yakındır; çünkü Pavlus 8. ayette ondan doğrudan, hem de aynı bağlamda söz eder: İmanlı bedenın dışında ancak Rab'ın yanında olabilir; başka bir yer ya da durum yoktur. Bu yüzden söz konusu olan iki tür beden değil, iki tür yaşam, iki tür varoluştur: dünyasal ve göksel.

Tanrı'dan gelen yapı – ara durum için ruhsal bir beden

Bu “Tanrı'dan gelen yapı”, ara durum için hazır bulunan bir beden midir? Buna karşı en az iki neden vardır: Birincisi, bu yapının sonsuz olduğu söylenir. Oysa ara durum sonsuz değildir; dirilişle kesin olarak sona erer. İkincisi, Kutsal Yazılar'ın bu durumdan söz eden hiçbir yerinde bu süre için özel bir bedenın betimlendiğini görmeyiz. Ara durum için bir beden gerekli değildir; çünkü ruhcan bu süre içinde yeryüzünde bedende olan bir insan gibi görülebilir (Vahiy 6:9-11). Kutsal Yazılar ara durum süresince insanın niteliği hakkında bize bundan fazlasını söylemez.

Tanrı'dan gelen yapı – gök, Baba'nın evi

Bazı yorumcular “Tanrı'dan gelen yapı”yı Baba'nın evi (Yuhanna 14:2), göksel yurdumuz (Filipililer 3:20) olarak anlar. Ama “Tanrı'dan gelen yapı” ile “gökler” açıkça birbirinden ayrılır. Gökler burada bulunacağımız yerdir; bu bakımdan onlardan Baba'nın evi olarak söz edilebilir. Ama “yapı” – ve Baba'nın eviyle bağlantıya götüren bu kavramdır – her imanlının hem ölüm ile diriliş

arasındaki, hem de diriliş bedenindeki bireysel göksel varoluş biçimini anlatır. Tanrı'dan gelen bu yapıyla gökte bulunuruz. Başka bir deyişle: Bu yapıyla Baba'nın evinde bulunuruz.

“Çıplak bulunmak” – bedensiz canlar mı?

Çıplaklık, bedensel ölüm durumunu, canın diriliş gününe kadar bilinçsizce beklemesi olarak anlatmaz. İmanlıların, 1. ayete göre ölümlerinden sonra Tanrı'dan bir yapısı vardır ve 8. ayete göre Rab'bin yanında evlerindedirler. Bu ara cümleyi açıklamanın farklı olanakları olsa da, bedensiz bir ara durum seçeneği dışarıda kalır. Ara durumu Filipililer 1:23 ya da 2 Korintliler 5:8 anlamında soğuk, korkunç bir çıplaklık olarak hissetmek olanaksızdır.

Soyunmuş mu, giyinmiş mi?

Bu soru bir çeviri sorununa değinir. Çevirmenlerin büyük bir kısmı “giyinmiş” okumasını yeğler. Gerçekten “soyunmuş” olsaydı, yukarıda açıklanan yorumda ilke olarak hiçbir şey değişmezdi. O zaman imanlı ölümde soyunmuş, yani bedensiz olur, yine de çıplak bulunmazdı. “Çıplak bulunmak” ne bedenle, ne çadır evle, ne de giysiyle ilgilidir. Bu, yargısal incelemenin sonucudur ve yalnızca insanın ruhsal durumunu hedefler: Ya Mesih'tedir; o zaman bedende ya da beden dışında olması önemli değildir; ya da Mesih'sizdir; o zaman ister bedende ister ölümde olsun, sonsuza dek çıplaktır.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- “Dış varlık” ile “iç varlık” arasındaki fark nedir?
- Elçi Pavlus 2 Korintliler 4-5'te hangi üç imgeyi kullanır?
- Bu bölümden hangi ciddi uyarıyı çıkarabiliriz?
- Yurda duyduğumuz özlem neyle olumsuz yönde etkilenebilir?

2.5 Ölmek kazançtır

Ölmek kazançtır! Bu söz, ölümün insan için anlamını tümüyle tersine çevirir: İnsanın artık ondan korkmasına gerek yoktur. Pek çok ölüm ilanında ölüm, özellikle hastalık durumunda, bir kurtuluş olarak gösterilse de, ölüm soğuk bir düşmandır. Ölümü yenmiş biri olmasaydı, ölüm kazançtan başka her şey olurdu. O'nun zaferi ölümü bile kazanca dönüştürür.

Tanrı'nın bilgeliği budur! Tanrı her şeyi tersine çevirip berekete dönüştürebilir. Günahın çoğaldığı yerde lütuf daha da çoğaldı (Romalılar 5:20)! Şimşon'un öyküsünde, aslanı öldürdüğünde leşin içine bir arı oğulunun yerleşip bal yaptığı güzel bir örnek buluruz: “Yiyenden yiyecek, güçlüden tatlılık çıktı”

(Hakimler 14:14). Ölüm parçalayan ve yiyen yırtıcı bir hayvan gibidir; ama öldürülmüş yırtıcı hayvandan insanı doyuran ve tazeleyen bal çıkar. Pavlus ölümü yeneni tanıyordu:

“Çünkü benim için yaşam Mesih’tir, ölüm ise kazanç. Ama bedende yaşamak payıma düşüyorsa – bu benim için emeğe değer; hangisini seçeceğimi bilmiyorum. İkisi arasında sıkışıp kaldım: Göçüp gitmeyi ve Mesih’le birlikte olmayı özledim, çünkü bu çok daha iyidir; ama bedende kalmam sizin için daha gereklidir” (Filipililer 1:21-24).

Bu ayetler, Kutsal Yazılar’ın ölümden sonraki durum hakkındaki en açık sözleri arasındadır.

Pavlus bu sözleri yazdığında cezaevindeydi (Filipililer 1:13). Bu zindandan bir daha canlı çıkacak mıydı? Ölüme mahkûm edilmesi mümkündü. Bu durumun içinden, ölüm karşısında ne hissettiğine, ne beklediğine ve onu neyin harekete geçirdiğine ilişkin bazı düşüncelerini yazdı.

O ana dek Mesih onun yaşamının tek amacı ve içeriği olmuştu. Şam yolunda O’nunla karşılaştığı andan beri (Elçilerin İşleri 9) onun için Mesih’ten ve O’nun davasından başka hiçbir şey yoktu. Pavlus bu karşılaşmadan sonra kendi yaşamını kendi başına değerli bir şey olarak görmedi; Rab İsa’dan aldığı hizmeti tamamlamak istedi (Elçilerin İşleri 20:24). Yeter ki Mesih yüceltilsin, şehit olarak ölmeye bile hazırdı (ayet 20).

Bu arada Pavlus, şehitliğin yalnızca Mesih’in yüceltilmesine hizmet etmediğini, ayrıca kendisi için kişisel bir kazanç olduğunu saptadı. Ölmenin ona kişisel olarak ne kazandıracakını gösterir. Bedendeki yaşamı zaten Mesih’le doluydu. Ama ölümü bunun ötesinde ek bir kazanç anlamına gelecekti. Bu kazanç onun yaşam ilkesini, “benim için yaşam Mesih’tir” sözünü bile aşacaktı. Ölüm onun için yalnızca Mesih’le dolu bir yaşamın sonu değil, çok daha iyi bir şeye geçişti.

Ölüm, ancak Mesih yaşamımızı dolduruyorsa bizim için kazançtır. Mesih’siz insan için ölüm acı, kaçınılmaz bir son ve kendi kendini belirlediği yaşamının bitişidir. Tek sözcükle: kayıp. Yaşam kaybedilmiştir, çünkü Mesih olmadan kalıcı değildir. İmanlının yaşamındaki Mesih, sonsuz yücelik kazancını güvence altına alır! Ama Mesih’siz insan sonsuza dek kaybolmuştur – hiç bitmeyen bir kayıp.

Pavlus, tutsaklığının nasıl sonuçlanacağını kendisi belirleyebilseydi neyi yeğleyeceğini düşünür: ya ölümü (bu kazançtır) ya da özgürlüğü (bedende

yaşamı). Burada kalacağı için hiç de üzgün değildir, çünkü o zaman Rab'be hizmet etmeyi sürdürebilir. Filipililer'i ve onların Müjde için gösterdikleri gayreti düşündüğünde sevinç ve şükranla doluyordu. Onların imanını iletirmek için her şeyi yapmak istiyordu.

Böylece Pavlus her iki olanağa da çekiliyordu. Bir yanda büyük kişisel kazancı, öbür yanda Rab'be hizmeti ve imanlıların iyiliğini görüyordu. Kolayca karar veremediğini açıkça itiraf eder.

Peki Pavlus kazanç derken tam olarak neyi kastediyordu? Onun için kazanç, güçüp gitmek ve Mesih'le birlikte olmaktı. Ölüm ona bundan aşağısını kazandırmayacaktı. Bu çok daha iyiydi ve o zamana dek yaşadıklarıyla hiçbir biçimde karşılaştırılmazdı. Ölümünde anında Kurtarıcısı'nın doğrudan yanına varacaktı. Bu kazancın bütün boyutu şu birkaç sözcükte yatar: "Mesih'le birlikte olmak". Kurtarıcısı'nı yüz yüze görmeyi çok özlüyordu. Onu çeken, emek dolu bir hizmetten sonraki dinlenme değildi – gerçi bu da söz konusuydu⁷³ –, daha yeryüzünde yaşamını dolduran bir Kişi'ydi. Bu Kişi'yi burada zaten tanımıştı. Ne yazık ki Mesih'le bu paydaşlığı ve yakınlığı bozabilen, yaşamın koşulları ve en başta eski doğa, günahlı benlikti. Ama o zaman bu da artık olmayacak, hiçbir şey onun Mesih'le birlikte yaşamasını artık bozamayacaktı. Burada zaten tadını çıkardığı Mesih'le derin paydaşlık, orada kusursuzluk içinde yaşanacaktı.

O'nun kişiliğini tanıması (Filipililer 3:8), onda ölme özlemi uyandırdı; çünkü ölüm bir hizmetkâr olarak (krş. 1 Korintliler 3:22) onu Mesih'e götürecekti. Bugün de imanlılarda aynı özlemi ancak Mesih İsa'yı tanımak uyandırabilir.

Ama sonra Pavlus'u yeniden kilise için kaygı sarar ve onların yararı için kalacağına kişisel olarak kesinlikle inanır (ayet 25).

2.5.1 Başka açıklamalar

Ne yazık ki bu ayetler hakkında yanlış görüşler de vardır. İmanlının ölümünden sonra hemen Mesih'in yanında olduğu inkâr edilir.

2.5.1.1 Söz konusu olan Mesih'in yeniden gelişi mi?

Bazıları burada söz konusu olanın insanların ölümü ve ölmesi değil, Mesih'in yeniden gelişi olduğunu söyler. Buna göre imanlılar ancak Mesih'in yeniden gelişinde ve onunla bağlantılı dirilişte O'nun yanında olmak üzere Mesih'e götürüleceklerdir. Ama bu gerçeğin yalnızca yarısıdır. Rab'bin gelişinde dirilişteki

73. Vahiy 14:13

kusursuz duruma ulaşacağımız doğrudur. Ama burada söz konusu olan ne Rab'bin yeniden gelişi ne de kusursuz son duruma ulaşmaktır. Pavlus ölmekten söz ediyor!

Burada gerçekten Rab'bin gelişi söz konusu olsaydı, Rab'bin yalnızca Pavlus için gelip gelmeyeceği çok tartışmalı olurdu. Bunun sonucu, Filipililer'in geride kalması olurdu. Pavlus gidecek, onlar burada kalacaklardı. Burada Rab'bin gelişi söz konusu olsaydı varılacak sonuç bu olurdu. Rab'bin gelişinde hiçbir imanlının geride kalmayacağını vurgulamamıza pek gerek yok.

2.5.1.2 Göçüp gitmek

Burada Mesih'in yeniden gelişinin ve dirilişin söz konusu olmamasının bir başka nedeni “göçüp gitmek” sözcüğüdür. “Göçüp gitmek” fiiline karşılık gelen ad, Pavlus'ta yalnızca bir kez daha, 2 Timoteos 4:6'da geçer. Orada bu sözcüğü kuşkusuz kendi şehitliği için kullanır.

O zamanki gündelik dilde “göçüp gitmek”⁷⁴ sözcüğü, limanda yatan ve denize açılmak üzere olan bir geminin halatlarının çözülmesini ve demirinin alınmasını anlatmak için kullanılırdı. Bunun yanında, yola çıkılırken bir çadır ordugâhının sökülmesini (krş. 2 Korintliler 5:1, 4; 2 Petrus 1:14) anlatmak için de kullanılırdı. Kavram, birbirine ait olan şeylerin ayrılmasını da içeriyordu. Ölüm açısından bu, ruh-canın bedenden ayrılmasıdır. “Göçüp gitmek” sözcüğünün son anılan bu kullanımı da burada ölümün söz konusu olduğu düşüncesini destekler.

2.5.1.3 Can uykusu mu?

Bazıları ölümün can uykusunun başlangıcı olduğunu da ileri sürer. Pavlus'un ölümünden sonra gerçekten bir can uykusuna dalacağını, hiçbir bilinci olmadan bir ara bölgede bulunacağını varsayalım. O zaman onun göçüp gitmeyi özlediğine ilişkin sözlerini nasıl anlamalıyız? Pavlus durumundan kaçmak, görevinden kaçıp kurtulmak mı istiyordu? Oysa geçici bir hiçliğe göçüp gitmek yerine Filipililer'in ve bütün imanlıların yararı için kalmayı diliyordu. Bu görüşe göre ölümden sonraki zaman onun için (özel olarak) artık var olmasa ve bu yüzden onun için ölümden dirilişe kadar hiçbir zaman geçmese bile, en azından Filipililer için, Pavlus'un yardımına ve hizmetine ihtiyaç duydukları zaman

74. “Göçüp gitmek” burada sözcüğün tam anlamıyla “çözmek” demektir. Ölümden çadır ev ve bedeninin giysisi böylece sanki çözülür (2 Korintliler 5:1, 4).

geçerdi. Pavlus can uykusunu öğretmiş olsaydı, yararsız bir can uykusunda tek bir saati bile yitirmemek için kalmak istediğini söylerdi herhalde. O, imanlıları zamanı uykuda geçirmeye değil, değerlendirmeye çağırıyordu (krş. Efesliler 5:16; Koloseliler 4:5)!

2.5.1.4 Yalnızca Pavlus'a tanınmış bir hak mı?

Bazıları, her imanlının elçi Pavlus'la aynı şeyi kendisi için isteyemeyeceğini ileri sürer. Kuşkusuz yalnızca Pavlus'a ait olan ve yalnızca elçi olarak ona verilmiş olan şeyler vardır. Ama ölümden sonraki durum bütün imanlılar için aynıdır, çünkü burada söz konusu olan Mesih'in tamamlanmış işinin bir sonucudur. O, ölüm üzerindeki zaferi herkes için kazanmıştır. Bu bereketler, Tanrı halkı içindeki belirli bir konuma ya da göreve ya da özel deneyimlere bağlı değildir; bütün imanlılara aynı biçimde ve tam ölçüde bağışlanmıştır.

2.5.2 O'nunla karşılaşmak!

Bu bölümü, Pavlus'tan öğrenmek istediğimiz bir bakış açısıyla bitirelim. Bütün imanlıların öldüklerinde Mesih'e gittiği kesinse, bunun bizim üzerimizde nasıl bir etkisi vardır? Her an Rab İsa Mesih tarafından çağrılıp alınmaya hazır mıyız? İmanlının, bütün şeyleriyle bu yaşama mı bağlı olduğunu, yoksa Mesih'e bakarak her şeyi her zaman bırakmaya hazır mı olduğunu saptamak için bunun üzerinde düşünmesi önemlidir. Tam da ölümle uğraşmak yaşamımızdaki pek çok şeyi gün ışığına çıkarır. Rab'bin ailemize bakacağına güvenir miydik? Bırakmaya hazır olur muyduk? Tanrı'nın çocukları olsak bile, her zaman, her yaşta ölüm yoluyla O'nun göksel krallığına çağrılabilceğimizi asla dışlamayalım!

Kurtarıcımız'ı şimdiden, öbür yakada bir yabancıyla değil, tanıdık biriyle karşılaşacağımız kadar tanıyor muyuz? O'nu bedensel olarak görmüş olduğumuzdan değil. Hayır, ama O'nu görmemiş olsak da seviyoruz (1 Petrus 1:8). Daha şimdiden O'nunla sahip olabildiğimiz paydaşlık, O'nunla orada sürdüreceğimiz yakın bir ilişki yaratır. Burada edindiğimiz bilgiyi ve burada iman gözleriyle gördüklerimizi oraya götürürüz.

O'nun karşısında büyülenmiş olacağız, çünkü O'nu o zaman artık iman gözleriyle değil, bütün güzelliği içinde bedensel olarak göreceğiz.⁷⁵ Mesih'le birlikte olmak, O'nu olduğu gibi görmek demektir⁷⁶.

75. Mezmurlar 45:2; 1 Krallar 10:7; Yeşaya 33:17 ayetlerinin mecazi anlamında.

76. 1 Yuhanna 3:2.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- Ölmenin Pavlus için neden kazanç olduğunu açıklayın!
- Buna kişisel olarak katılabilir misiniz?
- Bunun önkoşulu nedir?
- İsa Mesih'i bu yaşamda tanımamız, sonsuzluktaki bilgimizi nasıl etkiler?
- Can uykusundan söz etmek neden yanlıştır?

2.6 Uyuyanlar

“Uyuyanlar” ifadesi, ölmüş insanlar için kullanılan başka bir addır. Daha doğrusu Yeni Antlaşma bu betimlemeyi yalnızca Mesih’le bağlantılı olan insanlara ayırır.⁷⁷

“Uyumak” (ölüm uykusuna yatmak) kendi başına ölümün yumuşatılmış bir anlatımıdır. Bu yüzden özellikle imanlılar için uygundur, çünkü onlar için ölüm, Mesih’in ölüm üzerindeki zaferi sayesinde yenilmiş bir düşmandır (İbraniler 2:14). Bu betimleme şu nedenle de çok güzeldir: Uyku her zaman yalnızca belli bir süre sürer. Uyanış, yani kalkış ya da diriliş anı gelecek ve artık akşamı olmayacak sonsuz bir gün doğacaktır.

Ölümün uyku olarak adlandırılması⁷⁸, uyuyan biri ile ölmüş biri arasındaki dıştan görülen benzerlikten de kaynaklanır. Ne var ki uyku, yalnızca ölümün gerçekliğini yumuşatması amaçlanan bir ölüm imgesi değildir; ölümlerin gerçek durumunu da anlatır. Böylece bu uyku, ölümün bir insanın sonu değil, yalnızca zamanla sınırlı bir durum olduğuna zaten işaret eder. Bildiğimiz uyku her zaman belli bir süre sürer. Uyuyanlar için de durum böyledir. Uykudan uyanacakları, yani dirilecekleri an gelecektir.

“Uyumak” için kullanılan sözcük, “yatmak”, “dinlenmeye çekilmek”, “uykuya dalmak” temel anlamından türer. Bunun karşılığı, uykudan “kalkmayı” anlatan diriliştir (1 Korintliler 15:20, 51-52). Böylece bu uyku, ara durumu sona erdiren ve son durumu başlatan dirilişi beklemeye benzer.

Ne var ki “uyumak” (ölüm uykusuna yatmak), sözcükte bu anlam bulunabilse de, aslında ölümün gelmesiyle ölüm uykusunun başladığı anlamına gelmez. Bu ifade daha çok ölme ve göçüp gitme olayını anlatır. Yeni Antlaşma’da bu sözcük

77. Yeni Antlaşma’da “uyuyanlar” sözcüğü şu ayetlerde geçer: 1 Korintliler 15:20; 1 Selanikliler 4:13, 14, 15; “uyumak” sözcüğü ise şu ayetlerde: Matta 27:52; 1 Korintliler 7:39; 11:30; 15:6, 18, 51; 2 Petrus 3:4. Eski Antlaşma’da kavram imanlılarla sınırlı değildir: Yeremya 51:39, 57; Daniel 12:2.

78. Yeremya 51:39; Daniel 12:2; Matta 9:24; Markos 5:39; Luka 8:52; Yuhanna 11:11-14.

kullanıldığında, ölümlerin şimdi uyuduğu değil, öldükleri ve böylece başka bir duruma geçtikleri anlamına gelir. Demek ki uyuyanlar, ölmüş olan ve o zamandan beri başka bir yaşam durumunda bulunan imanlılardır.

2.6.1 Uyuyanlar can uykusunda mı?

Ölümdeki durumla ilgili soru, uykunun ve dirilişin neyle ilgili olduğudur. Bu uyku yalnızca bedeni mi kapsar, yoksa iç varlıkla, yani insanın ruh-canıyla da mı ilgilidir? Can uykusu denen şey, hem imanlıların hem de imansızların, insanın bütününe bilinçsizliği ya da bilinç yokluğudur. Bazıları bu uykunun, kişinin ölüm gecesinde tamamen sönmesine benzediğini ileri sürer. Ama aşağıdaki ayetlerin gösterdiği gibi, ölmüş imanlıların uykusu ve ölümlerin durumu bununla hiç de açıklanmış olmaz.

Önce şunu belirtelim: Uyuyan ve bedeni dinlenme durumunda olan bir insan, aynı anda örneğin rüyasında bir şeyler yaşayabilir. Beden etkin olmasa da bilinçaltı yine de etkin olabilir. Bununla yalnızca şuna işaret edilmek istenir: Uyku imgesi, uyuyanın bilinci olmadığı anlamına gelmez; çünkü o, kendisini ve çevresini bir rüyada pekâlâ bir kişilik olarak yaşayabilir. Uyku uyanıklıktan yalnızca farklı bir yaşam durumu olduğu gibi, ölüm de aynı kişinin dünyasal varoluşundan farklı bir yaşam durumudur. Bedensel uyku uyuyanın cansızlığı anlamına gelmediği gibi, ölüm de ölen kişinin varoluşunun silinmesi değildir.

2.6.2 Uyku neyle ilgilidir?

Bu bağlamda İsa'nın çarmıha gerilmesi sırasındaki bir olay ilginçtir: "... yer sarsıldı, kayalar yarıldı, mezarlar açıldı ve uyumuş olan kutsalların birçok bedeni diriltildi; O'nun dirilişinden sonra mezarlardan çıkıp kutsal kente gittiler ve birçok kişiye göründüler" (Matta 27:51b-53).

Bu ayette incelediğimiz üç kavram, *diriliş*, *uyuyanlar* ve *bedenler* aynı anda anılır. Bu üç kavram birbirine aittir ve uyuyanın ve diriltilenin beden olduğunu açıkça gösterir. Uyumuş kutsalların bedenlerinin diriltildiği ve sonuç olarak elbette insanın bütününe, yani ruh-canın da diriltildiği söylenir; çünkü onlar İsa'nın dirilişinden sonra Yeruşalim'e gittiler.

Yalnızca *bedenin* dirilişi vardır (1 Korintliler 15:35-44). Başka ayetlerde ölümlerin dirileceği söylendiğinde ve bununla elbette kişinin bütünü kastedildiğinde, bu, insanın bütününe dirilişte diriliş bedeninin ruh-canla birleşmesi yoluyla yeniden

ortaya çıkarılacağını gösterir.⁷⁹

Bu kutsalların uyuması, yalnızca ölümlü bedeni etkileyen, ama ruh-canlarını etkilemeyen ölümdü. Bu yüzden diriltilen de yalnızca onların bedeniydi. Burada da uyumanın ve diriltilmenin yalnızca bedenle ilgili olduğundan başka bir sonuç çıkmaz.

Demek ki bu metinde, ölümdeki uyku durumunun kutsalların bedeniyle ilgili olduğuna açık bir işaret vardır. Yeni Antlaşma'nın hiçbir yerinde ölüm uykusu can ya da ruh için kullanılmaz. Bu, ruh-canın doğasıyla da çelişirdi, çünkü ruh-can bedene bağlı değildir. Uyku yalnızca bedenin bir durumudur.

2.6.3 İstefanos'un ölümü örneği

Bunu İstefanos'un ölümü örneği de açıkça gösterir (Elçilerin İşleri 7). O, bir süre önce Rabbi gibi kendi halkından olanlar tarafından öldürüldü. Yaşamının son dakikalarında açılmış göğze baktı. Orada, büyük sıkıntı içindeki İstefanos için sadık Başkâhin olarak aracılık eden Mesih'in Tanrı'nın sağında durduğunu gördü. Sonra katillerinin taşları üzerine yağarken şöyle dua etti: “Rab İsa, ruhumu al!” (Elçilerin İşleri 7:59; krş. Luka 23:46). Bu ölüm huzurlu bir uykuya dalmayla karşılaştırılmasa da, onun uyuduğu söylenir. Ruhu Rab İsa tarafından göğze, O'nun yanına alındı. Bu betimleme karşısında kim İstefanos'un bilinçsiz bir can uykusuna daldığını ileri sürebilir? Ardından yine de bilinçsiz bir can uykusuna dalacak idiyse, ölümünden hemen önce neden ona göğze, ölümü yenene bakış açıldı? Rab İsa'nın ruhunu alması yönündeki yakarışın o zaman ne anlamı olurdu?

İstefanos (yani ruh-canı), öldüğünde Rabbi gibi cennete gitti. Rab İsa'nın kutsalları ve sevdikleri O'nda, “Mesih'te” uyurlar (1 Korintliler 15:18). Böylece onlar da İstefanos gibi, önce uyuyanlar olarak, sonra bir gün dirilmiş olanlar olarak sonsuza dek O'nunla birlikte olmak üzere O'nun kendisi tarafından karşılanılır ve kabul edilirler.

2.6.4 Göğze alınıştta uyuyanlar

Göğze alınışt imanlıların umududur. Rab İsa halkını göğze götürmek için kendisi gelir. Selanikliler bu umudu sabırla sıkıca tutmuşlardı (1 Selanikliler 1:3). Ama kendileri, yani yaşayanlar göğze alındıklarında, uyumuşt olan iman kardeşlerine ne

79. Yeni Antlaşma, bedenin dirilişi ile ruhsal olarak ölü olanların Mesih'le birlikte yaşama kavuşturulduğu ruhsal diriliş arasında açıkça ayırım yapar, örneğin Efesliler 2:5.

olacağını haklı olarak sormuş olmalılar. Pavlus onları yüreklendirir ve umudu olmayan öbürleri gibi kederlenmemelerini söyler; çünkü:

“İsa’nın ölüp dirildiğine inanıyorsanız, Tanrı İsa aracılığıyla uyumuş olanları da O’nunla birlikte getirecektir” (1 Selanikiler 4:14).

Kendisine döndükleri yaşayan Tanrı’nın ta kendisi uyuyanlarla ilgilenmiştir. O, Oğlu göğe alınış için gökten geldiğinde onları Oğlu’na emanet edecektir. Onlar O’nda, Tanrı’nın Oğlu İsa’da uyumuşlardı; böylece yine O’nunla birlikte geleceklerdi. O zaman 16. ayetin söylediği gerçekleşecektir:

“Çünkü Rab’bin kendisi buyruk veren bir haykırışla, başmeleğin sesiyle ve Tanrı’nın boraşlarıyla gökten inecek ve Mesih’te ölmüş olanlar önce dirilecek.”

Başka bir deyişle: İsa uyuyanları gökten yanında getirir ve sonra uyuyanlar, yani Mesih’te ölmüş olanlar dirilecektir.⁸⁰ Burada uyuyanların ruh-canının

gökte İsa Mesih’in yanında olduğunu ve sonra dirilişte bedenle birleşmek üzere O’nun tarafından birlikte getirildiğini görürüz.⁸¹ Böylece bu söz de dirilişin, ruh-canın bedenle birleşmesi olduğunu doğrular.

2.6.5 Göğe alınıştan önce uyuyanlar

Selanikliler, uyumuş kardeşlerinin de kendileri gibi, yani yaşayanlar gibi göğe alınışın o görkemli olayında bulunacaklarına ilişkin olarak içleri rahatladıktan sonra, Pavlus onlara uyuyanların göğe alınışa kadar nerede olduklarını da bildirdi:

“Çünkü Tanrı bizî gazap için değil, Rabbimiz İsa Mesih aracılığıyla kurtuluşa kavuşmak için belirledi. O, ister uyanık ister uykuda olalım, O’nunla birlikte yaşayalım diye bizim için öldü” (1 Selanikiler 5:9-10).

Hristiyanların bütün zenginliğini kısaca anlatan görkemli bir söz! Bütün zamanlardan önce kurtuluş için seçildik ve Mesih’in işi sayesinde bu gerçekten de payımız olacaktır. Kurtuluş bizi, artık sonsuza dek Mesih’le birlikte yaşamaya getirmiştir.

80. Başka bir yorum bu ayeti şöyle açıklar: Mesih, güç ve yücelik içinde gelişinde, uyuyanları, onlar dirilişlerinde oraya alındıktan sonra, gökten “yanında getirecektir”.

81. İnsanın oluşumu da böyle anlaşılabilir. Döllenme bedeni, yani dış varlığı oluşturur; ama ruhu insanın içinde Tanrı gönderir ya da biçimlendirir (Zekeriya 12:1; Mezmurlar 33:15; 104:30).

Bu ayette “uyanık olmak”, yeryüzünde yaşamak anlamına gelir; dolayısıyla “uyumak”, bir imanlı olarak⁸² ölmüş ya da uyumuş olmak anlamına gelir.⁸³ Pavlus, her iki durumda da Mesih’le birlikte yaşayacağımızı söyler. Bu, bedenin uyurken ruh-canın Mesih’in yanında olduğu anlamına gelir. Demek ki Pavlus uyuyanlarla ilgili hiçbir soruyu açık bırakmaz.

Mesih’te yalnızca yaşama sahip olmakla kalmayız, “O’nunla birlikte” de yaşarız. Birincisi elbette ikincisinin önkoşuludur. Burada bilinçli bir birliktelik anlamına gelir. Yaşayanlar bu bağı ve paydaşlığı bugün imanla zaten yaşarlar, uyuyanlar da öyle; ve yakında bu iki topluluk bunu dirilmiş olanlar olarak yaşayacaktır.

Bu ayet, yaşayanların ve uyuyanların aynı biçimde sonsuza dek Rab’bin yanında olacaklarını, yani O’nunla birlikte yaşayacaklarını, sonra kısa bir süre içinde de O’nunla birlikte herkesin önünde göreceklerini (2 Selanikliler 1:10; Koloseliler 3:4) belirten gelecekteki sonsuz yönü anlatır.

2.6.6 Sonuç

Demek ki imanlıların uyuması ve uykuda olması hiçbir zaman can uykusu anlamına gelmez. Bu, yalnızca ölme olayını ve insanın ölümlü bedeninin diriltülme anına kadarki durumunu anlatır.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- “Uyumak” kavramı neden yalnızca bedenle ilgilidir?
- Selanikliler’in ölmüş olanlarla ilgili kaygısı neydi ve Pavlus onları nasıl yüreklendirir?

2.7 Mesih – dirilerin ve ölümlerin Egemeni

Mesih’in diriler ve ölümler üzerinde egemen olduğu gerçeği, Romalılar 14’te bir anahtar sözdür. Orada söz konusu olan, Rab’bin açık bir buyruğunun bulunmadığı, yani Tanrı’nın her çocuğunun kişisel olarak Rabbi’ne karşı sorumlu olduğu konularda farklı görüşlere ve uygulamalara sahip olan imanlılardır. Bir imanlının yaptığı her şey, ait olduğu Rabbi’ne yöneliktir. Pavlus, “Çünkü hiçbirimiz kendimiz için yaşamayız” der ve vurgulayarak şunu ekler: “ve

82. Buradaki uyuyanlar 5:4-7’deki kişiler değildir; çünkü onlar asla Mesih’le birlikte yaşamayacaklardır. Onlar gecenin oğulları oldukları ve karanlıkta bulundukları için Mesih’i tanımazlar. O, onlara bir hırsız gibi gelecek ve bu yüzden O’nun gelişi onlar için yargı anlamına gelecektir.

83. Belki de “uyumak” sözcüğünün ölmüş imanlıların durumunu anlattığı tek yer burasıdır.

hiçbirimiz kendimiz için ölmeyiz” (ayet 7). Zamanını bizim belirlemediğimiz ölümden bile imanlının amacı Mesih’tedir. Pavlus bu gerçeği bir kez daha yineler:

“Çünkü yaşıyorsak Rab için yaşıyoruz; ölüyorsak Rab için ölüyoruz. Öyleyse, ister yaşayalım ister ölelim, Rab’be aitiz.” (ayet 8).

Yaşamımızı O’nun için yaşarız ve ölümümüzde O’nun için ölürüz. Bu, Rab’be ait olduğumuz gerçeğine dayanır. Gündelik yaşamımızda da ölümden de O’na aitiz. Ölümden O’nun için yitip gitmeyiz, çünkü orada da O’nun malıyız. Ne harika! Tanrı’nın, merkezinde Oğlu’nun bulunduğu her şeyi kapsayan tasarısına dahil edildik:

“Mesih bunun için öldü ve yeniden yaşama kavuştu; hem ölümlere hem dirilere egemen olmak için!” (Romalılar 14:9).

Her şeyi Oğlu’na bağımlı kılmak, Tanrı’nın bütün zamanlardan önceki tasarısıydı (Efesliler 1:9-10, 21-22). Her şeyin Yaratıcısı olarak, Tanrı olan Oğul’a her şey zorunlu olarak her zaman bağımlıydı (Koloseliler 1:16; İbraniler 1:2-3). Yine de insan olarak da her şey O’na bağımlı kılınacaktı.⁸⁴ Rab İsa kurtuluş işini tamamladığı, herkes için ölüme katlandığı (İbraniler 2:9) ve bunda Tanrı’yı kusursuz biçimde yücelttiği için insan olarak her şeyin üzerine yükseltildi. O şimdi Tanrı’nın tahtında, Baba’nın sağında oturmaktadır.⁸⁵ Orada bütün düşmanlarının ayaklarının altına serileceği zamanı bekler; çünkü egemenliğini dünyada henüz açıkça başlatmamıştır (İbraniler 1:3; 10:12-13). O hâlâ reddedilmiş olandır. Tanrı şimdi hâlâ lütuf zamanı ve böylece bu zamanda Tanrı’nın Oğlu’na boyun eğme, O’nun yetkisini tanıma ve O’na hizmet etme olanağı başlıyor.

Tanrı’nın çocukları İsa’nın egemenliğini şimdiden tanırırlar. O’na hizmet eder ve O’nun ardından giderler (2 Korintliler 5:15; Elçilerin İşleri 17:7). Ama bütün öteki insanlar için de İsa’nın egemenliğini tanımak zorunda kalacakları zaman gelecektir. O zaman buna zorlanacaklardır, çünkü bunu gönüllü olarak yapma zamanı geçmiş olacaktır. O zaman insana buna hazır olup olmadığı artık sorulmayacaktır, çünkü Tanrı Oğlu’nun herkes tarafından onurlandırılmasını ister (Filipililer 2:9-11; Yuhanna 5:23).

84. Krş. örneğin Mezmurlar 8; İbraniler 2:5-9; 1 Korintliler 15:25-28.

85. İbraniler 8:1; 12:2; Vahiy 3:21.

Mesih'in egemen olma hakkı ve yetkisi, insanlar için görünür alanın ve dünyasal yaşamın ötesine uzanır. Ölüler de O'nun egemenliğinden kaçamaz. Hades (ölüler diyarı) da aynı biçimde O'na bağımlıdır. Yüceltilmiş Mesih elçi Yuhanna'nın karşısına böyle çıkar:

“O’nu göriünce, ölü gibi ayaklarının dibine yığıldım. O sağ elini üzerime koyup şöyle dedi: Korkma! Ben İlk ve Son’um, Yaşayan’ım; ölmüştüm, ama işte sonsuzluklar boyunca diriyim; ölümün ve Hades’in anahtarları bendedir” (Vahiy 1:17-18).

Burada Rab İsa kendini, ölümün ve Hades'in kendisine bağımlı olduğu Kişi olarak tanıtır. Çünkü anahtarlar kimdeyse güç de ondadır (Yeşaya 22:22; Matta 16:19). Mesih'in diriler ve ölüler üzerindeki egemenliği ne anlama gelir, onlar O'na ne biçimde bağımlıdır ve O ne zamandan beri onlara egemendir?

“Egemen olmak” ifadesi, ulusların krallarının uluslara “egemen olduğu” ve onlar üzerinde güç kullandığı söylenen Luka 22:25'tekiyle aynıdır. Egemenlik, egemen olanın gücüne bağımlı olan ve bu yetkinin önünde eğilmek zorunda olan uyrukları gerektirir. Romalılar 14:9'da bu uyruklar diriler ve ölülerdir.

Rab İsa egemenliğini ne zaman başlattı? Her şeyi kapsayan egemenliğin ancak gelecekte başlayacağına daha önce değinildi; çünkü her şeyin O'na bağımlı kılındığını henüz görmüyoruz (İbraniler 2:8). Mesih'in egemenliği diriler arasında imanlılarla sınırlıdır, çünkü imansızlar Tanrı'nın Oğlu'na boyun eğmezler. Romalılar 14'ün bağlamından, her imanlının (olağan durumda) yaşamını Rab'bin yetkisi altına koyduğu ve yalnızca O'na karşı sorumlu olduğu açıkça anlaşılır (ayet 7-8, 12). İmanlılar bütün yaşamları boyunca ve ölümden de Rab'lerine aittir. Demek ki Mesih'in egemenliği, imanlılar söz konusu olduğu sürece, Mesih'e boyun eğen imanlılar var olduğundan beri başlamıştır. Tanrı'nın Egemenliği'nin geçici ve gizli biçiminde, şimdi hâlâ reddedilmiş olan Kral, imanlılar üzerinde “sürgündeki” yönetimini sürdürür (ayet 17; Koloseliler 1:13).

Ne var ki 9. ayette dirilerden önce, aynı şeyin geçerli olduğu ölümler anılır. O, onların O'nun gücü altında bulunmasıyla onlara da egemendir. Ölen her insan, ölümünden hemen sonra Mesih'in Rab olduğu gerçeğiyle yüz yüze gelir. “Yer altındakilerin”, yani Hades'teki ölümlerin de Mesih'in Rab olduğunu açıkça söylemek için diz çökmek zorunda olduğu yazılıdır (Filipililer 2:10-11). Bu, imansız için yargı demektir, çünkü günah sorunu çözülmemiştir. Onlar Tanrı'yla barışmadan sonsuzluğa giderler (İbraniler 9:27). Geri dönülmez biçimde kaybolmuşlardır. Ölümden sonra ölmüş olan kişi artık kendi yaşamını

yaşayamaz; o zaman kesin olarak Mesih'in yetkisinin önünde eğilmek zorundadır.

Ölümler üzerindeki egemenlik, ister imanlı ister imansız olsunlar, elbette ancak bu egemenlik hissediliyorsa anlaşılır görünür. Bu da ölmüş olanların ve uyuyanların tam bilincini kesinlikle gerektirir. Bilinçleri olmasaydı ya da bilinçsiz can uykusunda olsalardı, Mesih'in ölümler üzerinde egemenliği de olmazdı.

Mesih'in egemenliğine ancak bu yaşamda karşı konabilir. Ölümden sonra artık direniş yoktur. Ölen her insanı Yaşayan ve Gerçek Olan bekler. Ama belirleyici bir fark vardır. Kaybolmuşlar için Yargıç olan bu Rab, imanlıların karşısına onları seven ve onlar için ölmüş olan Kişi olarak çıkar. Bu yüzden imanlılar Pavlus gibi, cennette O'nun yanında olmak üzere ölüm yoluyla sevgili Rab'lerine gidecekleri ana yürekleri rahat bir biçimde bakabilirler (Filipililer 1:23).

Onların umudu ölüm değil, Mesih'in dönüşüdür (1 Selanikliler 1:10; 4:13-18); ama ölüm onları daha önce Rab'lerine götürür. Mesih'in egemenliği uyuyanlar için sevinç, esenlik ve sözle anlatılamaz bir mutluluk demektir. Rab İsa Mesih yalnızca yaşayan imanlıları değil, uyuyanları da dirilişe kadar, onları yitirmemek için elinde tutar; çünkü Babası'nın isteği budur (Yuhanna 6:39; 10:29). Ölüm bile imanlıyı Tanrı'nın sevgisinden ve Mesih'in sevgisinden ayıramaz (Romalılar 8:38-39)!

Kutsal Yazılar, Mesih'in ölmüş imansızlar üzerindeki egemenliğinin neye dayandığı hakkında pek bir şey söylemez.⁸⁶ Petrus, ölmüş imansızların bulunduğu yeri "cezaevi" olarak adlandırdığında bir işaret verir (1 Petrus 3:19-20). Bir cezaevi, insanları gözüaltına almaya yetkili kişileri ve makamları gerektirir. Bu cezaevi, yani Hades, yüceltilmiş insan olarak Mesih'in yetkisi altına verilmiştir

86. Mesih egemenliği üstlenmeden önce Şeol'de (ölüler diyarında) durumun nasıl olduğu haklı olarak sorulabilir. Ne farklıydı? Daha önce Hades ve cennet yok muydu? Lazar ile zengin adamın öyküsünden (Luka 16), Mesih'in ölümü ve dirilişinden önce de Hades'in ve cennetin zaten var olduğu anlaşılır. İmanlıların O'nun yanında olduğu ancak Mesih'in ölümünden sonra söylenir. Cennet "İbrahim'in kucacı" olarak adlandırılır ve yüceltilmiş insan Mesih'in varlığıyla belirlenmiş değildir (ve olamaz da). Yine de bir bereket yeri ve durumudur. Bu imanlılar için Mesih'in ölümünden önce ve sonra bir değişiklik olup olmadığını bilmiyoruz. Ne var ki bütün çağların ölmüş imanlıları, Mesih'in ölümünden ve dirilişinden beri O'nun varlığını yaşarlar; çünkü O, öldüğünde cennettedir. O andan beri "cennette olmak", Mesih'in yanında olmak demektir (Filipililer 1:23). Bu soru hakkında daha fazlasını söyleyemeyiz, çünkü Kutsal Yazılar bu konuda daha fazlasını söylemez. İmansızlar İsa Mesih'i (beyaz tahtın önündeki yargıya kadar) görmeyeceklerdir. O'nun yanında değildirler. Ama günahları içinde ölmüş olan bütün ölümlere – öyle inanıyorum ki – Mesih'in şimdi de ölümler üzerinde egemen olduğu hissedilir biçimde açıkça gösterilecektir.

(Vahiy 1:18). Ölmüş imansızlar orada O'nun tarafından tutulur ve büyük beyaz tahtın önündeki (Vahiy 20:11-15) yargı gününe kadar (2 Petrus 2:9) saklanır.

Kimileri dirilişe kadar Rab'lerinin huzurunda korunur (İbrahim'in kucağındaki Lazar gibi), kimileri ise büyük beyaz tahtın önünde yargı kararı açıklanıncaya kadar tutsak tutulur (Hades'teki zengin adam gibi).

Rab'in egemenliği, ölüleri mezarlarından çağıracağı dirilişte (Yuhanna 5:28-29) gücünü bir kez kullanması ve ortaya koymasıyla sınırlı değildir. Bu, Mesih'in Tanrı'nın tahtına çıkmasıyla başlamış olan temel ve kalıcı bir bağımlılık anlamına gelir.

Özetle şu sonuca varabiliriz: Mesih'in ölümler üzerindeki egemenliği, ruh-can kişiliğinin ölümden sonra bilinçli olarak yaşamayı sürdürmesini gerektirir.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- Mesih'in egemenliği nasıl açıklanabilir ya da nasıl ayırt edilebilir:
- bir yanda imanlılarda, öbür yanda imansızlarda?
- ölümden önce ve sonra?
- Mesih'in egemenliği altında bilinçli bir yaşam nasıl görünür?

2.8 Sunağın altındaki canlar

Vahiy kitabı bize Tanrı'nın yaratılışla olan yollarının tamamlanışını açar ve insanın ölümden sonraki durumu hakkında da bilgi verir. Bu konuda bu kitap, Yeni Antlaşma'nın başka bölümlerinden daha önce çıkardığımız sonuçlarla tam olarak uyuşur.

“Kuzu beşinci mührü açınca, Tanrı'nın sözü ve sahip oldukları tanıklık uğruna boğazlanmış olanların canlarını sunağın altında gördüm. Yüksek sesle şöyle haykırıyorlardı: 'Ey kutsal ve gerçek olan Egemen Rab, ne zamana dek yeryüzünde yaşayanları yargılamayacak, kanımızın öcünü onlardan almayacaksın?' Her birine beyaz bir kaftan verildi. Kendileri gibi öldürülecek olan hizmet arkadaşlarının ve kardeşlerinin sayısız tamamlanıncaya dek biraz daha dinlenmeleri söylendi” (Vahiy 6:9-11).

Bu metni incelerken şu sorularla yetiniyoruz:

- Sunağın altındaki canlar kimlerdir?
- Canlar nerede bulunuyor?
- Bu olay hangi zamana denk gelir?

2.8.1 Şehitlerin canları

Yuhanna burada Tanrı'nın sözü ve sahip oldukları tanıklık uğruna boğazlanmış olanların canlarını görüyor. Neden burada yalnızca şehitlerden değil de şehitlerin canlarından söz ediyor? Fark nedir?

Can, bir şehidin ölümden sonra yaşamaya devam eden parçasıdır.⁸⁷ Katillerin gücü yalnızca bedeni öldürmeye yeter, canı değil. Rab İsa, kendi adı uğruna öldürülenlere bu gerçeği teselli olarak verir:

“Bedeni öldüren, ama canı öldüremeyenlerden korkmayın. Hem canı hem bedeni cehennemde mahvedebilenlerden korkun” (Matta 10:28).

Burada söz konusu olan bu tür kişilerdir. Kendileri Tanrı'nın sözü uğruna öldürülmüştür, ama canları öldürülmemiştir. Rab İsa burada canı ve bedeni açıkça birbirinden ayırır. Can ölümsüzdür ve öldürülemez; buna karşılık beden öldürülebilir. Bu nedenle burada “canlar” kavramı, dünyasal bedendeki yaşamın ölümle sona erdiğini, ama kesintisiz olarak – bedenın dışında – başka bir dünyada sürdüğünü içerir. Yuhanna canları görür, ama etten ve kandan oluşan dünyasal bedenleri görmez, çünkü bunlar yeryüzünde kalmıştır.⁸⁸

6:9 ve 20:4'te canlar açıkça şehitlerin kişiliklerini temsil eder. Bu, onların konuşmasından ve kendilerine seslenilmesinden anlaşılır. Simgesel olmayan, gerçek bir konuşma geçer. Bir konuşma tam bilinci ve etkin zihinsel yetenekleri gerektirir; bunlar bu canlarda açıkça vardır. Böylece şehitlerin kişiliği, ölümlemlerinden sonra, bir insan kişiliği için temel olan bütün özellikleriyle eksiksiz korunmuştur.

Yuhanna canları *gördü*. Canların artık bedeni olmadığına göre Yuhanna ne gördü? Yuhanna'nın şehit olarak tanıdığı insan biçimleri gördüğü açıktır. Yalnızca insan biçimleri (beyaz) bir kaftan alıp onu giyebilir ve taşıyabilir.⁸⁹

Demek ki canların, dünyasal bedenden ve diriliş bedeninden de (çünkü diriliş henüz gerçekleşmemiştir) farklı bir “bedeni” vardır. Bununla, özellikle ara

87. Krş. bölüm 3.2.

88. “Can” kavramının anlamı Vahiy kitabında farklıdır. Grekçe *psyche* sözcüğü yedi kez kullanılır: 6:9 (şehitlerin kişilikleri); 8:9; 12:11 (yaşam, yani dünyasal varoluş); 16:3 (denizdeki bütün canlılar); 18:13, 14 (insan canı, can); 20:4 (anlamı 6:9'daki gibi). Kutsal Yazılar'ın yorumlanmasında önemli bir ilke, bir metnin bağlamının bir kavramın anlamı için belirleyici olmasıdır. İlk adım olarak, kavramın başka yazarlardaki kullanımını incelemiden önce, yazarların kavramları kendilerinin nasıl kullandığını araştırmak elbette ilginçtir.

89. Vahiy kitabı simgelerle doludur, ama her şeyin simgesel olarak yorumlanması gerekmez. Burada söz konusu olan, öldürülmüş ve gerçek bir yerde bulunan gerçek kişilerdir.

durum için yaratılmış özel bir ruhsal beden kastetmiyoruz. Kastettiğimiz, bireyselliğin korunmasıdır; buna, kişinin ölümden sonra ve dirilişten önce yeniden tanınabilmesi de dahildir. Can insanın kendisidir ve bu ara durumda öyle bir biçimde insandır ki, öteki dünyada görünür bir bedenle kendini gösterir. Canın öteki dünyadaki “görünüşü” dünyasal bedenlilikle bağlantılıdır; yoksa göklerde yeniden tanınma olmazdı. Bu dünyada bunu gözümüzün önüne getiremeyiz. Yalnızca şunu saptıyoruz: Burada ölmüş olanlar tam bir bilince sahiptir ve hatta kişiler olarak da algılanır.

Yeniden tanınabilirlik, İsa’nın görünümünün değiştiği dağda Musa ile İlyas’ın görünmesinde de açıkça ortaya çıkar (Matta 17:1-8). Orada bu iki adam kişi olarak insan biçiminde görünür (başka türlü olsaydı Petrus herhalde onlar için çardak kurmayı aklına getirmezdi). Bu arada şunu göz önünde bulundurmak gerekir: Musa ile İlyas’ın diriliş bedeni yoktu, çünkü diriliş henüz gerçekleşmemiştir. Görünüşleri, ölümden dirilişe kadarki duruma karşılık gelir.⁹⁰

Burada bir kez daha belirtelim: “Can” kavramı burada pek de bedenin “yaşamı” diye çevrilemez. O zaman Yuhanna sunağın altında ne görmüş olurdu? Demek ki can kavramı bu bağlamda kullanıldığında, söz konusu olan kişinin tanınabilirliğidir. Bu nedenle Vahiy 6:9 ve 20:4’te tam da “can” sözcüğü kullanılır; çünkü söz konusu olan, bu göçüp gitmiş olanların, bedenlilikle de bağlantılı olan tanınabilirliğidir. Ölümden sonra insanın kişiliği ve biçimi, yani kişiye özgü ve onu belirleyen görünüşü korunur.

Özetleyelim: Burada canlar, ölmüş olan ve bedenin dışında tam bilinç içinde (yani can uykusunda değil) göklerde bulunan kişilerdir.

Göklerin canların bulunduğu yer olduğu bir sonraki bölümde gösterilecektir.

2.8.2 Sunağın altında

Canlar “sunağın altında” görülür. Bu ifade, onların yaşamlarını Tanrı’nın sözü uğruna kurban etmiş olmalarıyla yakından bağlantılıdır. Sunağın “altında” bulunmaları, Eski Antlaşma’daki benzer bir durumu hatırlatır. Orada bazı kurban hayvanlarının kanı tunç yakmalık sunu sunağının dibine dökülürdü (Mısır’dan Çıkış 29:12; Levililer 4:7-34). Can kandadır (Levililer 17:10-14). Buna göre insanın ölümü, canın dökülmesi olarak da adlandırılabilir (Mezmurlar

90. Bu görünmenin bir istisna olduğunun ve bu nedenle ondan herkes için geçerli olan bir şeyin çıkarılamayacağını farkındayım. Yalnızca bu istisnanın Kutsal Kitap’ın bütün öteki sözleri temelinde tutarlı biçimde açıklanabileceğini saptıyorum.

141:8; Yeşaya 53:12). Yeni Antlaşma'da kurban, yaşamın Tanrı'ya adanması için bilinen bir imgedir (Filipililer 2:17; 2 Timoteos 4:6; Romalılar 12:1).

Sunak Vahiy kitabında sekiz kez geçer: 6:9; 8:3, 3, 5; 9:13; 11:1; 14:18; 16:7. Vahiy kitabında, Eski Antlaşma'daki gibi iki sunak (tunç yakmalık sunu sunağı ve buhur sunağı) birbirinden ayrılmaz; gerçi bazı yerlerde tunç yakmalık sunu sunağı (6:9; 16:7), başka yerlerde altın buhur sunağı (8:3; 9:13) düşünülebilir.

Sunağın yeri çok kesin olarak belirlenir.

- Göklerdeki tapınaktadır: “Gökteki tapınaktan başka bir melek çıktı ... Ateş üzerinde yetkisi olan başka bir melek de sunaktan çıktı” (14:17-18).
- Tanrı'nın tahtının önündedir: “Tanrı'nın önünde duran yedi meleği gördüm ... Başka bir melek gelip sunağın başında durdu. Elinde altın bir buhurdan vardı. Tahtın önündeki altın sunakta bütün kutsalların dualarına güç vermesi için ona çok buhur verildi” (8:2-3).
- Tanrı'nın hemen yakınındadır: “Tanrı'nın önündeki altın sunağın dört boynuzundan gelen bir ses işittim” (9:13).

Böylece şehitlerin canlarının nerede bulunduğu açıktır. Onlar Tanrı'nın hemen yakınında kalıyorlar. Bu yer, Rab İsa'nın çarmıhta öldükten sonra ruhunu Baba'nın ellerine teslim ettiğinde gittiği cennete karşılık gelir (Luka 23:43, 46). Rab Tanrı'nın hemen yakınına, Babası'nın yanına gitti. Pavlus da aynı “göksel cennete” alındı ve orada söylenemeyen sözler duydu (2 Korintliler 12:2-4).

Sunağın altındaki canlar ne yapıyor? Onlara kısa bir süre dinlenmeleri söylendi. Bu, can uykusunun dinlenmesi ve bilinçsiz bir varoluş değil, dinlenmenin iyilik veren bir mutluluk olarak tadıldığı bilinçli bir durumdur. Açıkça şöyle denir:

“Bundan böyle Rab'be ait olarak ölenlere ne mutlul! Ruh, ‘Evet’ diyor, ‘Emeklerinden dinlenecekler. Çünkü yaptıkları işler onların ardından gidiyor’” (Vahiy 14:13).

Bunlar için zahmet ve emek zamanı geçmiştir. Tanrı'nın huzurunda dinlenebilmenin tadını çıkarıyorlar. Canların sunakla bağlantısı, orasının bir tapınma yeri olduğu sonucunu çıkarmaya da izin verir (Vahiy 8:3). Kutsallar, Mesih'in yüzünde Tanrı'nın yüceliğini seyrederek hayranlıkla tapınacaklardır.

Yineleyelim: Canlar Tanrı'nın tahtının önünde, O'nun hemen yakınında bulunuyor ve işlerinden dinleniyorlar. Tanrı'nın yüceliğini seyrediyor ve O'na saygı sunuyorlar.

Burada uyuyan kutsalların bulunduğu yerin, Yeni Antlaşma'nın öteki sözleriyle dikkat çekici biçimde uyuştuğunu saptıyoruz; Kutsal Yazılar'ın birliği göz önüne alındığında başka bir şey beklenemez zaten. Uyuyan bütün kutsalları istisnasız, Rab İsa'nın cennet dediği yerde buluyoruz. Onlar Mesih'in yanındadır ve orada yerlidirler, yani Rab'bin yanında evlerindedirler.

2.8.3 Bu olay hangi zamana denk gelir?

Canların, hâlâ ölüm durumunda bulunan ölmüş insanlar olduğu konusuna bir kez daha dönüyoruz. Boğazlanmış oldukları (ayet 9), kanlarının döküldüğü (ayet 10) ve öldürülmüş oldukları (ayet 11) söylenir. Sunağın altında bulunuyorlar. Henüz yaşamakta olan hizmet arkadaşları gibi “kardeşler” diye anılmazlar (ayet 11b), “canlar” diye anılırlar; çünkü henüz dirilmemişlerdir. Bu şehitlerin dirilişi, beşinci mührün açıldığı sırada (6:9) henüz gerçekleşmemiştir.

Dirilişin henüz gerçekleşmediğine neden inanıyoruz? Onlar kendilerine yapılan haksızlığın öcünün alınması için haykırıyorlar. Bu isteklerine hemen karşılık verilmez. Onlara, henüz yeryüzünde olan kardeşleri de yaşamlarını şehitlikle tamamlayıncaya dek kısa bir süre beklemleri söylenir. Kullanının kanının öcünü (19:2) Rab İsa Mesih bizzat, güçlü görünüşünde alacaktır. Diriliş ancak Mesih'in görünmesinde gerçekleşecektir (20:4). Dolayısıyla o zamana kadar gerçekleşmemiştir, çünkü kardeşler hâlâ yeryüzündedir ve zulme uğramaktadır.

Böylece beşinci mühürde anılan birkaç ipucundan, kardeşlerin dirilişinin ve Mesih'in gelişinin henüz gerçekleşmediği sonucunu çıkarabiliriz. 6:9-11'deki sahne, canın ölümden sonraki durumunu betimler.

2.8.4 Öç alınması isteği

Şimdi canların öç alınması isteğine bir kez daha dönüyoruz. Ölümden sonra bilinçli bir yaşamı inkâr edenler, bu sözleri kişisel olarak söylenmiş sözler diye anlamaz, tamamen simgesel olarak açıklarlar (krş. Yaratılış 4:10; Yakup 5:4; Luka 19:40). Ayrıca Hristiyanların hiçbir zaman öç almak için haykırmayacağını, çünkü çarmıhta bile kendi katilleri için dua eden Mesih'in örneğini izlemek istediklerini ileri sürerler. Bu nedenle onlara göre kan, Habil'in kanı gibi ancak simgesel olarak öç isteyebilir.

Canların öç istemesi ve böylece gerçekten de Hristiyan anlayışına uymaması gerçekten dikkat çekicidir. Ama Hristiyan anlayışını ancak Hristiyan olsalar

inkâr etmiş olurlardı. Bu sorunun çözümü, Vahiy kitabının tarihsel açıdan nasıl yorumlandığına bağlıdır. Bu, özellikle biz Hristiyanların tarihsel açıdan Vahiy kitabının başında mı, ortasında mı, yoksa sonunda mı bulunduğumuz sorusunu ilgilendirir. Burada ayrıntılı olarak ele alamamam da, kendi anlayışıma göre tarihsel ya da peygamberlik çerçevesini kısaca aktarıyorum.

Vahiy 1:19'daki bölümlmeye göre yedi mektup, Hristiyan kilisesinin başlangıcından sonuna kadarki tarihine peygamberlik açısından genel bir bakış sunar. Buna göre yeniden doğmuş Hristiyanlar 4. bölümden itibaren artık yeryüzünde değil, göklerde. Orada Hristiyanlar, Eski Antlaşma dönemindeki imanlılarla birlikte yüceltilmiş imanlılar olarak 24 ihtiyarda temsil edilir.

Hristiyanlar göklere alındıktan sonra hem İsrail'den (Vahiy 7:3-8) hem de uluslardan (Vahiy 7:9-12) insanlar imana gelecektir. Bu da sunağın altındaki canların Hristiyan olmadığı ve Tanrı'nın kilisesine de ait olmadığı anlamına gelir. Sunağın altındaki canlar, kilisenin göğe alınışından sonra duyurulacak olan krallık müjdesinin duyurusuna iman ettiler (Matta 24:14). İmanları yüzünden öldürülürler. Onların öç için haykırışı tipik olarak Eski Antlaşma'ya özgüdür (Yasa'nın Tekrarı 32:43; 2 Krallar 9:7; Mezmurlar 79:10), Hristiyanca değildir. Bu nedenle öç alınması isteğini simgesel olarak anlamak zorunlu değildir, çünkü bu istek büyük sıkıntı dönemindeki imanlıların anlayışına ve konumuna uygundur.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- “Sunağın altındaki canlar” anlatımı bizim için ne bakımdan bir teselli olabilir?
- Burada neden ölmüş kutsallar söz konusudur?
- Nasıl bir bedenleri vardır?

2.9 Sonsuz yaşam

İnsanın ölümden sonraki, dirilişteki ya da sonsuzluktaki durumuyla uğraşan kişi, neredeyse kaçınılmaz olarak Kutsal Kitap'ın “sonsuz yaşam”⁹¹ dediği şeyle karşılaşır. Hristiyan mesajının eşsiz bir ögesi olarak sonsuz yaşam, ölümün ve geçiciliğin karşısında durur. Bu yaşamı satın alabilecek olsaydı insan ne öderdi, ona sahip olmak için neler vermezdi! Tanrı'nın Oğlu aracılığıyla bu yaşamı gerçekten alabiliriz, hem de hiçbir şey ödmeden. Bu nedenle sonsuz yaşamla

91. Yeni Antlaşma'da sonsuz yaşamdan söz edilen bütün yerler şunlardır: Matta 19:16, 29; 25:46; Markos 10:17, 30; Luka 10:25; 18:30; Yuhanna 3:15, 16, 36; 4:14, 36; 5:24, 39; 6:27, 40, 47, 54, 68; 10:28; 12:25, 50; 17:2, 3; Elçilerin İşleri 13:46, 48; Romalılar 2:7; 5:21; 6:22, 23; Galatyalılar 6:8; 1 Timoteos 1:16; 6:12; Titus 1:2; 3:7; 1 Yuhanna 1:2; 2:25; 3:15; 5:11, 13, 20; Yahuda 21.

bağlantılı olarak yalnızca imanlılardan söz edilebilir. Yalnızca onların sonsuz yaşamı vardır, çünkü Tanrı'nın Oğlu'na iman ediyor ve O'na boyun eğiyorlar.⁹² Sonsuz yaşama Tanrı'nın armağanı olarak sahiptirler (Romalılar 6:23).

Sonsuz yaşamın imanlının ölümü açısından anlamı nedir? İmanlının sonsuz yaşamı ölümden teslim etmesi ya da yitirmesi ve dirilişte ona yeniden bağışlanması mümkün müdür?

Bu soruyu incelemeden önce, sonsuz yaşamın aslında ne olduğunu açıklığa kavuşturmamız gerekiyor.

2.9.1 Sonsuz yaşam nedir?

Tanrı'dan başka hiçbir şey ve hiç kimse sonsuz değildir. O, ne başlangıcı ne de sonu olan Sonsuz Olan'dır (Yaratılış 21:33; Yeşaya 40:28; Romalılar 16:26). Bu nedenle sonsuz yaşam, sonsuz Tanrı'nın kendi yaşamıdır. Tanrı'nın sonsuz Oğlu İsa Mesih için şöyle denir: “Gerçek Tanrı ve sonsuz yaşam O'dur” (1 Yuhanna 5:20). O kendisi için şöyle tanıklık eder: “Yol, gerçek ve yaşam Ben'im” (Yuhanna 14:6; krş. 11:25). Sonsuz yaşam Oğul'da kişileşmiştir. Yaşam O'nun kendisindedir (Yuhanna 1:4) ve böylece onu açıklayabilecek tek kişi O'ydü. “Sonsuz yaşam, Tanrı'nın kendisinin bilinçli, düşünen, isteyen, hisseden, bilen, seven yaşamıdır.”⁹³

Tanrı'nın bir başka özelliği bu yaşamla yakından bağlantılıdır: Tanrı göklerde oturur (Mezmurlar 115:3; Matta 6:9 vb.) ve bu nedenle sonsuz yaşam göklerin yaşamıdır. Onun evi oradadır. Bu yaşam, bu yaratılışın doğal yaşamının alanına ait değildir. İnsan duyularının erişiminin dışında kalan başka bir dünyaya aittir (2 Korintliler 4:18).

İsa, Nikodim'le sonsuz yaşamdan bu anlamda söz eder. Onu “göksel olan” diye adlandırır (Yuhanna 3:12). Sonsuz yaşam, Baba'nın evindeki yaşamdır (Yuhanna 14:3); Baba ile Oğul'un paydaşlığı (1 Yuhanna 1:2-3) ve sevgisi (Yuhanna 17:24) onu belirler.

Sonsuz yaşam, Mesih'te imanlılara bağışlanmış olan göksel bereketin doluluğunun (Efesliler 1:3) ve ruhsal zenginliğin özüdür. Buna, imanlıların Baba ile Oğul'un paydaşlığına konulmuş olmaları da dahildir (1 Yuhanna 1:1-4; Yuhanna 14:23; 1 Korintliler 1:9). Sonsuz yaşama şimdiden sahiptirler; onu gelecekte almayı beklemiyorlar (Yuhanna 3:36; 5:24).

92. Yuhanna 3:16, 36; 6:40, 47, 54; 10:28; 11:25; 1 Yuhanna 5:13.

93. W.J. Ouweeneel, *Das ewige Leben*, Neustadt (Ernst-Paulus Verlag), 1980; s. 9.

2.9.2 Sonsuz yaşam ve ölümsüzlük

Bu kavramlar, sanki sonsuz yaşam ile ölümsüzlük bir ve aynı şeymiş gibi sık sık birbirine karıştırılır. Bu büyük bir yanılgıdır. Yukarıdaki açıklamalardan, sonsuz yaşamın öncelikle bir süreyi ya da yaşamın uzunluğunu (niceliği) değil, yaşamın “niteliğini” anlattığı açıkça anlaşılır. Sonsuz yaşamın niteliği, onun göklerde oturan sonsuz Tanrı’nın yaşamı olmasındadır. Bu yaşam, Oğul’da olan Tanrı’nın bütün doluluğunu beraberinde getirir. Üçlü Birlik Tanrı’nın öncesiz sonrasız oturduğu Baba’nın evinde tadı çıkarılan yaşamdır.

Bu nedenle sonsuz yaşamı ölümsüzlükle ya da sonsuz varoluşla bir tutmak yeterli değildir.⁹⁴ Elbette sonsuz yaşam ölümsüzlüğü de içerir; yoksa “sonsuz” yaşam olmazdı. Ama sonsuz yaşamın anlamı zaman boyutunun çok ötesine geçer.

“Sonsuz yaşam” ile “ölümsüzlük” eş anlamlı olarak kullanılırsa, sonsuz yaşama sahip olmayan imansız insanların sonsuz bir varoluşa da sahip olmadığı yanlış sonucu kolayca çıkarılabilir. Oysa sonsuz varoluş, sonsuz yaşama sahip olmaya bağlı değildir.

Bir kez daha: Sonsuz yaşam yalnızca hiç sona ermeyen bir yaşam değil, bütünüyle farklı bir yaşamdır. İmansız bu yaşama sahip değildir. Yuhanna, “[sonsuz] yaşamı” görmeyecek olanlardan söz ederken bunu açıkça ortaya koyar. Tanrı’nın gazabı onların üzerinde kalır (Yuhanna 3:36). Ama Tanrı’nın gazabı, insanın yok edilmesiyle ve bunun sonucu olan sonsuz ölümle tükenmez. Tanrı’nın gazabı sorumlu yaratıklara yöneliktir ve bu nedenle yalnızca her zaman, yani sonsuza dek var olan insanların üzerinde sürekli “kalabilir”. Bu ayet, sonsuz yaşam ile sonsuz varoluş arasında büyük bir fark olduğunu açıkça gösterir.

2.9.3 İnsan Tanrı’nın yaşamını nasıl alabilir?

Tanrı’nın kendisi insan olmasaydı, insanlar sonsuz yaşamı, yani Tanrı’nın yaşamını alamazdı. İşte tam da bu oldu. Elçi Yuhanna, Mesih’in kendisi olan yaşam Sözü hakkında şöyle der: “Yaşam göründü, onu gördük. Baba’yla birlikte olan ve bize görünen sonsuz yaşama tanıklık ediyor, onu size duyuruyoruz” (1 Yuhanna 1:2).

94. Okur, sonsuz yaşam yerine ölümsüzlük okumayı kendisi deneyebilir. Kavramların ancak çok az durumda birbirinin yerine kullanılabileceğini çabucak fark edecektir.

Mesih yaşamın Sözü'dür (*logos*), yani yaşamın kusursuz ifadesi ve açıklanmasıdır; çünkü yaşam O'ndadır (Yuhanna 1:4; 14:6). Yaşam insan olarak O'nun kendisindedir ve bu yüzden onu insanlara verebilir (Yuhanna 5:26). Söz, dünyaya yaşam getirmek için insan oldu, çünkü insanlar ölüm içinde yatıyordu (Yuhanna 5:24; Efesliler 2:1). Ruhsal ölüm günahın sonucuydu. Bu nedenle, yaşamı alabilmemiz için Tanrı'nın Oğlu'nun günahlarımızı bağışlatan kurban olması gerekiyordu (1 Yuhanna 4:9-10).

Günahları içinde ruhsal olarak ölü olanların aldığı, “ruhsal” yaşamdır (Kolosaliler 2:13). Bu yaşamı, Tanrı Oğlu'nun adına iman ettiklerinde Tanrı'nın armağanı olarak alırlar (1 Yuhanna 5:13). Bunun için Tanrı'nın yeniden doğuş aracılığıyla müdahale etmesi gerekir, çünkü insan bu doğuşu kendi kendine gerçekleştiremez (Yuhanna 1:13). Bu tür insanların ruhsal yaşamının öyküsü yeniden doğuşla başlar ve bir daha hiç sona ermez.

Bu yaşam onların malı olur; öyle ki onu kendilerinde taşırlar (Yuhanna 6:53; 1 Yuhanna 3:15). Aynı zamanda, ona Oğul'da sahip oldukları da söylenir (1 Yuhanna 5:11); çünkü ona ancak yaşamın kaynağı olan O'na bağımlı olarak sahip olabilirler. Onu O'nun dışında taşıyamazlar. Bir yaprağın ancak dalda taze ve yeşil kalabilmesi gibi, onlar da böylece Tanrı'nın tabiatına “ortak” olurlar (2 Petrus 1:4).

2.9.4 İmanlılar sonsuz yaşama nasıl sahiptir?

İmanlıların yeniden doğuş aracılığıyla aldıkları (Yuhanna 3; 1 Petrus 1:23-25) ve Tanrı'nın önünde sahip oldukları yaşam “sonsuz yaşam”dır. Bu, bu yaşamın imanlıların yalnızca bir parçası olmadığı, (hangi nedenle olursa olsun) onlardan yeniden ayrılacak bir şey olmadığı anlamına gelir. Koşullara göre yeniden yitirilebilecek değerli bir armağan gibi değildir. Sonsuz yaşam imanlıların yaşamı olmuştur; Mesih'te Tanrı'nın önündeki durumları ve yeni varoluşlarıdır. Pavlus, ölümler arasından yaşama kavuşmuş olanların bu yeni varoluşunu yeni bir yaratılış,⁹⁵ Tanrı'nın işi olarak betimler.⁹⁶ Yeni yaşamı almakla günahkâr yeni bir insan olur.

Yukarıda söylenenleri bir örnekle açıklayalım: Doğal yaşamımızı (Grekçe: *bios*) sonuçsuzca yitirilebilecek bir paket gibi yanımızda taşımıyoruz. Onu yitiren ölü.

95. Sonsuz yaşam elbette bir yaratılış değildir; ama imanlıların ona şimdi sahip olmaları ve onun yeni durumlarını belirlemesi, yeni yaratılışın bir parçası olarak görülebilir.

96. 2 Korintliler 5:17; Galatyalılar 6:15; Efesliler 2:5, 10; 4:23-24; Kolosaliler 3:9-11.

Doğal yaşam, bedensel ölümle sona eren bütün dünyasal varlığımız demektir. Sonsuz yaşama sahip olma biçimimiz de bununla karşılaştırılabilir. Sonsuz yaşam yitirilebilseydi, yeni yaratılış da bununla yıkılmış olurdu. Ama durum tam tersidir. Yeni yaratılış artık yıkılamaz, çünkü o Tanrı'nın Mesih İsa'daki işidir.

Yeryüzündeki yaşam, insanı bir kişilik yapan bilinçli bir varoluşu içerir. Bu, kendini ifade etme yeteneği, düşünme, hissetme, tanıma ve sevmeye gücüdür. Dünyasal yaşamın bu özelliklerini sonsuz yaşama aktarabiliriz. Doğal yaşam insanı nasıl bir kişilik yapıyorsa, Pavlus da yeni bir kişilikten, yeni bir “ben”den söz eder: “... artık ben yaşamıyorum, Mesih bende yaşıyor” (Galatyalılar 2:20). İmanlı yeni yaşama, onu yeni bir kişilik yapacak biçimde sahiptir. Bu nedenle artık Tanrı'ya örnek alanlar olabiliriz, çünkü O'nun yaşamına ve tabiatına sahibiz. Bu yaşamın gücü, tıpkı sonsuz yaşam gibi bize bağışlanmış olan Kutsal Ruh'tur.

Ölümün bu durum ve bu varoluş üzerinde artık hiçbir etkisi yoktur, çünkü sonsuz yaşam elbette ölemez.

Sonsuz yaşamın türünü, anlamını ve kapsamını böylece belirledikten sonra, şimdi başlangıçtaki sorumuza dönüyoruz.

2.9.5 Sonsuz yaşam ve ölüm

İmanlı öldüğünde sonsuz yaşama ne olur? Sonsuz yaşamın uyuyanlar için anlamı nedir? İmanlıların ölümden sonraki durumu açısından temel soru budur.

Rab İsa bu soruya açık bir yanıt verir: “Diriliş ve yaşam Ben'im. Bana iman eden kişi ölse de yaşayacaktır. Yaşayan ve bana iman eden asla ölmeyecek” (Yuhanna 11:25-26). Rab İsa Mesih'in kendi kişiliğinde diriliş ve yaşam olması, imanlılar için – hem yaşayanlar hem de ölmüş olanlar için – geniş kapsamlı ve bereketli sonuçlar doğurur.

2.9.6 Ölmüş imanlılar

Rab'bin şu sözü ölmüş imanlılar için ne anlama gelir? O

- diriliştir?
- yaşamdır?

Onlar yaşayacaklar, çünkü bir gün dirilecekler. Bununla bedensel dirilişin kastedildiğini daha önce gördük. O diriliş olduğu için diriliş, onların bedensel ölümünün sonu ve yaşama yeniden giriş demektir. Bu, O'nun kişiliğine, bağışlatıcı kurban işine ve dirilişine dayanan diriliş umududur. Sonsuz yaşam,

bedenin diriltileceğinin güvencesidir. O zaman beden de sonsuz yaşama bütünüyle katılacaktır.

Ölseler de yaşayacaklar: Burada imanlının ölümden hemen sonraki durumu belirtilir. İmanlı öldüğünde, sonsuz yaşamın bütün özellikleriyle birlikte yaşam sürer (bkz. bölüm 2.9.4). Sonsuz yaşam ölüm tarafından zedelenmez, “ölüm kapısından” dokunulmadan geçer. Bu somut olarak şu demektir: Yeni yaşam, yani imanlının yeni “ben”i, yeni insanın kişilik bilinci, ölümden sonra da varlığını sürdürür. Sonsuz yaşam imanlıya ayrılmaz biçimde bağlıdır.

Bu bağlamda, sonsuz yaşamın imanlıdan bir daha asla ayrılamayacağı bir kez daha açıkça görülür. İmanlı ölse de bu yaşamın gücü ve bilinci içinde yaşamaya devam eder. Ancak sonsuz yaşam sayesinde mümkün olmuş olan Baba ve Oğul’la paydaşlık kesintiye uğramaz.

2.9.7 Yaşayan imanlılar

Rab Yuhanna 11:26’da, kendisinin diriliş ve yaşam olmasının yaşayanlar için ne anlama geldiğini söyler: Yaşayanlar asla ölmeyecek. Rab bu gerçeği başka yerlerde iki kez daha dile getirir: “Gökten inmiş olan ekmek budur. Atalarınızın yiyip öldüğü man gibi değildir. Bu ekmekten yiyen sonsuza dek yaşayacaktır” (Yuhanna 6:58); ve “Benim sözüme uyan asla ölüm görmeyecektir” (Yuhanna 8:51).

Rab’bin Yuhanna 11:26’daki ayetin birinci kısmında ölmüş imanlılardan söz etmesi, oysa ikinci kısmında imanlıların artık hiç ölmeyeceğini söylemesi dikkat çekicidir. Ama imanlı da imansız gibi hâlâ ölür. Bu bir çelişki mi? Ayetin ikinci kısmında ölümün başka bir yönü vardır. İmanlıların ölümü ile imansızların ölümü aynı şey değildir. Ölen imanlı, imansızın bedensel ölümünden sonra karşı karşıya kaldığı sonsuz ölümü görmeyecektir. Bedensel ölüm günahkârı sonsuz yargıya, yani sonsuz ölüme (Vahiy 20:14) götürür; çünkü “insanlar için bir kez ölmek, sonra yargılanmak belirlenmiştir” (İbraniler 9:27). Günahkâra ölüm ve yargıdan başka bir şey kalmaz. Onun için artık ne umut ne de yardım vardır. İmansızın ölümü budur!

İmanlı, günahkârın bu ölümünü ölmeyecektir. Günahın insan üzerindeki etkisi (ölüm), Mesih’in dirilişi sayesinde imanlılar için tamamen ortadan kaldırılmıştır. Henüz bedensel ölümden geçmek zorunda olsalar bile, artık ölemeyen yeni bir tabiata şimdiden sahiptirler. Bu, Tanrısal yaşamın gücüyle

ölümü yenmiş olanın yaşamıdır. O diriliş olduğu için bu, üzerinde ölümün artık hiçbir gücü olmayan bir yaşamdır.

İmanlı, ister yaşıyor ister ölmüş olsun, *her zaman* sonsuz yaşamın gücü ve bilinci içinde yaşar. Beden ise ölüm nedeniyle yalnızca belirli bir süre bunun dışında kalır.

Özet: Sonsuz yaşam, imanlının içinde bulunduğu üç farklı dönemde onun malıdır. İmanlının dünyasal yaşamı sırasında, yeniden doğduğunda başlar. Ardından ölümden sonra da onun malıdır. Son olarak dirilişte sonsuz tamamlanışa götürür.

2.9.8 Sonsuz yaşamın gelecekteki biçimi

Hem Elçi Pavlus (Romalılar 5:21 ve 6:22'de) hem de Sinoptik İncil yazarları (Matta 18:8; 25:46; Markos 10:30; Luka 18:30'da) sonsuz yaşamdan, Yuhanna'da olduğu gibi şimdiki bir sahiplik olarak değil, gelecekteki biçimiyle söz ederler.

Pavlus sonsuz yaşama tam olarak sahip olmayı ve ondan tam olarak yararlanmayı dirilişteki çürümezlikle bağlantılı görür. “İyilik yapmakta direterek yücelik, saygınlık ve çürümezlik [dirilişteki bedenın çürümezliği] arayanlara” verilecek karşılığın sonsuz yaşam olacağını söyler (Romalılar 2:7). Pavlus için sonsuz yaşam, tam anlamıyla, yücelikte dirilmiş Mesih'e benzer olmaktır. Sonsuz yaşamın evinde olduğu ortam budur.

Yeryüzünde yaşayanlar olarak sonsuz yaşama şimdilik ölümlü bir bedende sahibiz. Dirilişte “sonsuz bir konut” giyineceğiz (2 Korintliler 5:1). Bu, sonsuz yaşama, tamamlanmışlık durumuna bütünüyle uygun olacak bir bedendir. Yuhanna da sonsuz yaşamın bu yönünü bilir.⁹⁷

Sonsuz yaşamın umudu ve beklentisi (Titus 1:2; 3:7; Romalılar 6:22), göklere, Baba'nın evine ait şeyleri yakında o yaşama özgü çevrede ve ortamda yaşayabilmek ve onların tadını çıkarabilmektir.

2.9.9 Kutsal Ruh

Kutsal Ruh bize bağışlanmıştır.⁹⁸ Burada başka ayrıntılara girmeden, İsa'nın dediği gibi O'nun sonsuza dek bizimle olacağına dikkat çekiyorum:

97. Yuhanna 4:36; 12:25; krş. 1 Yuhanna 3:1-2.

98. Yuhanna 7:39; 14:16; 15:26; Elçilerin İşleri 1:8; 19:2; Romalılar 8:9, 11, 14-16; 1 Korintliler 2:12; 3:16; 6:19; 2 Korintliler 1:22; Efesliler 4:30; 1 Selanikliler 4:8; 2 Timoteos 1:14; Yakup 4:5.

“... Ben de Baba’dan dileyeceğim, O da sonsuza dek sizinle birlikte olsun diye size başka bir Yardımcı, Gerçeğin Ruhu’nu verecek. Dünya O’nu kabul edemez. Çünkü O’nu ne görür ne de tanır. Siz O’nu tanıyorsunuz. Çünkü O aramızda kalıyor ve içinizde olacak” (Yuhanna 14:16-17).

Dolayısıyla Tanrı’nın Ruhu ölümden de bizimle birlikte. O zaman da gücümüz O’dur. Bu ara dönemde O, sonsuz yaşam gibi, tam bilinç, tam güç ve tam bilgiyle İsa’nın yanında olacağımızın güvencesidir. Tanrı’nın Ruhu bize tam da bunun için, bu ana yönelik bir güvence, bir teminat olarak verilmiştir:

“Biz bu amaç için hazırlayan, güvence olarak bize Ruh’u veren Tanrı’dır” (2 Korintliler 5:5).

Yaşamımızda Tanrı’nın bize bağışladığı şey, ölümden de bizim olacaktır!

2.9.10 Sonuç

Son olarak, “İmanlıların ölümden sonraki durumu nedir?” şeklindeki üst soru için şunu saptayabiliriz: Hem sonsuz yaşam hem de Kutsal Ruh, imanlının ölümden sonra Mesih’le bilinçli bir paydaşlık içinde yaşamaya devam edeceğinin güvencesidir.

İmanlının içindeki yaşam ölemez (dış varlık ölse bile), çünkü imanlı ona sonsuzlara dek yaşayan Oğul’da sahiptir. İmanlı onu artık yitiremez de; yoksa Tanrı’dan doğmuş biri olarak sahip olduğu bütün varoluşunu yitirmiş olurdu. Bu yeni varoluş Tanrı’nın işidir, ne yıkılabilen ne de hiçbir zaman sonu gelecek olan yeni bir yaratılıştır.

Aynı biçimde, bize bağışlanan Kutsal Ruh’un bütün özellikleri ölümden varlığımızı belirleyecektir.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- “Sonsuz yaşam”ı “ölümsüzlük”ten ayırın!
- Bir imanlının ölümü, bir imansızın ölümünden nasıl ayrılır? Bunun için Yuhanna 11:26’daki söze dikkat edin!
- Kutsal Ruh’un ara durum için anlamı nedir?

2.10 Cezaevindeki ruhlar

“Cezaevindeki ruhlar”, konumuzla doğrudan ilgili bir kavramdır. Kutsal Yazılar’da yalnızca bir kez, yalnızca Petrus’un birinci mektubunda geçer. Onu

doğru anlamanın güçlüğü de tam olarak buradadır. Petrus ikinci mektubunda, Pavlus'un mektuplarından bazılarının anlaşılmasının güç olduğunu yazar (2 Petrus 3:16). Ama burada bu, herhalde kendi mektubu için de geçerlidir; çünkü ruhların anıldığı metin bölümü (1 Petrus 3:19-20), Yeni Antlaşma'nın en güç bölümleri arasındadır. Bu da kilise tarihinde çok farklı birçok yorumun ortaya çıkmasına yol açmıştır; bugün de böyle yorumlar vardır.⁹⁹

Kutsal Yazılar'ı yorumlamanın en önemli ilkesini Petrus'un kendisi belirtir: "Kutsal Yazılar'daki hiçbir peygamberlik sözü kişisel yorumdan kaynaklanmaz" (2 Petrus 1:20). Bu nedenle bu metni de, 2.1–9. bölümlerde daha önce ele aldığımız ve bize hem doğru kişilerin hem de doğru olmayanların ölüm ile diriliş arasındaki durumu hakkında kapsamlı bir tablo sunan Yeni Antlaşma ayetlerinin hepsinin ışığında inceleyeceğiz.

Petrus *dağılmış olarak yaşayan yabancılara* yazıyor:

"Çünkü Mesih de bizi Tanrı'ya yaklaştırmak için günahlar uğruna bir kez acı çekti; doğru olan, doğru olmayanlar için. Beden bakımından öldürüldü, ama Ruh aracılığıyla diriltildi. Ruh'ta gidip cezaevindeki ruhlara da duyuru yaptı. Bu ruhlara bir zamanlar, Nuh'un günlerinde gemi yapılırken Tanrı'nın sabrı beklediği sırada söz dinlememişlerdi. O gemiye az kişi, yani sekiz can girdi ve su aracılığıyla kurtuldu" (1 Petrus 3:18-20).

2.10.1 Petrus'un amacı

Petrus'un derdi, ölümden sonraki durumun ne olduğu sorusu değildir. Kimse ona bunu sormamış ya da çürütülmesi gereken yanlış bir öğretiyi ortaya atmamıştı.¹⁰⁰ Petrus'un mektup yazdığı imanlılar, İsa uğruna ağır bir zulümle karşı karşıyaydı.¹⁰¹ Petrus onları bu güç durumda yüreklendirmek istiyordu. Bu nedenle onların durumunu, Nuh'un tufandan önceki günlerdeki durumuyla karşılaştırdı. Nuh, ailesiyle birlikte yalnızca sekiz candan oluşan bir azınlıktı. Rab'in sözü üzerine oğullarıyla birlikte kuru toprak üzerinde bir gemi yaptı. Başka hiç kimse onun ardından gitmedi. Nuh Tanrı'yı nasıl görmediyse, imanlılar da Mesih'i görmüyorlardı (1:8); bu bir iman meselesiydi. Nuh'un

99. Bkz.: William Kelly, *Christ Preaching to the Spirits in Prison*, The Bible Treasury, Vol. 9, 1872; ve: Jürgen Kuberski, *Eine Höllenfahrt Jesu?*, Bibel und Gemeinde, 2/1988; ve: H.L. Heijkoop, *Der erste Brief des Petrus*, Neustadt (Schriftenverlag Ernst Paulus) 1978. Ayrıca bkz. Ek.

100. Pavlus bunu örneğin 1 Korintliler 15'te, dirilişin inkâr edilmesine karşı çıkarken yaptı.

101. 1 Petrus 1:6; 2:12, 19-21; 3:14, 17; 4:1, 4, 12, 16; 5:8-9.

örneği ve Mesih'in Ruhu aracılığıyla etkinliği ve varlığı, mesajları reddedilse ve kendilerine haksız yere baskı yapılırsa bile onları dayanmaya teşvik etmeliydi.

2.10.2 Metne ilişkin açıklamam

Acı çeken Mesih, O'nun gibi iyilik yaptıkları için acı çekmek zorunda kalan imanlılar için örnektir. Bu ayette, Mesih'in günahlar yüzünden çektiği acılar söz konusudur. Doğru olan, doğru olmayanları Tanrı'ya yaklaştırmak amacıyla onlar için öldü. Bunlar Mesih'in, imanlıların katlanmak zorunda olmadığı bağışlatıcı acılarıdır. Mesih'in günahları bağışlatan kurbanı O'na ölüm getirdi; O "beden bakımından öldürüldü". Ama bu son değildi; çünkü O, Tanrı'nın Ruhu'nun gücüyle ölümler arasından dirildi (Romalılar 1:4; 8:11).

Bu Ruh'ta – yeryüzünde bir insan olarak değil – gidip bir zamanlar söz dinlemeyen cezaevindeki ruhlara duyuru yaptı. Kutsal Ruh, başka bir deyişle Mesih'in Ruhu (1 Petrus 1:11), doğruluk vaizi Nuh'ta etkindi (2 Petrus 2:5). Nuh'un çağdaşlarına yapılan duyuru, gemi yapıldığı sürece sürdü. Onlardan hiçbirisi tövbe etmedi; hepsi söz dinlemedikleri için tufan sularında öldü. Mesih'in Ruhu şimdi aynı amaçla, Petrus'un mektup yazdığı imanlılarda, onlar aracılığıyla Tanrı'nın lütfuna ilişkin tanıklığı yaymak için etkindi (1 Petrus 4:14; krş. 1:11).

Petrus, Nuh'un zamanında ölmüş olanları "cezaevindeki ruhlar" diye adlandırır. Onlar Müjde'ye iman etmediler (1 Petrus 4:6) ve geminin yapıldığı uzun yıllar boyunca Tanrı'nın sabrını boşa harcadılar. Bu nedenle onların yargısı ölümden başlar (İbraniler 9:27) ve kendilerini burada cezaevi denen azap yerinde, Hades'te bulurlar (Luka 16:23). Bunda da imanlılar için bir teşvik vardır. Hesabını vermeleri gereken mesajları ve umutları (1 Petrus 3:15) kesinlikle doğrudur. Onların mesajını izlemeyenlerin hepsi aynı yere gidecekti. Onları da ölümden sonra cezaevi bekliyordu. Orası, Petrus'un hemen ardından yazdığı gibi, diriliş gününe ve büyük yargı gününe kadar onların yeri olacaktı:

"... Ama dirileri ve ölüleri yargılamaya hazır olana hesap verecekler" (1 Petrus 4:5).

Nuh gemide tufanın içinden kurtarıldı. Bunun karşılığı olan vaftiz de şimdi imanlıları kurtarır; çünkü onlar da Nuh gibi yeryüzünde yeni bir konuma getirilirler. Dünyadan ve çağdaşlarından ayrılmış olarak (Elçilerin İşleri 2:40-41) artık bütün yetki kendisine verilmiş olan dirilmiş ve yüceltilmiş Mesih'e hizmet ediyorlardı.

Aşağıdaki başlıklar altında, Kutsal Kitap’a uygun görmediğim bazı kavramları ve açıklamaları daha ayrıntılı ele alıyorum.

2.10.3 Beden bakımından öldürüldü – Ruh aracılığıyla diriltildi

Yukarıda bu iki ifadenin bir açıklaması verilmiş olsa da, burada birkaç başka yönü daha belirtiyorum. “Beden bakımından öldürüldü” ifadesi hakkında farklı görüşler yoktur. Bununla kuşkusuz Mesih’in günahları bağışlatan ölümü kastedilir. O’nun ölümü, ardından gelen şeyle, yani O’nun dirilişiyle karşıtlık içindedir. Diriliş, “Ruh aracılığıyla diriltildi” diye nitelenir. “Diriltildi” (yaşama kavuşturuldu), Romalılar 4:17; 8:11; 1 Korintliler 15:22, 36, 45'teki ifadenin aynıdır. Ama diriliş, Rab’bin ruhunun “yaşama kavuşturulması” değil, bedenın dirilişı demektir (Yuhanna 2:19-22).

Dirilişte etkin olan Tanrı’nın Kutsal Ruhı’dur; çünkü O’nun için şöyle denir: “Yaşam veren Ruh’tur” (Yuhanna 6:63). Pavlus, Rab’bin ve imanlıların dirilişiyle bağlantılı olarak Kutsal Ruh’tan söz eder:

“... kutsallık Ruhu bakımından ölümler arasından dirilişıyla Tanrı’nın güçlü Oğlu olarak ilan edilen ... Rabbimiz İsa Mesih” (Romalılar 1:4).

“İsa’yı ölümden diriltten Tanrı’nın Ruhu içinizde yaşıyorsa, Mesih’i ölümden diriltten, içinizde yaşayan Ruhu aracılığıyla sizin ölümlü bedenlerinize de yaşam verecektir” (Romalılar 8:11).

Rab İsa’da Tanrılığın bütün doluluğu, yani Üçlü Birlik Tanrı bedence bulunmaktadır (Koloseliler 1:19-20; 2:9). Tanrılığın üç kişinin üçü de kurtarış işinde ve böylece O’nun dirilişinde pay sahibiydi.

Bu Ruh’ta gidip duyuru yaptı. Demek ki bunu kişisel olarak, yani etten ve kandan bir insan olarak yapmadı. Bunu yapan, Mesih’in insan olmasından önce Eski Antlaşma peygamberlerinde etkin olan (1 Petrus 1:11), şimdi de Müjde’nin duyurulmasında etkin olan ve orada “Kutsal Ruh” diye anılan Mesih’in Ruhı’ydu¹⁰² (1 Petrus 1:12).

Nuh’un günlerinde Tanrı’nın Ruhı, Petrus’un “doğruluk vaizi” dediği Nuh aracılığıyla etkindi (2 Petrus 2:5). Musa da Nuh’un zamanında Tanrı’nın Ruhı’nun etkinliğinden, tufanla gelen yargıyla bağlantılı olarak söz eder (Yaratılış

102. “Mesih’in Ruhı” ya da “İsa’nın Ruhı” ifadesi Elçilerin İşleri 16:7; Romalılar 8:9; Filipililer 1:19; 1 Petrus 1:11’de geçer; “Rab’bin Ruhı” ifadesi Elçilerin İşleri 5:9; 8:39; 2 Korintliler 3:17’de. Bütün bu yerlerde söz konusu olan Tanrı’nın Kutsal Ruhı’dur.

6:3). Yeni Antlaşma'da da bir benzerini buluruz: Orada Mesih'in esenliği duyurarak Müjde'yi ilettiği söylenir (Efesliler 2:17). Ama bunu orada da kişisel olarak değil, hizmetkârları aracılığıyla yaptı. O göğe yükselmişti ve artık kişisel olarak orada değildi.

2.10.4 Cezaevindeki ruhlara yapılan duyuru

Çok farklı yorumlar arasında, Mesih'in ölümü ile dirilişi arasındaki kısa sürede Hades'teki ruhlara kişisel olarak duyuru yaptığı konusunda geniş bir görüş birliği vardır. Bununla bağlantılı olarak geniş kapsamlı sorular ortaya çıkar.

2.10.5 Duyurunun içeriği

Açıklamaların çeşitliliğinden duyurunun içeriğinin, yani mesajın bilinmediği anlaşılsa da, ben bir duyuruyu ancak insanları kurtulsunlar diye tövbeye getirme amacıyla anlayabilirim. “Duyuru”nun genel anlamı budur.¹⁰³ Bu duyuruyu Petrus kendisi tanımlar. Ölümlere Müjde'nin duyurulduğunu söyler (4:6). Hades'te böyle bir duyuru, bu nedenle ölmüş olanlara tövbe için ikinci bir fırsat tanındığı anlamına gelirdi.

Duyurunun içeriğine ilişkin açıklamalar, Mesih'in zaferinin ilan edilmesinden Müjde'nin duyurulmasına kadar uzanır. Ölmüş olanlara Mesih'in zaferinin duyurulduğu düşüncesi Kutsal Yazılar'ın hiçbir yerinde anılmaz. Bu düşünce şu yüzden de pek anlamlı değildir: Zaten bir gün yalnızca Mesih'in ölümüne kadar ölmüş olan insanların değil, herkesin Mesih'in egemenliğini kabul edeceği zaman gelecektir. Pavlus, yeryüzündekilerin (yani yaşayanların) ve yer altındakilerin (yani ölümlerin) buna dahil olduğunu söyler:

“... öyle ki, İsa'nın adı anıldığında gökteki, yerdeki ve yer altındakilerin hepsi diz çöksün ve her dil, Baba Tanrı'nın yüceliği için İsa Mesih'in Rab olduğunu açıkça söylesin” (Filipililer 2:10-11).¹⁰⁴

Mesih'in ölümü ile dirilişi arasında cezaevindeki ruhlara tövbeye çağrı niteliğinde bir duyuru yapıldığı görüşü, ayrıca şu nedenlerle reddedilmelidir:

103. Örneğin Matta 26:13; 1 Korintliler 1:23; Galatyalılar 2:2; Filipililer 1:15.

104. Filipililer 2:11'den bunun ne zaman olacağı ve anılanların hepsi için aynı zaman olup olmayacağı anlaşılmaz. Ama Kutsal Yazılar'ın başka sözleriyle uyum içinde – özellikle yargı oturumlarından – burada söz konusu olanın, o zaman herkesi aynı anda kapsayacak olan, büyük tahtın önünde dirilerin ve ölümlerin yargılanması olduğu sonucu çıkarılabilir. Rab İsa da bu anlamda “yargı günü”nden söz eder (Matta 10:15; 11:22, 24; Luka 10:14).

- Kutsal Yazılar’da bu görüşü destekleyecek başka hiçbir ipucumuz yoktur. Tersine, Mesih kendisinin Luka 23:43’ta söylediği gibi Hades’e değil, cennete, imanlıların yanına gitti.
- Petrus, O’nun öldükten sonra diriltildiğini söyler. Ölüm ile diriliş arasında ne olduğundan söz etmez.
- Yaşamları boyunca Tanrı’nın sabrını tattıkları ve onu reddettikleri açıkça söylenen insanlara bir kez daha duyuru yapılması anlaşılır bir şey değildir. Kutsal Yazılar’ın tanıklığı açıktır: Ölümden sonra artık tövbe olanağı yoktur.
- Bu, O’nun yalnızca ve yalnızca tufanda ölen insanlara duyuru yaptığı anlamına gelirdi. Burada söz konusu olanların bu insanlar olduğu açıktır. Peki ya ondan önce ya da sonra ölmüş olan ve toplamda kuşkusuz bunlardan çok daha fazla olan insanlar ne olacak? O zaman bütün ölmüş olanların bir duyuru duyabilmesi gerekirdi.

Bu da anlamsızdır ve ölümden sonra tövbe olanağının kapısını açar. Ama bu yanlışır ve Kutsal Yazılar’ın öğretisi değildir. İsa’nın Luka 16’da Hades hakkındaki öğretisi, ölümden sonra artık hiçbir değişiklik olmadığını açıkça gösterir. Büyük, aşılmaz bir uçurum bereket yerini azap yerinden ayırır.

2.10.6 Canlar ve ruhlar

Gemide kurtarılan sekiz insan “canlar” diye adlandırılır. Petrus birinci mektubunda “can” sözcüğünü altı kez kullanır.¹⁰⁵ Beş kez “can” ile imanlının varlığının bir ögesini anlar; yalnızca bir kez – bizim metnimizde – bununla insanın bütününe kasteder. Burada “can” yerine “insan” deseydi anlam aynı olurdu; çünkü “can” kavramı Kutsal Yazılar’da sık sık bu biçimde kullanılır.¹⁰⁶ “Can”ın bu anlamı bugünkü dil kullanımımızda da hâlâ bulunur.

“Can” Nuh’un zamanında yeryüzünde yaşayan insanı belirtiyorsa, cezaevindeki “ruhlar”ın anlamı nedir? “Ruhlar” kavramı ölmüş insanları mı temsil eder? Kesin olarak saptanabilecek olan şudur: “Ruh”, “can”ın tam tersine, hiçbir yerde yeryüzünde yaşayan insan için kullanılmaz. Elbette “ruh” sözcüğü insanla bağlantılı olarak çok sık kullanılır, ama o zaman yalnızca – cana da olduğu gibi – insan varlığının bir parçası olarak. Buna karşılık “ruh” sözcüğü

105. 1:9; 22; 2:11; 25; 3:20; 4:19.

106. Örneğin Yaratılış 12:5; Mısır’dan Çıkış 1:5; Çölde Sayım 31:35; Elçilerin İşleri 2:41; 7:14.

hem Tanrı'ya hizmet eden melekler için hem de cinler, yani düşmüş melekler için kullanılır (örneğin Matta 10:1; Vahiy 12:8).

2.10.7 Bu ruhlar düşmüş melekler mi?

Ancak burada, şimdi en derin uçuruma kapatılmış olan meleklerin söz konusu olduğu görüşü bununla temellendirilmiş olmaz.¹⁰⁷ Bu görüşte şu ayetlere dayanılır:

“Tanrı günah işleyen melekleri esirgemedi; onları en derin uçuruma [Grekçe: Tartarus] atarak yargı için saklanmak üzere karanlığın zincirlerine teslim etti ...”
(2 Petrus 2:4; krş. Yahuda 6),

Yaratılış 6:2-4 ile bağlantılı olarak:

“... Tanrı'nın oğulları insan kızlarının güzel olduğunu gördüler ve seçtikleri kızları kendilerine eş olarak aldılar. RAB, 'Ruhum insanla sonsuza dek uğraşmayacak; çünkü o bedendir. Ömrü 120 yıl olsun' dedi. O günlerde ve daha sonra, Tanrı'nın oğulları insan kızlarıyla birleştiğinde ve kızlar onlara çocuk doğurduğunda, yeryüzünde devler vardı.”

Yahuda'nın sözünü ettiği zincirlerde, Petrus'un sözünü ettiği cezaevinin bir benzeri görülür. Meleklerin kadınlarla birleştiği Yaratılış 6'daki olay, kuşkusuz Nuh'un zamanıyla ilgilidir. Mesih, düşmüş ve şimdi bağlanmış ve yargı için saklanan bu meleklerle bir mesaj götürmüş olacaktı. Ama bu mesaj lütuf ve kurtuluş mesajı olamaz; çünkü İbraniler 2:16'ya göre Rab onları kurtarmak için meleklerle ilgilenmez.

Kutsal Yazılar'da Mesih'in Golgota'daki zaferini meleklerle duyurduğuna ilişkin hiçbir ipucu yoktur; bunun bir anlamı da yoktur, çünkü onlar için şimdiden belirlenmiş bir yargı günü vardır. Yargıç Mesih olacaktır (krş. 1 Korintliler 6:3). O zaman nasılsa O'nun yetkisi ve büyüklüğü ortaya serilecektir.

Sonuçta Mesih'in gücünün ilan edilmesine gerek yoktur; çünkü düşmüş melekler, yani cinler ya da kötü ruhlar, Mesih'in gücünü Golgota'dan önce de – yargı açısından da – biliyorlardı ve O'nun gücünden korkuyorlardı (Luka 8:27-33; Matta 8:29). Cinler, Mesih'in kendilerine duyurduğu bir mesaj olmadan da iman ediyor ve titriyorlar (Yakup 2:19).

107. Bkz. Kenneth S. Wuest, *First Peter in Greek New Testament*, Michigan (Eerdmans Publishing), 1942.

Yaratılış 6'dan, meleklerin kadınlarla Nuh'un zamanından *önce* birleştiği anlaşılabilir; dolayısıyla bu olay her durumda Nuh'un günlerine denk gelmez.

Görünüşte bağlantı noktaları olsa bile, burada “ruhlar” ile melekleri anlamak yanlıştır. Yine metnin bağlamına ve Kutsal Yazılar'ın bütün tanıklığına dikkat etmek gerekir.

2.10.8 Ruhlar – ölmüş insanlar

Burada Nuh'un çağdaşları “ruhlar” diye adlandırılır; çünkü şimdi, yani mektubun yazıldığı sırada, cezaevindeydiler. “Cezaevi” ile, söz dinlemeliklerinin sonucuna işaret edilir; çünkü onların yargısının sonu yoktur. Ölümden sonraki varoluşları etten ve kandan bir bedende değildir; Pavlus'un bir ifadesini kullanırsak, “bedenden uzakta”dırlar (2 Korintliler 5:8). Bu nedenle ruhlar diye adlandırılırlar. Petrus, burada ruhlar diye anılan kişiler için birkaç ayet sonra başka bir adlandırma kullanır. Bu ayetler, yukarıda alıntılanan ayetlere aittir ve aslında düşünce akışının sonunu oluşturur:

“Bu nedenle Müjde ölümlere de duyuruldu; öyle ki, insanlar gibi beden bakımından yargılansalar da, Tanrı gibi ruh bakımından yaşasınlar” (1 Petrus 4:6).

Onlar şimdi – ruh-can açısından – cezaevindeki ruhlardır. Bedenleri açısından şimdi ölümlerdir. İki betimleme aynı durumu, ama iki ayrı yandan açıklar. Bir yanda bedensel yön (“ölüler”), öbür yanda ruh-can yönü vardır. Müjde o zamanki ölümlere değil, şimdi ölü olan ve o zaman mesaji yaşayan insanlar olarak duyduktan sonra tufanda can veren kişilere duyuruldu.¹⁰⁸

“Ruhlar” sözcüğünün anlamı budur ve bu anlam – özgün dili bilmeden de – metnin bağlamından anlaşılabilir.

Ruhlardan, yani ölümlerinden sonraki insanlardan söz edilen bir yer daha vardır:

“... Siz ise Siyon Dağı'na, yaşayan Tanrı'nın kenti olan göksel Yeruşalim'e, on binlerce meleğin oluşturduğu şenlik topluluğuna, adları göklerde yazılmış ilk doğanlar topluluğuna, herkesin Yargıcı olan Tanrı'ya, yetkinliğe erdirilmiş doğruların ruhlarına geldiniz.” (İbraniler 12:22-23).

108. Bazı yorumcular ölümü ruhsal olarak yorumlar (krş. Efesiler 2:1, 5; Koloseliler 2:13; Luka 15:24, 32). Ama bence ruhsal ölüm Eski Antlaşma'da hiçbir zaman anılmaz ya da Eski Antlaşma dönemindeki insanlarla ilişkilendirilmez.

Bu görkemli sıralamanın sonunda, bu bağlamda bizi ilgilendiren kavram yer alır: “yetkinliğe erdirilmiş doğruların ruhları”.¹⁰⁹ Demek ki burada ruhlar bedenlerinden ayrılmıştır ve ilk doğanlar topluluğunun bir parçasını oluştururlar. Bu kavramda söz konusu olan yalnızca bunlardır; çünkü yalnızca günahkârlar İsa’nın kanıyla aklanmıştır. İsa’nın kanı melekler için geçerli değildir. Ruhlar melekler olamaz, çünkü melekler bu sıralamada ayrıca anılır.

2.10.9 Cezaevi

Cezaevi gerçekten Hades midir? Bu sorunun yanıtı kolay değildir, çünkü “cezaevi” kavramını ruhlarla bağlantılı olarak Kutsal Yazılar’da yalnızca bir kez buluyoruz.

“Cezaevi” sözcüğü burada, Yeni Antlaşma’nın başka yerlerinden de bildiğimizden başka bir anlamda kullanılmaz.¹¹⁰ Suçlu gözaltına alınır ve suç sorunu açıklığa kavuşmadan bu yerden¹¹¹ kaçamaz. “Cezaevi” kavramı, doğru olmayanların ölümlerinden sonra yargı gününe kadar tutulmalarıyla iyi açıklanabilir. Bunu ikinci mektubunda da belirten Petrus’tur:

“Rab tanrısayar kişileri denenmekten kurtarmayı, doğru olmayanları ise cezalandırılmak üzere yargı gününe saklamayı bilir” (2 Petrus 2:9).

Bu gerçek, duruşmaya kadar bir tutukluluk dönemi olduğu yönündeki bugünkü anlayışımıza da uyar. Bu açıklama, konumuzla bağlantılı olarak daha önce incelediğimiz bütün öteki metinlerle hiç de çelişmez. Tersine, doğru olmayanların ölümden sonraki payına ilişkin tabloyu tamamlar.¹¹²

Bazı melekler için de “cezaevinde” gözaltında bulundukları söylenebilir. Orada yargı gününe kadar tutulurlar. Hükmün bildirileceği güne kadar zindandadırlar.

109. 1 Petrus ile İbraniler 12’deki kavramlar arasındaki fark şudur: Petrus’ta “ruhlar” kişinin bütünüdür; İbraniler 12’de ise ruhlar imanlıların varlığının bir ögesi olarak görülür. Böylece ruhun yanı sıra bir beden de olduğu açıkça görülür. Temelde bu kavramlar aynı anlamı taşır. Bu bağlamda, imanın yarışçısını bir arenadaki gibi çevreleyen “tanıklar bulutu” kavramına dikkat çekiyorum. Tanıklar, şimdi göksel cennette bulunan İbraniler 11’deki iman kahramanlarıdır. Onların Hristiyanları bir yarışmanın seyircileri gibi gördükleri ima edilmiştir. Bence bu olamaz. O zaman bütün yaşamımızı, özel şeyleri de görürlerdi. Bu konuda kesin bir şey söyleyemeyiz, çünkü Kutsal Yazılar bu konuda susar.

110. Örneğin Matta 14:10; Luka 3:20; Elçilerin İşleri 5:19; 2 Korintliler 6:5.

111. Belki Elçilerin İşleri 1:25’te de bu yere ilişkin bir ipucu vardır.

112. Cezaevinde bulunanların tam bilince sahip olduğunu belirtmek neredeyse gereksiz görünüyor; çünkü uyuyanların bir cezaevinde tutulmasına gerek yoktur.

“Cezaevi” sözcüğü “günahın cezaevi” anlamında da anlaşılır. Yeşaya (42:7; 49:9; 61:1) ve Luka (4:18-19) bu ifadeyi bu şekilde kullanır. Ama bence bu kullanım burada mümkün değildir, çünkü ruhlar yaşayan insanlar değildir, yaşayan insanlardı. Ruhlarla bağlantılı olarak bir günah cezaevinden söz ediliyor olsaydı, bu yalnızca, bağışlanmaları olmadığı için şimdi günahlarına bağlı oldukları anlamında olurdu.

2.10.10 Eski Antlaşma imanlılarının Şeol'den kurtarılması mı?

Yine oldukça yaygın bir görüşe göre, Şeol'de bulunan Eski Antlaşma imanlıları ya bir azap yerinde ya da mutluluk diye nitelenemeyecek bir tür bekleme durumundaydı. Mesih ölümünden sonra bu yeri ziyaret ettiğinde imanlıları kurtardı ve onları cennete götürdü ya da varlığıyla bu yeri cennete dönüştürdü.

Bu görüşün temelinde, başka şeylerin yanı sıra, Eski Antlaşma'daki “Şeol” kavramının anlamı yatar. Şeol, başka anlamlarının yanı sıra, ölümlerin vardı olduğu olumsuz, karanlık bir yerdir. Buna karşılık cennet, Eski Antlaşma'da ölmüş imanlıların yeri olarak anılmaz. Ama açıklanmamış olması, cennetin olmadığı anlamına gelmez. İbrahim ölümünden sonra korku ve dehşete mi düşmüş olacaktı? O daha o zaman, temelleri olan, mimarı ve yapıcısı Tanrı olan kenti ve bu dünyada olmayan göksel bir vatani bekliyordu (İbraniler 11:10, 14, 16).

Aynı biçimde şunu da sormak gerekirdi: Mesih henüz gelmemiş olduğuna göre, İbrahim günahların bağışlanmasını biliyor muydu, ona sahip miydi?¹¹³

Şeol'den bir kurtuluş olup olmadığı sorusunu yalnızca karşı sorularla yanıtlamak istemiyorum. Ama bu konuda tartışılabilir bir Kutsal Kitap metnimiz yok. Bence bu düşüncenin bir anlamı da yoktur ve Kutsal Yazılar'da Mesih'in böyle bir eylemini en ufak bir imayla bile anan bir benzer yer yoktur.

İbrahim atalarına kavuştu.¹¹⁴ Onları öteki dünyada yeniden bulduğunu varsayabiliriz. Her Şeye Gücü Yeten olarak tanıdığı Tanrısı, dirilerin Tanrısı'dır (Luka 20:38). Buradan, Tanrı'nın dostu diye anılan İbrahim'in (Yakup 2:23) şimdi dirilişe kadar ne kurtarılmaya ne de iyileştirilmeye ihtiyaç duyan mutlu bir yaşam sürdüğü sonucunu çıkarabiliriz.

Rab İsa mutluluk yerinden “İbrahim'in kucağı” diye söz ettiğinde, Yahudilerin ya zaten bildiği ya da iyi anlayabildiği bir ifade kullandı: Burası doğru

113. Romalılar 3:25-26'ya dayanarak, Tanrı'nın Eski Antlaşma imanlılarının günahlarını İsa'nın kurbanı açısından, deyim yerindeyse önceden, onlara saymadığını varsayabiliriz. Buna göre İbrahim'in ölümünden sonra herhangi bir azap ya da hatta bir anıma yaşaması için de hiçbir neden yoktu.

114. Yaratılış 25:8; krş. Musa için Çölde Sayım 27:13 (bkz. bölüm 1.5.3).

kişiler için ölümlerinden sonraki bir bereket yeri idi. Bundan, Mesih ölümünden sonra – İbrahim için de – cennetin kapısını açana kadar Eski Antlaşma imanlıları için ölümden merkezin İbrahim olduğu sonucu çıkarılamaz. Cennet – şöyle ifade edelim – bütün zamanların imanlılarına açıktı. Cennet her zaman vardı, çünkü o, Tanrı'nın göksel tahtının önündeki huzurudur.

2.10.11 İsa cehenneme mi indi?

Rab İsa'nın cehenneme inip inmediği sorusu aslında gereksizdir, çünkü bu soru çeşitli açılardan zaten yanıtlanmıştır. Kendileri de zaman zaman değişikliğe uğramış bazı iman bildirgeleri, İsa'yı cehenneme ya da ölümler diyarına inmiş olan diye açıkça ikrar eder. Luther ve onunla birlikte başkaları “Hades”i “cehennem” (Almanca: *Hölle*) diye çevirmiştir; böylece Mesih'in “cehenneme inışı” düşüncesi oluşmuştur.

Bir “cehenneme inışı”ı temellendirmek için örneğin Efesliler 4:8-10 gösterilir:

“Bu nedenle şöyle diyor: ‘Yükseğe çıktığında tutsakları tutsak götürdü ve insanlara armağanlar verdi.’ ‘Yükseğe çıktı’ sözü, O’nun aynı zamanda yerin alt bölgelerine indiği anlamına gelmez mi? İnmiş olan, her şeyi doldurmak için bütün göklerin üstüne çıkmış olanla aynıdır.”

Burada söz konusu olan, İsa'nın yüceltilmesi ve alçaltılmasının derinliğidir. Alçaltılmasının en derin noktası ölümdü. O'nun, Oğul Tanrı olarak, insan olarak yeryüzünde bulunması zaten bir alçalmaydı (krş. Filipililer 2:5-11). Ama O bizim için ölüme bile gitti ve gömüldü. “Yerin alt bölgeleri” ile kastedilen budur; aşağıdaki ayet de bunu dile getirir.

Matta 12:40'ta söz konusu olan, ölümler diyarında kalış değil, fiziksel ölümdür.

“Yunus nasıl üç gün üç gece büyük balığın karnında kaldıysa, İnsanoğlu da üç gün üç gece yerin bağrında kalacak.”

Mezmurlar 16:10'un Elçilerin İşleri 2:27'de alıntılanmasından, Rab İsa'nın Hades'te bulunduğu sonucuna varılabilir:

“... Çünkü canımı Hades'te bırakmayacak, sadık kulunun çürümesine izin vermeyeceksin.”

Ama bu ayet, Rab'bin gerçekten Hades'te bulunduğunun kanıtı değildir. Bkz. bölüm 2.1.8'deki açıklama. (ve Ek)

2.10.12 Sonuç

Rab İsa'nın ölümünden sonra Hades'e, hele hele cehenneme gitmediğini vurgulamaktan yorulmayacağım. O, çarmıhtaki soyguncuya kendisinin söylediği gibi cennete gitti.

Orada duyuru yapmak amacıyla Hades'e iniş, Kutsal Yazılar'da başka hiçbir dayanak bulmaz. Ayrıca orada yapılan bir duyurunun, içeriği ne olursa olsun, hiçbir anlamı yoktur. Düşmüş melekler de dahil bütün ölümler, tövbe fırsatı olmadan yargılarına kadar saklanır; o zaman Mesih'in yargılama gücüyle yüz yüze geleceklerdir.

Tövbe etmeyen günahkârın akıbeti, imanlıların güçlülere rağmen susmamaları ve Nuh gibi doğruluk vaizi olmaları için bir teşviktir.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- 1 Petrus 3'teki “ruhlar” kimlerdir?
- Onlara kim duyuru yaptı ve bu ne zaman oldu?
- Rab İsa ölümü ile dirilişi arasında neredeydi – ve nerede değildi?
- Neden?
- Petrus bu ayeti, o zamanki imanlıları (ve bugün bizi) yüreklendirmek için nasıl kullanıyor?

2.11 Ölüm anı deneyimleri ve ölüme yakın deneyimler

Kutsal Yazılar'ın tanıklığıyla öteki dünya hakkında açık bir tablo edindik. Ama bu tablo, zamanımızda yalnızca yanlış teolojik ya da öğretisel görüşlerle değil, ölümün yakınındaki deneyimlerle, yani ölüm anı deneyimleri ve ölüme yakın deneyimlerle de karşı karşıya gelir. Burada söz konusu olan, “klinik” olarak ölmüş ve yeniden canlandırılmış, ama “biyolojik” olarak ölmemiş insanlardır. Bu insanlar ölüm ile yaşam arasındaki bölgede “bir yerlerde” bulunuyordu. İncelememde ölümü her zaman varsaydığım anlamda, yani geri döndürülemez ve kesin bir şey olarak ölmüş değillerdi.

Klinik ölümden ne anlaşılması gerektiğini daha iyi kavramak için bir hekimden alıntı yapıyorum: “Klinik ölüm, bir yandan solunumun durması, yani çevre havasından oksijen alınmasının ve karbondioksitin çevreye verilmesinin tamamen kesilmesi demektir. Ayrıca kalbin durması, yani dolaşımın tamamen felç olması demektir. Klinik ölüm gerçekleştiğinde elektrokardiyogram ekranda ‘sıfır çizgisi’ denen şeyi, yani artık hiçbir kalp eğrisi göstermez. Klinik ölüm çok

sınırlı bir süre içinde, örneğin çok güçlü elektrik şoklarıyla geri döndürülebilir. Yeniden canlandırma başarılı olmazsa, birkaç dakika sonra ‘biyolojik ölüm’ gerçekleşir. Biyolojik ölüm, tek tek organ sistemlerinin, özellikle de beynin işlevlerini durdurması demektir ... Biyolojik ölümün eşığının ötesinden kural olarak geri dönüş yoktur.”¹¹⁵

Yaşam ile “kesin” ölüm arasındaki bu bölgede, şimdi ele almak istediğim olgular ortaya çıkmıştır.¹¹⁶ Burada söz konusu olan, bir diriliş yoluyla yaşama geri dönen insanlar değil, yalnızca çok kısa bir süre *kelimik* olarak ölmüş olanlardır. Bu süre içinde canları – bilinçleri – bedeni terk etmiştir. Örneğin ameliyathanede hekimlerin yaşamları için nasıl mücadele ettiğini görmüşlerdir. Hoş bir çevrede dost canlısı ışık varlıklarıyla ve eski tanıdıklarla karşılaştıklarını anlatırlar. Bedenlerine geri dönmek istememişlerdir. Bu olumlu deneyimleri yalnızca Hristiyanlar değil, Mesih’e imanla hiçbir ilgisi olmayanlar da anlatır. Onlar için ölüm böyle bir deneyimden sonra artık korkutucu değildir ve bu deneyimi iyi bir haber gibi başkalarına aktarırlar.

Hristiyanlar bu olgular karşısında açık bir tutum alabilmelidir; çünkü bu anlatımlar toplumumuzda ölümü yeni, neredeyse çekici bir ışık altında gösteriyor. İnsanın son düşmanı yenilmiş gibi görünüyor; çünkü bu deneyimlere göre ölüm, sevginin belirlediği kusursuz bir dünyaya geçiştir. O zaman “Hepimiz, hepimiz cennete gidiyoruz” (Almanca bir şarkı) haklı olarak söylenebilecek bir şarkıdır. Ya da şu söz geçerli kalır: “Her şey iyi olacak.”

Dr. Raymond Moody, Robert A. Monroe, E. Kübler-Ross ve başkalarının yayınlarından bu yana ölümle ilgili bu düşünceler geniş çapta yayılmıştır. Bayan Kübler-Ross, ölüm araştırmacılarının mesajını özlü biçimde dile getirir: “Tanrı cezalandıran ve mahkûm eden bir varlık değildir. Geri dönmüş insanlardan öğrendiğimiz şey, her insanın öteye geçtikten sonra esenlik, denge ve bütünlük duygusunu yaşayabileceğine ilişkin güvencedir”¹¹⁷.

Bunlar çarpıcı bulgular değil mi? Gerçekten de ölümün ve öteki dünyanın sırrını çözmek, bir insanın Ay’a ya da Mars’a inmesinden daha önemlidir. Görünüşe bakılırsa, sonunda öteye bir bakış var ve bu bakış ölüm korkusunu

115. Dr. med. Hartmut Maier-Gerber, *Sterben – Der Höhepunkt des Lebens*, Wuppertal, 1994, s. 20 vd.; alıntıl原因: R. Moeckel, *Ist Sterben doch ganz anders*, Sehnde.

116. Kendim bir ölüm anı deneyimi yaşamadım ve böyle bir deneyim yaşamış birini de kişisel olarak tanımıyorum. Bu nedenle bu olguları yalnızca elimde bulunan ve herkesin erişebileceği yazılı malzemeye dayanarak değerlendiriyorum.

117. Elisabeth Kübler-Ross, *Über den Tod und das Leben danach*, Berlin, 1994, s. 44.

bizden alıyor; çünkü orada yaşamının hesabını vermesi gereken bir Tanrı yok. Bütün bunlar bilimsel bir görünüme büründürülür; böylece bu bulgular ciddi ve güvenilir görünür.

2.11.1 Bu anlatımlarda ne kadar gerçek payı var?

Bu anlatımlara büyük bir dikkatle bakmak gerekir. Adı geçen yazarların betimlemeleri kelimesi kelimesine ciddiye alınamaz; çünkü bunlar çoğu zaman putperest bir dünya görüşünden, spiritizmden ve New Age akımından etkilenmiştir ve olgular da bu dünya görüşüne göre yorumlanır. Ama yine de bu olağanüstü olguları ciddiye almak ve doğruluklarından kuşku duymamak için yeterince neden vardır. Bunun için böyle bir şey yaşamış olan – hem Hristiyan hem de Hristiyan olmayan – çok fazla insan var. Bu anlatımları hayalet hikâyesi ve hayal ürünü diye reddetmek fazla basit, hatta yanlış bir sonuç olurdu. Peki bunlar hakkında gerçekte ne düşünmeliyiz ve bu anlatımlar Kutsal Kitap’a göre nasıl yerine oturtulabilir ve değerlendirilebilir?

2.11.2 Kutsal Kitap’ta ölüm anı deneyimleri var mı?

İlk soru her zaman, Tanrı Sözü’nde bu türden olgular bulup bulmadığımızdır. Ölümden diriltirme anlatımlarına sahip olduğumuz için, ilgili kişilere bakalım.

En bilinen anlatım, İsa’nın Lazar’ı diriltmesidir (Yuhanna 11). Bu anlatıma göre Lazar dört gündür ölüydü ve bedeninin çürümesi başlamıştı. Burada biyolojik ölümü esas almalıyız. Yaşamın ve ölümün Rabbi, Lazar’ı yaşama geri çağırırdı. Bu, Yahudilere tanıklık için bir mucize ve bir belirtiydi.

Dikkat çekici olan, Lazar’ın ölü olduğu süre içinde neler yaşadığına ilişkin hiçbir şey anlatılmamasıdır. Zaten Lazar hakkında hemen hemen hiçbir şey anlatılmaz; ama burada kuşkusuz anlatılacak bir şey olurdu. Onun öteki dünya hakkındaki sözleri, bugün duyduklarımızdan bambaşka bir boyutta olurdu.

İsa’nın gerçekleştirdiği öteki iki diriltme de daha az çarpıcı değildir. Yayı’ın kızı (Markos 5:22; Luka 8:41) ve Nain’deki genç (Luka 7:11). Onlar da biyolojik olarak ölüydüler ve yaşamın Kaynağı olan Rab İsa (Elçilerin İşleri 3:15) tarafından diriltildiler. Onlar hakkında da öteki dünyadaki deneyimlere ilişkin hiçbir şey anlatılmaz.

Bu arada aynı şey, Eski ya da Yeni Antlaşma’da anlatılan bütün öteki diriltmeler için de geçerlidir.

Kendi sözlerine göre ölü olduğu süre boyunca cennette bulunan İsa bile, orada kalışı hakkında hiçbir şey anlatmadı. Cennetin ne kadar görkemli olduğunu ve orada bütün zamanların imanlılarıyla karşılaştığında nasıl bir sevinç yaşadığını anlatamaz mıydı?

Tanrı'nın kendi Sözü'nde, cennetin varlığını bir deneyim anlatımına dayanarak bize doğrulayan tek bir deneyimden söz etmesi dikkat çekicidir. Bu, üçüncü göğçe, cennete alınan Pavlus'tu (2 Korintliler 12:1-4).

Öte yandan Kutsal Kitap'ta bu tür deneyimlerden (bir istisna dışında) söz edilmemesi, bunların olmadığını henüz kanıtı değildir. Ama bu, temel bir şeyi açıkça ortaya koyar. Tanrı kanıt vermez, çünkü buna ihtiyacı yoktur. O, cennetin ve Hades'in, göklerin ve cehennemin var olduğunu Sözü'nde yeterince ve yanlış anlaşılmaya yer bırakmayacak biçimde açıkça bildirir.

Bu, Luka 16'daki yoksul Lazar ile zengin adamın öyküsünde çok açık görülür. Zengin adam Hades'te azap içindeydi ve kardeşlerinin, tövbe edip dönmezlerse, bir gün kendisini bu korkunç yere kadar izleyeceklerini biliyordu. Onlar da kendisinin yaşadığı gibi yaşıyordu. Onların dönmesi için tek olanağı, birinin onları ciddi biçimde uyarmak üzere evlerine gönderilmesinde görüyordu: “Zengin adam, ‘Öyleyse sana yalvarırım, baba’ dedi, ‘Lazar’ı babamın evine gönder. Çünkü beş kardeşim var. Lazar onları ciddi biçimde uyarırsın ki, onlar da bu azap yerine gelmesinler.’ İbrahim ise ona, ‘Musa’yla peygamberler ellerinde; onları dinlesinler’ diyor. Zengin adam, ‘Hayır, İbrahim baba’ dedi, ‘*ama ölüler arasından biri onlara giderse tövbe ederler.*’ İbrahim ona dedi ki, ‘Musa’yı ve peygamberleri dinlemiyorlarsa, ölüler arasından biri dirilse bile ikna olmazlar” (Luka 16:27-31; Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir).

Tanrı insanı ve onun imansızlığını tanır; ölüler arasından biri dirilse bile günahkârın tepki göstermeyeceğini bilir. Tanrı günahkârdan tövbe ve iman getirdiği itaati ister. Günahkârın elinde yaratılışın tanıklığı ve bir vicdan vardır. Ayrıca Tanrı ona Sözü'nü ve Müjde'nin duyurulmasını vermiştir. Kutsal Yazılar'ın tanıklığı temelde yeterlidir. İnsanlar kanıt ve belirti ister; ama İsa'nın çok çeşitli türden sayısız mucizeyle gerçekleştirdiği etkinlik, O'nun Tanrılığının ezici kanıtlarının bile insanın dönmesini değil, yalnızca daha büyük bir nefreti doğurduğunu göstermiştir.

Rab İsa Mesih, cennete gittiğini, oradan da dirilişte geri geldiğini söyledi. Cennetteki zamanı hakkında bize hiçbir şey bildirmedi. Benim vardığım sonuç, bunun hakkında bir şey bilmemizin bizim için önemli olmadığıdır. O'nun derdi

öteki dünya değil, bu dünyaydı; özellikle de Tanrı'nın yeryüzündeki egemenliği. Öğrencileri, Rab'bin Tanrı'nın egemenliğini ne zaman kuracağı sorusu meşgul ediyordu. Rab İsa dirilişten sonraki 40 gün boyunca onlarla bu konuda saatlerce konuştu (Elçilerin İşleri 1:3). Burada da açıkça görülüyor ki, Kutsal Yazılar bütününde ağırlık noktasını öteki dünyaya ya da ara duruma değil, her zaman dirilişteki tamamlanışa ve Tanrı'nın bütün yaratılışla olan yollarının tamamlanışına verir.

2.11.3 Elçi Pavlus ve Elçi Yuhanna

Yukarıdaki saptamalar, ölüm anı deneyimlerine ilişkin güç sorulara kesin bir yanıt vermez. Ama bu olgularla karşılaştığımızda başvurmamız gereken bir ilkeyi ortaya koyduk.

Pavlus'ta ve Yuhanna'da, başka imanlılarda da, onların göklerden ve cennetten söz ettiklerini görüyoruz. Yuhanna yaşamının sonunda Patmos Adası'nda tutsaktı (Vahiy 1). Orada, Vahiy kitabında yazıya geçirdiği görümler aldı. Vahiy kitabı, göklerden aktarılmış bir deneyim anlatımıdır. Yuhanna Rab'bin Günü Ruh'un denetimindeydi. Bu, Tanrı'nın Ruhu'nun onun üzerine geldiği ve onun, dirilmiş Olan'la karşılaştığı başka bir dünyaya girdiği anlamına gelir. Hatta göğe çağrıldığı da söylenir. Bu bir düş değildi; onu öylesine etkileyen bir gerçeklikti ki, gördüğü her şeyi ayrıntılarıyla yazdı. Bu ne bir ölüm anı deneyimi ne de bir ölüme yakın deneyimdi. Ama Tanrı'nın insanlara, göklerle, meleklerle ve Rab İsa'nın kendisiyle temas kurdukları deneyimler bağışladığını açıkça gösterir. Yeşaya (örneğin 6. bölüm), Daniel, Hezekiel gibi peygamberler ve başkaları da aynı deneyimi yaşamıştır. Ama bu kişilerde söz konusu olan, Eski ve Yeni Antlaşma'nın yazılarını kaleme alan peygamberler olarak özel hizmetlerini yerine getirmeleridir. Yani bunlar “sıradan” ölüm anı deneyimleri değildir.

Pavlus'ta da böyleydi: “Övünmek gerçekten bana yarar sağlamaz; yine de Rab'bin görümlerine ve açıklamalarına geleceğim. Mesih'te olan bir adam tanıyorum; on dört yıl önce (bedende mi, bilmiyorum; beden dışında mı, bilmiyorum, Tanrı bilir) *üçüncü göğe kadar alındı*. Ve bu adamı tanıyorum (bedende mi, yoksa beden dışında mı, bilmiyorum; Tanrı bilir); *cennete alındı* ve insanın söylemesine izin verilmeyen, söylenemeyen sözler işitti” (2 Korintliler 12:1-4).

Pavlus'ta bir ölüm anı deneyimi ve bir diriliş söz konusu olabilir. Korintlilere yazılan ikinci mektubun yazılması ile Elçilerin İşleri 14:19'da anlatıldığı gibi Pavlus'un Listra'da taşlanması arasında 14 yıl vardır. Taşlanan kişinin gerçekten

öldüğünden emin olunmadan taşlama sona erdirilmezdi. Pavlus'u öldüğüne inandıkları için sürükleyerek kentin dışına çıkardılar. Ama sonra Pavlus öylece kalktı – burada öğrencilerin onu yeniden canlandırma girişimlerinden hiç söz edilmez – ve yeniden kente girdi. Bu bir mucizedir. Ya Pavlus diriltildi ya da kendiliğinden yeniden kendine geldi. Bu olay sırasında cennete mi alındı? Bunu kanıtlayamayız, ama dışlayamayız da. Elçinin örneği, öteki dünyada olağanüstü deneyimlerin – bu durumda imanlıların deneyimlerinin – temelde olabileceğini açıkça gösterir.

Şehit İstefanos da bir düşte değil, gerçekten açılmış bir gök gördü (Elçilerin İşleri 7:55-56). Ölüm kısa bir süre sonra taşlanarak gerçekleşmiş olsa da bu bir ölüm anı deneyimi değildi. Böyle bir açıklamayı bugün de temelden dışlamamalıyız.

2.11.4 Ölüm anı deneyimleri – cennet ve cehennem

Zamanımızdaki ölüm anı deneyimlerinin çokluğu, büyük ölçüde yeniden canlandırmayı mümkün kılan modern teknik araçlara bağlanabilir. Toplumumuzun yüksek düzeyde teknikleşmesi, Kutsal Yazılar'da doğrudan ele alınmayan sorular doğurur. Burada, ancak Tanrı'nın Ruh'u'nun yardımıyla O'nun Sözü'nde bulabileceğimiz yanıtları ya da ilkeleri aramalıyız. Tanrı Sözü, zamanımızın sorularına uygulamak bazen kolay olmasa da, bizim günlerimizde de günceldir ve bağlayıcıdır. Canlı ve Ruh'un etkisiyle oluşan bir Kutsal Yazılar anlayışı, tam da Tanrı Sözü'nün zamanımızda uygulanmasıyla ve zamanların ruhsal boyutlarıyla tanınıp değerlendirilmesiyle kendini belli eder (1 Tarihler 12:32).

Ölüm anı deneyimlerinde önemli olan, son derece olumsuz deneyimlerin de bulunmasıdır. Cennet ve cehennem birbirinden ne kadar farklıysa, ölüm anı deneyimlerindeki yaşantılar da o kadar farklıdır. İnsanlar cehennem deneyimlerinden, azaplardan ve cinlerden söz ediyor. Bu dehşet verici deneyimler en çok satan kitaplarda anlatılmaz; çünkü bunlar ölümün olumlu deneyimlerle dolu güzel tablosunu bozar ve sonuçta bir cehennemin ve günahlar için bir cezanın var olabileceğine işaret eder. Bazı insanlar yaşadıklarını kısa sürede bastırır ve unuttur, başkaları ise kurtuluşu Mesih'te arar.

Dr. Rawlings'in¹¹⁸ ayrıntılı olarak ortaya koyduğu bu bilgi karşısında, tanım gereği artık bütün insanlar için bir cennetin olduğundan ve cehennemin yalnızca kilisenin bir uydurması olduğundan söz edilemez. Bu nedenle Bayan Kübler-Ross'tan yukarıda aktarılan alıntı doğru değildir!

Ölüm anı deneyimlerinin, öteki dünyanın her iki yerini ya da durumunu yansıttıkları ölçüde Kutsal Yazılar'ın tablosuna uyduğu sonucunu çıkarabiliriz. Sanki Hades ve cennet, yaşam ile ölüm arasındaki bu bölgeye gölgelerini önceden düşürüyor.

2.11.5 Karanlığın aldatması

İsa Mesih'le ve Kutsal Kitap'la hiçbir ilişkisi olmak istemeyen insanların olumlu ölüm anı deneyimleri yaşaması ve öteki dünyada açıkça çok iyi durumda olan melek varlıklarıyla ve tanıdıklarla karşılaşması bizi kuşkulandırır. Onları hesaba çeken bir Yargıç'la karşılaşmazlar; hatta yaptıkları kötülükler konusunda korunur ve mazur görülürler.

Karşılaştıkları varlıklar, sevgi saçan, dost canlısı, parlak ıslıl ıslıl varlıklardır. Bu varlıklara ilişkin değerlendirmemiz açıktır, çünkü onlar gerçek olmayanı söylüyorlar: Bunlar, en üst önderleri olan İblis'in (2 Korintliler 12:7; Vahiy 12:8) taktiğini taklit eden cinlerdir. İblis kendini ışık meleği kılığına sokar (2 Korintliler 11:14) ve böylece bozuk niyetlerini insana iyi gibi gösterir.

Öteki dünyayla keşişme noktasında ruhlar yalnızca kötü etkilerini uygulamayı beklerler. Bu bize, bu ruhların – yalnızca ölümün eşiğinde değil – insanlara ne kadar yakın bulunduğunu açıkça gösterir. Kötü ruhların varlığı bu anlatımlarla daha da açık hale gelir. Onlar havada bulunurlar ve böylece insanlar arasında dolaşırlar; ayrıca bazı insanları ele geçirmiş ve onların içinde oturmaktadırlar; bu da özellikle Rab İsa Mesih'in yeryüzünde bulunduğu sırada ve O'nun iyileştirmeleri ya da kurtarışlarıyla açığa çıkmıştır. Pavlus Efeslilere şöyle yazar: “Bir zamanlar bu dünyanın gidişine, *havadaki hükümlerliliğin egemenine*, şimdi söz dinlemeyenlerde etkin olan *ruha* uyararak bunların içinde yaşıyordunuz” (Efesliler 2:2) ve: “Çünkü savaşımız insanlara karşı değil, yönetimlere, hükümlerliliğe, bu karanlık dünyanın güçlerine, göksel yerlerdeki kötü ruhsal güçlere karşıdır” (Efesliler 6:12).

118. Dr. med. Maurice S. Rawlings, *Zur Hölle und zurück, Leben nach dem Tod – überraschende Beweise*, Hamburg (Verlag C.M. Fließ), 1996.

Hristiyanların cinlerin etkinliğini ve etkisini çoğu zaman küçümseydiğinden korkuyorum; bu yüzden ne yazık ki kısmen düşmanın hilesine kurban gitmişlerdir. Bu, insanlığın düşüncesine yönelik korkunç derecede şeytani bir saldırdır. Ölüm korkusu ortadan kaldırılıyor. Ama bu utanmazca bir yalıdır. İblis'ten başka kim, ölümü zararsız ve sonsuz güzellikte bir dünyaya giriş olarak göstermekle ilgilenir ki?

Yoksul Lazar, ölüm anında Tanrı'nın melekleri tarafından İbrahim'in kucağına taşındı. Bu melekler hakkında şunu okuyoruz: "Melekler, kurtuluşu miras alacak olanlara hizmet etmek üzere gönderilen hizmetkâr ruhlar değil mi?" (İbraniler 1:14). Demek ki onlar bu dünya ile öteki dünya arasındaki sınırda bulunurlar.

2.11.6 Ölü çağırınlar RAB'bin gözünde iğrençtir

Tanrı, yaşayanlar ile ölümler arasına açık bir sınır koymuştur. Ölümlerle bağlantı kurmaya yönelik her girişimi yasaklar. Ölü çağırınlar bu açık sınırı aşar. Bu nedenle Tanrı'nın bu erkekler ve kadınlar hakkındaki hükmü çok sert olur: "Ölü ruhlarıyla iletişim kuran ya da falcılık yapan bir erkek ya da kadın kesinlikle öldürülecektir. Onları taşılayacaksınız; kanları kendi başlarına olacak" (Levililer 20:27).¹¹⁹

Bu söz ayrıca, ölümlerle bağlantı kurma yeteneklerinin, daha doğrusu girişimlerinin, ölü çağırınları ele geçirmiş olan kötü ruhlar tarafından yönlendirildiğini de açıkça gösterir (1 Samuel 28:7-8). Tanrı'nın bu insanları bu kadar sert biçimde mahkûm etmesinin önemli bir nedeni de budur. Demek ki burada görülen, insanların yetenekleri değil, kaynağı kötülüğün egemenliği olan doğaüstü güçlerdir. Burada açıkça kötü güçlerin etkisi söz konusudur.

Bu nedenle bu ruhların aldattığı da açıktır, çünkü ölümlerin ruhlarını ortaya çıkaramazlar. İsyanında Şeytan'ı izlemiş olan düşmüş meleklerin ölümleri ele geçirebileceği bir yalıdır. Onların yeteneği, ilgili kişiyi aldatıcı biçimde gerçeğe benzer şekilde taklit etmektir. Başka türlü öğrenemeyecekleri şeyleri öğrenmek için ölü çağırınlar aracılığıyla ölümlerle bağlantı kurmak isteyen herkesi aldatırlar. İblis, bu çağırın ilahı olarak etkisini bu yolla genişletir.

Tanrı, Yeşaya aracılığıyla halkını kendi Tanrısı'na danışmaya çağırdı: "Size, 'Fısıldayan, mırıldanan ölü çağırınlara ve falcılara danışın' dediklerinde, 'Bir halk Tanrısı'na danışmamalı mı? Yaşayanlar için ölümlere mi danışılır?' deyin" (Yeşaya 8:19).

119. Ayrıca bkz. Levililer 19:31; 20:6; Yasa'nın Tekrarı 18:11-12; 1 Samuel 28:3; 2 Krallar 21:6; 1 Tarihler 10:13.

Bu bağlamda, örneğin Bayan Kübler-Ross gibi birçok ölüm araştırmacısının ruhlar dünyasıyla da yoğun ilişki içinde olduğunu görmek önemlidir. O, sık sık görüştüğü ruhlarından söz eder. Ölümün gücüne sahip olan İblis, insanın ölüm korkusunu bilir ve ölümün bir yargı ve günahın sonucu olmadığı yanılsamasını insana yaşatmak için bu korkuyu kullanır. Buna göre insanın kurtarılsa ihtiyacı olmazdı – oysa ölüme karşı zafer kazanan bu kurtarılsı gerçekleştirmiştir. “Kesinlikle ölmezsiniz” sözü, baştan beri aldatıcının yalanıydı (Yaratılış 3:4) ve o, bu yalanı gizlemek için her seferinde yeni gerekçeler bulur.

Birçok ölüm araştırmacısı spiritisttir ve New Age akımıyla bağlantılıdır. Bu nedenle ancak aldatılmış kişiler olabilirler.

2.11.7 Saul ve Samuel

1 Samuel 28'deki Saul ile En-Dor'daki ölü çağırان kadın olayı dikkat çekici bir istisnadır. Saul burada büyük bir hata işlemiş olsa da ve ölü çağırانlar ölüleri yukarı çıkaramasa da, bu durumda Samuel gerçekten görüldü. Bunu iki şey açıkça gösterir: Birincisi, Samuel'i çağırان kadın değildi. Samuel onun etkinliği olmadan görüldü. Kadının dehşete düşmesi, burada onun alışık olduğundan bambaşka bir şeyin gerçekleştiğini gösterir. Durumu denetleyen o değildi. Tanrı'nın peygamberi asla bir falcılık ruhu aracılığıyla ortaya çıkarılmış olmazdı. İkincisi, Samuel açıkça Saul'un zaten bildiği gerçeği söyledi. Demek ki kendini Samuel gibi gösterip Saul'a yalan söyleyen herhangi bir ruh değildi. Samuel burada, daha sonra Musa ile İlyas'ın İsa'nın görünümünün değiştiği dağda görüldükleri gibi görüldü.

Demek ki bu olay, ölülerin ölü çağırانlar ya da cin ruhları aracılığıyla ortaya çıkarılamayacağını doğrular. Bunu yalnızca Tanrı yapabilir ve Kutsal Yazılar'ın bildirdiği kadarıyla bunu yalnızca burada yapmıştır. Yaşayanların bu dünyası ile ölülerin öteki dünyası arasında kesinlikle hiçbir alışveriş yoktur. Yaşayanlar ile ölmüş olanlar arasında aşılamayan bir ayrılık vardır. Bununla, bu dünyayla temas kurmaya pekâlâ çalışan cinler dünyasını kastetmiyorum. Ama cinlerin ölmüş olanlarla artık hiçbir ilgisi yoktur.

2.11.8 Son zamanlarda Mesih karşıtı aldatma

Hızla ilerleyen teknik gelişmenin doğurduğu ahlaki ve etik sorunlar, son zamanların bir belirtisidir. Büyük ölçüde ancak teknik sayesinde mümkün olan ölüm anı deneyimleri, cinlere ve onların öğretilerine de kapı açar: “Ruh açıkça

diyor ki, son zamanlarda bazıları aldatıcı ruhlara ve cinlerin öğretilerine kulak vererek imandan dönecekler” (1 Timoteos 4:1).

Vahiy kitabında betimlenen son zamanların olayları bugün bile gölgelerini önceden düşürüyor: “*Bunlar belirtiler gerçekleştiren cin ruhlardır ...*” (Vahiy 16:14). Mesih karşısının ruhu şimdiden etkindir ve kilisenin göğre alınışından sonra daha önce hiç görülmemiş bir ölçüde tam olarak gelişecektir. Belirtiler ve mucizeler yapacak; Tanrı’nın Şeytan’a, insanların yalnızca Tanrı’ya yükleyeceği mucizeleri yapması için ne kadar alan tanıyacağını bilmiyoruz. Pavlus Selaniklilere şöyle yazdı: “O zaman yasa tanımaz adam ortaya çıkacak. Rab İsa onu ağzının soluğuyla yiyip bitirecek ve gelişinin görkemiyle yok edecek. Yasa tanımaz adamın gelişi, *Şeytan’ın etkinliğine uygun olarak her türlü güç, yalan belirtiler ve mucizelerle* ve mahvolanlar arasında haksızlığın her türlü aldatmacasıyla olacak; çünkü onlar kurtulmak için gerçeğin sevgisini kabul etmediler” (2 Selanikliler 2:8-10).

Bu ayetleri anıyorum, çünkü tam da bugünkü durumu betimliyorlar. Tanrı Sözü’ne hiçbir şekilde uymayan ölüm anı deneyimleri de Şeytan’ın son zaman programının bir parçasıdır. O hiçbir fırsatı kaçırmaz ve bu daha yalnızca başlangıçtır.

2.11.9 Sonuç¹²⁰

Peki ölüm anı deneyimleri hakkında ne düşünmeliyiz? Bu soruyu tek bir cümleyle yanıtlamak mümkün değildir. Ölüm anı deneyimlerinin bazı yönleri çok karmaşıktır ve psikolojiyi, parapsikolojiyi ve okültizmi ilgilendiren sorulara dokunur. Bu nedenle bu bölümü, açık bir yargıya varmaya yardımcı olabilecek bazı temel saptamalarla bitiriyorum.

Ölüm anı deneyimi yaşamış, yani “geri dönmüş” insanlarda ölüm geri dönülmez ölüm değildir; bu nedenle onların deneyimleri öteki dünya hakkında gerçek bilgi vermez.

Onlar ne cennette ne de cehennemdeydi. “Ölmekte olmak”, “ölü olmak” ile aynı şey değildir. Münih’e doğru yola çıkıp aynı yoldan geri dönmek, Münih’e varmış, hele hele orada yaşıyor olmak demek değildir.

120. Ölüm anı deneyimleriyle daha ayrıntılı uğraşmak için John Ankerberg & John Weldon’un kitaplarını öneririm (bkz. Kaynakça).

Yaşadıkları şey cennete ya da cehenneme karşılık geliyorduyorsa,¹²¹ o zaman Kutsal Yazılar'ın hakkında hiçbir şey söylemediği, yaşam ile ölüm arasındaki bir alanla karşı karşıyayız demektir. Ama böyle deneyimlere ilişkin birçok tanıklığa dayanarak, canın bedeni kısa bir süre için terk ettiği bölgede¹²² ruhların cana yaklaşabileceği sonucunu çıkarıyoruz; bunlar hem Tanrı'nın melekleri hem de Şeytan'ın melekleri olan cinler olabilir (2 Korintliler 12:7). Şeytan'ın aldatması, kaybolmuş olsalar da bu insanlara cenneti varmış gibi göstermesindedir. “Öteki dünyadan” getirilen bilgiler, çok büyük çoğunlukla Kutsal Kitap'ın gerçeğine uymaz.

Son zamanlar, Hristiyanları da esirgemeyen, cin kaynaklı bir aldatmayla belirlenir. Anlatılanların çoğu, yazarların ve sözde araştırmacıların hüsnükuruntusuyla doludur; başka bir kısmı da düpedüz sahtekârlıktır. Çoğu durumda, ölüm araştırmacısı denen kişilerin dünya görüşü New Age akımına, mistisizme ve Doğu dinlerine ve felsefelerine karşılık gelir. Yalnızca bu nedenle bile bu insanlar Şeytan'ın aldatmasına karşı savunmasız durumdadır.

İmanını açıkça ikrar eden Hristiyanlar ölüm anı deneyimleri yaşadığında, şu her zaman geçerli kalmalıdır: Kutsal Yazılar'ın kanonu kapanmıştır. Kutsal Kitap'tan zaten bilmediğimiz bir şeyi bize açıklayabilecek yeni bilgiler olmayacaktır. Bu tür deneyimler yaşamış Hristiyanlar teolojik sonuçlar çıkarmamalı, Tanrı'nın yaşadıkları aracılığıyla kendi kişisel ruhsal yaşamları açısından onlara ne söylemek istediğini kendilerine sormalıdır.

Ruhları ayırt edebilmek (1 Korintliler 12:10; 1 Yuhanna 4:1) ve açık, Kutsal Kitap'a dayanan bir tutum alabilmek için dua edelim.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- Ölüp yeniden geri döndüğünü ileri süren bir insana ne yanıt verirdiniz?
- Öte yandan “Sonuçta şimdiye dek hiç kimse geri dönmedi ki!” itirazına nasıl yanıt verirsiniz?
- Ölüm anı deneyimleri neden cennet ve cehennem hakkında bilgi vermez?
- Ölüm anı deneyimi yaşamış bir Hristiyan buna nasıl tepki vermelidir?
- Ölüm anı deneyimleri neden yeni bilgiler ortaya çıkaramaz?

121. Klinik olarak ölmüş olup hiçbir şey yaşamamış insanlar da vardır.

122. Benzer deneyimler uyuşturucularla da oluşturulabilir ve bu nedenle ölümlle zorunlu olarak bir ilgileri yoktur. Bir ölüm deneyimi yaşamadan bedeninin dışında bir deneyim yaşamış insanlar hakkında sayısız anlatım vardır.

3 Kutsal Kitap'ın insan anlayışı

“Ruh-can” kavramının kullanılması, Kutsal Kitap'ın insan anlayışını incelemeyi zorunlu kılar. Zaten insanı ve onu insan yapan şeyleri incelemekten “ölüm” ve “canın ölümsüzlüğü” konusu gerçekten anlaşılamaz. Bu, burada sınırlı bir ölçüde ve konumuz açısından yapılacaktır. Ancak Kutsal Kitap, insan hakkında tek bir yerde kapsamlı olarak konuşan bir antropoloji¹²³ ders kitabı değildir. Üstelik insan hakkında teologların ya da psikologların diliyle değil, gündelik dille konuşur. Kutsal Kitap'ın dili çok yönlüdür ve çoğu zaman aynı ifadeyi farklı anlamlarda kullanır. Konunun güç ve geniş kapsamlı olmasının tek nedeni bu değildir; bu nedenle genel bir bakış elde etmek çaba gerektirir. Konu güç olsa ve bu konuda farklı görüşler bulunsu bile, imanlı bununla uğraşmaktan geri durmamalıdır. Çünkü burada söz konusu olan kendisidir: Tanrı'nın onu nasıl yarattığı, Tanrı'nın onu nasıl istediği! Bunda Tanrı'nın büyüklüğü ve bilgeliği görülür.

Bu konuda Tanrı Sözü'nü eline alan kişi, insanın varlığının öğelerini betimleyen birçok kavram bulacaktır. Bunlar “yürek, ruh, can, böbrekler, kemikler, et, beden, düşünceler, vicdan, akıl, irade” gibi sözcüklerdir. Bu kavramların metin bağlamı içinde incelenmesi gerekir.

Bu sırada kavramların çok çeşitli anlamlarda ve çevirilerde kullanıldığı görülecektir. Demek ki incelemenin sonunda, kusursuz ve kesin tanımlara sahip olacağımız bir çözüm olmayacaktır. Ama temel kavramlar daha açık hale gelecek ve birçoğunu daha iyi yerine oturtabileceğiz. Kutsal Kitap'ın insan anlayışı diye adlandırabileceğimiz genel bir yapı ya da düzen görülecektir.¹²⁴

İncelemem kendi başına ve her türlü bağlamın dışında yapılmış kapsamlı bir çalışma da değildir. Özellikle, insanın ölümden sonra hiçbir şekilde var olmadığı yönündeki yanlış görüş göz önünde tutularak yapılmaktadır. İnsanın bedenden ayrı öğeler olarak ne canı ne de ruhu olduğu ileri sürülür. İnsan *yalmızca* ölümle

123. İnsan hakkındaki öğretisi.

124. İncelemede temel olarak şundan yola çıkmak gerekir: İnsan bütün yapısıyla, yani bütün varlık öğeleriyle günahın etkileri altına girmiştir; bu nedenle bunlardan hiçbirini tarafsız ya da günahtan etkilenmemiş olarak görülemez. Burada, insan anlayışlarının genel olarak Kutsal Kitap'ın insan anlayışıyla keskin bir karşıtlık içinde olduğu açıkça görülür. Yaratıcı tanımayan ve bu nedenle O'nun vahyini reddeden psikologlarda ve filozoflarda, düşüşü ya da Yaratıcı karşısındaki sorumluluğu hesaba katan yanıtlar pek bulamayız.

yok edilen bütünlüğü ve birliği içinde görülür. Dolayısıyla ölüm, dirilişteki yeni yaratılışa kadar var olmama demektir. Buna göre insanın kişiliğinin yeri ve merkezi olan ruh ve can, geçici olacak ve beden gibi çürüyüp gidecekti.

Ölümünden sonra bir bilincin var olduğunu daha önce ayrıntılı olarak ortaya koyduğum için, bu yanlış görüşlerin Kutsal Kitap'ın insan anlayışına uymayan bir insan anlayışına dayanması şaşırtıcı değildir.

3.1 İnsan nelerden oluşur?

Daha önce belirtildiği gibi, Eski ve Yeni Antlaşma'da insanın varlığının parçalarını belirten birçok kavram vardır. Ve ilk sırada yer alan kavramlar “ruh” ve “can” değil, insanın özünü bütün öteki kavramlardan daha çok betimleyen “yürek”tir. “Yürek” Kutsal Kitap'ta binden fazla kez ve farklı anlamlarda geçer. İnsanın yüreği – kanı pompalayan kas değil – mecazi anlamda insanın merkezi, en iç ve dolayısıyla gizli varlığıdır.

İnsan, yaratılışın tacı ve Tanrı'nın suretinde yaratılmış bir varlık olarak son derece karmaşık bir varlıktır. Onu iki ya da üç öğeye ayırmak fazla basit olurdu. İnsan, parçalara ayrılabilen “maddelerden” oluşmaz; farklı yönleri olan bir birlik oluşturur. Bir yön¹²⁵ insanı belirli bir bakış açısından ya da açıdan betimler. Biz insana, zamanın ötesine uzanan varlığı açısından bakıyoruz. Sorumuz, ölümden insana ne olduğudur.

Dikkat çekici olan, bu sorunun çoğu zaman “ruh” ve “can” diye adlandırılan varlık öğelerine ya da varlık yönlerine dokunmasıdır.¹²⁶ Bütün öteki kavramlardan daha çok Kutsal Kitap'ın *asıl* antropolojik kavramı olan yürek, bu bağlamda pek ya da hiç söz konusu edilmez.

İncelememin başlangıç noktası olarak iki ayet ele alınacaktır. Bunlardan biri insanın yaratılışına geri gider, öbürü geleceğe işaret eder:

“RAB Tanrı Adem'i topraktan yarattı ve burnuna yaşam soluğunu üfledi. Böylece Adem yaşayan bir can oldu” (Yaratılış 2:7) ve:

“Esenlik kaynağı olan Tanrı'nın kendisi sizi tümüyle kutsal kalsın. Ruhunuz, canınız ve bedeniniz Rabbimiz İsa Mesih'in gelişinde bütünüyle kusursuz korunsun” (1 Selanikliler 5:23).

125. Bu konuda ayrıntılı olarak bkz. W.J. Ouweneel, *Psychologie, Ein Bibelorientiert-Wissenschaftlicher Entwurf*, Dillenburg (CVD), 1993, s. 61–67.

126. Örneğin Yaratılış 8:21; Yasa'nın Tekrarı 6:5; 26:16; Süleyman'ın Özdeyişleri 4:23; Matta 22:37; Markos 7:21; Romalılar 1:21; 2:15; 10:9.

Bu ayetlerde “ruh”, “can” ve “beden” kavramlarını, insanın kökeni ya da yaratılışıyla bağlantılı olarak ve geleceği açısından buluyoruz. Pavlus Rab’bin gelişinden söz eder ve bu ayette onun için insanın bütünü ruh, can ve bedenden oluşur. “Sizi *tümüyle* kutsal kılsın” ifadesi bu gerçeği açıkça vurgular. Varlık öğelerinin bu “düzenini” Tanrı Sözü’nde gerçekten yalnızca bir kez, yani burada buluruz. Birçokları bu ayetten insanın yalnızca üç parçadan oluştuğu sonucunu çıkarır.¹²⁷ Eğer böyle olsaydı, insanın yüreği nerede kalırdı ve yukarıda anılan bütün öteki kavramlar nasıl açıklanırdı? Pavlus insanı genel olarak bu üç yönle sınırlamaz; çünkü o da mektuplarında başka kavramlar kullanır. Burada geleceği göz önünde tutar ve insanın bütünü’nün, çeşitliliği içinde, bütün yönleriyle Mesih’in Günü’ne kadar korunacağını söyler.

Pavlus için gelecek açısından insana bu şekilde bakmak önemlidir. Onun bakışı da, Yaratılış 2:7’den yola çıkarak insanın yapısı hakkında bir şey söyleyen ve Eski Antlaşma’da bulunan bütün ayetlerin devralınması ve özetlenmesinden başka bir şey değildir. Başka türlü de olamaz; çünkü Eski ve Yeni Antlaşma’dan oluşan Kutsal Yazılar, Tanrı’nın bir araya getirdiği bir birlik oluşturur. Böylece Pavlus’un insan anlayışı, Tanrı’nın daha Eski Antlaşma’da verilmiş olan vahyine tamamen uyar. Demek ki bu yeni, hele hele bir Yunan insan anlayışı değil, deyim yerindeyse İbrani ya da Yahudi insan anlayışıdır.

Pavlus belirli bir sıra belirtir ve bu sırada insanın ruhunu ilk sıraya koyar. Ama beden son sırada yer aldığı için bununla değersizleştirilmez¹²⁸. Bu sıranın neden seçildiği, insanın yaratılışından anlaşılır: Orada ruh (yaşam soluğu), insanı ancak Tanrı’nın benzeyişinde bir insan yapan temel öğedir.

127. İnsanın Kutsal Kitap’taki anlamıyla ikili (iki parçalı, dikotomik) mi yoksa üçlü (üç parçalı, trikotomik) mi var olduğu yönündeki eski tartışmayı burada izlemiyorum. Canın ve ruhun çok çeşitli anlamları nedeniyle aralarında böyle kesin bir sınırın bulunmadığı yaklaşımı yeğliyorum. Bu nedenle şu saptama yardımcıdır: “İşlevsel açıdan bakıldığında, yaşayan insan için, bütünlüğü göz önünde tutulursa, örneğin 1 Selanikliler 5:23’te olduğu gibi pekâlâ ruh, can ve bedenden söz edilebilir. Ama özsel açıdan, insanın yalnızca iki ‘parçadan’ oluştuğu gerçeği değişmez: aşkın parça olan ruh-can ve içkin parça olan beden. Böylece özsel bir ikilikten ve işlevsel bir üçlükten söz edilebilir. Demek ki canın bedenden ve ruhtan bağımsız, kendi başına bir varoluşu yoktur; gerçi ruhla da tamamen özdeş değildir, her zaman – bir insanın ölümünden sonra da – ayrıt edilebilir kalır” (Roland Antholzer, *Geist, Seele und Leib – der Mensch in seiner Beschaffenheit*).

128. Yine de bu, Hristiyanın dikkate alması gereken bir sıradır: Bedenin ihtiyaçları gereksiz bir yük ve dolayısıyla ruhsal gelişim için bir engel olabilir. Bu nedenle Pavlus şöyle dedi: “Bedenimi yumruklayıp köleleştiriyorum” (1 Korintliler 9:27). “Bedenin belirlediği” biri olmak değil, Kutsal Ruh aracılığıyla yenilenen kendi ruhunun belirlediği biri olmak istiyordu. Bedeni ruhunun aracı olmalı ve onun düşüncelerini izlemeliydi, tersi değil.

3.2 İnsanın ruhu

Eski Antlaşma'nın insanın yaratılışı hakkındaki temel sözleri şunlardır:

“Tanrı, ‘Kendi suretimizde, kendimize benzer insan yaratalım’ dedi ... Tanrı insanı kendi suretinde yarattı, onu Tanrı’nın suretinde yarattı” (Yaratılış 1:26-27).

“RAB Tanrı Adem’i topraktan yarattı ve burnuna yaşam solğunu üfledi. Böylece Adem yaşayan bir can oldu” (Yaratılış 2:7).

Burada ilk insanı, önce cansız olarak, yerin toprağından biçimlendirilmiş olarak görüyoruz. Ardından yaratılış öyküsünde eşi olmayan bir olay gelir, yaşam verilmesi: Tanrı onun burnuna yaşam solğunu üfler. Sonuç, topraktan biçimlendirilmiş maddi bir bedeni olan ve içinde Tanrı’nın yaşam solğunu taşıyan tek yaratık olan yaşayan insandır. Yaşam solğu onun içine girer ve orada kalır; böylece onun yapısına¹²⁹ ait olur. Onu Tanrı’nın benzeyişinde bir insan yapar.

3.2.1 Yaşam solğu

Tanrı’nın kendisinden verdiği yaşam solğu, Pavlus’un 1 Selanikliler 5’te de adını andığı insan ruhuna karşılık gelir.¹³⁰ “Soluk” (Almanca: *Odem*) sözcüğü farklı biçimlerde çevrilir. Bu sözcüğün geniş bir anlam yelpazesi vardır. Tanrı’yla, insanla ve hayvanlarla ilişkilidir. Anlamlarından biri şudur: Yaşam solğu, Tanrı’nın insana verdiği ve hayvandan farklı olarak insanın yapısının en temel ögesi olarak ona üflenen ruhtur.

Tanrı’nın her insana verdiği ruh aracılığıyla¹³¹ insan bağımsız bir kişi, yani bir “ben” ve böylece Tanrı için bir “sen” olur. Bize çok tanıdık gelen “kişi” kavramının kökeni tam olarak buradadır. Tanrı sonsuz, ama yine de kişisel bir Tanrı’dır; insanın Yaratanı ve Koruyanıdır.

Tanrı’nın suretinde yaratılmış insan, kişiliği Tanrı’nın kişiliğinden türetilmiş bir kişidir.

129. Bileşim, yapı, düzen.

130. Bu, Eski Antlaşma’da birçok kez kanıtlanır: Eyüp 27:3; 32:8; 33:4, 6; 34:14-15; Yeşaya 42:5; 57:16; 1 Krallar 17:17, 21, Mezmurlar 104:29-30 ve Hezekiel 37:1-14 ile bağlantılı olarak.

131. “Tanrı’dan gelen ruh”, bizim Tanrılığın üçüncü kişisi dediğimiz Kutsal Ruh’la karıştırılmamalıdır. Bu, Tanrı’dan gelen ruhtur, ama bir kişi olarak değil, yaşam veren bir güç olarak. Tanrı’nın kendisinden insana verdiği şeydir.

3.2.2 Tanrı'dan gelen ruh ve insanın ruhu

Tanrı'nın verdiği ruh, insanın ruhunu biçimlendirerek insanı bir kişi yapıyorsa, bu ruhun konumuz için büyük önem taşıyan iki yönünü açıkça birbirinden ayırmamız gerekir. Bir yandan bu, Tanrı'dan gelen ruhtur ve öyle kalır. Bu, insanı Tanrı'ya eşit kılmaz; insan bu ruha, Verene bağımlı olarak bir *armağan* şeklinde sahiptir; tıpkı bir ağacın yapraklarının gücü ve yaşamı ancak ağaçla bağlantı içinde taşıması gibi. Pavlus'un Areopagus'ta Yunanlılara “Tanrı'nın soyundan” olduğumuzu söylediği sözü de bu anlamda anlamak gerekir (Elçilerin İşleri 17:28-29; krş. Luka 3:38'deki İsa'nın soy kütüğü: Orada Tanrı en başta insan soyunun kaynağı olarak yer alır: “Adem’in, *Tanrı'nın* oğlu”).

İkinci yön, bu ruhun insana özgü kendi varoluşunda yatar. Tanrı'dan gelen ruh, insanda onu kişi yapan *insanın ruhu* oldu (Romalılar 1:9; 1 Korintliler 16:18; 2 Korintliler 2:13; 7:13; Filipililer 4:23; 2 Timoteos 4:22; Filimon 25).

Böylece Tanrı'nın önünde tükenen “onların” – yani insanın – ruhundan (soluğundan) da söz edilir (Yeşaya 57:16). Burada söz konusu olan, tükenemeyen Tanrı'dan gelen ruhun tersine, zayıflığı ve gelip geçiciliği içindeki insan ruhudur.

Ruh, insanın en iç varlığıdır (Mezmunlar 32:2; yürek diye de anılır: Markos 7:20-23; Yeşaya 57:15; 1 Korintliler 7:34)¹³². O öznenin merkezi, kişi olarak “ben”dir (Yeşaya 26:9). Tanrı'dan gelen bu ruh insana Tanrı'nın benzeyişini kazandırır (“Tanrı Ruh'tur”; Yuhanna 4:24) ve onun insanlığını Tanrı'nın amaçladığı biçimde oluşturur.

Ruh, sık sık sanıldığı gibi insanın aklı değildir. Bu görüşün kökeni, ruhun “akıl” ve “bilgi” ile eş anlamlı olduğu Yunan felsefesindedir. Bu görüş, Kutsal Kitap'ın eşsiz insan anlayışını karartır. Kutsal Kitap, ruh hem düşünse hem de hissetse de, “ruh” ile “akıl” arasındaki farkı kendisi ortaya koyar. Akla yüklediğimiz düşünme, ruhun yalnızca *bir* işlevidir (Süleyman'ın Özdeyişleri 20:27; 1 Korintliler 2:11; 14:14; Yeşaya 29:24).

İnsanın ruhu, içimizde Tanrı'nın konuşabildiği “yer”dir de. Tanrı'nın insan üzerindeki etkinliği için çıkış noktası ve antendir (Süleyman'ın Özdeyişleri 20:27). Örneğin Kutsal Ruh, Tanrı'nın çocukları olduğumuza bizim ruhumuzla (yani insan ruhuyla) birlikte tanıklık eder (Romalılar 8:16). Ama Tanrı insanın bütününe seslenir. Ruh, Tanrı'nın konuşmasının giriş kapısıdır; ama insan Tanrı'ya boyun eğdiğinde, kendini Tanrı'ya hizmete adayın insanın bütünüdür.

132. Krş. 2 Korintliler 4:16'daki “*iç varlık*”; ancak orada imanlının yeni yaşamını betimler.

İnsanın ruhu, hem imanlıda hem de imansızda insanın özünü oluşturur (Yaratılış 41:8; 45:27; Ezra 1:1, 5; Daniel 6:3). Ama Kutsal Ruh olmadan insanın ruhu benliğe bağlıdır (Romalılar 8:4-8), Tanrı'yla ilişki kurmaktan acizdir.

Günaha düşmüş insanın ve onun insan ruhunun Tanrı'ya yönelikliği dinlerde açıkça ifadesini bulur. İnsan Tanrı'ya yönelikliği içinde Yaratana değil, arkalarında cinlerin durduğu putlara başvurur.

İncelememiz için temel nokta, Tanrı'nın verdiği ruhun ölümsüzlük özelliğine sahip olmasıdır. İnsan ruhunun ölümsüzlüğü açıkça anılmaz; ama bu, Tanrı'nın soluğunun ölemeyeceği gerçeğinden çıkar. Bu, sonsuz Tanrı'nın soluğu ya da ruhudur (Romalılar 16:26). Ancak her insanın başlangıçtan beri içinde taşıdığı Tanrı soluğu, Tanrılığın bir kişisi olan Kutsal Ruh değildir. Kutsal Ruh'un içlerinde yaşadığı yalnızca Tanrı'nın çocukları için söylenir. Tanrı'nın soluğu ile Tanrı Ruhu'nun kişisi kastedilmez; Tanrı'nın yaşamına karşılık gelen ve dolayısıyla insanın yaşam veren gücü olan bir şey olarak Tanrı'nın soluğu kastedilir. Tanrı'nın bu soluğu, öz ve “madde” bakımından Tanrı'dandır. İnsan bu ruha sahipse, onun ruhu da – her zaman sonsuz Tanrı'ya bağımlı olarak – ölümsüz ya da zamanın ötesinde olmalıdır.

Burada yineliyorum: İnsan Tanrı'nın soluğuna, insan oluşu için belirleyici olan bir armağan olarak sahiptir. Bu soluk, kendi varoluşu içinde aynı zamanda insanın kişiliğini oluşturur. Bu nedenle insan ruhu hakkında ölümle bağlantılı olarak ne söylendiğini öğrenmek ilginçtir.¹³³ Vaiz kitabında sık sık gösterilen klasik ayet, toprağın, yani insan bedeninin toprağa, ruhun ise onu veren Tanrı'ya döneceğini söyler (Vaiz 12:7). Ruh burada, beden ölümünden ve çürümesinden sonra da varlığını sürdüren çürümezliği içinde görülür. Ama bu ruh yalnızca insana yaşam veren Tanrı'dan gelen ruh değildir. Aynı zamanda insanın kişiliğinin ve ben bilincinin bulunduğu insan ruhudur. Ruh Tanrı'ya döndüğünde, böylece insanın ruhu, yani kişi (yalnızca beden yaşamı değil) Tanrı'ya döner ve Tanrı onu, ister yargı için ister bereket için olsun, kabul eder.

İnsanın ruhu bedene bağlı değildir ve ölümden beden gibi yok olmaz. Mezmur yazarı ruhun çıkıp toprağa döndüğünü söylediğinde (Mezmurlar 146:4),¹³⁴ bundan kişinin bedene bağlı olduğu ve “ben”i oluşturan şeyin toprak olduğu

133. Krs. bölüm 1.7.1.

134. Mezmurlar'daki bu ayet, “ruh” kavramının farklı anlamları olduğunu ve burada örneğin yalnızca “nefes” anlamına geldiğinin bir kanıtıdır.

sonucu çıkarılamaz. İnsanın kişiliği ruhuna bağlıdır (1 Korintliler 5:5) ve beden ölüp çürüdüğünde var olmayı bırakmaz.

Yeni Antlaşma bize, Yayı'ın kızının ruhunun ölü kızı nasıl geri döndüğünü (Luka 8:55; Yakup 2:26) ve İstefanos'un ruhunu Rab İsa'nın ellerine nasıl teslim ettiğini (Elçilerin İşleri 7:59; krş. Luka 23:46; Mezmurlar 31:5) gösterir. Petrus da şimdi cezaevinde olan ruhlardan bu anlamda söz eder (1 Petrus 3:19). Bunlar bir yandan kişilerin kendileridir, öbür yandan öldükleri için ruhsal, yani maddi olmayan bir durumda bulunurlar (İbraniler 12:23).

3.2.3 Özet

Kutsal Kitap'ın ruh kavramı, başka insan anlayışlarının ruh kavramından temelden farklıdır. Ruh, insanın canını ruh-cana yükseltir ve insanı kişi yapar. İnsanın kimliğinin güvencesidir. Ruh, Tanrı'nın benzeyişinde yaratılmış insanı hayvandan ayırır. İnsanın bir ruhu olduğu için Tanrı ona seslenebilir, insan da Tanrı'ya. Ruh sonsuz bir varoluşa sahiptir, çünkü Tanrı'dan gelen ruhtur. Böylece insan, daha yüksek, görünmeyen bir dünyaya yönelik bir sonsuzluk varlığıdır.

3.3 İnsanın canı

Pavlus insanın ruhu ile bedeni arasında canı anar. Kutsal Yazılar'da ruh ve can birkaç kez birbiriyle yakından bağlantılı olarak geçer; öyle ki her kavram tek başına (1 Petrus 2:11; Filipililer 1:27) iç varlığı (2 Korintliler 4:16; Mezmurlar 103:1), yani insanın maddi olmayan ve görünmeyen yönünü belirtebilir. Yine de bu iki kavram birbirinden ayrılır da (İbraniler 4:12; 1 Selanikliler 5:23).

Canın, insanın ve hayvanın maddi organizmasına yaşam verdiği şekliyle yalnızca yaşam anlamına geldiğine sık sık haksız yere dikkat çekilmiştir (bkz. Matta 2:20; 16:25-26; Luka 12:22). *Can* sözcüğünün bu anlamı da vardır; ama onun da *ruh* sözcüğünününe benzer bir anlam çeşitliliği vardır.

Can çoğu zaman salt “yaşam” anlamından ayrılır. Çünkü *can* da, insanın ruhu gibi, onun temel bir parçasıdır (Eyüp 19:2; Süleyman'ın Özdeyişleri 3:21-22; Matta 10:28; Luka 12:20; 2 Petrus 2:8).

Örneğin canın esenliği, bedeninin ve onun yaşamının esenliğinin karşısına konur ve böylece ondan açıkça ayrılır (3 Yuhanna 2). İnsanlar bedeni öldürebilir, ama canı öldüremez (Matta 10:28). Bu ayette can yaşam olsaydı, bedeninin yaşamıyla birlikte öldürülürdü. Rab İsa burada canı açıkça, bedeninin ölümüyle

ölmeyen bir insan varlığı ögesi olarak nitelendirir. Rab İsa'nın sözlerine göre can, insanın bir ögesi olarak onun ruhundan ve bedeninden açıkça ayrılır (Luka 17:33; krş. 1 Petrus 2:25; Elçilerin İşleri 14:22).

İnsanın bir parçası olarak can, ruhun yanı sıra insanın bütününe de ifadesidir. Bu nedenle Kutsal Kitap insanların sayılması söz konusu olduğunda “can” kavramını kullanır (krş. Yaratılış 46:25-27; Elçilerin İşleri 2:41).

Can, insanda ruhla birlikte kişiliği oluşturur (Luka 9:24; İbraniler 6:19; 10:39). Can – ruh gibi – insanın “ben”ini temsil eder (2 Korintliler 1:23; Yeşaya 53:11; Ağıtlar 3:24).

Can, ruh ile beden arasında belli bir ara konumda bulunuyorsa, bir yandan ruhla ilişkisi vardır; bu nedenle ona “ruh-can” da diyoruz. Öbür yandan bedenle, dış varlıkla yakın bağlantı içindedir.

Canın bedenle ilişkisi, bedenin canının kanda olduğunu okuduğumuzda açıkça ifade edilir (Levililer 17:11; Yasa'nın Tekrarı 12:23). İnsanın ve hayvanın canı kanla ilişkilendirilir (Yaratılış 9:4-5). Bu nedenle insanın ölümü, canın dökülmesi olarak da adlandırılır (Mezmurlar 141:8; Yeşaya 53:12). Bedenden bütün farklılığına rağmen can, onunla çok yakın bir bağlantı içindedir; bu, bu biçimde ruh için geçerli değildir. Bu nedenle insanın yaratılışında, onun yaşayan bir can olduğu söylenir; hayvan da yaşayan bir can diye adlandırılır (Yaratılış 1:20-21, 24; 2:19; 9:10).

İnsanın bütünüyle yaşayan bir can olması, canın ve bedenin yakın ilişkisini ortaya koyar; çünkü orada söz konusu olan, toprağın, cansız maddenin yaşama kavuşturulmasıydı. Hayvan da bu anlamda, başka hiçbir anlamda değil, “yaşayan can” diye adlandırılır. Hayvanın canı ona Yaratan tarafından üflenmemiştir; insanda ise tam da bu olmuştur. Hayvan ile insan arasındaki temel fark buradadır (Levililer 24:17-18).

Eski Antlaşma'da ceset de (İbranicede) “can” diye adlandırılır (Çölde Sayım 5:2; 6:6, 11; 19:11, 13). Burada can, insanın bedenini ve biçimini belirtir. Böylece beden aynı zamanda canın dış biçimidir, ama onun özü değildir; yani ceset can değildir. Olamaz da, çünkü can insanın ölümünde dışarı çıkar (Yaratılış 35:18). “Can” kavramı ölü insan bedeni açısından, salt bedensel, maddi can biçimi anlamına gelir, ama cansız olarak.

Bedenin canla bu yakın bağlantısı, canın insanın ölümünden sonra da “kendisi” insan bedeninin biçimine ve görünüşüne bağlı olduğunu ima eder. Buna göre can “bedensel biçimde” görünür (Luka 3:22'deki anlamda). Ancak ara durumun

bu “bedeni” artık maddi değildir. Böylece can ölümden sonra da insan biçiminde görünür ve bu biçimde tanınabilir.

Bu ışıktaki, Yuhanna'nın Tanrı'nın sözü uğruna boğazlanmış olanların canlarını görmesi anlaşılır (Vahiy 6:9; 20:4). Can yalnızca yaşam olsaydı, Yuhanna ne görmüş olurdu? Açıkça, kim olduklarını tanıdığı insan biçimleri gördü. Bundan, yani Yuhanna'nın canları insan biçimleri olarak tanınmasından daha fazlası, onların bizim için görünmeyen dünyadaki ruhsal bedenliliği hakkında çıkarılamaz. Burada açıkça gösterilmek istenen şudur: Ölümden sonraki tanınabilirliğin, tıpkı yeryüzünde maddi beden aracılığıyla olduğu gibi, insanın dış görünüşüyle ilgisi vardır.

Canın ölümden sonra var olmayı sürdürmesine ilişkin bu düşünceler ölümsüzlük sorusuna da dokunur. Canın bedeninin ölümünden sonra yaşamayı sürdürdüğü açıkça ortaya konmuştur. Canın ölümsüz, yani sonsuz bir varoluşa sahip olup olmadığı ancak onun ruhla bağlantısı içinde yanıtlanabilir. Ölümsüz olan ruh canda oturduğuna, insanın yapısında onunla ayrılmaz bir bağlantı içinde bulunduğuna ve iki kavram çoğu zaman bir ve aynı şeyi ifade ettiğine göre, insanın canı da ruh-can olarak ölümsüz olmalıdır. Can kendi başına ölümsüz değildir, çünkü yalnızca Tanrı kendi başına ölümsüzdür. Can, Tanrı onu ayakta tuttuğu ve onun ölmesini değil, yaşamasını istediği için ölümsüzdür.

3.3.1 Özet

“Can” sözcüğünün çok katmanlı anlamları nedeniyle (Eski Antlaşma'da 755 kez) bir tanım yapmak mümkün olmasa da, tam da bu zenginlikten şu sonuç çıkarılabilir: İnsanın canı onun varlık öğelerinden biridir. O, ruh-candır ve bu niteliğiyle, *ruh*-can olmayan hayvanın canından ayrılır. Ruh ile beden arasındaki bağlantı halkasıdır. Kişiliğin ve bireysel ben yaşamının yeridir. İçinde oturan ruh sayesinde ölümsüzdür ve insanı kişi olarak bedeninin ölümünün ötesinde korur. Burada da – insanın ruhunda olduğu gibi – insanın bir sonsuzluk varlığı olduğu açıkça görülür.

3.4 İnsanın bedeni

Beden de insanın bir varlık öğesidir. İnsanın görünen parçası, görünmeyen parçasına göre anlayışımıza çok daha açıktır ve bu nedenle anlamamızda daha az güçlük çıkarır. Tanrı istediği gibi bir beden vermiştir (1 Korintliler 15:38). Beden – düşüşten sonra da – Tanrı'nın bilgeliğinin ifadesidir ve yaratılış biçimimizin

harikası karşısında bizi her seferinde hayrete düşürür (Mezmurlar 139). Etten ve kandan oluşan beden (İbraniler 2:14), görünen dünyadaki varoluşumuzu mümkün kılar ve belirler. Dünyayı bedenle yaşar, deneyimler ve hissederiz.

Günah yoluyla bu dünyaya girmiş olan ölüm nedeniyle beden, yani et, ölüme ve geçiciliğe bağımlı kılınır (Romalılar 6:23; Yeşaya 40:6-8; 1 Petrus 1:24). Ölümün ötesine uzanmayan doğal insanın bakış açısından – Vaiz'in dediği gibi – insanın payına da hayvaninkile aynı akıbet düşer: Yeniden toprak olur (Vaiz 3:19). Dış varlık yıpranıp gider (2 Korintliler 4:16); dünyanın görünümü de (1 Korintliler 7:31; Yeşaya 51:6), yani genel olarak görünen her şey (2 Korintliler 4:18) gelip geçer.

Beden günahın aracı da olmuştur (Romalılar 6). Bu nedenle Pavlus, günahın köleliği altına girmiş insanın çaresizliğinden söz ederken şöyle der: “Bu ölüme bağlı bedenden beni kim kurtaracak?” (Romalılar 7:24).

Ama bu, bedenın ancak ölümlle kurtulunan bir zindan olduğu anlamına gelmez. Bu, Kutsal Kitap'ın beden hakkındaki görüşüne tamamen karşıt olan Yunan felsefesinin görüşüdür (krş. bölüm 4). Bedenin Tanrı'nın gözünde ne kadar değerli olduğu, dünya tarihinin en büyük sırrında açıkça görülür: Tanrı'nın kendisi insan oldu, Tanrı bedende göründü (1 Tımoteos 3:16).

Yuhanna, Söz'ün insan olup aramızda yaşadığını söyler (Yuhanna 1:14). Rab İsa, onu çarmıhta kurban olarak ölüme vermek için (İbraniler 10:10) kendisine bir beden hazırlanmasına izin verdi (İbraniler 10:5). Öldüğünde, kurban olarak sunduğu bedenini sonsuza dek bir kenara bırakmadı. Kusursuz biçimde insan olduğu ve sonsuza dek öyle kaldığı için dirilişte yüceltilmiş bir beden aldı; bu beden aynı zamanda, değiştirilme ve diriliş sırasında aynı yücelik bedenini giyecek olan bütün imanlılar için örnektir (Filipililer 3:21; Romalılar 8:23).

İmanlıların bedeni, kurtuluş sayesinde Tanrı'nın konutu olmuştur (1 Korintliler 6:19); çünkü Kutsal Ruh Tanrı onda yaşar. Böylece beden, günah yüzünden ölümlü olsa da, Tanrı'nın şimdi yeryüzünde yüceltildiği araçtır (Romalılar 12:1-2; 1 Korintliler 6:20). İnsanın bütünü Tanrı'nın hizmetine konmuştur.

İmanlıların diriliş, Tanrı'nın bedeni – belki başka bir varoluş biçimini yeğlediği için – ne reddettiğinin ne de geride bıraktığının kanıtıdır. Bir zamanlar Tanrı'nın elinden kusursuz olarak çıkmış, ama günah yüzünden bozulmuş ve yozlaşmış olan şey, bir gün Mesih'in ölümü ve diriliş temelinde Tanrı'nın yüceltilmesi için yeniden eski haline getirilecektir.

İmanlıların oğulluğu ancak beden kurtarıldığında tam olarak gerçekleşir (Romalılar 8:23).

Ruh, can ve beden, yani insanın bütünü, yaratılıştan beri sonsuzluk için tasarlanmıştır. Beden ancak dirilişte ölümsüzlüğe katılacaktır. “Ölümlülüğün” karşıtı olarak “ölümsüzlük” kavramı da yalnızca *dirilmiş* beden için geçerlidir (Romalılar 8:11); çünkü beden günah yüzünden “ölümlü” bir beden olmuştur. Bu nedenle Kutsal Yazılar “canın ölümsüzlüğünden” söz etmez; çünkü can, bedende pekâlâ olduğu gibi, ne ölümlüydü ne de ölümlü oldu.

3.5 Sonuç

Bu tartışılmazdır: Kutsal Kitap insanı ruhun, canın ve bedenin *birliği* içinde tanıır. İnsan Tanrı'yla paydaşlık içinde yaşama amacından düşmüş olsa da, yaratılıştan ortaya çıktığı şekliyle Kutsal Kitap'ın insan anlayışı geçerliliğini korur (Yakup 3:9).

Bu arada vurguluyorum: Bu üç yön ayrılmaz bir birlik oluşturur ve insanı ölüme kadar korunan bütünlüğü içinde gösterir. Ölüm, bedenin ve ruh-canın geçici bir ayrılığına yol açar. Diriliş sayesinde insanın bu birliği yeniden kurulur.

İnsan bir sonsuzluk varlığıdır. Bununla insanın yalnızca bir parçası değil, Tanrı'nın başlangıçtan beri istediği ve gerçekleştirdiği şekilde, birliği ve aynı zamanda farklı yönleri bakımından çeşitliliği içinde insanın bütünü kastedilir.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- Kutsal Kitap'ın insan anlayışı neden eşsizdir?
- Kutsal Kitap'ın insan anlayışı için kullandığı kavramları sayın.
- Merkezi kavram hangisidir ve neden?
- İnsanın ruhu neden ölümsüzdür?
- İnsanın ruhunun bazı temel özelliklerini sayın!
- Canın bazı temel özelliklerini sayın!
- İnsanın bedeninin bazı temel özelliklerini sayın!

4 Canın ölümsüzlüğü

“Canın ölümsüzlüğü” kavramını daha önce sık sık kullandığım için, temelsiz yanlış anlamaları ve ne yazık ki karalamaları da ortadan kaldırmak amacıyla şimdi ona ayrı bir bölüm ayırmak istiyorum.

Bu kavram birçok Hristiyanı kutuplaştırıyor. Kilise tarihi boyunca günümüze kadar kapsamlı ve sert tartışmalara yol açmıştır. Yine de Hristiyanlık içinde genel bir geçerlilik kazanmıştır; ama bu kendi başına onun doğruluğunu henüz doğrulamaz. Kilise tarihi boyunca canın ölümsüzlüğüne ilişkin anlayışı izlemek kapsamlı ve ilginç bir konu olurdu. Ama bu benim amacım değil; çünkü erken dönemde belirginleşen farklı görüşler, özünde bugüne kadar aynı kalmıştır.¹³⁵

Kutsal Kitap’ın “canın ölümsüzlüğü” kavramını kullanmaması ve bu gerçekten doğrudan söz etmemesi dikkat çekicidir. Ama bu kavramın ya da onu dolaylı olarak anlatan bir ifadenin bulunmaması, içerdiği gerçeği reddetmek için bir neden değildir. Kutsal Yazılar bu kavramları da anmadığı halde, Tanrı’nın Üçlü Birliği’nden (Tetlis), Mesih’in yerimize geçişinden ya da eski tabiattan da söz edilir. Yine de bu kavramlar gerçekleri yalnızca doğru değil, aynı zamanda yararlı bir biçimde ifade eder.

Canın ölümsüzlüğünü reddedenler, burada putperest, bu durumda Yunanlılara ait bir kavramla karşı karşıya olduğumuza haklı olarak dikkat çekerler. Yunanlıların düşüncesinde canın ölümsüzlüğü vardı. Bu arada onlar ölülerin yeri ve ölüler diyarının tanrısı için “Hades” kavramını da kullanırlardı.

Ama yalnızca “canın ölümsüzlüğü” kavramının kökeni yüzünden ölümden sonra ve sonsuzlukta bilinçli bir yaşamı reddeden kişi, öbür uca düşer. Yunan düşüncesinin etkisine karşı mücadele bazen öylesine serttir ki, bununla birlikte Tanrı’nın kendisinininki dışında her türlü ölümsüzlük hemen inkâr edilir ve deyim yerindeyse bebek banyo suyuyla birlikte dökülür.

Burada bu kavramda ısrar etmek, terminolojisini savunmak ya da hele onu Hristiyanlaştırmak istemiyorum. Mesele, canın ölümsüzlüğünü Kutsal Kitap’taki

135. Örneğin *Texte der Kirchenväter*, München (Kösel Verlag), 1966, Cilt 1, 4, 5.

anlamıyla nasıl anlamamız gerektiğidir.¹³⁶ Putperest felsefeye kapıyı hiçbir şekilde, azıcık bile aralamamalıyız.

“Canın ölümsüzlüğü”, canın bedenın tersine ölmediğı anlamına gelir (Matta 10:28). Yunanlıların, Tanrı’nın insanın yüreğine sonsuzluk duygusu koymuş olmasından (Vaiz 3:11) kaynaklanan belli bir ölçüde gerçeğe sahip olmuş olmaları mümkün değil midir? Ölümden sonraki bir yaşama inanç, bütün eski kültürlerin bir parçasıydı. İnsanlar gerçeğı bilirler, ama yürekleri karardığı için ona haksızlık içinde sahip olur ve onu bastırırlar (Romalılar 1:18-32).¹³⁷

4.1 Sonsuz yaşam ve canın ölümsüzlüğü

Canın ölümsüzlüğüne karşı bir itiraz şu soruda dile gelir: İnsanın *doğal* bir can ölümsüzlüğü varsa, neden ayrıca sonsuz yaşama ihtiyacı olsun?

Bu soru biçiminden, sonsuz yaşam ile canın ölümsüzlüğünün bir ve aynı şey olarak anlaşıldığı açıkça görülür. Bu yanlış bir anlayıştır; çünkü bu iki şey birbirinden temelden farklıdır (krş. bölüm 2.9.2). Her insan ölümsüz bir canla doğar. Ama Adem’in soyundan biri olarak günahkâr olduğu için bütün varlığı günahla doludur. Bu nedenle “yeni” bir yaşama ihtiyacı vardır. Bu soruya yanıtlım şudur: İnsanın, ölümsüz canına ya da sonsuz varoluşuna “ek olarak” sonsuz yaşama ihtiyacı vardır. Doğası gereğı, bir yaratık olarak zaten sonsuz bir varoluşa sahip olduğu için, bir kez daha sonu olmayan bir yaşama ihtiyacı yoktur; çünkü ona zaten sahiptir. Yalnızca sonsuz varoluştan çok daha fazlası olan “sonsuz yaşama” ihtiyacı vardır. Sonsuz yaşamla aldığı “yeni” bir varoluşa ihtiyacı vardır. Yeniden doğduğu için Tanrı’nın çocuğı olur (Yuhanna 1:12-13; 3:1-21).

Sonsuz yaşama sahip olmayan insanın da yine de sonsuz bir varoluşu vardır. Ama bu, Tanrı’sız sonsuz bir varoluştur. Dünyasal yaşamında Tanrı’sız yaşar, Tanrı’sız ölür ve diriltülmesinden sonra Tanrı’sız olarak sonsuza dek yaşamayı sürdürecektir. Demek ki mesele insanın sonsuza dek var olup olmadığı değil, Tanrı’yla hangi ilişki içinde sonsuza dek var olduğudur. Her insanın sonsuz bir varoluşu vardır; imanlı, Tanrı’nın çocuğı olarak sonsuz yaşam sayesinde

136. Ne Yunanlıların düşüncelerini bilen ne de özgün diller hakkında bilgisi olan Kutsal Kitap okuru, bölüm 2’de incelediğimiz ayetleri nasıl anlamalı? Onun için “canın ölümsüzlüğü” bir Truva atı, putperest düşüncelerin sızması anlamına gelmez; tersine o, bu kavramı bölüm 2’de ortaya konanlar çerçevesinde pekâlâ Kutsal Kitap’a uygun biçimde anlayabilir ve bu anlamda kullanabilir. Yeni Antlaşma’nın ışığında bu kavramın haklı bir yeri vardır; zorunlu olarak putperest düşünceler taşıması gerekmez.

137. Ayrıca bkz. Don Richardson, *Enigkeıt in ihren Herzen*, Lahr (Verlag der Liebenzeller Mission), 1999.

Tanrı'yla paydaşlık içinde yeni ve sonsuz bir varoluşa sahiptir. İmansız ise Tanrı'sız sonsuz bir varoluşa sahiptir, çünkü günah onu Tanrı'dan ayırır.

4.2 Yeni Antlaşma'da ölümsüzlük

“Ölümsüzlük” sözcüğü (Grekçe: *atanasia*) Yeni Antlaşma'da yalnızca üç kez geçer. 1 Timoteos 6:16'da Tanrı'nın “ölümsüzlüğe tek sahip olan” olduğu söylenir. Tanrı ölümsüzlüğe mutlak anlamda kendi içinde sahiptir. Ölümsüzlük, bu biçimiyle yalnızca Tanrı'nın sahip olduğu bir niteliktir.¹³⁸ Onu O'na kimse vermedi ve kimse O'ndan alamaz. Ölümsüzlük O'nun özüne ait malıdır; çünkü O “sonsuz dek var olan”dır (Mısır'dan Çıkış 3:13-14) ve değişmeyen Tanrı'dır (Romalılar 16:26). Bu nedenle her ölümsüzlük O'ndan türer; onu yalnızca O verebilir.

Buradan, Tanrı'dan başka hiç kimsenin ölümsüz olmadığı sonucu çıkarılabilir. Ama Rab İsa melekler için ölmediklerini söyler (Luka 20:36); başka bir deyişle, onlar ölümsüzdür. Tanrı'dan başka birinin ölümsüzlüğü olabilir mi? Bu, ölümsüzlüğün “yalnızca” Tanrı'da olmasıyla çelişmez mi? Hayır, melekler Tanrı'nın ölümsüz olduğu anlamda ölümsüz değildir. Bu özelliğe kendi içlerinde ya da Tanrı'dan bağımsız olarak sahip değillerdir. Yaşayan her şey için geçerli olduğu gibi onlar da Tanrı tarafından yaşamda tutulurlar. Her şey O'nun güçlü sözüyle ayakta tutulur (İbraniler 1:3). Bu anlamda her yaşam ve dolayısıyla “ölümsüzlük” de Tanrı'dan türemiştir ve O'na bağımlıdır. Yaşayan her şey, O öyle istediği için yaşar (Vahiy 4:11; 1 Timoteos 6:13; Elçilerin İşleri 17:25). Bu, insanın ruh-canı için de geçerlidir. Soru, Tanrı'dan başka birinin ölümsüz olup olamayacağı değil, onun hangi biçimde ölümsüz olduğudur.

Elçi Pavlus bu kavramı diriliş hakkındaki bölümünde iki kez daha kullanır (1 Korintliler 15:53-54). Orada ölümsüzlük yalnızca imanlıların dirilişte ya da değiştirilmede alacakları yeni bedenle ilgilidir. İmanlılar ölümsüzlüğü Kutsal Kitap'taki anlamıyla ancak bu yeni bedenle alırlar.

Böylece Kutsal Yazılar'da ölümsüzlük her zaman insanın bütünüyle ilgilidir. Ama ancak dirilişe başlar. O zaman yalnızca canını değil, insanın bütünü kapsar. Açıkça söyleyelim: Kutsal Yazılar ölümsüzlük kavramını canla bağlantılı olarak kullanmaz. Öte yandan can, insanın bir varlık ögesi olarak sunulduğu

138. Tanrı'nın ölümsüz olduğunun söylenmemesi dikkat çekicidir. Ölümsüzlükten söz etmek ancak ölüm yaratılış girdikten sonra anlamlıdır. Ölümsüzlük “ölümlü”nün karşıtıdır. Belki Tanrı ölümsüzdür demek uygun değildir, çünkü O'nun ölüme hiçbir zaman bir ilgisi olmadı. O ölümsüzlüğe, bu O'nun özü olduğu için değil, onu ölümlü varlıklara verdiği için “sahiptir”.

hiçbir yerde ölür diye de söylenmez. Ölümsüzlük yalnızca bedenle ilgili olduğu için ölümlülük de yalnızca beden için geçerlidir. Ama can ölümlü olmadığı için, canın ölümsüzlüğü de yoktur. Bazılarının ileri sürdüğü gibi, can ölümsüzlüğü ancak sonradan sonsuz yaşamı alarak da kazanmamıştır.

Ölümlülük Yeni Antlaşma'da yalnızca beden için geçerlidir (Romalılar 6:12; 8:11; 1 Korintliler 15:53-54; 2 Korintliler 4:11; 5:4). Beden ölümlüdür ve bu nedenle görünen ve dolayısıyla geçici olan yaratılışa aittir (2 Korintliler 4:18). Görmediğimiz can için ise, bedenin tersine sonsuz olduğu geçerlidir.

Böylece “canın ölümsüzlüğü” kavramı gerçekten isabetli değildir. Benim derdim bu kavramı savunmak değil, onun ifade ettiği gerçeği savunmaktır. Daha doğrusu “canın sonsuz varoluşundan” söz etmeliyiz. “Canın ölümsüzlüğü” kavramını kullanmaya devam ediyor ve hatta kitabın başlığı olarak kullanıyorsam, bu daha iyi anlaşılabilirlik içindir.

İnsanın sonsuz varoluşu yalnızca canın sonsuz varoluşunu değil, (dirilişte) bedeninkini de kapsar. İnsan bütünüyle sonsuzluk için tasarlanmıştır. “Canın ölümsüzlüğü” kavramının insanın bütününden yalnızca canla ilgili tek bir yöne değinmesi, onun yalnızca ölüm ile diriliş arasındaki zamanla ilgili olmasından kaynaklanır. Demek ki bu kavram Kutsal Kitap çerçevesinde yalnızca bu dönem için geçerlidir. Bunun ötesine geçen her anlam, tamamen reddedilmesi gereken Yunan düşüncesinin devralınması olurdu.

4.3 Ölüm ile diriliş arasında

Ölüm ile diriliş arasındaki zamanda ruh-can bedensizdir. Beden çürüyüp gider ve ancak dirilişte yeniden ortaya çıkarılır. Burada bazıları, beden ve onun duyuları olmadan bilinç olamayacağı için canın bedensiz bağımsız bir varoluşu olamayacağı itirazında bulunur. Onlara göre insanın birliği öyledir ki, ölüm insanın *bütün* işlevlerine son verir.

4.3.1 Bedenden ayrı canın bilinci

İnsanın ölümden sonraki durumu tamamen olağan dışıdır, çünkü ölüm insanın birliğini parçalar. Ölüm ruh-canı bedenden ayırır. Ruh-can artık bedensiz “idare etmek” zorundadır. Bu durumun kusursuz olmadığı açıktır. Ama bu, ruh-canın bedensiz bilinci olmayacağını kanıtlamaz. Görünen dünyada bilince sahip olmak için bedene ve duyulara ihtiyacımız var. Ama bunu, bizim için görünmeyen ve bütünüyle farklı olan ölümün ötesindeki dünyaya aktaramayız.

Bölüm 2'de ele alınan metinlerden, ölümden sonra bedensiz can ve bilinci için hiçbir kısıtlama olmadığı açıkça anlaşılmıştır. Canın ölümden sonraki bilinci bedene bağlı değildir. Aslında yalnızca bedene yüklenebilecek konuşma ve duyma gibi işlevler, boğazlanmış olanların “canları” için de geçerlidir (Vahiy 6:9; krş. bölüm 2.9). Canın bedensiz durumunu gözümüzün önüne getiremesek bile, bu nedenle böyle bir durumun varlığını dışlamamalıyız. Melekleri düşünelim yeter: Onlar bedeni olmayan ruhlardır (İbraniler 1:7, 14). Yine de kişi bilincine sahiptirler.

Elçi Pavlus, üçüncü göğe alındığında “beden dışında” bulunmuş olmasını mümkün görüyordu (2 Korintliler 12:1-4).

4.3.2 Canın yine de bir bedene ihtiyacı var mı?

Bir başka itiraz şöyledir: “İnsanın canı ölümden sonra yaşamaya devam ediyorsa ve imanlının canı cennete giriyorsa, o zaman diriliş neden gerekli olsun? Bedensiz de mutlu bir varoluş biçimine ulaşıyorsak, bedene ne gerek var?”

Burada da vurguluyorum: Ölüm ile diriliş arasındaki zaman mutlak bir olağanüstü durumdur. İnsanın bu zaman için yaratılmadığı söylenebilir. İnsanca konuşursak, ölüm öngörülmemiştir. İnsanın ölmesi Tanrı'nın isteği değildi. Bu nedenle, imanlılar cennette olsalar bile, ölümden sonraki durum kusursuz diye nitelenemez. Bedenleri ölüme teslim olmuştur.

Bu itiraz bizi, daha önce birkaç kez ele aldığımız, Tanrı'nın yarattığı bedenin değeri ve insanın birliği hakkındaki gerçeğe yeniden götürür. Tanrı'nın bu işi ölüm yüzünden yıkılmıştır. Ancak ölüm yalnızca diriliş aracılığıyla yenilebilir ve ortadan kaldırılabilir.

İsa Mesih'in işi O'nun dirilişi olmadan nasıl eksik kalırdıysa (Romalılar 4:25), ölmüş imanlıların bedeni mezarda kalsaydı kurtuluş da (Romalılar 8:23) aynı ölçüde eksik kalırdı. Diriliş olmasaydı ölüm galip gelmiş olurdu. Dirilişte söz konusu olan, Tanrı'nın onuru ve yüceltilmesidir; bunlar diriliş olmadan azalırdı.

Mesih, ölümünden sonra cennete gitti (krş. bölüm 2.3). Ama en büyük mutluluğun yeri olmasına rağmen orada kalmadı. Ölülerden dirildi. Kurtuluşumuz O'nun dirilişine bağlıdır. O'nun dirilişi olmasaydı ne aklanma ne de Tanrı'yla barış olurdu. Bu, O'nun cennete gitmesiyle ve ruh-canının ölmemesiyle çelişmez. Burada canın ölümsüzlüğü ile dirilişin birbirini dışlamadığını ya da birbirini ortadan kaldırmadığını görüyoruz. Demek ki Kutsal Kitap'taki anlamıyla canın ölümsüzlüğü dirilişi anlamsız kılmaz. Ama canın

ölümsüzlüğüne Yunan anlayışıyla inanılırsa, gerçekten de dirilişe gerek kalmaz. Yunan felsefesindeki ölümsüzlük kavramının, aşağıdaki karşılaştırmanın gösterdiği gibi, Kutsal Kitap'taki ölümsüzlükle hiçbir ortak yanı yoktur.

4.4 Kutsal Kitap'ta ve Yunan felsefesinde ölümsüzlük

Canın ölümsüzlüğü öğretisine karşı en güçlü kanıt olarak onun putperest kökeni öne sürülür. Yunanlıların ölümsüzlük anlayışı en bilinen biçimini Platon'da almıştır; gerçi canın ölümsüzlüğüne inanç, Yunanlılardan çok önce, örneğin Babillilerde de vardı.

Hristiyanlık, Yunanlıların ölümsüzlük anlayışını devralıp Kutsal Kitap öğretisiyle karıştırdı mı? Ne yazık ki gerçekten de böyle olduğunu saptayabiliriz. Burada canın ölümsüzlüğünü reddedenlere hak vermem gerekiyor. Bu nedenle net bir ayırma çizgisi çekilmeli ve her türlü karışım reddedilmelidir.

Yunan düşüncesi ile *Kutsal Kitap'taki* ölümsüzlük kavramıyla bağlantılı Hristiyan diriliş umudu arasındaki karşıtlıklar üzerinden, putperestlikle hiçbir uzlaşmaya girmediğimi açıkça göstereceğim. Dört maddede sıralanan farklar (var olan farkların hepsi kuşkusuz bunlar değildir) iki anlayışın ne kadar bağdaşmaz olduğunu göstermeye yetecektir. Bunların başlangıç ve bitiş noktaları birbirinin tamamen karşıtıdır.

4.4.1 Düalizm

Yunan felsefesi insanı iki töze ayırır: beden ve can ya da madde ve ruh. Kutsal Kitap açısından bu ayrım, eşdeğer bir ayrım olsaydı hâlâ kabul edilebilirdi.¹³⁹ Ama öyle değildir; çünkü Yunanlılar canı ve ruhsal olanı bedenden üstün tutuyor ve bedeni canın hapisanesi olarak görüyorlardı. Bu nedenle ölüm onlar için hapishaneden kurtuluştı; can bu sayede gerçek yaşama kavuşurdu. Onlarda ruh ile madde arasında bir ikilik vardı.

Kutsal Kitap'ta, insanın yaratılışından yola çıkılarak, beden hiçbir zaman ikinci derecede değildir, çünkü Tanrı'nın yarattığı bir şeydir ve bu nedenle iyidir (krş. bölüm 3.3). Günah ölüme yol açmış olsa da, imanlının bedeninin Tanrı'nın kendisinin içinde yaşadığı tapınak olduğu gerçeği değişmez (1 Korintliler 6:19). İmanlı bedeniyle Mesih'in bedeninin bir üyesidir.

139. "İç" ve "dış" varlık olarak.

4.4.2 Diriliş

Yunanlılar bedeninin dirilişini bilmiyorlardı, çünkü bu onların düşüncesine uymuyordu (Elçilerin İşleri 17:32-34). Bedenin dirilişi, canı yeniden bedenine hapishanesine koymak anlamına gelirdi.

Beden, canın ondan kurtarılması gereken bir şey değildir. Bu, diriliş gerçeğiyle açıkça ortaya çıkar. Tanrı'nın kendisi dirilişte bedeni yeniden kuracaktır.

Hristiyanlar ruh-canın sonsuza dek var olduğuna inanıyorlarsa, bununla dirilişten vazgeçmiş olmazlar. Diriliş, Kutsal Kitap'taki anlamıyla canın ölümsüzlüğü tarafından ne ortadan kaldırılır ne de dışlanır. İkisi mutlaka birbirine aittir, hem de biri öteki olmadan var olmayacak biçimde.

Tanrı insanın ruh-canını ölümsüz yarattığı için, kişi kimliğini koruyan, bedensel dirilişi mümkün kılmıştır. Böylece diriliş, insanın ölümünde düştüğü bir hiçlikten yeni bir yaratılış değil, ruh-canın bedenle yeniden birleşmesidir. Her bir insanın kişisel kimliğinin dirilişte korunması ve sürdürülmesi Tanrı'nın isteğidir.

Böylece ölümlerin dirilişi, canın ölümsüzlüğünün önkoşuludur. Diriliş olmasaydı, canın ölümsüzlüğü de olmazdı. Tanrı'nın tasarısı insanı bütünlüğü içinde kapsar. Bu nedenle canın bedensiz sonsuz bir varoluşu olamaz. Tanrı insanın birliğini yeniden kuracaktır.

Daha önce aktarılan kaynaklardan, Ferisilerin canın ölümsüzlüğüne kesinlikle inandıklarını ve dirilişe iman ettiklerini biliyoruz. Onlar da Helenistik etkiye açıktılar, ama diriliş onların Eski Antlaşma'ya dayanan inanç varlığıydı. Canın ölümsüzlüğü ile diriliş arasındaki bağlantıyı görmek onlar için ne bir sorun ne de bir çelişkiydi.

Canın ölümsüzlüğü ve ölümlerin dirilişi birbirinin karşısı değildir. Kutsal Kitap öğretisine göre birbirlerine aittirler (krş. bölüm 2.2); birbirlerini koşullarlar. Bu, ne bir uzlaşma ne de Hristiyan öğretisi ile putperest düşüncelerin bir karışımıdır.

4.4.3 Canın ölümsüzlüğü son durum değildir

Yunanlılara göre can ölümden sonra nihai amacına ulaşır; o, insandaki Tanrı'ya dönen “ilahi” olandır. Kutsal Kitap'a göre bir diriliş olduğu için, can ölümden sonra henüz son amacına ulaşmamıştır. Kutsal Kitap açısından canın ölümsüzlüğü öğretisi sonsuz bir son durumu tanımlamaz. Ölümden sonra söz konusu olan, canın yalnızca dirilişe kadar süren geçici bir durumudur. Ölüm,

zamanla sınırlı bir “olağanüstü durum” doğurmuştur; bu durum İsa Mesih’in dirilişi sayesinde ortadan kaldırılacaktır.

4.4.4 Kişilik

Yunanlılar canın önceden var oluşuna inanıyorlardı: Can ilahi bir kıvılcım olarak ölümden sonra Tanrı’ya nasıl dönüyorsa, insanın döllenmesinden önce de Tanrı’da öyle var oluyordu. Canı doğaüstü bir “evrensel can”ın parçası olarak görüyorlardı. Bu can, beden zindanını bıraktıktan sonra bireyselliğinden yeniden vazgeçiyordu.

Kutsal Kitap’taki can kavramıyla belirleyici fark buradadır. Orada can, Tanrı’nın yaratışıyla her insanın kişiliğinin merkezi ve ifadesidir. Can bireysel bir ruh-candır ve sonsuza dek de öyle kalır. Varoluşu tek tek bireyin öyküsünden önce değil, onunla birlikte başlar ve hiç sona ermez.

Bu ağır farklar karşısında, Hristiyanların canın ölümsüzlüğünden söz ederken Yunanlılarla aynı şeyi kastettikleri suçlaması hâlâ sürdürülebilir mi? Putperest düşünceleri öylece mi devraldılar? Sayılan farklar, durumun böyle olmadığını yeterince açık göstermelidir.

4.5 Sonuç

Aşağıda, Kutsal Kitap öğretisine göre sonsuz bir ruh-canı da içeren sonsuz bir varoluşa her insanın sahip olduğuna neden inandığımı üç maddede özetliyorum.

- İnsanın ruhu, Tanrı’nın kendisinin üflediği yaşam ruhudur (krş. bölüm 3.1). Bu ruh Tanrı’dan olduğu ve aynı zamanda insanın ruhunu oluşturduğu için, insanın ruh-canı da Tanrı’nın Ruhu’nun kendisi gibi sonsuza dek var olmalıdır. Bu varoluş yalnızca her şeyi yaşatan Tanrı’nın isteğine dayanır.
- Sonra Kutsal Yazılar’ın ölümden sonraki durumla ilgili tanıklıklarını ayrıntılı olarak inceledik (bölüm 2.1-10). Bu sırada, insanın öldüğünde var olmaktan çıkmadığı, yaşamaya devam ettiği açıkça ortaya çıktı. Bu olguyu nasıl açıklamalıyız? En tutarlı açıklama, insanın ruh-canının bedensel ölüme tabi olmadığıdır.
- Sonsuz yaşama sahip insanların yanı sıra, ona sahip olmayanlar da vardır. Bunlar, Rab İsa’nın sonsuz azaba gireceklerini söylediği imansızlardır. Bu azap, imanlıların sonsuz sevinci gibi sonsuzdur, yani hiç bitmez (Matta 18:8; 25:41, 46; 2 Selanikililer 1:9; İbraniler 6:2). Tanrı’nın gazabı kaybolmuşların üzerinde sonsuza dek kalır (Yuhanna 3:36; krş. bölüm 6.2).

René Pache¹⁴⁰ bu konuyu yerinde biçimde şöyle özetler:

İnsan

- doğumunda canıyla birlikte sonu olmayan varoluşu,
- yeniden doğuşunda ... sonsuz yaşamı,
- dirilişinde bedeniyle birlikte ölümsüzlüğü alır.

Canın ölümsüzlüğü, ölüm gerçeğinin bastırılması değil, Kutsal Yazılar'ın tanımladığı biçimiyle insan varoluşunun özsel bir parçasıdır.

4.6 Bu gerçeğin önemi

Bu önemli gerçek, Müjde'nin duyurulması için büyük önem taşır. Her insanın ölümsüz bir canı olması gerçeğinde, insanlara Müjde'yle ulaşma isteğinin itici gücü yatar. Pavlus şöyle der: “Rab’bin dehşetini bildiğimiz için insanları ikna etmeye çalışıyoruz” (2 Korintliler 5:11). Mesih’in yargı kürsüsü, imansız ve tövbe etmeyen insanlar için, sonsuz yazgılarını mühürleyen yargının kendileri hakkında bildirileceği an olacaktır (Romalılar 14:10-12; Vahiy 20:11-15). Bu nedenle her Hristiyan, Müjde’yi duyurmanın gerekliliğiyle yüreğinden kavranmalıdır: “Müjde’yi duyurmazsam vay başıma!” (1 Korintliler 9:16).

Konuyu derinleştirmek için sorular

- Canın ölümsüzlüğü neden sık sık reddediliyor?
- Bu reddediş haklı mı?
- Canın ölümsüzlüğünün Kutsal Kitap’taki anlamı nedir?
- Sonsuz yaşam ile canın ölümsüzlüğü arasındaki fark nedir?
- Hangi insanların ölümsüz bir canı vardır?
- Hangi insanların sonsuz yaşamı vardır?
- Can bedensiz bir bilince sahip olabilir mi ve neden?
- Canın bir bedene gerçekten ihtiyacı var mı ve neden?
- Canın ölümsüzlüğüne ilişkin Yunan ve Kutsal Kitap anlayışları arasında hangi farklar vardır?

140. René Pache, *Das Jenseits*, Wuppertal (Verlag Sonne und Schild), 1957.

5 Ölümlerin geleceği

Önceki bölümlerde, imanlı olsun ya da olmasın insanın ölümünde henüz son duruma ulaşmadığı açıkça ortaya çıktı. İnsanın bilinçli olarak yaşadığı, ölümden hemen sonraki durum sınırlı bir süre içindir. Bu nedenle o bir ara durumdur, sonsuzluğa giden yolda bir ara duraktır. Ancak ölümler, ara durum başladığı anda sonsuzluğu nerede geçireceklerini zaten bilirler; çünkü bu zaman, sonsuzlukta onların payı olacak olanla şimdiden belirlenmiştir: Bir yanda azap, öbür yanda sevinç.

Tanrı'nın imanlılar, yani kendi çocukları için harika bir tasarısı vardır. Amacı onları yüceltmek ve Oğlu'nun benzerliğine dönüştürmektir (Romalıları 8:17, 29-30). Bu, bütün imanlıları ilgilendirir – Mesih yeniden geldiğinde hâlâ yaşıyor olsunlar ya da önceden ölmüş olsunlar. Ölüm Tanrı'nın amacını durduramaz, çünkü ölüm Mesih'in dirilişinde etkisiz kılınmıştır.

Tanrı'yla barışmamış ve O'nunla esenlik içinde olmadan ölenler için durum farklıdır. Onların da bir geleceği vardır. Ölümde yok edilmezler, çünkü ölümsüz bir ruh-canları vardır. Ama gelecekleri korkunç olacaktır. Kutsal Kitap'ın sözlerine göre onlar “kaybolmuş”tur. Onlar için de ara durum sona erecek ve o zaman bütün dünyanın Yargıcı'nın (Yaratılış 18:25) önüne, hükümlerinin bildirilmesi için çıkarılacaklardır.

İmanlıların ve imansızların geleceği temelden farklıdır. Bu, olayların zaman içindeki sırasını da kapsar. Bu nedenle, Tanrı'nın imanlılarla ve imansızlarla amacına nasıl ulaştığını görmek için iki çizgiyi izleyeceğiz.

Ara durumun belirleyici özelliği, ruh-canın bedenden ayrılmasıdır. Tanrı her zaman insanın bütünü göz önünde tuttuğu için, bu durum nihai durum olamaz. Bu nedenle diriliş – insanın birliğinin yeniden kurulması – ölümlerin yaşayacağı bir sonraki büyük olaydır.

5.1 Diriliş

Diriliş ölüm durumunu, yani bedenın ruh-candan ayrılmasını sona erdirir. Yaratılışa dayanan Tanrı'nın amacı, insanı bütünlüğü içinde, yani ruh, can ve bedenden oluşan bir varlık olarak (1 Selanikiler 5:23) yeniden kurmaktır.

Dirilişteki bu yeniden kuruluş, sanki insan ölümünde tamamen yok olmuş ve silinmiş gibi, hiçlikten yeni bir yaratılış değildir. Adem ölümünden sonra yeniden toprak olduğunda, bu “bütün” Adem’i değil, yalnızca yerin toprağından yapılmış ölümlü bedenini ilgilendiriyordu. Ruh-canı ölümlü beden gibi yok olmadı. Yok olamazdı da, çünkü içinde Tanrı’nın yaşam soluğu vardı.

Böylece insanın ruh-canı ölümden sonra bedenden ayrı olarak, Tanrı’nın dirilişte onu yeniden bedeniyle birleştireceği ana kadar yaşamaya devam eder (2 Korintliler 5:1-4).

Ruh-canın dirilişe kadar var olmayı sürdürmesi, her insanın kişisel kimliğinin dirilişte de korunmasının nedeni ve önkoşuludur. Bu, insanın dirilişte bir zamanlar yeryüzünde yaşamış olan insanın ta kendisi olduğu anlamına gelir. Tanrı’nın her insana verdiği biçimiyle insanın kişiliği – buna ruh, can ve beden dahildir – (krş. Mezmurlar 33:15; Yeşaya 45:9; Romalılar 9:20-21) kaybolmaz. Ne değiştirilir ne de yeniden yaratılır, tersine korunur. Demek ki beden yeni olacak olsa da mezardan başka bir insan çıkmayacaktır. Her insanın bir kişilik olarak Tanrı için ne kadar değerli olması harika değil mi?

Bunun kanıtı Rab İsa Mesih’in dirilişidir. Ölümlerden dirilen Rab, çarmıhta ölen Rab’bin aynısıydı. O’nun bir insan olarak ölümü de ruh-canının bedeninden ayrılmasıydı. O – yani O’nun ruh-canı (Elçilerin İşleri 2:27, 31) – ölümünde cennete, göğe, Babası’nın yanına gitti (Luka 23:43, 46). Bedeni üç gün mezardaydı. Bu nedenle gerçekten ölmüş olduğundan hiçbir kuşku yoktu. O’nun dirilişinde bu ayrılık yeniden ortadan kaldırıldı; öyle ki O şimdi dirilişte bir insan olarak, birçok kardeş arasında ilk doğan olarak birinci yeri alır (Romalılar 8:29).

Yine de diriliş, beden açısından yeni bir yaratılış gibidir. Bunu ancak yaşamın ve ölümün Rabbi olan Tanrı gerçekleştirebilir. Yaratılıştaki olduğu gibidir: “Çünkü O söyledi, oldu; O buyurdu, var oldu” (Mezmurlar 33:9). Tanrı “ölümleri diriltene, var olmayan şeyleri varmış gibi çağıran”dır (Romalılar 4:17). Çürüyüp dağılmış bedeni, her bir insana özgü olan özelliklerle yeniden ortaya çıkarabilecek olan yalnızca O’dur. Bunda Tanrı’nın gücünün büyüklüğü ve kudretinin etkinliği açığa çıkar (Efesliler 1:19-20).

5.1.1 Eski Antlaşma’da diriliş

Ölümlerin dirilişi Eski Antlaşma döneminde de insanların umuduydu. Böylece İbrahim, Tanrı’ya itaat edip biricik oğlunu kurban etme cesaretini buldu, çünkü “Tanrı’nın ölümleri bile diriltilebileceğini düşündü” (İbraniler 11:19; krş. Yaratılış

22; Romalılar 4:17). Yeşaya şöyle der: “Senin ölümlerin yaşayacak, benim cesetlerim yeniden kalkacak. Ey toprakta yatanlar, uyanın, sevinçle haykırın” (Yeşaya 26:19). Daniel şöyle der: “Yerin toprağında uyuyanların birçoğu uyanacak: Kimi sonsuz yaşama, kimi utanca, sonsuz iğrenmeye” (Daniel 12:2). Hezekiel şöyle der: “Egemen RAB şöyle diyor: İşte mezarlarınızı açacağım ve sizi mezarlarınızdan çıkaracağım, ey halkım, sizi İsrail ülkesine getireceğim” (Hezekiel 37:12; bkz. 5. ve 6. ayetler de).

Diriliş (ister halkın ulusal dirilişi ister bedenin dirilişi olsun) imanlı İsrailinin inanç varlığıydı (İbraniler 6:2; Elçilerin İşleri 26:6-8; Eyüp 19:25-27). Bu diriliş umuduyla – Sadukilerin tersine – özellikle Ferisiler tanıınıyordu; onlar Mesih geldiğinde, krallığını kurduğunda ölümlerin dirileceğine inanıyorlardı (Elçilerin İşleri 23:6).

Ancak diriliş gerçeği somut biçimini ilk kez İsa Mesih’in dirilişiyle alır, çünkü O’nun dirilişi genel olarak ölümlerin dirilişinin temelidir: “Ölüm bir insan aracılığıyla geldiğine göre, ölümlerin dirilişi de bir insan aracılığıyla gelir” (1 Korintliler 15:21). O bir insan olarak öldüğü ve bir insan olarak dirildiği için insanın dirilişi güvence altına alınmıştır. Bu özellikle imanlılar için geçerlidir, çünkü onlar hem yaşamda hem ölümdedirilmiş olan Mesih’e bağlıdırlar (Romalılar 14:8-9).

Ne var ki diriliş açıkça kurtarılmışlarla sınırlı değildir, tersine her insanın, iman etmemiş olanın da payıdır (Yuhanna 5:29; Elçilerin İşleri 24:15).¹⁴¹ Ama doğru kişilerin dirilişi ile doğru olmayanların dirilişi hem zamanı hem de niteliği bakımından temelden birbirinden farklıdır. Kutsal Yazılar açıkça öğretir ki, yalnızca kurtarılmışları ilgilendiren birinci bir diriliş, yaşama diriliş vardır; “geri kalanlar” için ise son bir diriliş, yargıya diriliş vardır (Vahiy 20:5). Bu nedenle bütün insanların istisnasız aynı anda dirileceği “son günde” (Yuhanna 11:24) “genel” bir diriliş olmayacaktır.

5.1.2 Yaşama diriliş

Yaşama diriliş, imanlıların dirilişini ifade eder, çünkü bu diriliş Tanrı Oğlu’nun diriliş yaşamıyla gerçekleşir ve onunla belirlenir (Romalılar 6:9-10). O, ölmüş Lazar’ın mezarı başında şöyle dedi: “Diriliş ve yaşam Ben’im” (Yuhanna 11:25). O, dirilişin ve yaşamın ta kendisidir. O olmasaydı ne diriliş ne de ölümün

141. Ancak yalnızca imanlılar için yaşam verileceği söylenir.

ötesinde yaşam olurdu! İmanlılar dirilecekler, çünkü Rab İsa'nın yaşamına kendi yaşamları olarak sahiptirler.

Ölmüş imanlıların dirilecek olmasının bir başka nedeni de Kutsal Ruh'un içlerinde yaşamasıdır: “İsa'yı ölümden diriltten Tanrı'nın Ruhu sizde yaşıyorsa, Mesih'i ölümden diriltten, sizde yaşayan Ruhu aracılığıyla sizin ölümlü bedenlerinize de yaşam verecektir” (Romalılar 8:11).

İsa'da olan (Koloseliler 2:9; İbraniler 9:14) ve O dirildiğinde kendini güçle gösteren (Romalılar 1:4; 1 Petrus 3:18) aynı Ruh, bizde de yaşar (1 Korintliler 6:19; 1 Selanikliler 4:8; 1 Yuhanna 4:13). Bu nedenle yaşamın Ruhu (Romalılar 8:2) ölmüş imanlıların diriltilmesinde de etkin olacaktır. Kutsal Ruh, imanlıların diriltileceğinin ve Rab geldiğinde geride kalmayacaklarının (1 Selanikliler 4:13-17) güvencesi, dolayısıyla teminatıdır (2 Korintliler 5:5).

Diriliş ve değiştirilmede kurtarış işi imanlılarda tamamlanacaktır (Romalılar 8:23; Filipililer 1:6; 1 Selanikliler 5:23). Rab İsa düşün bedenimizi dönüştürmek için imanlıların Kurtarıcısı olarak yeniden geldiğinde (1 Selanikliler 1:10; 4:15-16; Yuhanna 14:3), kurtarılmış günahkârlar olarak biz de göksel Olan'ın benzeyişini taşıyacağız (Filipililer 3:20-21; Titus 2:13; 1 Korintliler 15:49). O şimdiden bizim Kurtarıcımızdır (Yuhanna 4:42), çünkü günahlarımız bağışlanmıştır ve O bizi Tanrı'ya ulaştırmıştır (1 Petrus 1:19; 2:24; 3:18). Ama bedenimizin Rab'bin gelişinden önce bu kurtuluşa henüz payı yoktur ve günah yüzünden hâlâ ölüdür (Romalılar 8:10; krş. 6:12). İmanlının bedeni hâlâ ölümlülüğe tabidir. Bu nedenle biz, yaşayanlar, O'nu bedenimizin Kurtarıcısı olarak bekliyoruz.

Bu, Mesih'te uyuyanlar için de geçerlidir; Kurtarıcı'nın aynı etkin gücü onların diriltilmesinde karşı konulmaz biçimde kendini gösterecektir. O zaman Tanrı'nın tasarısında çoktan tamamlanmış olarak görülen şey de gerçekleşecektir. Yüceltilmiş olacağız ve Mesih kardeşler arasında ilk doğanın yerini alacaktır (Romalılar 8:29-30). O, kendi dirilişinin meyvesi olan yeni bir yaratılışın başıdır (Koloseliler 1:18).

Elçi Yuhanna Vahiy kitabında yaşama dirilişi “birinci” diriliş diye adlandırır: “Bu, birinci diriliştir. Birinci dirilişe katılan ne mutlu ve kutsaldır! İkinci ölümün bunlar üzerinde hiçbir gücü yoktur; tersine bunlar Tanrı'nın ve Mesih'in kâhinleri olacak ve bin yıl O'nunla birlikte egemenlik sürecekler” (Vahiy 20:5-6).

Birinci dirilişe katılan kişiye mutlu denir, çünkü cehennemdeki ikinci, sonsuz ölümün onun üzerinde hiçbir gücü yoktur. Demek ki doğru olmayanlar birinci dirilişe katılmayacaklardır, çünkü onlara mutlu ve kutsal denemez. Bu, doğru

kişilerin dirilişidir; bu dirilişte onlara doğru işlerinin karşılığı verilecektir (Luka 14:14; 20:35-36; Elçilerin İşleri 24:15). Elçi Pavlus ölümlerin dirilişini, özellikle de imanlıların dirilişini 1 Korintliler 15'te ayrıntılı biçimde ele alır. Bu tartışmanın nedeni, Korint'te bazılarının ölümlerin dirilişi diye bir şey olmadığını ileri sürmesiydi (12. ayet). Bunun, Mesih'in de ölümlerden dirilmiş olamayacağı anlamına geldiğini gözden kaçırmışlardı – bu durumda imanları anlamsız olurdu. Pavlus, Mesih'in dirilişini Hristiyan imanının temeli olarak savunduktan ve sahte öğretmenleri çürüttükten sonra dirilişin doğasını açıklamayı sürdürdü.

“Oysa Mesih, uyuyanların ilk ürünü olarak ölümlerden diriltiştir” (1 Korintliler 15:20). Mesih, kendisine ait olanların dirilişinin başlatıcısı olarak tanıtılır. Onlarla sonsuza dek bağlıdır. O, yeni bir ailenin başıdır (Romalılar 5:12-21). Onlar için ölümden yaşama açılan kapıyı açarak onların öncüsü ve yol açıcısı olmuştur. O şimdi ölümün öbür yakasındadır ve ölüm artık O'nun üzerinde egemenlik sürmez (Romalılar 6:9).

“İlk ürün” kavramı bir öncelik konumunu ifade eder. O, zaman bakımından belirli bir diriliş türünün ilkidir. Çünkü O'nun dirilişinden önce de diriltilmiş insanlar vardı. Ama onlar diriliş bedeni almadılar, sonra yeniden öldüler. O'nun dirilişinde ölüm kesin olarak yenilmiştir. O, imanlıları dirilttiğinde, onlar artık ölmeyecekler.

Pavlus Rab İsa'nın öncelik konumunu başka bir yerde de anlatır: “O ... ölümler arasından ilk doğandır; öyle ki, her şeyde ilk sırayı alsın” (Koloseliler 1:18). O'nun diriltilmesi ölümler “arasından” oldu (Markos 9:9; 1 Petrus 1:3, 21). İmanlılar da ölümler “arasından” diriltilecekler, yani başkaları – imansızlar – şimdilik geride kalacaklar. Bunlar birinci dirilişe katılmazlar, ancak “son” dirilişte mezarlarından çağrılırlar. Bu nedenle Kutsal Yazılar “ölümlerin dirilişini”, “ölümler arasından [çıkararak] diriliş”ten açıkça ayırır (Luka 20:35; Elçilerin İşleri 4:2; Filipililer 3:11).

Bir insan, Adem aracılığıyla ölüm dünyaya girdi ve her insana yayıldı; öyle ki hepsi ölür (Romalılar 5:12, 21). Ama Mesih'te ölüm etkisiz kılınır, çünkü O bir insan olarak önce kendisinin tatmak zorunda kaldığı ölümü (İbraniler 2:9) dirilişle yendi. Mesih'in ölümlerden dirilişi, ölümü yenmenin tek yoluydu.

1 Korintliler 15 yalnızca imanlıların dirilişini ele alır. Söz konusu olanlar Mesih'e ait olanlardır (23. ayet), yani O'na bağlı olanlar, O'nda olanlar (22. ayet) ve ikinci insanın yaşam veren gücünü deneyimleyecek olanlar (45-47. ayetler). Ama imansızlar da diriltilecekler. Onların Mesih'le hiçbir bağı yoktur. O, onları

yargı için mezarlardan çağırarak dirilmiş Olan olarak gücünü onlar üzerinde de uygulayacaktır (Yuhanna 5:29). İnsanoglu'nun bu güç gösterisi, Tanrı'nın birinci yaratılışla olan yollarının sonuçlanmasına aittir (Vahiy 21:4). O, sonunda son düşmanı, ölümü de sonsuza dek ortadan kaldıracaktır.

Bu olay doğru olmayanların dirilişini de kapsar, çünkü ölümün ortadan kaldırılmasıyla onların (bedensel) ölümü de sona erer. Böylece imansızların dirilişi 1 Korintliler 15'te doğrudan ele alınmasa da yine de içerilmiştir. Bu diriliş zorunlu bir olay olarak arka planda kalır. İmansızların, bu bölümde böylesine çarpıcı biçimde anlatılan Rab İsa'nın ölüm üzerindeki zaferinde hiçbir payı yoktur.

Konuyu derinleştirmek için sorular

- İmanlıların “yaşama diriliş”e neden katıldıklarının nedenlerini sayın!
- Bunu imansızların dirilişinden ayırt edin!

5.1.3 Dirilişte beden

Diriliş bedeninin niteliğini anlatmak zordur, çünkü bu yeni bedeni gözümüzün önüne getirmemize yarayacak benzer hiçbir şey yoktur. Yalnızca şimdi sahip olduğumuz bedeni biliyoruz. Bu beden “et ve kan”dır, yerin toprağından yapılmış doğal bir bedendir. Günah yüzünden ölümlülüğe ve çürümeye tabidir.

Pavlus, “et ve kanın” Tanrı'nın göksel egemenliğini miras alamayacağını söyler (1 Korintliler 15:50). Bu nedenle dünyasal bedenin değiştirilmesi gereklidir. Tanrı imanlılara – uyuyanlara diriltirmede, yaşayanlara değiştirilmede – göksel bir beden verir (1 Korintliler 15:40, 48-50). Bu beden göksel yaşam koşullarına uygun olacaktır.

Demek ki bunun şimdiki bedenden başka bir beden olması gerektiğine kuşku yoktur. Yine de şimdiki bedene benzeyecektir. İnsanın biçiminin korunduğu bir süreklilik olacaktır. Dirilmiş Rab'bi düşünelim. Öğrencileri O'nu tanıdılar. O, ardından gittikleri kişiydi. Çarmıha gerilişinin yaraları bile hâlâ görünüyordu.¹⁴²

Bu benzerlik Pavlus'ta da dile gelir. Ölümlü bedenlerimize yaşam verileceğini söyler. Şimdi sahip olduğumuz ölümlü beden yeniden canlandırılır ve dirilişte ölümsüzlüğü kazanır.

Aynı şekilde Kutsal Yazılar bunun başka bir beden olacağını da vurgular. Dirilişin ekinle karşılaştırılmasından, toprağa konan tohumdan başka bir şeyin

142. Bu kuşkusuz bir istisna olacaktır, çünkü bunlar O'nun kurtuluş işinin yaralarıdır (krş. boğazlanmış gibi, ya da ölüm yarasını taşıyan Kuzu; Vahiy 5). Kanımca imanlıların diriliş bedenlerinde yara izleri olmayacaktır.

topraktan çıktığı açıkça anlaşılır. Bu benzetme de yine bir benzerlik ve süreklilik olduğunu açıkça gösterir: Tohum ve ondan çıkan ürün “özünde” aynıdır, çünkü tek ve aynı bitkidirler.

Bu iki yönü (benzerlik ve farklılık) göz önünde tutmalıyız. Şimdi sahip olduğumuz bedene bağlı olan kişi korunur ve o kişi olarak tanınabilir olacaktır. Ama bedenın türü tamamen yeni olacaktır. Bu, eski ve yeni yaratılışla karşılaştırılabilir. Yeni yaratılış da aynı zamanda tamamen yeni olacak olsa bile eski yaratılışa benzeyecektir (Vahiy 21:1).

Bu yeni bedenle ilgili en büyük şey, O’na, Tanrı Oğlu’na benzeyecek olmamızdır (1 Yuhanna 3:2). Pavlus şöyle der: “yücelik içinde dirilitilir” (1 Korintliler 15:43). Her şey Mesih’in yüceliğinin mührünü taşıyacaktır. Bu, O’nun göğe yükselip yüceltildiğinde aldığı yüceliktir. Rab’be benzetmek O’nun dış yüceliğiyle ilgilidir. Böylece O’nunla birlikte görüldüğümüzde *göksel* Olan’ın benzeyişini taşıyacağız (1 Korintliler 15:49; Filipililer 3:20-21). Bu nedenle O, iman etmiş olanlarda hayranlıkla seyredilecektir (2 Selanikliler 1:10).

Ölüm yenildiği için yeni beden artık ölümlü olmayacaktır (1 Korintliler 15:54-55). Ölmüş bedenle ilgili olarak bunun *çürümezliği* giyineceği söylenir. Ölmüş beden çürüyüp dağılmıştır. Bu, yeni bedenle bir daha asla olmayacaktır. Yaşayanların henüz ölmemiş bedeniyle ilgili olarak ise onun ölümsüzlüğü giyineceği söylenir. Ölüm artık olmayacaktır (Vahiy 21:4)!

Yeni bedenın bu özellikleri, çürümezlik ve ölümsüzlük de dirilmiş Tanrı Oğlu’nun özellikleridir: “çünkü biliyoruz ki, ölümden dirilen Mesih bir daha ölmez” (Romalılar 6:9). Rab İsa, doğru kişilerin dirilişte artık ölmeyeceklerini söyler. Onlar ölümsüz olan meleklerle benzerler (Luka 20:36).

Bu bağlamda Rab, dirilişte artık evlilik ilişkisinin ve dolayısıyla üremenin de olmayacağını söyler. Bu, cinsiyetler arasındaki ayrımın da ortadan kalkacağı anlamına gelmez. Bu ayrım, Tanrı’nın insanın kişiliğini korumasıyla korunur; bu kişiliğe erkek ve kadın olmak da dahildir.

Doğal beden yeryüzü için yaratılmıştır. Bu nedenle yeryüzüne bağlılığıyla biçimlenir ve belirlenir. Yeryüzünün yasalarına ve yaşam koşullarına tabiydi. Ama dirilişte “ruhsal bir beden” (1 Korintliler 15:44) alacağız. Bu beden artık yeryüzünün koşullarına tabi olmayacaktır. Bu, Rab İsa’nın dirilişteki bedeninde açıkça görülür. Bu beden zamana ve mekâna bağlı değildi. Rab kilitli kapılardan içeri girdi. Öğrencilerin kanısına göre bu ancak bir ruh olabilirdi. Ama Rab, bir

ruhun etten ve kemikten bir bedenine özelliklerine sahip olmadığını söyler. Öğrenciler O'na dokunabildiler; O, kızarmış balık bile yedi (Luka 24:36-43).

Konuyu derinleştirmek için soru

- Diriliş bedeninin bazı özelliklerini sayın!

5.1.4 Dirilişin zamanı

Demek ki günlerin sonunda bütün ölümlerin genel, aynı anda gerçekleşen bir dirilişi olmayacaktır. Kutsal Yazılar doğru kişilerin dirilişinin zamanını doğru olmayanların dirilişinin zamanından açıkça ayırır. Bunu, imanlıların ölümler “arasından” dirilişinin olması ve bu dirilişte geri kalan ölümlerin şimdilik diriltilmemesi bile destekler. “Birinci” diriliş adlandırması da (Vahiy 20:5) daha sonra bir “ikinci” ya da “son” dirilişin olacağını açıkça gösterir.

Günlerin sonunda ardından bir yargının geleceği *tek* bir genel diriliş olduğu varsayımı, Rab İsa'nın şu sözlerinden çıkarılır: “Buna şaşmayın! Çünkü mezarda olanların hepsinin O'nun sesini duyacağı saat geliyor. Ve dışarı çıkacaklar: İyilik yapmış olanlar yaşama dirilişe, kötülük etmiş olanlar yargıya dirilişe” (Yuhanna 5:28-29).

“Saat” kavramından *tek* bir genel diriliş olabileceği sonucu çıkarılır. Bu sırada saat, bir zaman noktası olarak anlaşılır. Ama burada uzun bir süreye yayılan bir dönemi düşünmeliyiz. Yuhanna sık sık bu anlamda bir “saat”ten söz eder (Yuhanna 4:21, 23; 5:25; 16:2, 25; 1 Yuhanna 2:18; Vahiy 3:10; 14:7; 17:12). Bu ayetlerden açıkça anlaşılır ki, saat bir zaman noktasını ya da 60 dakikalık bir zaman birimini değil, bir yandan bir saatten çok daha uzun süren, öbür yandan belirli özellikler ve olaylarla belirlenen bir çağı ifade eder.

Yuhanna 5:25'te Rab, 60 dakikalık bir süreyle sınırlanamayan, tersine Tanrı Oğlu'nun sesinin insanları ruhsal ölümlerinden çağırdığı, şimdiden 2000 yıldır süren lütuf dönemini kapsayan bir saatten söz eder. Dirilişle bağlantılı olarak “saat” en az 1000 yıllık bir süreye yayılır. Saatin bu mecazi anlamı “son gün” için de geçerlidir (Yuhanna 6:39 vd.; 11:24). Bu gün, dünyanın sonunu belirleyen bir zaman noktasını değil, saat gibi, farklı dirilişlerin gerçekleşeceği bir süreyi, bir çağı ifade eder.

Yaşama diriliş, yani imanlıların dirilişi, Mesih yeniden geldiğinde gerçekleşir. Bu, Tanrı'nın belirlediği sıraya aittir: “Ama herkes kendi sırasında: İlk ürün olan Mesih; sonra O'nun gelişinde Mesih'e ait olanlar” (1 Korintliler 15:23). Doğru kişilerin dirilişinin zamanı burada Mesih'in gelişinin zamanıyla bir tutulur.

Böylece tarih tam olarak belirlenmiştir. Mesih'in gelişi (Grekçe: *parousia*) ise iki ayrı zaman noktasında gerçekleşir. Dolayısıyla “birinci” dirilişin de iki ya da üç diriliş evresi vardır: 1. Mesih, 2. göğe alınışta imanlılar, 3. esenlik krallığının başlangıcında şehitler.

Önce Rab İsa, yaşayan bütün imanlıları göğe (Yuhanna 17:24; Filipililer 3:20-21), Baba'nın evine (Yuhanna 14:2-3) kendi yanına almak için yeniden gelecektir. Bu, O'nun imanlıların göğe alınışı için gelişidir; bu gelişte Mesih'te ölmüş olanlar diriltir ve yaşayan imanlılar değiştirilir (1 Korintliler 15:51-52; 1 Selanikliler 4:13-17). İlk geliş yalnızca imanlılar içindir. O zaman, daha sonraki bir zamanda olacağı gibi, bütün insanların göreceği biçimde gelmez.

Mesih'in ilk gelişi imanlıların umududur. Onlar, kendileri gökтейken yeryüzüne gelecek olan gazaptan kendilerini kurtaracak olan Tanrı Oğlu'nu göklerden beklerler (1 Selanikliler 1:10). Bu dirilişe Eski Antlaşma döneminin imanlıları da ait olacaktır (İbraniler 11:35, 39-40). Onlar, kilisenin imanlılarıyla birlikte, dirilişten sonra gökte Tanrı'nın tahtını ve Kuzu'yu kuşatacak olan yirmi dört ihtiyarda görülürler (Vahiy 4:4 vd.). Tanrı'nın gazabı ve yargısı yeryüzüne geldiğinde dirilmiş olanlar göktedir (Vahiy 6-19).

Sonra Rab İsa Mesih bütün insanların göreceği biçimde ikinci kez güç ve yücelikle görünecektir (2 Selanikliler 1:7-8; İbraniler 1:6; Vahiy 1:7; 19:11-16). O zaman da imanlılar dirilecektir. Bunlar, göğe alınıştan sonra ölmüş olanlardır. Yuhanna onlar hakkında, Tanrı sözü ve İsa'nın tanıklığı uğruna başlarının kesildiğini ve canavara tapmadıklarını söyler; onlar diriltilecektir (Vahiy 20:4).

Dolayısıyla birinci diriliş iki adımda gerçekleşir:

- önce kilisenin ve Eski Antlaşma'nın imanlıları
- sonra göğe alınıştan esenlik krallığına kadar ölmüş olan imanlılar

Birinci dirilişin imanlıları yüceltilmiş bedenlerle göğe götürülecektir. Orada sonsuza dek yaşayacaklardır. Onlar, sonsuz yurtlarına yeryüzünde değil gökte sahip olmalarını sağlayan göksel bir beden alırlar.

Diritilmiş imanlılar için artık hiçbir yargı olmayacaktır. Yargı sorunu onlar için Golgota'daki çarmıhta çözüldü. Zaten kusursuz kılınmış ve yücelik bedenini taşıyan kişilerin, yine de kaybolma olasılığıyla birlikte bir de yargılanmayacakları da akla yatkındır.

Yine de imanlılar Mesih'in yargı kürsüsünün önüne çıkacaklardır (2 Korintliler 5:10). Ama o zaman söz konusu olan kurtuluş sorunu değildir. Orada

söz konusu olan, işlerinin değerlendirilmesi ve ödüllendirilmedir (1 Korintliler 3:12-15). Orada, bildikleri gibi bilsinler diye yaşamlarını Tanrı'nın gözüyle görecek ve değerlendireceklerdir (1 Korintliler 13:12). Kendilerini güvenle hedefe ulaştıran lütfu tanıyacak ve övecekler.

5.1.5 Yargıya diriliş

Kutsal Yazılar doğru olmayanların dirilişi (Elçilerin İşleri 24:15) hakkında az şey söyler. Bazı noktalar yaşama dirilişle karşılaştırılırken zaten dile getirildi. Kutsal Yazılar bu dirilişten, gerçekleşecek olan ve Tanrı'nın onunla birinci yaratılışın tarihini sonuçlandıracağı önemli bir olay olarak söz eder.

Bu diriliş bir anda gerçekleşecek ve birinci dirilişe katılmamış, yani geride kalmış bütün ölümleri kapsayacaktır (Vahiy 20:5). Ancak bu anlamda son günde genel bir dirilişten söz edilebilir.

Rab İsa doğru olmayanları mezarlarından çağıracaktır (Yuhanna 5:28-29). Bu diriliş “yargıya diriliş” der, çünkü bu diriliş yargıyla belirlenir. Doğru olmayanlar iman etmedikleri için yaşamları boyunca zaten yargılanmışlardır (Yuhanna 3:18). Dirilişlerinden sonra, büyük beyaz tahtın yargı oturumuyla başlayan sonsuz yargıya giderler (Vahiy 20:11).

Elçi Yuhanna Vahiy 20:11-15'te bu olaydan söz eder. Mesih'in egemenliğinin 1000 yılı tamamlanıncaya kadar dirilmeyen *geri kalan* ölümlerden söz eder (Vahiy 20:5). Böylece son dirilişin zamanı da tam olarak belirlenmiştir. Bu egemenlik döneminin sonunda (1 Korintliler 15:24) ölümler çağrılacaktır. Dirilerin ve ölümlerin Yargıcı'nın önüne çıkarılmak üzere dirilecekler (İbraniler 12:23; Romalılar 2:16; 2 Timoteos 4:1).

Yuhanna gelecekteki bu olayı etkileyici biçimde betimler: Önce büyük beyaz bir taht görür. Bu taht hemen en yüksek yetki, mutlak adalet ve kutsallık izlenimini verir (1 Yuhanna 1:5). Sonra tahtta oturanı görür. Bu kişinin önünden gök ve yer kaçır. Bu, birinci yaratılışın sonudur (1 Korintliler 15:24). Yer ve gök kaçır (Vahiy 20:11) ve yanarak çözülür (2 Petrus 3:7, 11). Şimdi eski yaratılış yeni yaratılışa yer açmak zorundadır. Böyle bir olayı başlatan kişi nasıl bir kişi olmalı! Bu kişinin önünde duracak olan insanlar kim bilir neler hissedecek!?

Tahtta oturan kimdir? O, Baba Tanrı'nın bütün yargıyı kendisine verdiği İnsanoğlu Rab İsa Mesih'tir (Yuhanna 5:22, 27; Elçilerin İşleri 10:42; 17:31; 2 Korintliler 5:10). Yargıç, yeryüzünde kendisi yaşamış ve insan olmayı kusursuzca

tanıyan bir insandır. Bu nedenle hiç kimse O'nun herhangi bir insan durumunu deneyimden yola çıkarak değerlendiremeyeceğini ileri süremeyecektir.

Sonra Yuhanna'nın bakışı ilerler ve tahtın önünde duran büyük bir insan kalabalığı görür. Bunlar, yeryüzünde yaşamış olan bütün imansız ölümlerdir. Tek biri bile unutulmamıştır. En küçüğünden en büyüğüne hepsi orada görünecektir. Bu gerçeğin saatinde hiçbir ayırım yapılmayacaktır.

Bu insanların diriltildikten sonra hâlâ “ölüler” diye adlandırılması dikkat çeker. Bu bir çelişki değildir, çünkü büyük beyaz tahtın önünde yalnızca doğru olmayanların duracağı zaten açıkça ortaya çıktı. Birinci diriliş, yani doğru kişilerin dirilişi, en az 1000 yıl önce gerçekleşmiştir. Tahtın önündeki insanlar diriltilmelerine rağmen “ölüler” diye adlandırılıyorsa, bununla onların kaybolmuş durumları ifade edilir: Günahlarında ruhsal olarak ölüdürler (Efesliler 2:1), günahın ücreti olarak bedensel ölümle öldüler ve hükmün bildirilmesinden sonra suçlarının ve günahlılıklarının tam bilinci içinde sonsuz ölüme giderler (Vahiy 20:6, 14).

Hükmün kanıtları, yaşam kitabı¹⁴³ ile bütün işlerin kaydedildiği kitaplardır (Daniel 7:10). Yaşam kitabında yaşama dirilişe katılmış olanların hepsi yazılıdır. Bu nedenle bunlar bu tahtın önünde hiç durmayacaklardır, çünkü onların dirilişi 1000 yıl önce gerçekleşmiştir. Bu yargıda yaşam kitabında bulunmayanların hepsinin ateş gölüne atıldığı söylenir. Demek ki burada yalnızca ateş gölüne atılacak olanlar durur!

Ama Yuhanna'nın anlatımından, yaşam kitabı orada bulunduğu için tahtın önünde ateş gölüne girmeyecek olanların da durduğu sonucu çıkarılabilir. Bu kitaba neden başvurulur? Bunun nedeni, bu yargının son derece titiz işlemesidir. Orada bir insanın durumuyla ilgili doğabilecek her kuşku ortadan kaldırılır. Kitabın incelenmesi her türlü karışıklığı dışlayacaktır. Yaşama sahip olan ve bu kitapta yazılı olan hiç kimse haksız yere ateş gölüne atılmayacaktır.

İnsan orada tamamen suçlu çıkarılır ve kendisiyle ilgili gerçeğe yüzleştirilir. Bütün eylemlerin kaydedildiği öbür kitaplar da buna hizmet eder. Burada özellikle dikkat edilmesi gereken, imansızların işlerine göre yargılanmasıdır. Bütün işler – sözde iyi olanlar da kötü olanlar da – gözden geçirilir, sınanır ve değerlendirilir. Bu Yargıç'ın önünde insan kendi yaşamının ne kadar bozuk olduğunu kabul etmek zorundadır. Bu tanıma korkunçtur, çünkü orada ne bir telafi vardır ne de onun için aracılık edecek bir savunucu.

143. Luka 10:20; Filipililer 4:3; İbraniler 12:23; Vahiy 3:5; 13:8; 17:8; 20:12, 15; 21:27; 22:19.

Yüzeysel ya da toptan bir hüküm verilmeyecektir. Yargı en ince ayrıntısına kadar mutlak adil ve rüşvet kabul etmez olacaktır, çünkü yargıyı adil ve her şeyi bilen Yargıç uygular (2 Timoteos 4:8; Mezmurlar 7:11; 9:4).

Yuhanna bir kez daha bu kadar çok ölünün nereden geldiğini düşünüyor gibidir. Denizin, ölümün ve Hades'in içlerindeki ölümleri teslim ettiğini gördü. Böylece içinde hâlâ ölümlerin bulunabileceği hiçbir yer ve hiçbir durum dışarıda kalmaz. Ölüm ve Hades ateş gölüne atılır; böylece son düşman olan ölüm sona erer (1 Korintliler 15:26).

O zaman birinci, yani bedensel ölüm artık olmaz, çünkü son dirilişten sonra ruh-canın bedenden ayrılması anlamında artık ölü olmayacaktır. Bu nedenle ölümlerin yeri olarak Hades'e artık gerek kalmaz. Bu gerçekten çıkan korkunç sonuç, doğru olmayanların, yani kaybolmuşların bedenleriyle birlikte ikinci ölümü, ateş gölünü çekecek olmalarıdır. Rab İsa, "hem canı hem bedeni cehennemde mahvedebilen"den korkulması gerektiğini söyler (Matta 10:28). Bu sözlerden, insanın canı ve bedeniyle cehenneme, yani ateş gölüne gideceği hiçbir yanlış anlamaya yer bırakmayacak biçimde anlaşılır.

Böylece bu ikinci diriliş yalnızca doğru olmayanların bedenleriyle birlikte cehenneme sürülmesi amacıyla gerçekleşir. Onların mahvoluşu yalnızca canlarını değil, bedenlerini de etkileyecektir. Böylece ölümler dirilişlerinden ve yargıdan sonra nihai ve sonsuz duruma girerler.

Konuyu derinleştirmek için soru

- İmanlıların ve imansızların dirilişinin farklı evrelerini (ya da zamanlarını) birbirinden ayırt edin!

6 Sonsuzlukta insan

Sonsuz durumun başlangıcı, tamamen yeni bir yaratılışın başlangıcı (Vahiy 21:1), Tanrı'nın dünyayla olan yollarının tamamlanmasıdır. Kurtuluş tarihi uzun bir zamandan sonra tamamlanmıştır. Tanrı sonunda amacına ulaşmış ve sonsuz tasarısını tamamlamıştır. Bunda kendini yüceltecektir. Kendi yarattığı ve suretinde yarattığı insan mutluluğu ve sonsuz sevinci yaşayabilsin diye her şeyi yapmış ve her şeyi vermiştir.

Ölümden sonraki yaşamla ilgili olarak tamamen Tanrı Sözü'nün vahyine bağlıysak, bu, sonsuzlukta insan söz konusu olduğunda da geçerlidir. Bu soruda da Tanrı'nın vahyine ihtiyacımız var. Bunu da bize, yaşamımız için önemli sonuçlar çıkarabileceğimiz ölçüde açıklaması Tanrı'nın büyük lütfu sayesindedir. Tanrı'nın amacı her zaman, gelecekteki şeylerle uğraşmanın yalnızca merakımızı gidermesi değil, gündelik yaşamımızı da etkilemesidir.

Sonsuzlukta da tıpkı bugün olduğu gibi iki grup insan olacaktır: Tanrı'dan gelen yaşama sahip olanlar ve Tanrı'dan gelen yaşama sahip olmayanlar. Konumuzla, yani insanın sonsuz varoluşuyla ya da başka bir deyişle canın ölümsüzlüğüyle bağlantı buradadır. İnsanın ölümden sonra – geçici olarak da olsa – varoluşunu yitirdiği varsayılırsa, bir gün varoluşunu kesin olarak yitireceği sonucu çıkarılabilir. Bu nedenle canın ölümlü olduğuna inananlarda imansızların bir gün yok edileceği görüşüne rastlanır. Canın ölümlülüğü ve insanın yok edilmesi öğretileri çoğunlukla bir arada bulunur, çünkü canın ölümlülüğü doğal olarak insanın yok edilmesinin önkoşuludur. Ama şimdi Kutsal Yazılar'a dayanarak insanın sonsuz bir varoluşa sahip olduğunu ve bu nedenle imansızların asla yok edilmeyeceğini saptadık.

En geç aşğıdaki inceleme, canın ölümsüzlüğü ya da insanın sonsuz varoluşu gerçeğinin önemsiz ya da ikinci derecede olmadığını açıkça gösterecektir. Bu gerçek Hristiyanlar arasındaki birlik uğruna halının altına süpürülmemelidir. Bu gerçekten vazgeçilirse, Kutsal Kitap öğretisinin görünümü çarpıtılır (Romalılar 6:17) ve Müjde'nin mesajı küçültülür.

6.1 Sonsuzlukta imanlilar

İmanlıların pek azı sonsuz bir geleceklerinin olduğundan kuşku duyar. “Nerede” ve “nasıl” konusunda farklı görüşler olsa da, hepsi sevinçli bir beklentiyle sonsuzluğa doğru gider. Tanrı’nın gününün gelişini, yeni bir gök ve yeni bir yer bekliyoruz (2 Petrus 3:11-13).

Tanrı bizi Mesih İsa’da kendi sonsuz yüceliğine çağırmıştır (1 Petrus 5:10). Kendi yüceliğine ve kendi egemenliğine çağrıldık (1 Selanikliler 2:12). Bizim için, hayal gücümüzü kat kat aşacak, sözle anlatılamaz bir yücelik hazırlanmıştır (örneğin Romalılar 8:18, 21, 29-30; 2 Timoteos 2:10).

“Gökte, burada yeryüzünde yaşamı bize zorlaştıran her şey sonsuza dek yenilmiş olacak. Bu yerin sakinleri bir daha asla acıya, kedere, bezginliğe, hastalığa, ölüme, günaha, bencillığe, yorgunluğa ya da sıkıntıya katlanmak zorunda kalmayacaklar, çünkü ‘eski şeyler geçti’ (krş. Vahiy 21:4; 22:3). Gök, sözle anlatılamaz sevginin, güzelliğin, esenliğin, sevincin, serüvenin ve Tanrı’yla paydaşlığın yeri olacak (Vahiy 21:4). Sonsuz seven, her şeye gücü yeten ve her şeyi bilen bir Tanrı’nın, uğrunda biricik Oğlu’nu isteyerek kurban ettiği kişiler için sonsuzlukta neler yapacağını gözümüzün önüne getirmekte zorlanırsınız (krş. Romalılar 8:32; 1 Korintliler 2:9; 3:21-23). Oradaki yaşam hayallerimizi çok aşacak. Gökte olumsuz olan her şey yoksa, bu yer yeni ve olumlu olan her şeyle dolu olmalıdır: ‘Tahtta oturan, İşte her şeyi yeni yapıyorum! dedi. Ve, Yaz, çünkü bu sözler doğru ve güvenilirdir!’ diyor’ (Vahiy 21:5).”¹⁴⁴

Hristiyanın bu yücelikleri ve göksel bereketleri üzerinde daha fazla düşünmeye değer; şimdi bunlarla daha fazla uğraşmayı çok isterdim. Ama burada söz konusu olan, imanlıların sonsuz varoluşu sorusu değildir. Bundan kimse kuşku duymuyor. İmansızlar ve onların geleceği için durum farklıdır. Burada görüşler temelden ayrılır.

6.2 Sonsuzlukta imansızlar

Tövbe etmemiş ve günahlarının bağışlanmasına sahip olmayan imansızlar günahları içinde öleceklerdir (Yuhanna 8:21). Bundan sonra onları yargı bekler (İbraniler 9:27). Mutlak kutsal olan ve bu nedenle günahattan nefret eden, ondan tiksinen yaşayan Tanrı’nın ellerine düşerler (İbraniler 10:31). Bu nedenle imansızların dirilişi yalnızca yargı için gerçekleşir (Yuhanna 5:29). Bu, Tanrı

144. John Ankerberg ve John Weldon, *Fakten über Sterbeerlebnisse*, Pfäffikon (Verlag Mitternachtsruf), 2001, s. 67.

Sözü'nün bildirilerine dayanan, inkâr edilemez bir gerçektir: Kutsal Tanrı'nın gazabı imansızların üzerinde sonsuza dek kalacaktır (Yuhanna 3:36).

Elçi Petrus'la birlikte soruyoruz: "Tanrı'nın Müjdesi'ne itaat etmeyenlerin sonu ne olacak?" (1 Petrus 4:17-18). Tanrı'nın Sözü bizi bu konuda belirsizlik içinde bırakmaz. Ama bu soruya bir yanıt vermeden önce, Kurtarıcı Tanrı'nın biricik Oğlu'nu kurban olarak sunmakla kaybolmuş günahkârları kurtarmak için her şeyi yaptığını bir kez daha hatırlatmak istiyorum. Tanrı'nın isteği günahkârın kaybolması değil (1 Timoteos 2:4; 2 Petrus 3:9), yaşaması ve sonsuz ölümden kurtarılmasıdır. Tanrı her insan için uğraşır ve onu ilahi sevgisiyle kazanmaya çalışır. Hiçbir insan sonsuz yazgısı için hiçbir zaman Tanrı'yı suçlayamayacaktır. Sonsuz mahkûmiyet, Yaratıcı Tanrı'yı onurlandırmamış ve O'nun Oğlu'nu reddetmiş olan bütün insanların başına gelecektir.

Elçi Pavlus Tanrı'nın hem lütfunda hem de yargıda adil davranışından söz eder (Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir): "Yoksa O'nun iyiliğinin, sabrının ve hoşgörüsünün zenginliğini küçümsüyor ve Tanrı'nın iyiliğinin seni tövbeye yönelttiğini bilmiyor musun? İnatçılığına ve tövbe etmeyen yüreğine göre ise kendine gazap gününe, Tanrı'nın adil yargısının açığa çıkacağı güne gazap biriktiriyorsun. O, herkese yaptıklarına göre karşılık verecektir: İyi işte sebat ederek yücelik, onur ve çürümezlik arayanlara sonsuz yaşam; kavgacı olan, gerçeğe itaat etmeyip haksızlığa itaat edenlere ise gazap ve öfke. Kötülük yapan her insan canının üzerine sıkıntı ve kaygı gelecektir" (Romalılar 2:4-9).

Gazap, öfke, sıkıntı ve kaygı burada Tanrı'nın tövbe etmeyen günahkâr üzerindeki adil yargısının ifadeleridir. Kutsal Yazılar gelecekteki ve sonsuz yargı hakkında hiçbir yanlış anlamaya yer bırakmadan konuşur. Ne yazık ki bugün sık sık yapıldığı gibi, Tanrı'nın günah üzerindeki gazabının gerçekliğini gizlemez. Günahkâr cehenneme teslim eden Tanrı'nın kutsallığı ve adaleti, insanların çoğunun ve ne yazık ki pek çok Hristiyanın da düşüncesine uymaz. Tanrı'nın uzlaşmaya hazır olduğuna ve lütfuyla günahı görmezden geleceğine çok sık inanılır ya da umulur. Ama bu varsayım kimseye yardım etmez, çünkü insanı Tanrı'nın doğası ve günahın doğası konusunda, dolayısıyla kendi sonsuz yazgısı konusunda da yanıltır.¹⁴⁵

145. Sonsuz azabın önemsizleştirilmesi ve reddedilmesi çeşitli biçimlerde kendini gösterir: 1. Evrenselcilik ve herkesin barıştırılması öğretisi: Sonunda bütün insanlar kurtarılacak 2. Kondisyonalizm ya da koşullu ölümsüzlük: Kurtarılmamış olanlar yok edilecek – "anihilasyonizm" (yok oluş öğretisi) diye de adlandırılır 3.

Kutsal Yazılar sonsuz yargıyı olabildiğince etkileyici biçimde anlatmak için çeşitli adlandırmalar ve çarpıcı imgeler ya da karşılaştırmalar kullanır. Bunlar insana Tanrı'nın günahı ne kadar ciddiye aldığını ve yargıda O'ndan ne kadar korkulması gerektiğini göstermelidir. Kutsal Kitap cennet ve cehennemden gerçekten var olan yerler olarak söz eder ve onları anlatmak için imgesel bir dil kullanır. Gök imgelerle betimlendiği için (bkz. Yuhanna'ya Gelen Vahiy) onun gerçekliğinden kuşku duymayız; bu nedenle cehennemin gerçekliğinden de kuşku duyamayız.

Bu yargıdan söz eden üç temel kavramı ve imgeyi inceleyelim. Bunlar cehennem, ateş gölü ve ikinci ölümdür.

6.2.1 Cehennem (Gehenna)

Rab İsa Mesih'in kendisi Müjdeliler'de on bir kez cehennemden söz eder (Matta 5:22, 29-30; 10:28; 18:9; 23:15, 33; Markos 9:43, 45, 47; Luka 12:5; Yeni Antlaşma'da bunun dışında yalnızca Yakup 3:6). Cehennem, doğru olmayanların suçlarının tam bilinci içinde sonsuza dek yalnız bırakıldığı ve Tanrı tarafından yargılandığı yerdir.

Kendisi Tanrı sevgisinin açıklanması olduğu hâlde, cehennemden, korkunç yargının yerinden en çok söz edenin Rab İsa Mesih'in kendisi olması dikkat çekicidir. Tanrı'nın sevgisini hiç kimse O'nun gibi tanıımıyordu ve O bu sevgiyi açıklamak için gelmişti. Ama Tanrı'nın sevgisi böylesine korkunç bir yargıyla nasıl bağdaşabilir? Çünkü Tanrı'nın kutsallığını da hiç kimse O'nun gibi tanıımıyordu. Elçi Yuhanna şöyle der: “Mesih'ten duyup size ilettiğimiz bildiri şudur: Tanrı ışıktır, O'nda hiç karanlık yoktur” (1 Yuhanna 1:5). *Işık* ifadesi burada, günahın ve onunla ilgili her şeyin ifadesi olan karanlığın karşısı olarak Tanrı'nın kutsallığını temsil eder.

İsa'nın zamanındaki Yahudilerin “cehennem” (Grekçe: *gehenna*) ile neyin anlaşılması gerektiğine dair belli bir anlayışları vardı. Bu anlayış bilinen bir yerden ve onun tarihinden kaynaklanıyordu. Grekçe sözcük İbranice “*ge-hinnom*” sözcüğüne karşılık gelir. Yeruşalim kentinin güneyinde aşağı inen Hinnom Vadisi'ni ifade eder (Yeşu 15:8; 18:16). İsrail'in tarihinde, Ahaz (2 Krallar 16:3) ve Manaşe (2 Krallar 21:6) krallar döneminde burası en iğrenç putperestliğin yeri idi. Orada Molek putuna çocuklar kurban edilirdi (2 Tarihler 28:3; 33:6).

Ölümden sonra dönüş ve kurtuluş olanağı (varsayımsal kondisyonalizm). Bu öğretilerin her biri Kutsal Kitap'a aykırı ve imanı içten çürüten öğretiler olarak reddedilmelidir.

Çılgınlıklarını bastırmak için davul sesleri eşliğinde yakılırlardı. Tanrı bu iğrençlikler için korkunç bir yargı bildirdi (Yeremya 7:32; 19:5-9; 32:35).

Kral Yoşiya dönemindeki uyanış sırasında bu yer yıkıldı ve bir yıkıntı yığınına çevrildi (2 Krallar 23:10). Daha sonra burası bir moloz ve çöp döküm yeri oldu. Yeruslaim kentinin artıkları ve pislikleri oraya götürüldü. İdam edilmiş suçluların cesetleri de yakılmak üzere oraya getirilirdi. Burası, artıkları yok etmek için sürekli ateşin yandığı bir çöplüktü. Kurtçuklar artıklarda yeterince besin bulur, böylece orada yaşayabilirlerdi. Bu nedenle cehennemle bağlantılı olarak sık sık ölmeyen kurttan ve sönmeyen ateşten söz edilir (Markos 9:43-48; Yeşaya 30:33; 66:24).

Yahudilerin yazılarında bu yerde olup bitenler, doğru olmayanların son zamanlardaki ve sonsuz cezalandırıcı yargısıyla karşılaştırılır.¹⁴⁶ Rab İsa Mesih burada o günlerin Yahudi anlayışına bağlanır. O'nun sözleri, Yahudilerin anlayışından farklı olarak, ilahi gerçeğin bir vahyidir. İki şeyi özellikle vurgular:

- İnsanın bütünü cehennemin yargısına teslim edilir: “Asıl hem canı hem bedeni cehennemde mahvedebilenden korkun” (Matta 10:28; krş. Luka 12:5). Cehennemin yargısı (Matta 5:29-30) bedeni olduğu gibi canı da etkileyecektir (Luka 12:47).
- Cehennem ayrılmaz biçimde ateşle bağlantılıdır: “Kim ‘Ahmak!’ derse, cehennem ateşine düşmeyi hak eder” (Matta 5:22). “Sakat olarak yaşama girmen, iki elle cehenneme, sönmeyen ateşe, kurtlarının ölmediği ve ateşin sönmeyişi yere gitmeden iyidir” (Markos 9:43-44; krş. Matta 5:29).

İnsan ateşten korkar. Cehennemde yargı bedeni, canı ve ruhu vurur. Ateş imgesi azaptan ve kaygıdan söz eder. Bunu gözümüzün önüne getiremeyiz. İmge yeterince etkileyicidir. Bundan daha etkili olamayacak bir uyarıdır. Ateş sık sık, yargı gününde Tanrı'yla uyum içinde olmayan her şeye yönelen Tanrı yargısının ifadesi olarak kullanılır (Yaratılış 19:24; Levililer 10:2; Çölde Sayım 16:35; 1 Korintliler 3:13; 2 Selanikliler 1:8; İbraniler 10:27; 2 Petrus 3:7; Vahiy 20:9; 21:8).

“Cehennem” kavramını anmayan, ama aynı yargıyı anlatan başka ayetler şunlardır:

“Sakat ya da topal olarak yaşama girmen, iki elle ya da iki ayakla sonsuz ateşe atılmadan senin için iyidir” (Matta 18:8).

146. Strack / Billerbeck, *Eckurs: Scheol, Gehinnom u. Garten Eden*, München (Verlag C.H. Beck) s. 1029-1037. G.W. Bromiley, *Theological Dictionary of the NT*, Grand Rapids (Eerdmans) 1985, s. 113.

“... ve onları [kötü olanın oğullarını] ateş fırınına atacaklar. Orada ağlama ve diş gıcırdatma olacak” (Matta 13:42; karş. 8:12).

Yahuda şöyle der: “sonsuz ateşin cezasını çekerek” (Yahuda 7).

6.2.2 Ateş gölü

Ateş gölü, yukarıdaki ayetlerle uyum içinde, cehennemin bir başka adıdır (Vahiy 19:20; 20:10, 14-15). Bu yerle ilgili yalnızca birkaç ayrıntıdan söz edilir. Burası, günahkârın sonsuza dek huzura kavuşamayacağı yerdir. Göl de deniz gibi hiç dinmeyen bir huzursuzluğa işaret eder (Vahiy 14:11).

İlk önce canavar ve sahte peygamber (son zamanların iki insanı, bkz. Vahiy 13) ateş gölüne atılır (Vahiy 19:20). Bunlar diri diri, ateş ve kükürtle yanan bu yere giderler. 1000 yıl sonra İblis, gece gündüz sonsuzlara dek azap çekmek üzere ateş gölüne atılır (20:10).

Ateş gölü, sonsuz ateş, insan için değil – İblis ve onun melekleri için hazırlanmıştır (Matta 25:41). Ama insan İblis’in ardından gittiği, aynı itaatsizlik yolunu tuttuğu ve Tanrı’ya boyun eğmek istemediği için, o da sonsuz yazgısını orada bulacaktır (Vahiy 20:10, 14-15; 14:10).

Ateş bir şeyi yakmak ve ortadan kaldırmak içindir; Hinnom Vadisi’ndeki çöple de olduğu gibi. Ama cehennemin yargısında söz konusu olan, yok edilme anlamında yakılma değildir.

İnsanın tamamen yok edilmesi öğretisinin yanı sıra, cehennemde zamanla sınırlı bir kalış görüşü de vardır. Bu, sınırlı bir ceza miktarını ödemeye ya da hatta araf anlamında arınmaya hizmet eder. Ateş imgesi bu anlamda yorumlanırsa, bütün tanrısızlar bu ateşe maruz kaldıklarında anında ve hemen yanıp giderlerdi. Onların ne yeni yaşamı ne de bir arınmadan geriye kalabilecek iyi herhangi bir şeyi vardır. Cehennemden kaçış yoktur; onun yalnızca bir girişi vardır, çıkışı yoktur.

Hinnom Vadisi’nde yandığı biçimiyle ateş, günahkârın çektiği acıları anlatarak cehennemin gerçekliğinin bir imgesidir.

6.2.3 İkinci ölüm

Ölümün insan varoluşunun sonu değil, temelde varoluş biçiminin bir değişmesi olduğunu zaten saptadık. Ayrıca ölüm her zaman bir ayrılığa yol açar. İkinci ve dolayısıyla son ölüm (Vahiy 20:6, 14), günahkârın Tanrı’dan kesin olarak ayrılmasıdır. Günahkârın sonsuz yargısı bundan oluşur. Bu nedenle Pavlus bu

yargıya “*Rab’bin huzurundan uzakta*” sonsuz mahvoluş” der (2 Selanikliler 1:9). Tanrı günaha bakmadığı için günahkârı sonsuza dek huzurundan sürmek zorundadır (Matta 7:23; 25:12), çünkü ışık ile karanlık arasında hiçbir paydaşlık olamaz (2 Korintliler 6:14). Günahkâr en dıştaki karanlığa sürülür. O zaman Tanrı’nın kendisini günahıyla birlikte kabul edemeyeceğini bilir (Matta 22:13; Luka 13:22-28; 2 Petrus 2:17; Yahuda 13). Pek çok insan Tanrı’yla hiçbir ilişkisi olsun istemiyor – o zaman sonsuza dek Tanrı’sız da kalacaklar. Bu gerçek, sonsuza dek ve sonsuzca günahkârların payı olacak olan şey karşısında bizi ürpertir.

Tanrı’nın kesin olarak yüz çevirmesi ve yokluğu, ölümün en dıştaki karanlığında olmak demektir – hiç bitmeyen bir kayboluş.

Konuyu derinleştirmek için soru

- Yeni Antlaşma imansızların sonsuz yazgısını hangi imgelerle anlatır?

6.3 Ceza ne kadar sürer?

Bu, önemli ve kilise tarihinin yüzyılları boyunca bugüne dek çok tartışılmış bir sorudur. Burada pek çok Hristiyanın görüşleri ayrılır. Kimileri cezanın zamanla sınırlı olduğunu ileri sürer. İnsan ceza payını ödedikten sonra sonsuza dek yok edilecek ya da göğe girecekmiş. Yazar da dahil olmak üzere ötekiler ise Tanrı Sözü’ne dayanarak cezanın hiç bitmeyeceğine inanırlar.

İnsanın (arzuya dayalı) düşünceleri ve duyguları söz hakkına sahip olursa, bu soru nesnel olarak yanıtlanamaz. Tek yetki Kutsal Yazılar olmalıdır. Kutsal Kitap’ın bildirimleri, tanrısızların cezasının ve azabının sonsuz, yani zamanla sınırsız olacağını hiçbir yanlış anlamaya yer bırakmadan açıkça gösterir. Bu, aşağıdaki ayetlerden açıkça anlaşılır:

“Sakat olarak yaşama girmen, iki elle cebenneme, sönmez ateşe gitmenden iyidir” (Markos 9:43; krş. Matta 3:12; Yeşaya 66:24; Yereyia 17:4).

“Sakat ya da topal olarak yaşama girmen, iki elle ya da iki ayakla sonsuz ateşe atılmadan senin için iyidir” (Matta 18:8).

“Sonsuz ateşin cezasını çekerek” (Yahuda 7).

“O da Tanrı’nın öfkesinin şarabından içecek; bu şarap O’nun gazap kâsesinde katıksız olarak hazırlanmıştır. Kutsal meleklerin ve Kuzu’nun önünde ateş ve küükürtle azap çekecek. Onların azabının dumanı sonsuzlara dek yükselir; gece gündüz hiç rahatlari yoktur ...” (Vahiy 14:10-11; krş. 20:10).

Ateş sonsuza dek yanar, yani sönmez. İnsanların gözlerinin önüne getiremeyeceği sonsuzluk süresi (“sonsuzlara dek”) burada – bizim için daha anlaşılır olsun diye – gece ile gündüzün bitmeyen, hiç durmayan akışıyla karşılaştırılır.

“Bunlar sonsuz azaba, doğru kişiler ise sonsuz yaşama gidecekler” (Matta 25:46). “... sonsuz yargı ile ilgili öğreti” (İbraniler 6:2). “Rab’bin buğurundan uzakta sonsuz mahvoluş” (2 Selanikililer 1:9). “Onlar için zıfiri karanlık sonsuza dek saklanmaktadır” (Yahuda 13; karşı. 2 Petrus 2:17). “Tanrı’nın gazabı onun üzerinde kalır” (Yuhanna 3:36).

“Ama Kutsal Ruh’a küfreden *sonsuz* dek bağışlanmayacak, *sonsuz* bir günahın suçlusu olacaktır” (Markos 3:29; Matta 6:15; 12:32). Günahın sonsuza dek bağışlanmayacağı yerde, Tanrı’nın günah üzerindeki yargısı da sonsuza dek olacaktır. Burada Kutsal Ruh’a küfreden insanların kimler olduğu sorusu bir yana, bu ayet de sonsuzlukta günahları bağışlanmamış ve üzerlerinde Tanrı’nın gazabının sonsuza dek kalacağı insanların olacağını açıkça gösterir.

Ama “sonsuz” ve “sonsuzluk” sözcüklerinin her zaman sonsuz değil, sonlu bir süreyi de anlatabileceği itirazında bulunulur. Bu nedenle bu sözcüklerin Yeni Antlaşma’da yargıyla bağlantılı olarak anlamının ne olduğunu incelememiz gerekir.

6.3.1 Yeni Antlaşma’da “sonsuzluk” ve “sonsuz”

“Sonsuzluk” sözcüğü Grekçe “*aion*” sözcüğüne karşılık gelir. Bu sözcük belirli bir zaman dönemi ya da sınırlı bir çağ anlamına gelebilir: bkz. Matta 12:32; 24:3; 28:20; Luka 16:8; 20:34; Romalılar 12:2; 1 Korintliler 1:20; 2 Korintliler 4:4; Galatyalılar 1:4; 1 Timoteos 6:17; 2 Timoteos 4:10; Titus 2:12; İbraniler 9:26.

Bu ayetler, söz konusu olanın yalnızca zamanın kendisi değil, çağı ya da zamanın akışını belirleyen ahlaksal özellikler olduğunu açıkça gösterir.

“Sonsuzluk” – çoğu yerde – sonu olmayan bir süredir de:

- “Sonsuza dek” (Grekçe: *eis ton aiona*). Bu ifade şu ayetlerde geçer: Matta 21:19; Markos 3:29; 11:14; Luka 1:55; Yuhanna 4:14; 6:51, 58; 8:35, 51-52; 10:28; 11:26; 12:34; 13:8; 14:16; 1 Korintliler 8:13; 2 Korintliler 9:9; İbraniler 5:6; 6:20; 7:17, 21, 24, 28; 1 Petrus 1:25; 1 Yuhanna 2:17; 2 Yuhanna 2.
- “Sonsuzluklara” (*eis tous aionas*). Bkz. şu ayetler: Luka 1:33; Romalılar 1:25; 9:5; 11:36; 16:27; 2 Korintliler 11:31; İbraniler 13:8.

- “Bütün sonsuzluklara dek” (*eis pantas tous aionas*): Yahuda 25
- “Sonsuzlukların sonsuzluğuna” (*eis ton aiona tou aionos*): İbraniler 1:8.
- “Sonsuzlukların sonsuzluklarına” (*eis tous aionas ton aionon*). Bu ifade sık geçer: Romalılar 16:27; Galatyalılar 1:5; Filipililer 4:20; 1 Timoteos 1:17; 2 Timoteos 4:18; İbraniler 13:21; 1 Petrus 4:11; 5:11; Vahiy 1:6, 18; 4:9-10; 5:13; 7:12; 10:6; 11:15; 14:11; 15:7; 19:3; 20:10; 22:5.

Vahiy 14:11 ve 20:10'da, İblis'in, canavarın ve sahte peygamberin, ama aynı zamanda canavarın ardından gitmiş insanların başına gelecek olan cezanın sonsuzluğu için daha fazla güçlendirilemeyecek bir ifade buluruz. Onlar “sonsuzlara dek” azap çeceklerdir. Grekçede sonsuzluk çoğul olarak geçer. Yani sözcüğü sözcüğüne: “sonsuzlukların sonsuzluklarına”.

“Sonsuz” sıfatı da zamanla sınırsızlığa işaret eder. Bu, imanlıların “sonsuz” bereketlerinde açıkça görülebilir. İmanlıların sahip oldukları şunlardır:

- “sonsuz kurtuluş” (İbraniler 5:9)
- “sonsuz kurtuluş” (İbraniler 9:12)
- “sonsuz miras” (İbraniler 9:15)
- “sonsuz yücelik” (2 Timoteos 2:10; 1 Petrus 5:10)
- “sonsuz konut” (2 Korintliler 5:1)
- “sonsuz egemenlik” (2 Petrus 1:11).

Tanrı'nın hiçbir çocuğu bunların zamanla sınırlı olduğunu düşünmez. Bunlar zaten tam da geçici ve gelip geçici şeylerin karşıtıdır (2 Korintliler 4:17-18).

İmanlıların bereketlerinin karşısında imansızların payı durur:

- “sonsuz azap” (Matta 25:46)
- “sonsuz ateş” (Matta 18:8; 25:41; Yahuda 7)
- “sonsuz yargı” (İbraniler 6:2)
- “sonsuz mahvoluş” (2 Selanikliler 1:9).

İmanlıların bereketleri de tanrısızların cezası da aynı ölçüde sonsuzdur, yani sonu yoktur; Matta'nın kısa ve öz biçimde özetlediği gibi: “Bunlar sonsuz azaba, doğru kişiler ise sonsuz yaşama gidecekler” (Matta 25:46).

Sonsuz azaba karşı bir başka kanıt da, “sonsuz” sıfatının günahkârın varoluşuyla ve yargısının süresiyle değil, yalnızca yargının etkisiyle ya da sonraki etkisiyle sınırlanması gerektiğidir. O zaman ikinci, sonsuz ölüm tanrısızların yok

edilmesidir. Ama insanın *yok edilmesinden* söz edilebilir mi? “Mahvoluş” insan varoluşunun sona ermesi anlamına mı gelir?

6.3.2 “Mahvoluş”

“Mahvoluş” ifadesi yok edilme, yani insan varoluşunun sonu olarak anlaşılırsa, cehennem cezası sonsuz değil, sonlu olurdu. Ama bu görüş, daha önce aktarılan ayetlerle çelişir. İnsan gerçekten yok ediliyorsa, onun ıstırabının ve azabının dumanı nasıl sonsuzlara dek yükselir (Vahiy 14:11; 20:10)? Bu ateşin uğruna “yandığı” kimse kalmadıysa, sonsuz ateşin cezası neden vardır (Yahuda 7)? Yargının ateşi neden sönmezdir (Markos 9:43)?

Kutsal Yazılar’daki bu sözler, *mahvoluşun yok edilme* anlamına gelemeyeceğini açıkça gösterir. Yeni Antlaşma’daki başka yerler de bunu açıkça gösterir. Grekçe Yeni Antlaşma’da mahvoluş için birkaç sözcük vardır; bunlardan, tanrısızların sonsuzlukta yargısı için de kullanılan en önemlilerini burada aktarıyorum.

Ad: “mahvoluş” (apoleia)

Bu sözcük 19 kez geçer ve farklı biçimlerde çevrilir:

- “israf” ya da “ziyan” (Almanca: *Verschwendung, Vergeudung*) (Matta 26:8; Markos 14:4)
- “teslim etmek” (Almanca: *preisgeben*) (Elçilerin İşleri 25:16)
- “mahvolmuşluğun oğlu” (Almanca: *Sohn des Verderbens*) (Yuhanna 17:12; 2 Selanikliler 2:3)
- “mahvoluş” (Almanca: *Verderben*) (Matta 7:13; Romalılar 9:22; Filipililer 1:28; 3:19; 1 Timoteos 6:9; İbraniler 10:39; 2 Petrus 2:1; 3:7; 3:16 Vahiy 17:8, 11)

Fiiil: “mahvetmek / mahvolmak” (apollymai)

Aynı şey “mahvetmek” fiili için de geçerlidir (Yeni Antlaşma’da 86 kez geçer):

- yeryüzünün tufanda “yok olması” (2 Petrus 3:6; krş. İbraniler 1:11)
- “geçip gitmek” (1 Petrus 1:8 vb.)
- “öldürmek” (Matta 2:13; 12:24; 21:41; 27:26 vb.)
- “ölmek, can vermek” (Matta 5:29-30; 8:26; 26:52; Yahuda 11 vb.)
- insanlar, hayvanlar ve şeylerle ilgili olarak “kaybolmuş” (Matta 10:6; 15:24; 16:25; 18:11, 14; 2 Korintliler 2:15; 2 Selanikliler 2:10; 2 Yuhanna 8 vb.)
- beden ve canın cehennemde “mahvedilmesi” (Matta 10:28)
- şarap tulumlarının “mahvolması” (Matta 9:17)
- “yok etmek” (Yahuda 5)

Ad: “mahvoluş” (olethros)

Bu sözcük Yeni Antlaşma’da dört kez geçer: 1 Korintliler 5:5; 1 Selanikliler 5:3; 2 Selanikliler 1:9; 1 Timoteos 6:9.

2 Selanikliler 1:7-9’da Rab’bin görünüşündeki yargısının, ama aynı zamanda sonsuz yargının etkileyici bir betimlemesine sahibiz: “Ve sıkıntı çeken sizlere de bizimle birlikte rahatlık verecektir; bu, Rab İsa’nın güçlü melekeleriyle birlikte alevli ateş içinde gökten açığa çıkışında, Tanrı’yı tanımayanlardan ve Rabbimiz İsa Mesih’in Müjdesi’ne itaat etmeyenlerden öğ aldığında olacaktır. Bunlar Rab’bin buzurundan [ya da: buzurundan uzakta] ve O’nun gücünün yüceliğinden sonsuz mahvoluşla cezalandırılacaklar.”

6.3.3 Özet

Bu kavramların da, *sonsuz yaşam* gibi, farklı anlamları vardır. Birkaç yerde bir şeyin yok edilmesi ya da insanların yeryüzünden kaldırılması anlamına gelebilirler. Ama *mahvoluş* hiçbir zaman insanın yok edilmesi ya da silinip gitmesi anlamına gelmez. Dünyasal yaşamın yitirilmesi anlamına gelebilir. Ama bu, varoluşun sonu değil, yalnızca başka bir varoluş biçimine geçiştir.

Mahvoluş ahlaksal çöküş ve yıkımdır; yok edilme değil, bir durumun kökten kötüleşmesidir. Mahvoluş hiçbir zaman varoluşun yitirilmesi değil, varoluşa değer veren her şeyin yitirilmesidir. Bu ayetlerde “mahvoluş” yerine “yok etmek” ya da “yok edilme” sözcüğü konursa, yalnızca anlam çarpıtılmakla kalmaz – ayetler tamamen anlaşılmaz hâle gelir.

Tanrısızların sonsuz mahvoluşu, onların sonsuza dek Tanrı’dan koparılmış ve yargıya maruz kalmış olmalarından oluşur. Onlar kaybolmuştur ve en dıştaki karanlıktadırlar (Matta 8:12; 22:13; 25:30; Yahuda 13)

Konuyu derinleştirmek için sorular

- Şu yanlış görüşlere nasıl karşılık verilebilir: ...
- imansızların ya da canlarının yok edileceği?
- cezalarının zamanla sınırlı olduğu?

6.3.4 Tanrı’nın adaleti ve kutsallığı

İnsanın anlayışı ve duygusu için, sonsuz bir yargının ve günahkârın hiç bitmeyen bir cezasının var olmasını kavramak zordur. Ama çoğu zaman yalnızca sona bakılır, oraya nasıl varıldığına dikkat edilmez. Kendi düşüncelerimiz bize yol

göstermemeli. Tam da bu en son soruda insan kendi düşüncelerini Tanrı Sözü'nün önüne koymaya eğilimlidir. Ama Tanrı Sözü, bütün sorularda ancak alçakgönüllülükle boyun eğebileceğimiz tek ölçüttür.

Tanrı'nın günahkârı mahkûm etmekten hoşlanmadığını bir kez daha hatırlayalım: “Çünkü O insanları yürekten acı çekirtmez, onları kederlendirmez” (Ağrılar 3:33). Ama o zaman sonsuz bir yargı neden var? Yanıt şudur: Çünkü Tanrı yalnızca sevgi değil, aynı zamanda ışıktır: O, mutlak adaletin ve kutsallığın Tanrısı'dır. Tanrı'nın adaleti günah borcunun ödenmesini, günahkârın cezalandırılmasını gerektirir. Tanrı'nın kutsallığı günaha katlanamaz ve onunla bağlantılı olan her şeyi ortadan kaldırmalı ve yakıp yok etmelidir (Yeşu 24:19).

Peygamber Yeşaya şöyle der: “Ama Her Şeye Egemen RAB yargısıyla yüceltilecek, kutsal Tanrı doğruluğuyla kutsallığını gösterecek” (Yeşaya 5:16).

Sonsuz yargı inkâr edilirse, bununla Tanrı'nın kendi doğası sorgulanmış olur. Tanrı doğasında değişmezdir ve adaletinden ve kutsallığından asla vazgeçmez. Tanrı'nın değişmezliğinin yanı sıra günahın doğası ve ağırlığı da küçümsenir. Günah, sonsuz yargının nedenidir. Peki Tanrı'nın gözünde günah nedir? Günah ne bir zayıflık ne de önemsiz bir kusurdur; “günah *yasasızlıktır*” (1 Yuhanna 3:4). Yasasızlık yalnızca bir buyruğun çiğnenmesi değil, her türlü ilahi yasanın reddedilmesidir; yani kendi bildiğini okumak ve Tanrı'nın yetkisini inkâr etmektir. Bu da sonuçta anarşidir, Yaratan'ın yarattıkları üzerindeki hakkının hiçe sayılmasıdır. Günah, Tanrı'ya karşı düşmanlık ve isyandır.

Günah, Tanrı'ya karşı açık bir düşmanlık olarak kendini göstermek zorunda değildir; birçok biçimde ortaya çıkar. Günah yoluyla Tanrı'nın yüceliği ve onuru aşağılanır. Bu nedenle Tanrı günahı cezasız bırakmayacaktır. Onurunu yeniden kuracak ve kutsallığının taleplerini yerine getirecektir. Tanrı'nın çocuklarının işi de aynı Tanrı'yladır, ama Tanrı'nın onlardan taleplerini Tanrı Oğlu çarmıhta yerine getirmiştir.

Tanrı'nın çocukları olarak bizim duygularımız da ne yazık ki günahtan etkilenmiş ve bulanmıştır. Kendimiz de doğamız gereği günahkârdık. Bu nedenle yargımızda tarafsız değiliz¹⁴⁷ ve Tanrı'nın günah üzerindeki gazabını kendi ölçümüze uyduramayız. Tanrı'nın günah hakkındaki duygusuna ilişkin nasıl bir düşüncemiz var? O'na, günahkârı günahı için sonsuza dek

147. Kutsal Ruh'un sürekli çabası, günahın ne olduğunu anlamamızdır; öyle ki ondan nefret edelim ve onu Tanrı'nın algıladığı gibi algılayalım (krş. 1 Yuhanna 1:5–2:2).

cezalandıramayacağını mı buyurmak istiyoruz? Günahkâra nasıl davranacağı yalnızca ve yalnızca Tanrı'nın işidir. O'nun yaptıkları için hiçbir zaman bir gerekçeye ihtiyacı yoktur; yine de bu şeyleri bize Sözü'nde açıklar.

Sonsuz yargı Tanrı'nın sevgisini sorgulamaz. O her şeyi yapmış ve göğün ve sonsuz yüceliğin her insana açık olduğunu kanıtlamıştır. Bu nedenle kutsal ve adil Tanrı,¹⁴⁸ günahkârı sonsuza dek mahkûm ettiğinde haksızlık etmiş olmaz. Tanrı bunda da kendini yüceltecektir. Tanrı kutsallıkta yücedir (Mısır'dan Çıkış 15:11)!

Elçi Pavlus şöyle der: "Her insan yalancı olsa bile Tanrı doğru olsun. Yazılmış olduğu gibi: 'Sözlerinde haklı çıkasın, yargılandığında üstün gesin.' Ama bizim haksızlığımız Tanrı'nın doğruluğunu ortaya koyuyorsa, ne diyelim? Gazabını üzerimize yağdıran Tanrı haksız mı?" (Romalılar 3:4-5).

6.3.5 Golgota'daki çarmih

Bu kitabın sonuna geldiğimize göre, günahkârı bekleyen korkunç yargının etkisi altında insanlık tarihinin en önemli saatlerine bir göz atalım.

Tanrı'nın sevgisi ve lütfu uğruna adaletinden ve kutsallığından hiçbir zaman vazgeçmediğini saptadık. Golgota'daki çarmih bize bunun en etkileyici kanıtını sunar. Çarmih bize, Tanrı Oğlu kendini günahlarımız için verdiğinde O'nun için bile bir istisna yapmayan Tanrı'nın kutsallığını ve adaletini hatırlatır: Bizi sonsuz bir yargıdan kurtarmak için ilahi bir Kişi tarafından gerçekleştirilmiş, ilahi açıdan kusursuz bir iş.

Günahsız olan Tanrı Oğlu, bizim yerimize yargıyı üstlendi. Günahımızla birlikte kutsal Tanrı'nın karşısına çıktı ve Tanrı bu yüzden O'nu çarmihle cezalandırdı. O günahlarımızı kendi bedeninde ağacın üzerinde taşıdı (1 Petrus 2:24), bizim yerimize günah kılındı (2 Korintliler 5:21), bizim için ağaç üzerinde lanet oldu (Galatyalılar 3:13).

Marc Tapernoux bunu yerinde biçimde şöyle dile getirir: "Bu, günahın kefaretinin ödenmesi, Tanrı'nın adaletinin, kutsallığının ve yüceliğinin taleplerinin karşılanması ve öte yandan Tanrı'nın günahkârları bağışlayabilmesi için oldu. Bu kurbanın büyüklüğü [İbraniler 10:1-18], suçun kefaretinin ödemiş olan [1 Yuhanna 2:2; 4:10] Kişi'nin sonsuz değeri [Matta 3:17; 17:5], O'nun başına gelen yargının ağırlığı [Matta 27:46; Mezmurlar 22; 42; 69], kefareti

148. Vahiy 16:5; Mezmurlar 47:8; 119:137; Yeşaya 6:3.

ödenmesi gereken günahın ağırlığını ve günahın insanı içine sürüklediği mahvoluşun boyutunu anlamamızı sağlar: Bu sonsuz bir mahvoluştur.¹⁴⁹

Cezanın zamanla sınırlı olduğunu söyleyen kişi, bununla günahın Tanrı'nın gözünde sonsuz bir cezayı gerektirecek kadar ağır olmadığını ileri sürmüş olur. Ama günah bu kadar zararsızsa, Tanrı kendi Oğlu'nu neden çarmıhta böylesine korkunç bir biçimde yargıladı? O'nu orada karanlığın üç saatinde neden terk etti? O'nu neden böylesine korkunç biçimde vurdu (Yeşaya 53; Zekeriya 13:7)?

Yalnızca belli bir miktar geçici acıdan kurtarılmamız gerekseydi, bu dehşet verici iş gerekli miydi? Kesinlikle hayır. O bizi zamanla sınırlı acıların toplamından değil, Tanrı'nın, kendi Oğlu'nu bile esirgemeyecek kadar korkunç olan kutsal gazabından kurtardı (Romalılar 5:8-10; 8:32).

Kaybolmuş günahkârın sonsuza dek cezalandırılmayıp bir gün yok edileceği ileri sürülürse, Tanrı Oğlu'nun çektiği acılar hiçe sayılmış olur! Bu, bu görüşten kaçınılmaz olarak çıkan kötü sonuçtur. Mesele yalnızca bizi geçici bir azaptan kurtarmak olsaydı, Tanrı Oğlu'nun yanımıza gelmesi ve kendini bizim için kurban etmesi gerekmezdi. Ama Tanrı'nın gazabı ve yargısı sonsuz olduğu için, onları bizim yerimize ancak ilahi bir Kişi taşıyabilir ve bizi onlardan kurtarabilirdi.

Sonsuz azap inkâr edilirse, sonuçları o kadar geniş kapsamlıdır ki, bununla İsa Mesih'in kurtarış işine bile dokunulmuş ve o küçültülmüş olur. Tanrı bizi, ilahi büyüklükteki kurbanın sonsuz büyük değerini herhangi bir biçimde azaltmaktan korusun! Tanrı Oğlu'nun orada bizi sonsuza dek vuracak olan cezayı bütün boyutuyla üzerine aldığına sınırsız tutunalım.

Bu, Tanrı'nın sonsuz sevgisinin ve aynı zamanda Tanrı'nın değişmez kutsallığının en büyük kanıtıdır.

Bu sonsuz merhamettir,
her düşünceyi aşan;
sevgi dolu kollarını açıp
günahkâra eğilenin merhameti;
bizi lanetten, ölümden kurtaran,
İsa'nın yüceliğine götüren.

Kaybolmamamız				gerekliyordu,
Tanrı	bize	yardım	edilmesini	istiyor;
bu	yüzden	Oğul	yeryüzüne	geldi

149. Marc Tapernoux, *Das ewige Gericht*, Zürich (Beröa-Verlag), 1962, s. 5.

ve sonra göklere yükseldi.
Şimdi lütuf tahtından geliyor
Oğul aracılığıyla lütfun doluluğu.

Ey lütuf, bütün günahları
Mesih'in kaniyla şimdi silebilen,
ve şimdi her yerde herkese
bağışlanma ve esenlik duyuran.
Sonsuz kurtuluş şimdi hazırdır,
ey harika lütuf zamanı!

7 Ek

7.1 Kutsal Yazılar Şeol ve Hades hakkında ne öğretir?

Bible Treasury’de soruların yanıtlanması, cilt N 9, sayfa 79

Sorular

“İnsanoğlu üç gün üç gece yerin bağrında kalacak” (Matta 12:40) ifadesi mezardan fazlasını, “O yerin alt bölgelerine indi” (Efesliler 4:9) ifadesi de ölüm ve mezardan fazlasını mı ifade eder?

Şeol’ün ya da Hades’in (İbrahim’in kuağı ve cennet dahil) yerin altında olduğunu ve Rab İsa’nın oraya inip bazılarını kendisiyle birlikte yükseklerle götürdüğünü söylemek Kutsal Yazılar’la uyumlu mudur? Yoksa cennet ya da İbrahim’in kuağı her zaman gökte miydi ve Eski Antlaşma döneminde bile hiçbir zaman yerin altında değil miydi?

“Şeol’e inmek” ifadesi ne anlama gelir?

“Dipsiz derin”, “Hades”ten başka bir şey midir?

Şeol ya da Hades sözcükleri, görünmeyen dünyanın bir parçası olan göğe uygulanabilir mi?

J.C.B.

Yanıt

Eski Antlaşma’daki “Şeol” ifadesi 65 kez geçer ve “Authorised Version”da 31 kez “mezar”, 3 kez “dipsiz çukur” ve 31 kez “cehennem” diye çevrilmiştir. Bu, sözcüğün farklı anlamlara gelebileceğini gösterir. Aynı sözcük Septuaginta’da (Eski Antlaşma’nın Grekçe çevirisi) 31 kez “Hades”, iki kez “ölüm” (*thanatos*) (2 Samuel 22:6; Süleyman’ın Özdeyişleri 23:14) diye çevrilmiş, iki yerde ise (Eyüp 24:19; Hezekiel 32:21) hiç çevrilmemiştir; çünkü Grekçede bu yerlerdeki anlamı karşılayabilecek bir sözcük yoktur.

Şu yerlerde – yalnızca birkaçını anmak gerekirse – Yaratılış 37:35; 42:38; 44:29, 31; Çölde Sayım 16:30-31; 1 Krallar 2:6, 9; Mezmurlar 49:14; 141:7 “Şeol” yalnızca “mezar” anlamına gelir ve İngilizce çeviride de böyle çevrilmiştir; yalnızca Çölde Sayım 16’da “dipsiz çukur” geçer; öbür bütün yerlerde ise “Şeol” ifadesi göçüp gitmiş ruhların yerini ifade eder. Mezar cansız bedeni alır. Özetle şunu söyleyebiliriz: Eski Antlaşma’daki “Şeol” ifadesi hem mezar hem de göçüp gitmiş ruhların bulunduğu yer için kullanılır.

Yeni Antlaşma'ya döndüğümüzde bu ikili anlam ortadan kalkar, çünkü yaşam ve çürümezlik Müjde aracılığıyla aydınlığa çıkarılmıştır. Aslında İbranice “Şeol” sözcüğünün Grekçe çevirisi olan “Hades” sözcüğü, Yeni Antlaşma'da yalnızca göçüp gitmiş ruhların dünyasıyla ilgili olarak kullanılır; tıpkı “ölüm” ve “mezar” sözcüklerinin (Vahiy 20) can ve ruhla değil, yalnızca bedenle ilgili olması gibi. Ölen bedendir; ruh ise onu veren Tanrı'ya döner. Ruh ve can hiçbir zaman var olmaktan çıkmaz. Hades yalnızca imansız ölümleri alır. İmanlı eve çağrıldığında Hades'e değil, cennete gider.

Bazıları Hades'in ölüm anında hem imanlıları hem imansızları aynı biçimde aldığını ve bu iki sınıfın yine de büyük bir uçurumla birbirinden ayrıldığını düşünür. Kutsal Yazılar hiçbir yerde imanlıların Hades'e gittiğinden söz etmez; tersine, onlardan uzakta olduklarından söz eder (Luka 16:23). Elçilerin İşleri 2'de iki kez aktarılan Mezmur 16'nın 10. ayeti, Rab'bin ölümünden sonra Şeol'e ya da Hades'e indiği ve canının orada bırakılmadığı öğretilisine bir temel olsaydı – oysa biliyoruz ki O, karanlığın değil sevincin bahçesi olan, çarmıhtaki suçlunun da bulunduğu cennete gitti –, orada imanlılar ve imansızlar için iki bölüm olması gerekirdi. Ama bu yanlış, bu ayetin İngilizce çeviride yanlış çevrilmesinden kaynaklanmıştır. Bu ayet şunu ifade eder: “Canımı Şeol'e [Şeol'de değil] bırakmayacaksın (teslim etmeyeceksin ya da oraya göndermeyeceksin)”. Bu doğru çeviri, Lachmann, Tischendorf, Tregelles, Westcott, Hort ve başka çevirmenlerin kabul ettiği Elçilerin İşleri 2:27, 31'in “düzeltilmiş metni” tarafından doğrulanır.

“Hades” sözcüğü Yeni Antlaşma'da hiçbir zaman olumlu bir anlamda kullanılmaz. Hades'te hem imanlılar hem imansızlar için birer bölüm olsaydı, neden Hades'ten istisnasız hep imansızlarla bağlantılı olarak söz edildiğini okuyoruz ve orada bir imanlının bulunduğu dair tek bir işaret bile bulamıyoruz?

“Bağrında” ya da “yerin alt bölgeleri” ifadeleriyle mezar kastedilmektedir. Rabbimiz yalnızca ölmedi, aynı zamanda gömüldü ve üçüncü gün diriltildi. Yunus bunun bir önceden gölgesidir. Mezmurlar 139:15, sözcükleri fazla harfiyen yorumlamaktan bizi koruyabilir. Burada yerin alt bölgeleriyle görünmeyen ya da gizli bir şeyin kastedildiğine kuşku yoktur. Mezar bir taşla mühürlendikten sonra bir nöbetçi birliğiyle güvence altına alındı (Matta 27:66). Hiçbir insan gözü İsa'nın bedeninin yattığı kutsal alanın içine bakamazdı.

Mesih gelmeden önce “İbrahim’in kucagında” ifadesi dindar Yahudi için mutluluğun özüydü, çünkü İbrahim’in “Tanrı’nın dostu” diye adlandırıldığını biliyordu. Mesih’in yanında olmak bir Hristiyanın mutlu beklentisidir. Bu, yukarıda, Tanrı’nın cennetindedir. Cennet Hades’le eş anlamlı değildir. İbrahim Hades’te değildi; tersine Hades’te bulunan azap içindeki can onu “uzaktan” gördü. Rab’bin Hades’te olduğu ve oradan herhangi birini kurtardığı insanın bir uydurmasıdır. Rab Hades’e değil, cennete gitti. Kutsal Yazılar Hades’ten bir kurtarıla tek bir işaret bile vermez. Hakimler 5:12; Mezmurlar 68:18; Efesliler 4:8 ayetleri tutsakların kurtarılmasından değil, burada tutsaklık diye adlandırılan kötü güçlerin tutsak edilmesinden söz eder. Mesih yönetimlerin ve hükümlerliklerin silahlarını elinden aldı ve onlara karşı zafer kazanarak onları herkesin önünde teşhir etti (Koloseliler 2:15). Tutsaklığı tutsak etti. Bu, bazılarının yorumladığı gibi, tutsakların cehennemden salıverilmesiyle ilgili değildir.

“Şeol’e inmek” mezar ya da çukurla ilgilidir. İkisi de yerin altındadır.

Dipsiz derin (Vahiy 20), hiçbir insanın gitmediği, Şeytan’ın sonsuzluk boyunca kesin olarak ateş gölüne atılmadan önce bin yıl boyunca bağlanacağı bir yerdir. Hades ise Tanrı’yla barışmadan ölmüş olanların, yani ruhları bir zamanlar ölümlü bedende yaşamış olan imansız ölümlerin canını ve ruhunu alır. Can ve ruh Hades’e gider; topraktan yapılmış olan beden ise mezarda (denizde ya da karada) bir yer bulur ve yargıya dirilişi bekler. İnsan diriltildiğinde – gök ve yer o zaman artık var olmaz – Hades’e (o zaman artık var olmayan) değil, insanlar için değil İblis ve onun melekleri için hazırlanmış olan ateş gölüne atılır (Matta 25:41). Uyumuş olan imanlı ise yargı için değil, yücelik için dirilitilir (Filipililer 3:20-21).

“Şeol” ya da “Hades” sözcükleri göğe uygulanamaz, çünkü göğün karşıtıdır.

(Almancaya) çevirenin notu

Hades sözcüğü Yeni Antlaşma’da şu yerlerde geçer:

Matta 11:23 (Luka 10:15): Bu iki yerde Hades göğün açık bir karşıtı olarak durur. Rab, Kefernahum’un Hades’e dek indirileceğinden söz eder. Olumsuz anlam açıktır.

Matta 16:18: Burada Rab, yeni doğuş ve iman aracılığıyla Tanrı’nın evinde diri bir taş olmuş kişinin Hades’in kapıları tarafından yenilemeyeceğinden, yani hiçbir zaman Hades’e gitmeyeceğinden söz eder. Bu yer de, Rab olamayacak olanı söylediği için açıkça olumsuzdur.

Luka 16:23: Zengin adam gözlerini Hades'te açar ve orada azap içindedir. Lazar'ın da Hades'te olduğu söylenmez. Tersine zengin adam Lazar'ı İbrahim'in kucığında görür. İbrahim'in kucığı ya da cennet Hades'in bir parçası değildir; ikisi de birbirinden açıkça ayrılmış yerlerdir ve bir yerden ötekine geçmek olanaksızdır. "Bütün bunlardan başka, bizimle sizin aranızda büyük bir uçurum konmuştur."

Elçilerin İşleri 2:27, 31: Mezmurlar 16:10'dan yapılan alıntının Elçilerin İşleri 2:27, 31'deki çevirisi kanımca doğru değildir. Septuaginta'da sözcüğü sözcüğüne *enkataleiphes eis baden* ("Hades'e bırakmak") geçer. Fiilin yalın biçimi *enkataleipo*'dur ve başka yerlerde "bırakmak, teslim etmek" (ya da: "terk etmek") diye daha iyi çevrilir. Bu *enkataleipo* sözcüğü Yeni Antlaşma'da Elçilerin İşleri 2:27, 31 dışında 8 kez daha geçer ve 6 kez "terk etmek" (Matta 27:46; Markos 15:34; 2 Korintliler 4:9; 2 Timoteos 4:10, 16; İbraniler 13:5), bir kez "geriye bırakmak" (Romalılar 9:29) ve bir kez "ihmal etmek" ya da "bırakmak" (İbraniler 10:25) diye çevrilmiştir. Belirleyici olan, burada *en baden* (Luka 16:23'teki gibi datif) değil, *eis baden* ("Hades'e", akuzatif) yazmasıdır. *eis* ("e, içine") edatı yalnızca akuzatifle birlikte kullanılır. Akuzatif Grekçede de Almancada da harekete ya da yöne işaret eder. Özgün metinde *en baden* yazsaydı, *enkataleiphes* "geride bırakmak" diye çevrilebilirdi. *eis baden* ifadesi bu olanağı dışlar. Burada söz konusu olan farklı okuma biçimleri değil, açıkça bir çeviri sorunudur¹⁵⁰ (krş. W. Kelly'nin *An Exposition of the Acts of the Apostles* ve *The Preaching to the Spirits in Prison* adlı kitaplarındaki ayrıntılı açıklamaları).¹⁵¹

150. Ancak bu görüş, bu yerleri farklı çevirmiş olan J.N. Darby'nin görüşünden ayrılır (krş. Elberfelder çevirisinin J.N. Darby'ye ait olan Hades ve cehennemle ilgili önsözü, *Coll. Writings*, c. 13).

151. W. Kelly, *The Preaching to the Spirits in Prison, 1 Peter III. 18-20*, Sunbury (Belivers Bookshelf), s. 133, 134: "Mezmurlar 16:10'daki İbranice sözcük Şeol'ün 'içinde' değil, Şeol'e 'doğru' anlamına gelir; Alford, Lachmann, Tischendorf, Tregelles, Wordsworth, Westcott ve Hort'un eleştirel metnindeki Elçilerin İşleri 2:27 (*eis baden*) gibi, bir aşağı inışı içermez. Bu nedenle Revised Version İbraniceyi haklı olarak 'Canımı Şeol'e bırakmayacağım [Şeol'e teslim etmeyeceksin]' vb. diye çevirir; gerçi Grekçeyi yanlışlıkla '-e doğru' yerine 'içinde' diye çevirir. Rabbimiz öldüğünde ruhunu, kesinlikle gökte olan Babası'nın ellerine emanet etti; tövbe eden haydut da, ne kadar geç olsa da, tam o gün O'nunla birlikte cennetteydi (Luka 23). Şimdi gördük ki cennet, Hades'te olmak yerine göktedir ve söylendiği gibi onun en yüce bölümüdür. Bir elçi onu 'üçüncü gök'le ilişkilendirir (2 Korintliler 12:3-4); Rabbimiz de bir başkası aracılığıyla, galip gelene (yüceltilmede) yaşam ağacından yemesi için vereceğini söyler; kesinlikle Hades'te değil (Vahiy 2:7). Eski Antlaşma'da Hades, ölüm, yaşam ve çürümezlik gibi belirsiz kaldı; ama bu şeyler ve çok daha fazlası Müjde aracılığıyla aydınlığa çıkarılmıştır. Bu nedenle Rabbimiz Luka 16'nın son benzetmesinde, ne imanı ne sevgisi olan zengin adamı ölümden sonra gözlerini Hades'te açarken – imanlı Lazar'ı ise sadık İbrahim'in yanında kutsanmış olarak betimler. Her iki yandan geçişi dışlamak için öylesine büyük bir uçurum konmuştu. Hades gerçekten de 'uzakta'ydı; orada bulunmak 'azap içinde' olmak demektir. Lazar'ın orada olduğuna dair tek bir söz bile edilmeyen; o, İbrahim'in kucığındaydı.

eis edatı başka yerlerin yanı sıra Matta 18:20'de geçer: “adımla (sözcüğü sözcüğüne: adıma) toplanan”; sonra vaftizle bağlantılı olarak, örneğin Romalılar 6:3-4; 1 Korintliler 10:2 vb. (krş. Elberfelder çevirisinin [Almanca Kutsal Kitap çevirisi] vaftizle ilgili önsözü).

Petrus Elçilerin İşleri 2'de, Tanrı'nın yasa tanımazların eliyle çarmıha çakılıp öldürülmüş olanı dirilttiğini kanıtlamak için tam da bu nedenle Mezmurlar 16:10'dan alıntı yapar. Rab'bin ölümden kalması ve ölüm tarafından tutulması olanaksızdı. Petrus 25-27. ayetlerdeki bu alıntıyla, Rab'bin hiçbir zaman Hades'te olmadığını söylemek ister. Tanrı, Rab'bin bedeni mezarda yattığı süre içinde O'nun canının Hades'te olmasına izin veremezdi. Bedeni çürümeyi görmediği gibi, canı da Hades'e gönderilmedi. Yasa tanımazlar, güçleri yetseydi bunu yaparlardı. Ama Tanrı bu konuda başka türlü düşünüyordu, çünkü Rab İsa Tanrı'nın bütün beğenisine sahipti. Tanrı bunu, Rab'bi dirilterek en açık biçimde kanıtladı da. Hades'in olumsuz niteliğini bundan daha açık gösteren bir yer var mı?

Vahiy 1:18: Burada Rab'bin ölümün ve Hades'in anahtarlarına sahip olduğunu görüyoruz. Rab bu ayette bize, bütün ölüleri yargıladığı Vahiy 20:11-15'te de gördüğümüz gibi Yargıç olarak tanıtılır. Orada ölüm ve Hades, yargılanmaları için bütün ölüleri geri vermek zorundadır. Şeytan ölüleri isteyerek geri vermez. Ama Rab'bin ölüm ve Hades üzerinde de son söz hakkı ve gücü vardır.

Vahiy 6:8: Hades, üzerinde ölümün oturduğu soluk renkli atın ardından gelir. Bu yer, göğe alınıştan sonra yeryüzünün başına gelecek olan yargılarla bağlantılıdır. Ölümün öldürdüklerini Hades hemen alır, elbette yalnızca ölülerin canını ve ruhunu. Bu zaman boyunca ölen sadık Yahudiler ise tersine sunağın altında bulunurlar (6:9).

Vahiy 20:13-14: Burada ölüm ve Hades ateş gölüne atılır. Ölüm ve Hades, Tanrı'nın karşıtı olan ve bu nedenle ateş gölüne atılan son şeylerdir. Tanrı, zaten kurtarılmış olan bir imanlının ruhunu ve canını kendisinin karşıtı olan bir yere mi göndersin? Bu olanaksızdır! Ölüm de Tanrı'nın karşıtıdır, ama imanlı için görünmeyen dünyaya açılan kapıdır. Rab daha önce gelmezse, biz de ölümden geçmek zorundayız, çünkü günahın bedeni henüz kurtarılmamıştır. Ama umudumuz, Rab'bin gelmesi ve yakında gelmesidir; O, “her şeyi kendine bağımlı kılmasını sağlayan etkin gücüyle düşkün bedenimizi dönüştürüp kendi yüce bedenine benzetecektir” (Filipililer 3:21).

Werner Mücher

7.2 Farklı kavramları gösteren tablo

Adlandırma	Kutsal Kitap ayetleri	Anlamı
Şeol (İbranice)	Eski Antlaşma'da 65 kez; örneğin Yaratılış 37:35; 42:38; 44:29, 31; Çölde Sayım 16:30-33; 1 Krallar 2:6, 9; Mezmurlar 49:14; 141:7 vb.	Her şeyden önce mezar, yerdeki kabir. Ama sonra, imanlı ya da imansız insanların bulunduğu yere göre ayırım yapılmaksızın ölümler diyarı da
Hades (Grekçe)	Matta 11:23; 16:18; Luka 10:15; 16:23; Elçilerin İşleri 2:27, 31; Vahiy 1:18; 6:8; 20:13-14	İmansız ölümlerin bulunduğu yer. Azapların yeri. Hades'in Yeni Antlaşma'da her zaman olumsuz bir anlamı vardır
Cennet	Luka 23:43; 2 Korintliler 12:4; Vahiy 2:7	Uyumuş imanlıların bilinçli sevinç içinde bulunduğu yer
İbrahim'in kucağı	Luka 16:22-23	Cennetin başka bir adı
Ateş gölü – ateş ve küllükle yanan göl	– Vahiy 19:20; 20:14-15; ve 21:8 (krş. Matta 25:46'daki “sonsuz azap”)	İnsanların, Şeytan'ın ve onun cinlerinin bulunacağı, sonsuzluk boyunca hiç durmadan yargının azaplarını yaşayacakları yer. Bugüne dek ateş gölünde hiç kimse yoktur. Oraya ilk olarak canavar ve sahte peygamber sürülecek, Şeytan ise ancak 1000 yıl sonra; onunla birlikte de bütün imansızlar.
Cehennem (Grekçe: <i>gehenna</i>)	Matta 5:22, 29-30; 10:28; 18:9; 23:15, 33; Markos 9:43, 45, 47; Luka 12:5; Yakup 3:6	Ateş gölünün başka bir adı

	Eyüp 26:6; 28:22; 31:12;
Dipsiz derin (İbranice: <i>abbadon</i>)	Mezmurlar 88:11; Süleyman'ın Dipsiz derin, başka şeylerin yanı Özdeyişleri 15:11; 27:20; Luka sıra, Tanrı'nın son yargıya dek 8:31; Romalılar 10:7; 2 Petrus bağladığı düşmüş meleklerin 2:4; Vahiy 9:1, 11; 11:7; 17:8; tutulduğu yerdir. 20:1, 3
Gök	Kutsal Kitap 1. gök (= atmosfer), 2. gök (evren, Kutsal Kitap'ta 700'den fazla yıldızlararası uzay) ve Tanrı'nın tahtının ve cennetin bulunduğu 3. gök arasında ayırım yapar (2 Korintliler 12) Tanrılığın üç Kişisi'nin öteden beri yaşadığı ve Tanrı'nın Baba'nın evi Yuhanna 14:2 topluluğunun (kilisesinin) bütün imanlılarının gireceği yaratılmamış gök

8 Kaynakça

- Ankerberg, J., *Fakten über das Leben nach dem Tod*, Pfäffikon (Verlag Mitternachtsruf) 2001
- Ankerberg, J., *Fakten über Sterbeerlebnisse*, Pfäffikon (Verlag Mitternachtsruf) 2001
- Bergmann, G., *Leben nach dem Tod?*, Gladbeck 1960
- Brand, Reinhard, Godzik, Peter *Die gemeinsame christliche Hoffnung über den Tod hinaus und ihre unterschiedliche Auslegung*, 1992
- Brinke, G. R., *Jenseitiges und Zukünftiges*, Frutigen
- Brockhaus, R., *Botschafter des Heils in Christo*, “Unsterblichkeit der Seele, Seelenschlaf und Verdammnis”, 1919
- Bouter, H., *Onnaspeurlijke Rijkdom, Bijbelstudies over het Paradijs van God*, Gouda, 2003
- Cremer, H., *Jenseits des Grabes*, 1886, Gießen (TVG) 1987
- Darby, J. N., *Die ewige Pein*, Neustadt (E.-P. Verlag)
- Fijnvandraat, J. G., *Wiedergeboren – in Ewigkeit?*, Schwelm 1980
- Grant, F. W., *Facts and Theories as to a future state*, North Carolina 1889
- Hallesby, O., *Himmel, Tod und Hölle*, Wuppertal (Rudolf Brockhaus Verlag)
- Hauke, Dr., Rainer, *Wo sind unsere Toten? Ein vernachlässigter Aspekt der individuellen Eschatologie* (habilitasyon konferansi)
- Heidler, F., *Die biblische Lehre von der Unsterblichkeit der Seele* (Beiträge zur systematischen Theologie), Vandenhoeck & Ruprecht
- Hole, F. B., *Das Feuer, das nicht erlischt*, Hückeswagen (CSV) 1987
- Ironside, H. A., *Death and afterwards*, Neptune (Loizeaux Brothers) 1924
- Jennings, F. C., *The Human Body, Its Source, History and Destiny*, Essex 1927
- Lockyer, H., *Was geschieht nach dem Tod*, Wetzlar (Verlag Hermann Schulte) 1976
- Lutzer, E. W., *Fünf Minuten nach dem Tod*, Dillenburg (CVD) 1999
- Ouweneel, W. J., *Das ewige Leben*, Neustadt (E.-P. Verlag) 1980
- Ouweneel, W. J., *Herz und Seele*, Dillenburg (CVD) 1991
- Ouweneel, W. J., *De leer van de mens*, Buiten & Schipperheijn, 1986
- Ouweneel, W. J., *Ende gut – alle(s) gut?*, Bielefeld (CLV) 1993

- Pache, R., *Das Jenseits*, Wuppertal (Verlag Sonne und Schild) 1957
- Pfannmüller, G., *Tod, Jenseits und Unsterblichkeit*
- Pollock, A. J., *Eternal Life*, London
- Rawlings, M., *Zur Hölle und zurück*, Hamburg (C. M. Fliß) 1996
- Rienecker, F., *Das Schönste kommt noch I, II*, Wuppertal (Verlag Sonne und Schild) 1964
- Rincke, H. W., *Vom Zustand nach dem Tode*, Basel, 1885
- Schwengeler, B., ed. *Sterbeerlebnisse, Ufo, Anthroposophie*, Berneck, 1981
- Steinmeister, A., *Auferstehung – Realität oder Illusion*, Wuppertal (Telos) 1989
- Swihart, P. J., *Der Tod – wirklich anders?*, Bad Liebenzell, 1979
- Tapernoux, Marc, *Das ewige Gericht*, Zürich (Beröa Verlag) 1962
- Zodhiates, S., *Leben nach dem Tod*, Dillenburg (CVD) 1978

Aşağıdaki kitaplar karşıt görüşü tamamen ya da kısmen yansıtır

- Cullmann, O., *Unsterblichkeit der Seele oder Auferstehung der Toten*, Stuttgart (Quell Verlag) 1986
- Custance, A. C., *Journey out of time*, A study of the interval between death and resurrection of the body, Ontario (Doorway Publication)
- Le Seur, P., *Die Zukunft der Toten*, Wuppertal (Aussaat Verlag) 1974
- Jukes, A., *Der zweite Tod und die Wiederbringung aller Dinge*, 1912 (1987)
- Magner, J., *Zukunft ohne Tod*, Hamburg (Saatkorn Verlag)
- Petry, P., *Allaussöhnung, Tod und letzte Dinge*, Pforzheim (Konkordanter Verlag) 1986
- Raiber, H., *Wir werden was wir sind* (Chiron Verlag) 1986
- Tobler, G., *Wann beginnt das ewige Leben*, Zürich (Advent-Verlag)
- Tod und Leben*, Studien zur christlichen Anthropologie, Genf (Edition Oikumene) 1840
- Tomasi, M., *Tod und Auferstehung, Himmel und Hölle*, Zürich (Advent Verlag)
- 77 Fragen an die Gemeinschaft der Siebenten-Tags-Adventisten*, 1988

Başvuru eserleri

- Handreichungen aus dem Worte Gottes*, aylık dergi 1913-1938, Bielefeld (CLV)
- Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, C. H. Beck, München (Strack & Billerbeck),
- Texte der Kirchenväter*, München (Kösel Verlag) 1963

The Bible Treasury, edited by William Kelly 1856-1920, Winschoten (H. L. Heijkop Verlag)

The Collected Writings of John Nelson Darby, Winschoten, (H.L. Heijkoop Verlag)
yeniden baskı 1972

Dergiler

An Outline of Sound Words, W. C. Reid, Edingburgh

Bibel und Gemeinde, Bibelbund'un dergisi

De Bode van het heil in Christus, Vassen (Uitgeverij H. P. Medema)

Kutsal Kitap yorumları

Best, E., *Second Corinthians, A Bible Commentary for Teaching and Preaching*, Atlanta (John Knox Press)

de Boor, W., *Der zweite Brief des Paulus an die Korinther*, Wuppertal (R. Brockhaus Verlag) 1972

Godet, F., *Kommentar zu dem Evangelium des Lukas*, TVG

Godet, F., *Kommentar zum 1. Brief an die Korinther*, TVG

Grosheide, F.W., *Paulus eerste Brief aan de Kerk te Korinthe*, Korte Verklaring der Heilige Schrift, Kampen

Kelly, W., *Notes on the second Epistle of Paul the Apostle to the Corinthians with a new Translation*, London

McDonald, W., *2 Corinthians* (Emmaus Bible School), 1961,

Ouweneel, W. J., *Wij zien Jezus, Bijbelstudies over de Brief aan de Hebreë*

Ouweneel, W. J., *De Openbaring van Jezus Christus, deel 1 en 2*

Rienecker, F. *Lukas, Wuppertaler Studienbibel*, Wuppertal (Brockhaus Verlag)

Zahn, T., *Das Evangelium des Lukas*, TVG

Çalışma yardımcıları

Begriffslexikon zum Neuen Testament, TVG

Bibleworkshop, bilgisayar Kutsal Kitap programı, media C

Bromiley, G. W., *Theological Dictionary of the New Testament*, Eerdmans

Metzger, B. M., *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, London, New York (United Bible Societies), 1971

Rienecker, *Sprachlicher Schlüssel zum griechischen Neuen Testament*

Vine, W. E., *Expository Dictionary of New Testament Words*, Fleming H. Revell

Wigram, G., *Publishing Englishmans Greek Concordance*

Genel kaynaklar

Bruce, F. F., *Zeitgeschichte des Neuen Testaments*, Wuppertal (TVG) 1986

Gitt, W., *Und die anderen Religionen?*, Bielefeld (CLV)

Gitt, W., *Schuf Gott durch Evolution?*, Bielefeld (CLV)

Hunt, D., *Whatever happened to heaven*, Harvest House Publishers, Eugene, 1988

Josephus, F., *Geschichte des Jüdischen Krieges*, Wiesbaden (Fourier Verlag)

Josephus, F., *Jüdische Altertümer*, Wiesbaden (Fourier Verlag)

Scott, W., *Doctrinal Summaries*, Glasgow (G. T. Publications) 1982

Walvoord, J., *The Prophecy Knowledge Handbook*, Wheaton (Victor Books) 1990

Dipnotlar

Karton kapak

W. & M. Deppe

Auswege oder Wege ins Aus?

320 sayfa

ISBN 3-89397-290-0

Guru toplulukları, tarikatlar, gizem kültleri ve psiko-gruplar Batı dünyasında giderek artan bir ilgi görüyor ve üye sayıları yükseliyor.

Buna ek olarak, seksenli yıllardan beri içinden çıkılmaz bir ezoterizm dalgası altında kalıyoruz.

Neredeyse aynı zamanda yüzyıllar boyunca düşünölemeyecek olan şey oluyor – dünya çapında büyük dünya dinleri arasında diyaloglar başlıyor!

Bunun sonucu, Hristiyanların Hristiyan düşöncelerini başka dinlerin öğeleriyle karıştırmış insanlarla giderek daha sık karşılaşmaları ve zamanımızın çeşitli akımlarıyla her zamankinden daha çok hesaplaşmaya çağrılmalarıdır.

Bu kitap, dinsel çeşitlilik labirentinde iyi bir yol göstericidir!

Ölüler yaşıyor mu – yoksa ölüm, var olan her şeyin sonu mu? İnsan bir can uykusuna mı dalar – yoksa ölümün ötesinde bir bilinci var mıdır? Bunlar her insanı düşündüren sorulardır. Bu sorulara yanıt vermek, ama aynı zamanda umut aşılacak bu kitabın amacıdır; canın ölümsüzlüğü sorusu ise kitabın ana konusunu oluşturur. Yaşayan ölüler – Kutsal Kitap bu paradoksu çözer: Ölüm son değil, bir daha hiç bitmeyecek bir yaşamın başlangıcıdır. Bu sözün doğruluğu şununla güvence altına alınmıştır: ...